

RM 1.8°86

R 2002-2003

Mint Favonius, a' ki az negyed napi hideg-lőléſről ditsiretes-képpen irt. Apuleus, az arany ſzamárrol. Lucianus, az légyről. Virgilius, a' ſzunyogrul. Ovidius, a' balhárul. Homerus, a' békák és egerek hartzárul. Mellyekről nem ok nélkůl mondhatnók: *O curas hominum, quantum est in rebus inane!* Effęlékről mõ[illegible]gya Dávid: *Pſ. 118. Hiuságot beſzéllettek eni[illegible]kem a' hamiſſak.* Mondom, ha effęle k[illegible]veket-is az emberek kezekben for[illegible]nak és olvaſnak, mennyivel inkáb a[illegible] vőſségre igazgato kőnyveknek ke[illegible]ſebbeknek kell lenni.

Jollehet én az Iſten Anyaſzent[illegible] házában, a' ſzent munkára hivatt[illegible] és bé-állattatott Edgyházi iz[illegible]zůl, jo lelki-iſmérettel mon[illegible] kitsinynek iſmérem magama[illegible] kőzzůl valonak, kikre Iſten [illegible]s avagy fęl-giráját bizta, mindaz[illegible]dom, hogy én tőlem-is ő ſzent F[illegible]

M. ACADEMIA' KÖNYVTÁRA

G. TELEKIEK' ALAPÍTVÁNYA

R 2002-2003

Mint Favonius, a' ki az negyed napi hideg-lőléſről ditsiretes-képpen irt. Apuleus, az arany ſzamárrol. Lucianus, az légyről. Virgilius, a' ſzunyogrul. Ovidius, a' balhárul. Homerus, a' békák és egerek hartzárul. Mellyekről nem ok nélkůl mondhatnók: *O curas hominum, quantum est in rebus inane!* Effęlékről mõ gya Dávid: *Pſ. 118. Hiuságot beſzéllettek eni kem a' hamiſſak.* Mondom, ha effęle k veket-is az emberek kezekben for nak és olvaſnak, mennyivel inkáb a vőſségre igazgato kőnyveknek ke ſebbeknek kell lenni.

Jollehet én az Iſten Anyaſzent házában, a' ſzent munkára hivatt és bé-állattatott Edgyházi iz na zůl, jo lelki-iſmérettel mon kitsinynek iſmérem magama kőzzůl valonak, kikre Iſten s avagy fęl-giráját bizta, mindaz dom, hogy én tőlem-is ő ſzent F

M. ACADEMIA' KÖNYVTÁRA

G. TELEKIEK' ALAPÍTVÁNYA

nnya, hogy azt el neáſſam, ſe el
m, és hog' meg ne ſzűnnyem az
en prædikállani, és az ő ſzőlejé-
n-két oráig, az az, életemnek vé-
nd két kézzel ſerényen mun-
i.

)m ugyan, hogy többen léſz-
nok, kiknek ez én kitsiny mű-
lennek fog tettzeni, mivel-
n keveſen vadnak az emberek
ly Phariſæus gyomorral, és
terméſzettel, kik előtt ſenki
kedhetik olly jót, nem ſzol-
rhat olly haſznos dolgot, az
ik tettzenék, és a' mellyet ja-
ſ-helyben hadnának: De
; ha a' ſzájok izi meg-veſzet,
májok meg-rothadott ké-
rek előtt nem léſzen kedves
rni kónyvetske; olly hitem,
m, és bizodalmam vagyon
n Jeſus Chriſtusban, hogy

n-is két kis fillyérrel ſzintén a
árlok, mint Zacheus felejoſz
el a' menyorſzágot tsak azo
a' mink vagyon. Hogy ha a
jockal gazdagon bővölködől
gényeknek ketske ſzőröket, é
kődőknek éles ſzőrű borz bő
ſeſſel viſzſza nem küldette;
gény özvegy aſzſzonynak k
lyérkéjét; az árva Szűz Mári
éneketskéjét, és két gyenge
(ki eſztendős bárányt nem adh
nál inkáb kővér tulkokal a'
modgyára nem áldozhatott
vette; Ha Chriſtus Urunk a
Márthának edgy kis jozan el
riának lábaihoz valo le-telep
Samaritána aſzſzonynak ed
deg vizet; Magdalenának ed
lentze kenettyét, ſzemei kő
lábainak abban valo meg-m
hajával ſzárogatását annyira

te, hogy leg-ottan nagy buzgoságga
ő szent Felsége ez aszszonyi állatot ig
commendálta: *Simon, látod-é ez aszszony*
látot? Bé-jövék a' te házadba, és az én lábaim
nak vizet nem adál: ez penig könyhullatásával
entőzé az én lábaimat, és az ő fejének hajával
örlé. Engemet meg nem tsokolál, ez pedig az id
tűl fogva hogy bé-jöttem, nem szűnt-meg az é
lábaimnak tsokolásától, &c. Annak-okáért mo
dom tenéked, hogy az ő sok bűnei meg-botsátta
néki. Ez szerént tudom, hogy az é
vekezetemet, és edgy kis veréb ér
gyű ajándékomat és munkámat
z. Felsége sem meg nem utállya
eg nem veti, sőt szokása szerén
n vészi. Ha a' Persiai pogány Ar
es Király, néki vitetet drága ajá
kőzött, valamelly szegény em
vizet vitt-is markában köze
o vizből, a' Király kezeivel el
nála kedves volt, nem ajándé
anem szivét tekintvén; Mit ité
én, az én lelki igaz Artaxerxes em

zent Felsége, és a' magunk nemzetsé
éből támadot sok dulo, foszto, prédá
o ellenségektűl ezek által védelmezi és
ltalmazza, kiknek szárnyok alat, mint
ácobot Mesopotámiában, Josepheta'
ogányok kőzött Ægyiptusban meg
áldotta, a' hová Jácob tsak edgy páltzá
val bujdosott vala, Joseph penig rabul
vitetet volt. Ugy ezt az Isten-félő né
pet-is, mind lelki s-mind testi jockal
meg-áldotta, kiről ez Város népe sem
volt tellyességgel hálá-adatlan, (távu
légyen a' hizelkedés) mert, mind enny
sok inség, szolgálat és fizetés alatt-is,
Urnak árva, meg-szakadozott, és sc
szor pusztán hagyatott Templ
a' nagy gyászbol és romlásbol, rl
nyire lehetet, fel-éppitették, és él
ték, mellyre, tsak az én időmben,
7 üveg ablakokat tsináltattak, és
szavu nagy őreg harangot ujonna
tettek, annak illendő fábol valo torn

nagy kóltséggel tsináltattak; a' Váraſo-
kivûl a' Temetôben kettôs Auditoriu-
mot éppitettek; Schola Meſtereket, a
bôtsûletes és tudós iffiat, Bôsházi Már-
ton Uramat, illendô kóltségeckel Né-
met Orſzágban fel-kûldôtték.

Ennek-is peniglen a' kónyvetskének
ki-nyomtatására a' meg-nevezett bó-
tsûletes Uraim, ERDÔS MIHALY,
TOLLAS PAL, TOLLAS JANOS,
OLAH MIHALY, és SIROS JANOS
Kôrôſnek igaz kereſztyén tagjai é
oſzlopi, nagy ôrômeſt illendô kól
tséget conferaltanak. Noha a' meg
nevezett Tollas János Uram, mind ke
rel yén házas társával, Thuri Polgá
E ébet aſzſzonyomal egyetemben
már tét eſztendôktûl fogván nag
mo uságban voltanak, edgy kedve
olá an fel-járo 16 eſztendôs mag
zat nak keſerves és éretlen halál
miatt, ki tôb magához haſonlo gyer
mek

mek társaival edgyûtt jáddzadozván,
edgy Pribék halálos-képpen meg-lôt,
mondom, noha a' meg-nevezett Atya
és Anya, e' ſzomoru eſet miatt nagy ke-
ſerûségben voltanak, mindazonáltal
effele idvôſséges és iſtenes dolgoknak
gyakorlásában ſem el nem tsûggette-
nek, ſem meg nem ſzûntenek, hanem
adakozo kezeket a' ſzeginy ſzûkólkô-
dôk kózzûl a' kiknek lehetett és illett,
ki-nyujtották. Oh bú! Oh bánat! Oh
ſiralom! Oh ſoha el nem felejthetô
nagy keſerûség!

Es igy 1637 eſztendôben lévô Ka-
rátson havának ôtôdik napján, a' meg-
nevezet yának és Anyának ſzerelmes
magzattyok ez árnyék világb ki
tôzôtt, kiért (mint Jácob Joſepl ert)
mind ez ideig-is ſzomoruak, noha im-
már lelke ſzerént az ô kegyelmek ma
zattya ama' mennyei Scholában, az I-
ſtennek fényes udvarában, ama' kis Je-
ſuſ

ſuſ-ért meg-ôletet és vérek ki-ontatott
gyermekeckel ôrvendez és vigadoz, és
olly ôrômben vagyon, mellyet ſoha
ſenki ô tôlle el nem vehet, olly ditsô-
ſęgben vagyon, mellyet ſzem nem lá-
tott, fûl nem hallott, &c. Az ô ſzûlêi
ſzomorkodnak, de az ô Angyallá lôtt
magzattyok vigad; ô a' ditsôségben lé-
vô Szenteckel az Iſtent ſzinrôl ſzinre
láttya, és a' tiſzta életû Joſephel, és a' tôb
ſzûzeckel egyetemben az Iſtennek nag'
vidámsággal Allelujât énekel, de az ô
ſiránkozo, és magzattyokon ſok keſer-
ves kônyveket hullatott Attya és Annya
még moſtan-is gyakorta ſzomoru mi-
ondának. Kiket Iſten ſok ſi-
s ſzomoruságok után, kivá-
ta ſzivbôl, vigaſztallyon-meg;
helyett ôrômet, és ſzomoru-
ett vigaſztaláſt adgyon. Es a'
en ſok ideiglen valo ſiralmi u-
g-ôrvendeztette a' meg-keſere-
dett,

dett, és gyáſzban ôltôzôtt, ſzánakozáſ-
ra mélto vén Jácob Pátriárchát, ugy az
minden vigaſztaláſnak Iſtene ti kegyel-
meteket ôrvendezteſſe és vidámitsa-
meg, és a' minémû nagy volt a' kegyel-
metek ſzomoruſága, ezerſzer fellyeb
bôvôlkôdgyék utánna az Iſten ſzerént
valo ôrôm és vigaſság, és a' miképpen
a' Naimbéli meg-holt fián keſergô aſz-
ſzonyi-állatot edgy ſzavával ô Sz. Felsé-
ge meg-vigaſztalta; Magdalénának
nagy ſiralmit; Márthának és Máriának
Lázáron valo keſerves kônyhullatáſo-
kat el-tôrlôtte: Ugy kegyelmeteket-is
vigaſztallya és ôrvendezteſſe meg, kôn'-
hullatáſit tôrûllye-el, és kedves mag-
zattyát, kit jôvendôben a' meg ditsôült
teſtben, az Ur Jeſus Chriſtuſnak job ke-
ze felôl kivántok látni, nagy ôrôm m
és vidám ortzával adgya meg látni!
gyelmeteknek, és ôrôckôn ôrôcké v
ôrvendezni.

Továbbá, kérem kegyelmeteket mint bőtsűletes Uraimat, hogy ez kitsiny munkámat és irásbéli ajándékomat vegye jo neven tőllem, hogy ecképpen az kegyelmetek dajkálkodása és segedelme által-is éppűllyőn az Istennek Anyaszentedgyháza minden joban, hogy naprol napra killyeb killyeb terjedgyen az idvőséges tudomány. Kivánom penig, hogy a'kegyes Isten sokáig éltesse kegyelmeteket az ő szent nevének tisztességére, az árváknak és igye-fogyott szegényeknek táplálásokra, és az őzvegyeknek oltalmazására, és mint a'Pálma az ő reá rakott terhe alatt, ugy kegyelmetek a'sok inség, szolgálat, és fizetés alatt nevekedhessék, gyarapodhassęk, és mint a'Télben Nyárban zőldellő Cedrus fa, zőldellyék, miglen kegyelmeteknek sok jo téteményiért, az igaz Biro Jesus Christus fejér ruhát, arany Coronát, szent szinének látását, és jol meg-tőmőtt, meg-rázott, és ki-folyo mértéket adgyon kebletekben az erők boldogságban. Amen.

Az Ur Jesus Christusnak, és kegyelmeteknek méltatlan és alázatos szolgája.

TYUKODI MARTON.

PIO

LECTORI

Salutem & Sanitatem.

IM ez kilentz dolgokra akarok főképpen minden K. Olvasot emlekeztetni; 1. Arra, hogy midőn igiretem szerént ezeknek a'Prædikátioknak irásában munkálkodnám, (mellyeknek nagyob részét Istennek segedelméből kis tehetségem szerént immár véghez vittem vala) edgynehány dolgok igen el-idegenitettenek vala tőle, hogy el-kezdet munkámat félben hadgyam: annak-okáért pennámat kezemből le-tévén, és az irástul meg-szűnvén, és elmémet másra forditván, tellyességgel űres akartam ettűl a'munkátul lenni, hogy ha az én Tiszteletes Prælatusom PAXI GYŐRGY *Uram, Hont, Pest, Pilis, Sooth, Tolna, és Somodgy Varmegyéknek érdemes Pűspőkje, és most a'Ketskeméthi Orthodoxa Ecclesiának ßorgalmatoson vigyázo Prædikátora, és mennyei titkok Sáfára, ujobbā engemet erre a'munkára nem serkentett, int[illegible] nem kénszeritett volna: De mikoron az én bő letes Uram ezekhez a'Prædikatiokhoz tar jegyzésim kőzzűl némellyeket meg-tekintett é[illegible] vasott volna, és a'tőb munkátskának által ol[illegible] sára-is magát ő kegyelme igirte volna, és e'me[illegible] ugyan intett volna-is, hogy fogadásom szerént el-*

 kez-

kezdett munkámat continuallyam. Igy ereſzkettẽ iſmét ez el-kezdet munkámnak, mellyet jollehet nem ugy a' mint kivántatot volna, hanem tsak ugy a' mint lehetet, imé meg-tselekedtem. Annak utánna iſmét ugyan ezen ſzent munkának végben vitelére nem kûlömben intett és kénſeritett Kôrtvélyeſi W. János Uram-is, Tzeglédi nevezétes ſzent Gyûlekezetnek tiſzteletes Prædikátora, és Angyali kenyér oſztogatoja, moſtanpenig Peſt Vármegyéből lévô Orthodoxa Eccleſiáknak vig'ázoSenatora, és az egéſz Univerſitásnak Oratora és ſsája.

2. Arra kérek mindeneket, hog' ez Könyvetskének világoſságra valo ki-menését ne bánnyák, és a' mellyet én jo lelki-iſmérettel, és jo végre tselekedtem, gonoſz végre ne magyarázzák, mert ez a' kis munka nem bôlts Platoknak, és nem amaz elméknek tsudájának Ariſtoteleſnek irattatott, kikben illetlen ez könyvetske: hanem ...yúgyû és alatson állapatu, magamhoz ...y morſa ajándéckal biro, és tôb Magyar ...vaſo hiveknek, mivel, Similis ſimili-audet.

...-is akarom jelenteni, hogy ez kis mun...ezet ſzerént három Authorockal éltem, ...leg fóképpen D. Pareus munkájával, a' ...ki-is, valaki e' Könyvet olvaſſa, eſzében veheti; annak felette W. Muſculuſſal, és Catholica ex-

poſitioval; edgynehány helyen meg-tekintettẽ a' Chaldi Poſtilláját-is, kibôl edgynehány kûlsô hiſtoriákból valo ſzép Exemplumokat vôttem, mivel azokat a' prophanus authorokat, kiket Chaldi cizált, akar kinek-is edgyûtt, edgy thecaban nem könyû fel-találni, ki a' Propheták, Apoſtolok és Evangeliſták kivûl-is a' Gôrôg és Deák Patereckel egyetemben 52 Authoroknál tôbbet citál. Jobnak és illendôbnek itélvén azért kôvetni a' jo egéſséges és mindeneknél kedves méheket, kik ſok kûlömb kûlömb féle virágokra ki-rôpûlvén kereſik és gyûjtik az ô mézeket, hogy ſem a' gyûlôlséges és mérges pókokat, kik magok gyomrokbol ſzôvik, fonnyák az ô ſemmire kellô pók-hálojokat.

4. Bôtsülettel intek mindeneket, hogy ſenki addig ez könyvetskét gonoſzul ne cenſeállya és roſtállya, miglen kezdetitûl fogván utolſo végeig által nem olvaſſa, holott addig nem tudhattya mit contineállyon: ha ki penig reſtelli olvajni, kezébôl le-tévén könyû mellôle el-menni; mert valaki kûlömben tselekedik, ſenkitûl okos emb. nek n itéltetik: Neque enim tales illepidi cen diſcretionem ſpiritus habere putantur.

5. Tudtára légyen ez-is a' K. Olvaſonak, ho... a' Textust egéſzlen le nem irtam, hanem tsak ... putokat, és a' verſeknek eleit jegyzettem-meg, tua... ni-illik: mellyik verſen kell kezdeni, és hányadik

verſig kell egy Prædikátiora a' textuſt el-olvaſni; mellyet a' végre tselekedtem, hogy a' könyvetske nagyobra ne tellyék.

6. A' mint a' K. Olvaſó (ha ki reá vigyáz) eſſében veheti, hogy a' melly textuſt fel-vettem és el-rendeltem, néhol két vagy három Prædikátiokra-is a' partitiok ki-terjedtenek, mellyet azért tselekedtem, mivel tudtam, hogy a' hoſzſzu Prædikátio ſokak elôtt igen unalmas; azért mind a' hatvan egy Prædikátiokat, tiz Caputoknak egyúgyû explicatiojában el-végeztem.

7. Tudtodra légyen az-is K. Olvaſó, hogy az 37dik Caput után kôvetkôzô 38dik Caputot akaratom ſerént el-hattam; mivel a' meg-nevezet réſz, nem a' Joſef attyafiaival valo dolgokat contineálya, hanem Judának házaſságat, és az ô menyével Thámárral valo közôsülését tractállya.

8. Nyilván vagyon azok elôtt az-is, kik az én mat halgatták, hogy én ezeket bôveb dikállottam, és több Sz. Irásbéli locuſokaltam, ſ-mindpenig külsô prophanus vôtt Exemplumockal illuſtráltam, de yvetskében le-irtam, bizonyos okokáltam és egybe ſzoritottam.

zetre illyen obſervatiod légyen, hogy y pontal együtt K. literat látz, mintenutt a' K. kereſztyént jegyez. Fly, és reménly i' Chriſtus Jeſusban K. Olvaſo. Ámen. Rhi-

Rhythmi Hungarici.

In

SACRAM

HISTORIAM

& tractationem

S. PATRIARCHÆ

JOSEPHI,

ab ipſo Authore ſelecti & appoſiti.

I.

VAlakic meg-tudni
Akarják érteni
Joſephnec ſzép virtuſit,
Ez könyv meg-mutattya,
Szépen magyarázza,
Az ô viſelt dolgait,
Gyermekségtûl fogva,
Miben forgott ſorſa,
Arrol-is meg-tudoſit.

2.

Az Iſten elsôben
Azokat nagy bôltsen,
Mind földig meg-alázza,
Kit fel-akar venni,
Fô helyre ûltetni,
Lábac alá taſzittya:
De iſmét fel-vészi,
Az porbol fel-kôlti,
S-fejec meg-koronázza.

3.

Ha ki gyûlôlséget,
Méltatlan ſzenvedet,
Joſeph azt megkoſtolta,
ô kútnac mélységét,
Dohát, ſzörnyuségét,
Mérte s-probálván tudta,
Mikor mély veremben
Rút férgec kôziben,
Báttya bé-taſzitotta.

Lás

4.

Lás méltatlanságot,
Illyen ſzörnyű dolgot,
Eg, föld ha többé hallott,
Abel vére régen,
Nyelv nélkül az égben,
Miképpen fel-kiáltott,
Igy Joſephnec menyben,
Iſten fűleiben,
Jajgatáſa fel-hatott.

5.

Mint Adamas követ,
Bak vére el-törhet,
Igy Rubennec ö ſzivét,
Iſten meg-lágyitá,
S-gyermekhez inditá,
Mert megſzáná ſzép ötsét,
Többinec ſzándékát,
El-bontá tanátsát,
Oltalmazván életét.

6.

Juda ſem ſokára,
Ruben mellé álla,
Kinec ez lön értelme:
Ha ennec életét,
El-tit[illegible]llyuc vérét,
Mi h[illegible]ſznunc léſzẽ benne?
Jer inkáb[illegible] adgyuk-el,
Meſzſze iktaſſuk-el,
Ne kiáltson ránc vére.

7.

Noha ſzép ruháját,
Tarka kamukáját,
Eö nékie le-vonác,
Es nagy duhöſséggel,
Kegyetlen kezeckel,
Megtépéc és martzongác,
Gödölye vérében,
Mint Joſeph vérében,
Bé-mártvã megmotskolác.

8.

Noha félſzeg árron,
Tsak harmintz garaſon,
Mint edg' Chriſtuſt eladác,
Es az kereskedö,
Ægyiptusban menö,
Népec meg-árendálác,
Kik mint ſzép Aromát,
Jó illatu rosát,
Ægyiptusban iktatác.

9.

De el nem veſzthettéc,
Noha el-vetettéc,
Mint fene ötte tagot,
Es kemény munkára,
Sanyaru igára,
Attanac mint edgy rabot,
Hogy Iſten vólt véle,
Hol ſenki nem vélte,
Ott talált Uraságot.

Iffiu-

10.

Iffiuság virágát,
[illegible]itit jámborságát,
Ott-is tiſztán tartotta,
[illegible]moſz aſzſzonyánac,
[illegible]ſolygo ſzájánac,
Tsokiát fel nem vállalta,
[illegible]em jó gazdájánac,
[illegible]z hiv Puthipharnac,
Ag'át [illegible]g nem motskolta,

11.

[illegible]ollehet rabságot,
[illegible]éltatlan fogságot,
Ezért ö meg-ſzenvedet,
[illegible]z tömlötz fenekén,
[illegible]ok idöket töltvén,
Ah mely ſokat keſerget!
Lábain vas lévén,
Kezén tsintsér fügvén,
Lelke-is meg-epedet.

12.

De nézd az Iſtennec,
Szent rendelésénec,
Mélységes bölts tanátsát,
Kemény fogságánac,
Szabadulásánac,
Mint törte-el vas lántzát,
Hogy Uri rend légyen,
Méltóságra mennyen,
Mint találta fel-módgyat.

13

Titkos böltseséggel,
Mennyei erövel,
Joſephet fel-ruházá.
Két foglyoc álmait,
S-azoknac titkait,
Szépen meg-magyarázá,
Es igy a' Pohárnac,
Pharaho Királynac,
Nagy késöre meg-mondá.

14.

Mivel tsuda álmot,
Pharaho-is látot,
Mellyen meg-háborodot,
Mert eſzében vette,
Hogy Iſten öntötte,
Elméjében ez dolgot,
Joſephet hivatván,
Tőle tudakozván,
Ez nagy Myſteriomot.

15.

Az Ur meg-tanitá,
Es ſzájában adá,
Mit ſzollyon a' Királynac,
Az hét buza fejec,
Kik vóltac tellyeſsec,
Mire tanitanánac,
Hét bö eſztendöket,
Mindenben böſéget,
Nékic prædikálnán

16.

Viszont a' meg-fonnyatt,
Hevségtûl el-száratt
Buza fejec jelentic,
Hogy hét szúc esztendô,
Mindent el-tôkitô,
Idô ismét érkezic,
Melly nagy vólt a' bôség,
Nagyobb lesz a' szûkség
Azt bizonnyal el-hidgyéc.

17.

Leg ottan Josephnec,
Nyakában vetének,
Királyi arany lántzot,
Székben bé-últetéc,
Mint Királyt tiszteléc,
Kiáltván illy szózatot,
Te vagy gyenge Atya,
Világ meg-tartoja,
Kire nép Ament mondott.

18.

Kinec szolgálattya,
Szép illatozása.
Sok Országra ki-terjet,
Tanáts ado nyelve,
Adakozo keze,
Mindenfelé érkezett,
Kánahánban attya,
Ehezô tiz báttya,
Tôle szépen éltetett.

19.

Az mig Joseph éle,
Izrael nem féle,
Addig az Pallástoktul,
Mert meg-óltalmázta,
Sárt gyurni nem hadta,
S-meg mentec szolgálattul,
De hogy ô meg-hala,
Izraelre szálla,
Tégla vetés azontul.

20.

De mivel nem lehet,
Hogy versel eleget,
Irhassunc mind ezekrôl,
Az Homiliákban,
Minden tractatusban,
Bôvebben szóltunc errôl,
En az olvasókat,
Hogy lássác azokat,
Oda botsátom errôl.

VIRO

VIRO GRAVI, EXIMIOQ; JESU Christi servo,

D. MARTINO TYUKODIO,

HOMILIAS

In

VITAM ET ACTUS

JOSEPHI,

Summi Patriarchæ, & pudicitiæ laude celebratissimi,

PRÆLO SUBMITTENTI

LÆTABUNDUS FUDIT

GEORGIUS PAXI,

Refor. Eccles. Ketsk. P. & reliquarum in Comit. Pest, Solt, &c. Superintendens.

QUòd, Martine, tuos pergis deponere fœtus
In gremium Matris; Quòd facis officium:
Crede, Deo gratam, gratam populoq; fideli
Rem præstas, præstas nomen & inde bonum.
Mordaces liventûm linguæ nîlq; nocebunt,
Promissis stantis gratia dùm tibi adest.

Idem,

Idem, ad Lectorem.

Hune, ſtudio veri, cenſeto candide Lector
Tractandum librum: nôris & eſſe tuum.
Rodere non famam, ſudantis, in arce Tonantis.
Sed laudare animum, ſi velis eſſe pius.

MTA AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

JOSEPH

JOSEPH PATRIARCHA ELETERŐL, S-VISELT DOLGAIROL;

I. PRÆDICATIO.

Textus, Gen. 37. v. 2. uſq; ad 3. v.

Joſeph cum eſſet annorum decem & ſeptẽ, &c.

JOllehet K. H. az O Teſtamentombéli nevezetes ſzent Pátriárkác kőzzűl, a' minéművec vóltanac, a' Viz-őzőn előtt, Adám, Seth, Enoc, Noe, &c. A' Viz-őzőn után penig Abrahám, Iſac, Jácob, és Job, utolſonac mondhattyuc Joſeph Pátriárkát: de mindazonáltal az Iſtennec ő benne való ſzép ajándékira nézve, nem vólt kiſſebb a' tőb ſzent Pátriárkác kőzzűl, hanem az időre és a' rendre nézve mondhattyuc utolſonac, mivel utánnoc élt a' meg-nevezett Pátriárkáknac.

Haud ſatis clarum eſt, utrum S. Jobus ante, vel poſt Joſephum vixerit, vel συγχρόνος ipſi fuerit. Quidã aſſerit, & Dinam, filiam Jacobi, uxorẽ habuiſſe contendit.

Nem kiſſebb vólt, azt mondom, mert ſoc kiváltképpen való virtuſockal, lelki és teſti ſzép ajándékokkal ékeſitette vólt fel Iſten ezt a' Joſephet. Teſtieckel, ugy-mint, ſzép termettel, tekintettel, ſerénſęggel, gondviſeléſſel, bőlts tanátsal, és eſzeſséggel: Lelkieckel, ugy-mint, Iſteni fęlelemmel, tiſzta élettel, bőltseséggel, jővendő dolgoknac előve való meg-látásával, Iſtentől botsáttatott álmoknac magyarázásával, nagy tűréſſel ſzenvedéſſel, a' mint penig ama' ſententia tartya: *Nemo ſapiens, niſi patiens. Nints tőb bőlts ember, hanem tsac a' ki tűrni tud.*

Gen. 39. 6.

Mind ezeckel fel-ruházta vólt Iſten ezt a' mi tiſzta életű Joſephűnket, kit az ő báttyainac hamis kezec, vérrel meg-tőlt markoc meg nem őlhetett; a' mélységes ő kút el nem rejthetett; az aſzſzonyi-állatnac rút ſzerelme meg nem győzhetett; a' ſetét tőmlőtz kétségben nem ejthetett; a' két eſztendei rabság, ſem Iſten, ſem felebaráttya ellen valo kápolo-

polodáſra, ſem ellenségi ellen valo ugolodáſra nem őſztőnőzhetett; továbbá, ſem uraság, fejedelemség, méltoság, fel nem fuvalkodtatott: noha gyakorta *honores mutant mores ſed rarò in meliores*; ſem végezetre, a' méltatlan boſzſzuság ſzenvedés boſzſzu-álláſra fel nem inditthatott. Igen édeſnec tettzic ugyan az embernec, midőn a' méltatlan boſzſzuság ſzenvedésért mélto boſzuját álhattya, a' mint *Anacharſis Phliſophuſnak-is* értelméből meg tettzic, ki tsac azokat mondotta boldogoknac, a' kic életekben a' méltatlan boſzſzuság ſzenvedés-ért boſzſzujokat álhattyác.

Ebben-is fegyhetetlen volt Joſeph, ki nem hogy attyafiain boſzſzut állot volna, de sőt inkáb vigaſztalta, magához hitta, és bátoritotta őket, ezt mondván: *Jőjetec ide közeleb én hozzám; En vagyoc a' ti atyátokfia Joſeph, annak-okáért ne bánkodgyatoc, és azon ne ſzomorkodgyatoc, hogy engemet ide adtatoc, mert a' ti meg-mara-*

Gen. 45. 5.

radáſtokért küldött Iſten el engemet t előttetec.

Annac felette ez a' Joſeph tselekedé, hogy Ægyiptus orſzágát több tartományockal egyetemben a' hét eſztendei drágaságban el-táplálá; az Iſtennec e' világnac puſztájában bujdoſo, Pogány népec közt bolygo, emberi ſegitségtől meg-foſztatott árva Eccleſiáját Ægyiptusban hűſegeſſen mind halálaiglan oltalmazá, táplálá, terjeſzté, és, valameddig éle, nem lőnec az Izrael fiai addig polyva keresőc, sár-gyúróc és teglavetőc, annak-okáért ſoc ſzép *virtuſit* meg-tapaſztalván Pharaho Jo-
Gen.41. 45. ſepnec, Ægyiptuſi nyelven *Salvator mundi*nac nevezé őtet, a' mint Hieronymus magyarázza.

Hogy azért ennec a' tiſzta életű Sz. Pátriárkánac Viſelt Dolgait jobban meg-értheſsűc; I. Láſſuc az egéſz *Caputnac* Summáját.

Summa Capitis.

El-kezdi Moſes ebben az harmintz hetedic *Caputban* meg-irni a' Joſeph-

Joſephnec Viſelt Dolgait, és megmondgya, miképpen, és mi ockal adatott-el az ő báttyaitul; Előſzőr az Iſmaelitáknac; Az Iſmaelitác iſmét Putiphárnac; Ugyan ezen alkalmatoſsággal meg-irja a' Propheta az Izrael népének-is Ægyiptusban valo bé-menését, hogy bé-telnéc az igaz mondo Iſtennec amaz mondáſa, mellyet mondot vala Abrahámnac, igy ſzolván: *Bizonnyal tudgyad Abrahám, hog' a' te magod jövevény léſzen az idegen földön, és ſzolgálnac az idegen földön valoknac, és őket nyomorgattyác négy ſzáz eſztendeiglen.* *Gen. 15. 13.*

NEGY RESZEI
vadnac.

I. *Idejét jelenti-meg Moſes, mikora idős volt Joſeph, mikor báttyaitul el-adatott.*

II. *Mitsoda életnec nemét követte az ő Gyermekségében.*

III. *Kickel társalkodott es forgolodott edgyütt kiváltképpen.*

IV. *Azokhoz mint viſelte ő magát.*

Moſtan itt ezekből, minec előtte

tőb dolgokra mennénc, im ez ké pontotskákat tekintéllyük-meg:

1. *Ki volt ez a' Joseph.*
2. *Miképpen educalt atott, neveltetett.*

Harmadszor, a' tanuságokat suo loco ezekből meg-mondom. Az Ur Isten ebben légyen Kalauzunc és Vezérünc, Sz. Fiáért, Amen.

AZ ELSŐRŐL.

Ki volt ez a' Joseph? Ez a' Joseph első szülőtt fia volt ama' szép ábrázatu Rachelnec, kit soc kőnyőrgésével, siralmas esedezésével kért vala Istentől, mivel bé-zárlotta volt Isten soc ideiglen ennec méhét, hogy ne szülne, ki nagy buzgo indulattyából, és a' magzathoz valo szeretetiből az ő férjénec igy szollot vala: *Da mihi liberos, alioquin moriar*; Ezért a' Rachelért Jácob, Lábánnac 14 esztendeiglen nagy hűséggel szolgált vala, a' mint ő maga panaszolkodo szoval

Gen. 31. 40. jelenti, ezt mondván: *Nappal a' nagy héség emésztett engemet, étszaka a' hideg gyötrött, és az álom az én szemeimtűl távul volt, mindazáltal az én jutalmomat tizszer-is el-változtattad.* Ez a' Rachel másodic gyermec szülésben meg-hala, és el-temeté őtet Jácob az útban, Bethlehemtűl ugymint edgy mérföldőn; edgy szoval, Gen. 36. Isten-félő atyától, és szent aszszonyiállattul származott volt ez a' mi Josephűnc. Ez az első. Láss uc a' másodikat.

Miképpen neveltetett?

Erről azt mondgya az irás, *hog' mikoron Joseph tizenhét esztendős kezdett lenni, az ő báttyaival edgybe őriz vala juhokat.* Az az, Nem volt Josephnec tizen-négy *Pædagogussa*, ugy mint a' *Marcus Aurelius Imp.* fiának? sem huszon négy mellé rendeltetett inasi, mint edgy néminémű tompa elméjűKirály fiának olvass uc, ki egész esztendeig tsac a' huszon négy betűből állo Abécét-is nem tudta volt megtanulni. Nem Leonides, sem Aristoteles Philosophus volt Præceptora, mint Világ biro Sándornac: hanem ama' soc hevet hideget, soc nyomoruságot szenvedett vén Izrael. Collegioma

gioma penig azon Izraelnec budoſo sátora, mert édes anya nélkûl árva volt, Leánál az ô annyának nénnyénél ſem kedves volt, bátyaitul penig meg-utáltatott és meg-vetteted volt. Oh kárhozatos irégység! Oh gyámoltalan árvaság! gyermekség! Mi lehet nyavalyáſſab állapat annál, mint mikor ember vér ſzerént valo attyafiaitul gyûlôltetic, tsufoltatic, el-árultatic, és minden névei nevezendô nyomoruságockal illettetic? ez a' tiſzta életû Joſeph torkig ûlt mind ezekben.

TANUSAG.

Tanuságoc. Ezekből immár két dolgokat tanullyunk-meg: 1. Az Iſtennec providentiáját, ki noha az ô attyának Sátorában és ſzárnya alat nevekedett, és az ô gyermekségének exercitioma paraſzti munka volt, mindazáltal a'bôltseségben, Iſteni ſélelemben annyira nevekedett, hogy az Ægyiptomi Bôltseket, mint edgy Moſes, meg-halladta; annac felette a' ſoc nyomoruságok-is mind javára ſzolgál-

áltanac ô néki, igaz tehát a' mit az zent Pál mond, *Az Iſtent ſzeretôk-* *Rom. 8.*
ec mindenec javokra ſzolgálnac.

2. Az atyác és anyác meg-tanulhattyác innét ezt-is, miképpen kellyen nevelni az ô magzattyokat; Joſephet noha igen ſzerette az ô attya Izrael, a' mint ide aláb meg-hallyuc, mindazonáltal nem hadgya ôtet valami munka nélkûl, tunyán, hivalkodván, reſten az ô hajlékában felnevekedni: hanem az ô gyermekſegétûl fogván munkára ſzoktatta ôtet, tudván, hogy *miképpen a' madarat Iſten a' repûléſre ugy az embert munkára teremtette vólna*, es, *a' ki nem* *Job. cap. 5.* *munkálkodnéc enni ſem méltó vólna annac*; Ugy ſzerette azért Jácob Joſephet, hogy munka nélkûl ſem hadta. *2. Theſſ. 3. v. 10.*

Sok atyác anyác vétkeznec ez ellen, mert némellyec gyermekeknec kitsinségét, gyengeségét vetic okul, némellyec fioknac ſzépkôntôſét ſéltic a' Scholánac porától, és igy ſemmi munkára, ſem a' ſzép tudományra, ſem egyéb meſterségre nem akar-

ják sem magoc tanitani, sem más-sal tanittatni. Ne tsudáld tehát, hogy fiaidbol nem lésznec Josephec, Danielec, Æneásoc, Bitonoc: Hanem atyákat tsufolo Chámoc, Neroc; szo-fogadatlan Hophnic, mint az Eli Pap fiai; Az sem tsuda, hogy leányidbol nem lésznec eszes Abigailoc, nemzetin esdeklő Esterec, szüzeséggel Susannác, szemérmetességgel Rebekác, Isteni félelemmel Erősebetec, alamisna osztással Tábitác: Hanem szemtelen Dinác, kegyetlen Tulliác, tékozlo Cleopátrác, gonosz tanáts ado Jezabelec, ugrálo Herodiásoc, kik gyakorta mind magoknac gyalázatot, veszedelmet; szüléjeknec pedig holtig valo bút, siralmot, és fekete gyászt hadnac.

Annak-okáért ha valamelly Isten félő atya az ő magzatiban gyönyörködni akar, Josephel edgyütt munkára szoktassa, a' restségtül elvonnya, álmát véle meg-szakasztassa, hozzá illendő terhetskéjét vállára rakja,

rakja, igy lettec kitsiny birodalmoc nag'gyá, szeginy nemzetből sokan Királlyá, koldusbol uracká, a'tudatlanokbol sokan tudosocká.

De ha arra nem érkeznek-is, elég ha a' Josephnec kegyességét, tiszta életét, Isteni félelmét meg-tanullyác, és el-követic. A' mi Sz. Istenünc nékünk-is edgyügyü atyáknac, anyáknac adgyon olly értelmet, erőt és segitséget, hogy az atya és anyaságnac tiztiben az Istennec parantsolattya szerint hüségesen járhassunk el, hog' a' kisdedec közzül-is senkit tanitásunckal, se gonosz példa adásunckal meg ne botránkoztassunc, Amen.

II. PRÆDIKATIO.

Et erat cum filiis Bilhæ, &c.

MEg-irja itt immár Moses, 17 esztendős korában kickel társalkodott, és forgolodott leg főképpen Joseph, és, azokhoz mint viselte ő magát. Itt azt lássuk-meg K.

1. *Miért hogy Joseph a' Bilhának és Zilpának fiaival inkáb társalkodott*

Secunda pars primæ Concionis.

dott és forgolodott, hogy sem az Leánac fiaival?

2. *Nem méltán mondathatik-é itt ez aránt Joseph rágalmazonac és árulkodonac, hogy az ő báttyait ottan ottan attyának bé-vádolta, mellynec még a' nevezeti-is nem tiszteséges.*

AZ ELSŐRŐL.

A' mi az első dolgot nézi, a' Bilha és a' Zilpa, Rachelnec és Leánac szolgálo leányi voltanac, kiket *(pro ratione temporis)* meg-engedtenec vala Jácobnac, hogy bé-menne hozzájoc, és bé-menvén, Bilha a' Rachel szolgáloja, két fiakat szűle Jácobnac, Dant és Naphtalint. Zilpa penig Gádot és Asser. Hogy penig Joseph nem Leánac, hanem inkáb a' két szolgálóknac fiaival társalkodot, és forgolodott edgyütt, Lyranus azt mondgya, hogy azért lőtt az, mint hogy a' Leánac fiai hæreseknec, az az, örökösöknec tartván magokat, mint edgy Ismael Isákot, a' két szolgálóknac fiait utáltác, gyülöltéc és nevet-

evettéc, és tsac ugy tartottác őket, mint valami jövevény szolgákat.

Annak felette mint-hogy Lea-is nem szintén jó szivel volt Rachelhez, a' Josephnec annyához, a' mig élt-is, a' mint meg-tettzic Leánac im ez mondásából: *Avagy kitsiny dolognac tettzik-é teneked, hogy el-vötted éntőllem az én ferjemet, hanem annakfelette az én fiamtul hozott virágokatis el akarod venni?* Gen. 30. 15. Hinni valo dologazért, hogy még fiai-is annyokra nézvén, nem igen kedveltéc nyavalyást, a' mint edgymás szerető atyafiakhoz illet volna; A' gyermeknec penig olly tulajdonsága vagyon, hogy ha ő néki valaki szép szót ád, valami kőrtvélt, vagy almátskát nyujt, igen szokot ahoz hajtani, és magát ahoz accommodálni. Meg lehet hogy Josephnek-is, mint édes annyátul el-maradott árvának, nem kűlőmben eshetett dolga.

TANUSAG.

Ez a' tudomány meg-mutattya K. hogy még a' gyermeketskékben-is el-

el-követésre mélto jo tulajdonságoc és indulatoc vadnac, mellyet Christus Urunk-is minékünc igy commendál: *Ha ollyanoc nem léſztec mint a' kis gyermekec, ſemmiképpen bé nem mehettec a' mennyeknec országában.* A' ſzent Lukátsnál-is igy ſzol: *Valaki ugy nem véſzi az Iſtennec országát mint a' kis gyermec, ſemmiképpen nem mégyen-bé abban.*

Matth. 18.
Luc. 18.
Marc. 10.

Akarod-é K. E. érteni azokat a' jo tulajdonságokat, mellyeket Iſten a' terméſzetnec teremtője a' kiſded gyermekekben oktott?

1. A' gyermekeknec tulajdonságoc ez; hogy ők terméſzet ſzerint hivőc, valamit az ő ſzüléjektül hallanac, annac minden kételkedés nélkül hiſznec; mi tőlünk-is azt kivánnya Christus Urunc, hog' ennyiben mi-is gyermekec legyünc, hogy valamellyeket a' Szent Irásbol az igaz Tanitóktul hallunc, ugy-mint lelki Atyáinktul, azokat ſzivünkel el-hidgyüc, és rola ſzájunkal valláſt-is tegyünc, és Sz. Thamáſſal ne legyünc kétel-

kételkedőc és hihetetlenec, hanem hivőc: De ugy azért, hogy előſzőr meg-probállyuc a' lelkeket, (minta' Beröea városbéliec Sz. Pált) ha Iſtentől vadnak-é, és ugy hidgyünc ő nékic. Actor. 17.

2. Máſodic tulajdonsága a' gyermekeknec az; hogy ők edgyügyüec, hajlandóc, hogy ha őket valaki (de főképpen attyoc és añyoc) meg-veric és ſanyargattyák-is, csac valamit adgyanac kezekben, leg-ottan megenyhődnec és meg-békéllenec.

3. Harmadic tulajdonságoc az; hogy akar méltán akar méltatlan ſzenvedtenec valamikor az ő gyermec társoktul valami injuriát, boſzſzuságot, de ők arrol ugy el ſzoktac feletkezni, hogy ſoha azokon boſzſzut nem akarnac állani; Ebben-is követendőc a' kiſdedec, mellyet ha nem tselekeſzünc, ſemmiképpen bé nem mehetünc a' mennyeknec országában.

4. Negyedic tulajdonságoc az; nem tudgyác ők mire valo a' kevélység

ség; Ihon példa a' Joseph, nem utálta ő a' szolgálóknac fiait, nem tartotta béres szolgáknac, hanem főképpen azockal társalkodott, forgolodott, és munkálodott, ezért mondgya a' Moses: *Es vala a' gyermec a' Bilhánac és Zilpánac fiaival.* Szükség azért hogy ebben-is gyermekec legyünc, mint-hogy a' mi istenünk-is alázatos, és nem személy válogato, ki azt parantsollya minékünc, hogy ő tőle tanullyunc, *mert ő szelid és alázatos szivú*, ki előtt *Non est servus neque dominus.* Annak-okáért mi-is se a' nagyot se a' kitsint, sem szegényt sem gazdagot, sem az alázatosokat fititott orral meg ne utállyuc, *mert az Isten a' kevélyeknec ellene ál.* Ez az első. Ertsüc immár a' másodikat.

Matth. 11.

1. Pet. 5. 5.

A' MASODIKROL.

Et detulit Joseph detractationem eorum malam ad patrem ipsorum. az az: *Es azoknac gonoszságokat bé-mondgya vala Joseph az ő attyának.* Tehát rágalmazo és árulkodo volt Joseph? Erre azt felellyük, hog' nem mind dela-

meg-dorgálod; kezedet el-vágod, ha jo barátodnac a' gonoszban szavát nem fogadod; lábodat, ha felebarátodnac Isten tőrvénye ellen valo tselekedetit nem javallod és nem követed. Igy tolta-ki Joseph az ő szemeit, és vágdalta-el az ő lábait.

TANUSAG.

Innét-is tanullyuk-meg, melly igen szépen példázta ez a' tiszta életű Joseph mind életével, mind szenvedésével a' mi Urunc Jesus Chriſtust, mert miképpen Josephet kiváltképpen három dologért gyülölték meg az ő bátryai: Edgyikért azért, hogy az ő bátryainac gonoszságokat attyának bé-mondotta; Másikért azért, mivel az ő álma azt jelenti vala, hogy jövendőben Király lenne, és ő rajtok-is uralkodni fogna; Harmadikért, *mert az ő attya őtet minden bátryainac felette szereti vala.* Nem külömben Idvőzitőnc ellen három okáért gőrjede-fel a' Phariseusoknac, Irás-tudóknac, és Papi Fejedelmecnec haragjoc, és meg-gyülölvén,

mint egy Josephet az ő báttyai, halálra üldözéc ő szent Felségét. Egyikért azért, hogy az ő bűnökről nyilván mindenec hallattára megfeddete őket, igy compellálván: *Vipera kigyoknac fajzati, &c.* Matth. 5. Ismétigy szollot ő nékic: *Vos ex patre diabolo estis.* Es továbbá, ál-ortzásoknac, hypocritáknac nevezte, kic a' tevét elnyelnéc és a' szun'ogot megszűrnec. 2. Mivel-hogy látnác ő szent Felségénec a' gyenge kőz népec előt való kedvességét és hatalmas tselekedetit; Ezért mondgyác vala egymásnac: *Ecce totus mundus post eum abit.* 3. Ezért, hogy magát Királynac ismérné, ők penig Királyt nem akarnac vala ismérni hanem Tsászárt, a' mint Pilátusnac kiáltác mondván: Johan. 19. *Nos non habemus Regem nisi Cæsarem.*

TANUSAG.

Tanuld-meg azért innét-is K. H. hogy nem mindenkor és nem mindenekre illic edgy-aránt ama' kőzönséges vers:

Noscitur ex socio qui nō cognoscitur ex se.

Mert

Mert Christus Urunc felől-is olvasuc, hogy gyakorta társalkodott a' Phariseusockal, kiket maga-is jol tudot, hogy hypocritác voltac, és egygyűtt őtt ivott ő szent Felsége a' Fukarockal és Publicánusockal, edgynehányszor beszélgetett a' Herodes és Pilátus katonáival. De azért senki igazán nem mondhattya, hogy ő Felsége-is ollyan volt volna mint az irigy Phariseusoc, az usorával élő Publicánusoc, az hypocrita Herodiánusoc, és a' fősvény pénz szerető Judás, mert soha ő Felsége ezeckel semmi gonoszban edgyet nē értett.

Igy Joseph-is edgyütt lévén, és szüntelen edgyűt forgolodván az ő soc gonoságban el-merült báttyaival, nem javallotta és nem kővette azoknac gonoszságokat, mert ha javallotta volna, inkáb el-enyegette és fedezte volna, a' mint naponként soc gonosz iffiakban de még az őregekben-is láttyuc és hallyuc. Mindazonáltal ha lehetséges sockal job e. távoztatni minden alkalmatosság-

gal a' gonoszoknac társaságokat: mert igaz az-is, hogy, *Corrumpunt bonos mores consortia prava.* Es, *Qui picem tangit coinquinabitur ab ea.* Erre int bennünket a' szent Pál Apostol, midőn igy szol: *Ne légyen tinéktec társaságtoc a' gonoszockal.* Ki kell annak-okáért (ha lehet) Babyllonbul futni, Romát távul kell kerülni, és minden helyet, a' hol a' Sátánnac széki vagyon. *Quò enim quis propius habitat Romam, eò magis pejor Christianus est.* Az Ur adgya nékünk-is ennec a' Josephnec hitit és tiszta életét hogy követhessük, Amen.

Eph. 5.

III. PRÆDIKATIO.

Et Izrael diligebat Josephum, &c. à v. 3. ad 4. v.

SUmma szerint hármat mond itt Moses: Elöször, Izraelnec az ő fiához Josephhez a' több fiai fölőt valo szeretetit jelenti-meg. 2. Okát-is meg-mondgya, miért kedvellette Josephet a' több fiainac fölőtte. 3. Azt-is meg-beszélli, minémű ruhával ékesgette őtet. Ezekből K. im ez

ez két Particulátskákat nézegessük-meg, lelkünk éppületire, Isten segitségevelünk lévén.

1. *Mi az oka hogy az atyák az ő gyengéb magzattyokat szoktác leg inkáb kedvelleni?*
2. *Minémű köntös vólt az a' Joseph köntöse?*

AZ ELSŐRŐL.

Hogy Izrael Josephet a' több fiainac felette szerette, nem természet és nem rend kivül valo dolog vólt ez, mellyet Isten szokott az atyákban óltani. Némellyec azt mondgyác, hogy azért vagyon ez, hogy a' többinél gyengébnec látván lenni, gyengeségekhez képést, szánakozásbol nagyob szeretetre ezért inditatnak hozzájoc; ez-is meg-lehet ugyan, de Jácobban nints itt helye ennec, mert Josephnél kisseb volt Beniámin, ki ugyan azon anyátul a' Joseph után születtetett, még-is azt mondgya az irás, hogy Josephet szerette minden fiainac felette Jácob. Isáknak-is két fiai lévén, Esau és Já-

cob, nem annyira a' kisſebbiket Jácobot, mint a' nagyobbat Esaut kedvelte leg inkáb. Némellyec megént azt vélic, hogy nagyob ſzeretet innen indittatic az atyákban az ő kisſebbic magzattyokhoz, hogy azt leg utolſonac itilic lenni, ki után többet nem reménlenec ſzülettetni. Ennec penig, miért ſzerette Jácob Joſephet inkáb a' több fiainál, némellyec illyen okát mondgyác: Hogy a' többinél böltsebnec iſmérte lenni Joſephet, és hogy vén attyához a' több fiai felett engedelmes vólt. Ezt helyeſſeb értelemnec itilhettyük Jácobra nézvén, mert ſok jelekből eſzében vehette ő néki mind böltseſségét, engedelmeſségét, Iſten-félő vóltát; és a' benne tündöklő ſzép Virtuſokért inkáb kedvelhette őtet a' többinél. Mert ha edgyben vettyük a' Jácob több fiaival Joſephet, és ha jól meggondollyuc mind ennec ſ-mind azoknac életeket, erkölcsöket, és magoc viſeléſeket, nagy külömbséget találunc közöttöc.

Ruben

Ruben az ő első ſzülőtte attyának ágyát meg-ferteſztette vala, mellyet ő néki még halála orájan-is teſtamentum tételében igy vete az ő ſzemére, ezt mondván: *Ruben én első ſzülöttem, te méltossággal első vóltal vólna ugyan, de mivel hogy hajlando vóltál mint a' viz, nem léſzeſz immár első, mert a' te atyádnac ágyára hágtál, és az én ágyamat meg-ferteztetted.* Gene. 49. Juda nevű fia Jácobnac Thámárral az ő Menyével vétkezéc, Simeon és Lévi álnokul a' Sychémitákat levagdalác, a' több fiai penig a' Várast el-dulác, juhokat, barmokat és valami jószágoc vólt mind a' Várasban mind a' mezőben el-prædálác, illyenec valánac a' Jácobnac több fiai. Ezt a' paradoxomot, az az, ſzörnyű dolgot-is Joſeph előtt Ægyiptusban ſzemekre veté Jácob az ő fiainac, igy ſzólván: *Álnokságnak fegyvere vólt a' ti ſzörzödéſtek a' Sychémitáckal, az ő titkos tanátsokban réſzes nem vagy oh én lelkem.* Gene. 34.

TANUSAG.

Jegyezzük meg elősző́r innét, mely igen szépen példázza Joseph itt ez aránt-is Christus Urunkat. Mert miképpen Joseph szerelmes fia vólt Jácobnac, ugy a' mi Idvözitő Urunc Jesus Christus mindenec felett való szerelmes fia az ő menn yei Sz. Atyánac, a'kinec nem elégedéc edgyszer meg-kiáltani im ez szép nevezetet avagyszózatot: *Hic est Filius meus ille dilectus, &c.* Hanem az után-is a' Tábor hegyén a'három Apostalok előt meg-újitá ugyan ezen beszédét, kiről szent Péter Apostal azt vallya, hogy ő-is ennec az Atya Isten beszédénec halgatoja vólt. Ugy vagyon hogy a'szent irásban mi-is, kik tsak puszta emberek vagyunc, Istennec kedves fiainac neveztetűnc, a' mint Szent Janos Apostal bizonyittya, mondván: *Et nunc filii Dei sumus*; De ez által a' Christus Jesus által vagyunc mi kedves fiak, a' mint a' szent Pál Apostal erősiti, de a' Christus nem választótt, és nem fogadott, hanem

Matth. 3. & 17.

2. Pet. 1.

1. Joh. 3. 1.

Eph. 1.

nem terméset szerént való Fia az Atyánac, edgy természetű, edgy állatu. Ez az első. Lássuc a' másodikat.

A' MASODIKROL.

Minémű köntös volt az a' Joseph köntöse?

Erről azt mondgya Moses: *Et fecit ei tunicam variegatam.* Ezt a' Joseph köntösét ki edgy félénec s-ki más félénec mondgya; némellyec, ugy-mint Hieronymus külömb-külömb féle festéckel virágoc modgyára meg-irt és tarkáltnac mondgya; Némellyec, selyem ruhánac alittyác, a' minémű szokot lenni a' virágos Kamuka, avagy Atlatz ruha; formája felől azt itélic, hogy *tallaris*, az az, bokáig való vólt, *manicata*, az az, hoszszu újjai vóltanac, mint mostan a' mi felső ruháinknac szokott lenni. De ám akarminémű lett légyen, meg-tettzic innét, hogy nem kell edgy általlyában kárhoztatni, ha az atyác és az édes anyác kedves magzattyokat, ugy-mint szemec világokat, vénségeknec istápjokat

Tunica variegata Josephi.

kat, valami hozzájoc illendő ſzép kőntőſſel ruházzác és ékeſgetic, kiknec Iſten arra érteket adot, mint Jácobnac. Hanem az ollyan őltőzetec kárhoztatnac, kik rendec, állapattyoc és jővedelmec felett való ruhát viſelnec, és abban kevélykedvén pipeskednec, mint edgy Nero Tsáſzár, ki valamelly ruhát edgyſzer reá vett, többé abban nem őltőzőtt, mert, ſokan találtatnac ollyac az emberec kőzzűl, kiknec, (hogy igy ſzóllyac) két pénz jővedelmec, még-is hármat akarnac kőlteni. Vé-

Myſterium *Titkos dolog.* gezetreigen ſzép *myſteriomoc* vadnac ebben a' Joſeph kőntőſében.

1. Előſzőr, mert miképpen Joſephnec ſzebb kőntőſt tsináltatott Jácob hogy ſem a' több fiainac; Igy a' Felséges mindenhato Iſten ſzebb és drágább kőntőſſel ruházta-fel az ő ſzerelmes Sz. Fiát az Ur Jeſus Chriſtuſt, kit Joſeph példázott a' mint a' ſzent Pál bizonyittya mondván: *Eő benne lakozic*, ugy-mond, *az Iſtenségnec minden tellyeſsége állattya ſzerént.* *Col. 1. v. 9.*

Ezt

Ezt erősíti a' ſzent Jánoſ-is mondván: *Az Atya ſzereti az ő Fiát és mindeneket kezében adott ő néki.* Szent Péter ſem mond kűlőmbet ennél, a' ki azt állattya, hogy *nem adatot Eg alatt — több Nev, a' kiben idvőſség vólna, és a' ki — által idvőzűlhetnénc hanem tsak a' Jeſus Chriſtus.* *Johan. 3.* *Act. 4.*

2. *Myſterium*, az az, titkos dolog ez: Jácob az ő ſzerelmes fiát kiváltképpen való kőntőſſel ékeſgette; Igy az Iſten az ő hiveit kiváltképpen való ruhával, avagy kőntőſſel ékéſiti-fel, midőn őket ſok ſzép jóſzágos tselekedeteckel ruházza és ékeſiti, ugy-mint, értelemmel, bőltseséggel, ékes nyelvel, &c.

3. *Myſterium*, miképpen Joſephnec ruhája okot adot attyafiainac, az őtet meg-gyűlőléſre: Igy a' joſzágos tselekedeteknec tűndőkléſe, mellyeckel fel-ékeſittetnec az Iſtennec hivei itt e' világon, okot adnac gyakorta, mellyekért meg-gyűlőli őket e' világ, mint Joſephet az ő bátyai a' ſzép ruháért: *Mert e' világ, a' mióvé,*

mi övé, és ő néki tulajdona, szereti azt. Mi-is hivec Josefel tanullyunc tűrni, és a' minket ok nélkűl gyűlölő ellenséginknec igy szóllyunc: *Vos dixistis & cogitastis de nobis malum, sed Deus vertit illud in bonũ.* Erre segellyen fejenként bennűnket ő Sz. Felsége Fiáért az Ur Jesus Christusért, Amen.

IIII. PRÆDIKATIO.

Et viderunt fratres ejus, quod amaret, &c. v. 4.

Summa. Melly igen nagy, és megorvosolhatatlan gyűlölséggel kezdettéc naprol napra, inkáb inkáb, Josephet az ő báttyai gyűlölni és utálni, Moses, az Istennec hűséges Notáriussa, azt jegyzi-meg ebben az negyedic versben. Kinek két punctomi vadnac:

1. *Okát jelenti-meg a' Joseph gyűlölségének: Eo quod amaret eum Pater præ cunctis fratribus ipsius.*
2. *Mit szerzett kőzöttőc az a' nagy gyűlölség? Et non poterant ei loqui in pace.*

Mostani prædikátionknac fundamen-

seli. A' bőlts Salamon-is igy szól ehez: *Az atyafi ki az ő attyafiától megsegittetic, mint edgy erős város.* Prov. 18.

Még a' pogányok-is jeles példát hadtac az atyafiac kőzött valo szeretetről. Herodotus azt irja, hogy Dárius Király, az Jutaphernes feleségének szabadon hadta volt, hogy vagy az urát, vagy a' gyermekét megmentheſſe az haláltul, ki a' báttyát válaſztotta; Es midőn Dárius tsudálkozván azon, az okát kérdette volna, azt felelte: *Más uram és más gyermekem lehet, de mint-hogy szűleim meg-hóltac, nem reménlhetem, hog' más ollyan atyámfia leheſſen, mint a' bátyám.*

Ezec igy lévén, sok szép okait találluc K. mellyekért mindeneknec kellene igyekezni az Atyafi-szeretetre: 1. Mert, a' mint meg-értőc, a' terméſzetnec tőrvénye-is ezt tanátsollya. 2. Mert mindnyájan azon Istent tartyuc és mondgyuc Atyánknac. 3. A' régi kereſztyéneknec ditsiretes példájok-is erre tanitanac bennűnket, kik kőzött ugy

tündöklött az Atyafi-ſzeretet, hogy még a'sült pogányok-is álmélkodtanac rajta, és, a'mint Tertulliánus mondgya, fel-kiáltván azt mondották: *Látod-é mint ſzeretic edgymást ezec, és melly kéſzec edgymásért meghalni.*

Valens Imperator idejében, az Ariánuſoknac defenſora, midőn Præfectuſának meg-hadta volna, hogy Meſopotámiában, Edeſſa nevű városban a'kereſztyéneket mind le-vágaſſa. Midőn a'Præfectus ebben foglalatos volna, azonkőzben látott edgy aſzſzonyi-állatot, kiigen ſietett, és edgy kiſded fiát-is magával egyetemben huſzta vonta utánna, néha ölében, néha kezét fogván futott véle. Mellyet mikor a'Præfectus magához hivatott volna, kérdi tőlle, hová ſietne ollyan igen? Ki azt felelé: *Értettem hogy az Imperator meg-parantsolta, hogy a' kereſztyéneket ebben a' városban őſzve-gyűjtvén mind meg-öllyéc őket, és én-is im azokhoz ſietec, hogy edgyütt én-is azockal az*

Theodoret. lib.4.c.17.

az Mártyromságnac Koronáját el-végyem. Kérdi továbbá a'Præfectus: *Tehát a' gyermeketskét hová viſzed?* Mond az aſzſzonyi-állat: *Azoc kőzzé viſzem ezt-is az halálra, hogy ennékem, és azoknac társoc légyen ő-is az Mártyromságban.* De ha moſtan, a'mi utolſó romláſra el-kőzelitett hazánkban valaki a'mi tselekedetinket meg-tekinti, mit mondhatnac a' pogányoc moſtan egyebet, hanem im ezt: *Vide quomodo ſe mutuo odiant; Néſzhetſze mint gyűlölic edgymást.* Az Atyafi nevezettel gyakorta éltec az Apoſtoloc, a'mint az ő Epiſtolájokból ki-tettzic; Szent Péter, ſzent Pál, ſőt Chriſtus Urunk-is az Apoſtolokat attyafiainac nevezte, és az Apoſtolok-is ugy ſzolottanac, a'mint meg-tettzic Péternec im ez mondásából-is: *Uram, hányſzor botsáſſak-meg az én atyámfiának?* Az ſzent Pálnac im ez mondásából: *Ha valamelly atyafinac, &c.* 4. Oka, mellyért az atyafi ſzeretetre kell igyekezni: Mert az atyafiac kőzőtt

Matth. 18.

1. Cor. 7.

tündöklött az Atyafi-ſzeretet, hogy még a'sült pogányok-is álmélkodtanac rajta, és, a'mint Tertulliánus mondgya, fel-kiáltván azt mondották: *Látod-é mint ſzeretic edgymást ezec, és melly kéſzec edgymásért meghalni.*

Valens Imperator idejében, az Ariánuſoknac defenſora, midőn Præfectuſának meg-hadta volna, hogy Meſopotámiában, Edeſſa nevű városban a'kereſztyéneket mind le-vágaſſa. Midőn a'Præfectus ebben foglalatos volna, azonkőzben látott edgy aſzſzonyi-állatot, kiigen ſietett, és edgy kiſded fiát-is magával egyetemben huſzta vonta útánna, néha ölében, néha kezét fogván futott véle. Mellyet mikor a'Præfectus magához hivatott volna, kérdi tőlle, hová ſietne ollyan igen? Ki azt felelé: *Értettem hogy az Imperator meg-parantsolta, hogy a' kereſztyéneket ebben a' városban őſzve-gyűjtvén mind meg-öllyéc őket, és én-is im azokhoz ſietec, hogy edgyütt én-is azockal az*

Theodoret. lib.4.c.17.

az Mártyromságnac Koronáját el-végyem. Kérdi továbbá a'Præfectus: *Tehát a' gyermeketsket hová viſzed?* Mond az aſzſzonyi-állat: *Azoc kőzzé viſzem ezt-is az halálra, hogy ennékem, és azoknac társoc légyen ő-is az Mártyromságban.* De ha moſtan, a'mi utolſo romláſra el-kőzelitett hazánkban valaki a'mi tselekedetinket meg-tekinti, mit mondhatnac a' pogányoc moſtan egyebet, hanem im ezt: *Vide quomodo ſe mutuo odiant; Néſzhetſze mint gyűlölic edgymást.* Az Atyafi nevezettel gyakorta éltec az Apoſtoloc, a'mint az ő Epiſtolájokból ki-tettzic; Szent Péter, ſzent Pál, ſőt Chriſtus Urunk-is az Apoſtolokat attyafiainac nevezte, és az Apoſtolok-is ugy ſzolottanac, a'mint meg-tettzic Péternec im ez mondásából-is: *Uram, hányſzor botsáſſak-meg az én atyámfiának?* Az ſzent Pálnac im ez mondásából: *Ha valamelly atyafinac, &c.* 4. Oka, mellyért az atyafi ſzeretetre kell igyekezni: Mert az atyafiac kőzőtt

Matth. 18.

1. Cor. 7.

valo gyűlölség kárhozatos vétec, és a' gyilkosságal edgyez, mert meg vagyon irva: *Qui odit fratrem suum, homicida est.* A' szent Pál Apostol, butsuzván a' Corinthus városbéli keresztyénektűl, leg főképpen arra inti őket, hogy edgyesec legyenec, midőn igy szol: *Edgy értelemben legyetec*, ugymond, *békeségesen lakjatoc, és a' szeretetnec és békeségnec Istene leszen veletec.*

1. Johan. 3.

2. Cor. 13.

Rabanus olly értelemben vagyon, hogy az a' gonosz bűn, mellyről Joseph attyának bé-vádolta a' bátyait, nem egyéb hanem versengés és egyenetlenség volt. Sido Joseph-is azt irja, hogy midőn Ægyiptusban Fejedelem volt, és a' bátyait megismérte, leg főképpen azon tudakozott, az Atyafi-szeretetben mint viselic magokat edgymáshoz. Midőn penig vén attyához viszabotsátotta őket, azt parantsolta nékic, hogy meg ne haragudgyanac az úton; eszében jutván elébbi tselekedetec, hogy a' gyűlölségnec szikrája nagy tűzet

Gen. 45.

tűzet támasztott volt ő ellene. Megtettzic hogy Abrahám-is nem kevesé irtozott ettűl a' vétektűl, és nem kűlőmben mint a' tűztűl ugy óltalmazta magát. Annak-okáért szóla ecképpen az ő Attyafiának Lothnac: *Kérlec hogy ne legyen versengés én közöttem és te közötted, az én pásztorim között, és az te pásztorid között, mert atyafiac vagyunc, &c.*

Gen. 13.

TANUSAG.

I. Tanullyuk-meg innét K. hogy miképpen boldogoc a' békességesec, mert Isten fiainac hivattatnac, akképpen boldogtalanoc az eszveszetőc, háborgóc és gyűlölködőc, mert ezec nem Isten fiainac, hanem ördög fajzatinac hivattatnac, ki a' viszszavonásnac, gyűlölségnec és egyenetlenségnec attya, ki mindenkoron azon igyekezic, hogy az atyafiac között irigységet és gyűlölséget szerezzen, a' békeségből háboruságot, a' szeretetből gyűlölséget.

Matth. 5.

II. Jegyezzük-meg azt-is: Miképpen a' viz, mentűl inkáb forr,

annál inkáb meg-hűl, és meg-fagy; ugy az atyafiui szeretetből gyakorta leg nagyob gyűlölség támad. Ihon példa erre a' Joseph báttyai, kikről azt mondgya Moses: *Et non poterant ei pacificè loqui.* Tsudálatos dolgot ir K. Sabellicus két atyafiaknac, ugymint Eteocleſnec és Polyniceſnec gyűlölségekről, kik edgymáſt megölvén a'hólt teſtec közöt-is megmutatódot a'gyűlölség. Mert midőn azokat azö rakás tűzben vetettéc vólna, (a' mint a' pogányoc szoktác vala) az ő teſtekből származo láng sem edgyezhetett-meg, hanem két felé vált, és edgymáſtul el-távozott. Innét mondottác a' Deákoc példa beſzédben: *Graves fratrum inimicitiæ*; *Nagy az atyafiac gyűlölsége.* Ariſtoteleſ-is azt irja, hogy a'kik között leg nagyob a'szeretet, ha gyűlölségé változik-is nagyob.

III. Miképpen az Urnac Lelke utállya azokat, kik az atyafiac között gyűlölséget és viſzszavonáſt hintnec; Igy azonképpen nag' bűntetéſtetéſt-is rendelt azoknac, mellyről igy emlekezic a' bölts Salamon: *Eſſéléknec veſzedelmec hertelen el-jö, és gyorſan el-tapottatnac, és nem léſzen ſoha többé orvoſsága.* Proverb. 6. Még a' pogányoc itéleti szerént-is nagy vétéknec tartatott *Fratrum inimicitiæ*, és nag' bűntetéſre méltonac mondottác. Vergilius azoc közzé számállya az atyafi gyűlölöket, kik pokolbá leg nagyob kinokat szenvednec: *His quibus inviſi fratres dum vita manebat.* Lib. 6. Æn. és ezt a' nagy vétket a' pokolbéli Alecto nevű Furiánac, dühös ördöngös aſszonynac tulajdonitottác, ki az edgyező atyafiakat-is edgymás ellen fegyverkeztetheti, mondván:

Tu potes unanimes armare in prælia fratres. Lib. 12. Æn. Te (ugy-mond) az edgyes atyafiakat fel-fegyverkeztetheted a' viaskodáſra.

IV. Az-is ki-tettzic innet az Jácob fiainac példájokbol, hogy a' gyűlölségnec fő oka gyakorta a' kűlömbözö erkölts tűl léſzen. Joſephnec más terméſzeti lévén hogy sem

az ő báttyainac, ihol nem tudot vélec meg-edgyezni, mint Chriſtus Urunc ſzelidlévén a' kevély Phariſeuſockal, a' tiſztác a' tiſztátalanockal: Mert, *Similis ſimili gaudet.* Es a' mint ſzoktác paraſzt példában mondani: *Sák meg-löli foltyát.* A' ſzeretetnec Iſtene, Fiáért, a' mi meg-váltó Urunc Jeſus Chriſtusért, adgyon igaz Atyafi-ſzeretetet mindnyájunknac ſzivében, hogy Péterrel ne csak hétſzer, hanem Chriſtus Urunc parantsolattya ſzerént hetvenſzer valo hétſzer-is az mi ellenünc vétett atyánkfiainac és felebarátinknac ſziveünc ſzerént meg-botsáthaſſunc, és

Actor. 7. Sz. Iſtvánnal igyſzolhaſſunc: *Uram ne tulajdonits nékiec ez bünt.* AMEN.

V. PRÆDICATIO.

Et ſomniavit Joſeph, &c. à v. 5. uſq; ad 11. v.

SUmma. Joſephnec két álmai által jelenti Moſes, az Izrael fiainac és Joſephnec jövendő állapattyokat, mivel ez vala az Iſtennec tanátsa, hogy előſzőr a' Jácob fiai Ægyiptus-

ptusban Joſeph előtt, mint Fejedelemnec előtte magokat meg-hajtanác, és annac utánna ő maga-is Jácob Ægyiptusban minden háza-népével egyetemben bé-ſzállana. Mellyec minec előtte meglennének, ſok idővel az előtt az Ur Iſten arról Jácobot és az ő fiait meg-intette.

Négy réſzei vadnac:

1. *Nevezet ſzerént a' Joſeph két álmainac mivoltát irja-meg.*
2. *Azt mondgya Moſes, hogy azokat nem titkolta-el Joſeph, sőt inkáb arra intette az ő báttyait, hogy az ő álmát meg-halgaſsác.*
3. *Az ő báttyainac és attyánac dorgáláſoc jelentetik-meg, mellyért ötet meg-dorgáltác.*
4. *Meg-emliti azt-is a' Propheta, annac az álomnac ki-beſſélleſe Joſephnec mit ſzerzett, azt hog' az ő báttyai annál-is inkáb kezdettéc gyűlölni.*

Innét ezekből fel-tett tzélunc im ez kettő léſzen:

1. *Miért akarta Iſten jo idején az Izrael fiait kövétkezendő állapat-* Propoſitio.

tyoc felől meg-inteni, és néminémüképpen ôket arrul tudosítani.

2. *In specie, minémüvec voltanac azoc a' Josephnec álmai.*

AZ ELSÔRÔL.

Ennec illyen három okait adhattyuc: 1. Kôzônségesſen, mind ô magáért Jácobért, mind az ô fiaiért, és ezeknec maradékokért tselekette ezt az Ur Isten; hogy meg-jelentené ezzel-is, hog' az ô Ægyiptusban valo bé-menéſeket, ne emberi tanátsnac és ſzorgalmatoſságnac, ſem valami tôrténetnec és vak ſzerentsénec, hanem az Isten titkos tanátsának és rendelésének tulajdonitanác.

Noha nem mindgyáráſt ackor, de az után Ægyiptusban eſzében vôtte vala ezt Joſeph, hogy ezec a' dolgoc, *non humano ſed divino conſilio & propoſito aguntur*, ſ-ezért ſzola ecképpen az ô báttyainac: *A' ti meg-maradáſtokért küldött-el Isten engemet ti elôttetec, hogy én általam meg-maradhatnátoc ez földön, és nem a' ti tanátsotokból, de az Isten akarattyából küldettem ide.* Gen. 45. 5.

2. Né-

2. Nézett Isten ebben a' dologban a' Joseph báttyaira-is, (mivelhogy Isten elôtt a' jôvendô dolgoc, mint ſzintén a' jelen valóc, ollyan nyilván vadnac) kik el-adandóc valánac Josephet a' kûl valóknac; Annak-okáért Josephre azért ereſzti Isten ezeket az álmokat, hogy ez alkalmatoſsággal, az Istennec Joſeph felôl valo tanátsa végben mennyen, mert ezeket az Istentôl botsáttatot álmokat Josephtûl meg-értvén, inkáb inkáb kezdettéc gyûlôlni, és a' rút irigység és gyûlôlység arra vitte ôket, hogy el-is adác.

3. Tselekedte ezt az Ur Isten ô magáért a' Josephért-is, mert fél ô vala, hog' jôvendôben az ô báttyain boſzſzut ne állyon az ô rajta tôtt ſok nyomoruságokért; Annak-okáért jó idején meg akarta Istẽ inteni ôtet errûl, hogy jôvendôben meg-emlekezvén az ô álmairol, eſzében venné, hogy nem annyira báttyainac akarattyokbol, hanem az Istennec tanátsából lôtt az ô el-adattatáſa, azoc

azoc penig az Istennec eszközi lévén, tudatlanságbol az Isten tanátsát vittéc végben.

S-Mondhatnád: *Tehát itt ez aránt, hogy Josephet az ő bátyai meggyűlöltéc, meg-gyűlölvén az idegeneknec el-adtác, semmit nem vétkeztenec. Ratio: Mert tsak az Isten tanátsát vittéc végben.*

R. Igen-is vétkeztenec, mert ők ebben a' causában az Isten tanátsát edgy tsepnére sem viseltéc előttöc, és meg nem gondolván, tsak attyokfiára halálos gyűlölségből adták-el őtet a' pogányoknac; mint a' Papi Fejedelmec, Irás tudóc és Phariseusoc Christus Urunkat az halálra. Mondom, a' Papi Fejedelmec gyűlölségből, Pilátus félelemből, Judás fösvénységből, az harmintz ezüst pénz kedvejért, de azért azonközben az Istennec öröktől fogván valo el-végezett tanátsa ment végben az ő gonosz tselekedetec által. Ezent mondhattyuc a' Joseph bátyai felől-is. Igy értet effelől ő maga-is Joseph, a' mint

a' mint im ez mondásából világosson ki-tettzic: *Vos cogitastis de me malum, sed Deus illud vertit in bonum.* Eddig az elsőről.

A' MASODIKROL.

Látsuc immár az Josephnec almát; Effelől azt beszélli Moses, hogy kétszer, két edgymástul nem sokat külömbözö álmokat látott, de nem ok nélkül; mert az első álma azt jelenti vala, hogy a' Jácob fiai az ő attyoktul és annyoktul meg-válva, Josephet Ægyiptusban Királyi tiszteletel tisztelnéc. Ezt, a' Jácob fiainac kévéjeknec, a' Joseph kévéje előtt való meg-hajlásoc jelenti vala. Vedd eszedben K. ember, nem azt mondgya a' Prophéta; Imé edgy kéve fel-kele, és a' töb kévéc meg-hajlánac az előtt: Hanem igy szól: *Ecce manipulus meus surrexit & stetit. Imé az én kévém fel-kele és meg-álla, és imé a' ti kévéitek körös-körül meg-hajtyák vala magokat, az én kévém előtt.* Az másodic álom azt jelenti vala, hogy ő maga-is Jácob, az ő tizen-edgy

edgy fiaival, feleségével, sőt az ő egéſz ház-népével egyetemben Ægyiptusban Joſephez bé-kőltőznéc, és az ő árnyéka alatt élne, és az ő Fejedelemségénec ditsőſségét meglátná. Mint-hogy penig az Izraelnec Ægyiptusban való bé-menéſe nagy és tekintetes dolog vala: Annakokáért nem valami kitsiny dolgoknac példájokban, hanem a'Napnac Hóldnac és tsillagoknac haſonlatoſságokban mutogatá és jelengeté a' bőlts Iſten ezt a'nagy dolgot, mellyről igy beſzél Joſeph: *Imé a' Nap és a' Hóld tizenedgy tsillaggal meg-hajták ő magokat én előttem.*

T A N U S A G.

I. Innét azt jegyezd-meg, miképpen az égnec kűlső ékeſsége, a'Napban, az Hóldban, és az tsillagokban áll főképpen; Igy az Iſten Anyaſzentedgyházánac ékeſsége ackor, a' Jácob Pátriárchában az ő Feleségében és fiaiban vólt, noha azok kőzzűl ſokan gonoſzoc vóltanac, de azért ugyan azoc kőzzűl ſzármaſz-

maſztanac az után való ſzent emberec, ugy-mint Moſes, Aron, Samuel, Dávid, a' Prophétác, Kereſztelő János, Chriſtus Urunc és az Apoſtaloc, a' mint a' ſzent Pál-is bizonyittya ezt mondván: *Az Atyác kőzzűl való teſt ſzerént a' Chriſtus, mindazonáltal őrőcké imádando Iſten.* Rom. 9.

II. Typuſſa, az az, abrazoloja vólt Joſeph Chriſtus Urunknac ebben-is; Mert miképpen a' Jácob háza-népe, a' ki ackor az Iſten Eccléſiájánac mondatott legfőképpen, Királyi tiſztelettel tiſztelte és bőtsűlőtte Joſephet Ægyiptusban: Igy a' mi Urunc Jeſus Chriſtuſnac mind az mennyeieknec, főldieknec, és pokolban lévőknec térdec meg-hajol, és tiſztelni ſ-imádni kénſzeritetnec ő Szent Felſęgét. Philip. 2.

III. Amaz mondáſnak-is igaz vólta meg-tettzic innét: *Graves fratrum inimicitiæ; Nehéz dolog az atyafiak kőzőtt való gyűlőlség.* Nehéz bizonyára, mert hamareb és inkáb akarnac az atyafiac nagy ſokan idegen

gen embernec birodalma alá vettetni, hogy ſem attyokfiának; Illyenec valának ezek a' Joſephnec báttyai, a' mint meg-tettzic im ez mondáſokbol: *Avagy Királyunk léſzeſzé minékünk? és mi rajtunk uralkodván uralkodni fogſzé?* Annak-okáért annális inkáb gyűlölic vala őtet az ő álmájért. Chriſtus Urunkal-is igy tselekedénec ezeknec maradéki, mert igy proteſtálnac vala a' Sidó népnec Prælatuſi előtt: *Nolumus hunc, ſcilicet Jeſum, regnare ſuper nos.* *Nem akarjuk* (ugy-mond) *hogy a' Jeſus uralkodgyéc mi rajtunk.* Iſmét: *Nintsen nékünk Királyunk, hanem Tsáſzárunk.* De mi kereſztyénec, kik a' Chriſtuſban az igaz hit, és a' ſzent Kereſztség által bé-óltattunc, iſmérjűc az ő országának ditsőſségét. Am ditsekedgyenec egyebec nemzetségeckel, nagy méltoságockal, mi abban ditsekedgyűnc, hogy a' mi atyánkfia a' Chriſtus Jeſus, Királyoknac Királlya, és Uraknac Ura.

Johan. 19.

IV. Vedd eſzedben azt-is, melly igen

őrőmeſt hallác az ő attyokfiának jót jelentő álmát, de Jácob az ő ſzegény vén attya, azt mondgya Moſes felől-le: *Az ő beſzédét elméjében tartotta.* Mint edgy Szűz Mária, valamit az ő Szent Fia a' mi Urunc Jeſus Chriſtus felől hallott az Angyaltul, a' Sidó Páſztoroktul, Simeontul, és Anna Prophétiſsátul, az ő elméjében megtartotta, a' mint a' ſzent Lukáts irja. Jollehet megfeddette ugyan Jácobis Joſephet az ő álmainac meg-beſzélléséről, a' ſzerént az ő báttyai-is, de azért kűlőmb véggel Jácób, ſ-kűlőmben az ő báttyai; mert ez, jó ſzándékbol jó végre dorgálta, amazoc penig gyűlőlségből és irigységből, melytűl az Ur Iſten minnyájunkat oltalmazzon Fiáért a' Jeſus Chriſtusért, kié légyen ſzent Fiával és Sz. Lelkével egyetemben a' ditsőſség, hálá-adás, birodalom és orſzáglás mind őrőckőn őrőcké, Amen.

Luc. 2.

VI. PRÆDICATIO.

Et abierunt fratres ejus ad pascendum, &c.
à v. 12. usq; ad v. 18.

Summa. MInec utánna meg-irá Moses Josephnec Istentől szereztetet két jeles álmait, megyen immár a' Prophéta azon Josephnec el-adattatásának Historiájának meg-irására, és minden kőrnyűl álló dolgaival egyetemben meg-mondgya, mitsoda alkalmatossággal mentenec arra, hogy attyokfiát el-adgyác.

Három részei vadnac:

1. *Alkalmatosságát jelenti-meg az Prophéta a' Joseph el-adattatásának.*
2. *Meg-mondgya azt-is kitsodáknac adtác.*
3. *Menyi árron adtác.*

Itt azt tekintsük-meg K.

I. Miképpen rendelte vólt Jácob az ő fiainac állapattyokat?

II. Hová, kikhez, és mi végre küldetet volt ki Joseph az ő attyától.

III. Mint vitte végben Joseph az ő attyának parantsolattyát.

Végezetre a' tanuságokat lássuc.

AZ

AZ ELSŐRŐL.

Noha Jácob tsak edgy páltzával ment volt elősző által a' Jordán vizén, de mint edgy husz esztendőc el-telvén, a' mint ő maga mondgya, *Genes. 32.* és hálákat ád rolla az Ur Istennec, két sereggel tért visszza onnét. Az melyből meg-tettzic, hogy voltanac Jácobnac elegedendő szolgai, kikre az ő barmainac nyájait bizhatta volna, — de mindazonáltal nem akarta a' Sz. Pátriárcha, hogy az ő fiai resten és hivalkodván nevekedgyenec és éllyenec az ő szárnya és gondviselése — alatt, mint-hogy maga-is Jácob ifiuságától fogva munkára szoktatta volt magát.

Valamelly maga biro atya nem ezt tselekedte volna a' mit az Jácob az ő fiaival, hanem kővetvén a' testnec okosságát, és e' világ fiainac szokásokat (mivel hogy e' világnac fiai, a' mint Christus Urunc mondgya, *Luc. 18.* okossabbac a' világosságnac fiainál az ő nemzetségekben) az ő fiait, mint annac a' földnec jövendő őrő-

kősit és urait, a' Fejedelmeknec és Királyoknac fényes és pompás udvarokban küldötte volna inkáb, hogy sem juhainac őrizésére és legeltetésére a' puszt ában. Kétség nélkül hitt ugyan Jácob-is az Isteni igéreteknec, mindazáltal imé nem szabta és alkalmaztatta magát akkorbéli embereknec erkölcsökhöz és természetekhez, a' minémüvec valánac az Ægyiptiusok-is, kik utáltác a' barom tarto embereket, hanem az ő Attyainac, Abrahámnac, Isaknac módgyoc szerént élt mind ő maga, s-mind az ő fiait a' szerént rendelte és tanitotta, a' mint az bötűben mondgya Moses: *Es el-menénec* (ugymond) *a' Josephnec báttyai az ő attyoknac juhainac őrzésére.* Ez az első. Látsuc Isten segitségéből a' másodic és a' harmadic dolgot-is;

Tudni-illic: *Hová, kikhez, és mi végre küldetet vólt ki Joseph az ő attyától, és, mint vitte végben az ő attyának parantsolattyát?*

F. Sychemben küldötte. Edgy Sido

do Doctor Rabbi Shamoh azt módgya effelől, hogy ez a' Sychem az lőt volna, mellyet a' Jákob fiai Simeon és Levi, az ő hugoknak az Dynánac meg-szeplősitéséért, el-pusztitottanac volt. Némellyec azt mondgyác hogy más volt, az Jácob barmainac fő legeltető pusztája Hebronhoz nem messze, erre az értelemre többen hajolnac a' szent irás magyarázo Doctoroc közzül. Ide penig kikhez küldötte, meg-mondgya a' bötű, *Az ő báttyaihoz*; miért? *Hogy meg-lássa ha békeségben vadnac mind magoc s-mind az ő nyájoc.* Végezetre, mint vitte azt végben Joseph? Igen nagy szorgalmatossággal, a' mint az ő tselekedetiből meg-tettzic, mert noha az ő attya őtet Sychemben küldötte, de mindazonáltal, mivel-hogy az ő báttyait ott nem találta, nem szűnt-meg őket fel-keresni még szintén Dothánban-is.

TANUSAG.

I. Az Jácob fiainac példájokbol

edgy jeles tanuságot jegyezhetünk meg, tudni-illic; minémű erkölcsüvec és terméſzetüvec legyenec a'hypocritác; ollyanoc mint a' Jácob fiai. Mert miképpen a'Jácobnac gonoſz, és attyokfiát méltatlã gyülölő fiai ſzolgálnac az ő attyoknac, mert *pecora patris ipſorum cuſtodiunt, az ő attyoknac nyáját őrizic*, azonban az ő attyoknac ſzerelmes fiát gyülölic, és a'pogányoknac el-adgyác. Illyenec K. a'hypocritác és áll-ortzás kereſztyénec, tettzic ugyan, mintha a'mi Fejünknec a' Jeſus Chriſtuſnac ſzolgálnának, midőn azIſten Anyaſzentegyházában lévő ceremoniákat külsőképpen gyakorlyác, és ama'kevély Phariſæuſſal igen mondgyác: *Iſten, hálákat adoc néked, hogy én nem vagyoc ollyan mint egyéb emberec, ragadozo, hamis, parázna.* De azonközben a'Chriſtuſnac igaz Joſephit gyülölic, üldözic, el-árullyác, és halálra adgyác.

Azok-is haſonloc ezekhez a' Jácob fiaihoz, kik a'fából és kőből faragott, meg-aranyozott, ezüſtözött képe-

képeket Iſteni tiſzteletnec ſzine alatt ékeſitic, bárſonyban öltöztetic a' Chriſtuſnak tagjait peniglen a'kikért meg-holt, és a'kikben az mindeneknec meg-váltoja, a'Chriſtus él, utállyác és mezitelen hadgyác. Keſerves panaſzt tőt erről régé Bernárd Doctor, midőn igy ſzollott: *O vanitas vanitatum! ſed non vanior, quam inſanior: fulget Eccleſia in parietibus, & in pauperibus æget, ſuos lapides induit auro, ſuos autem filios nudos deſerit.* Azaz: Oh hejában-valóságnac hejában-valósága! de a' mint haſzontalanság, meg ollyan bolondság; Tündöklic ugyan az Templomoc falain az Anyaſzentegyház, de az ſzegényekben ſzükölködic, az ő köveit aranyasban öltözteti, fiait peniglen mezitelenül hadgya.

In Apologia ad Guliel-mum Abbatem.

2. A' második tanuság a' Jácobnac példájában vagyon, mellyből arra intettetünk, hogy a'külső tiſztes ſéges munkától, es gondviſeléſtől mi ſe irtozzunk, hanem Jákobbal, mind házunk-népére, mind kül-

só joszágotskánkra gondot viselyünk, a' mellyre a' szent Pál is inti a' Thessalonicabélieket, mondván:

2. Tess. 4. *Kérünc titeket atyámfiai, hogy hivatalotokban el-járjatoc, és kezeteckel munkálkodgyatoc, az mint meg parantsoltuc tinéktec, ezért hogy inkáb bővölködgyetec.* Másut penig még azt-is meri az Apostol mondani: *Hogy valaki az ő házanépérül gondot nem visel,*

Tim 3. f. 5. *hitetlen az, és még a' hitetlennél-is alább való.* Ez ellen igen vétkeznek az henye Barátok, kik csak másoknak munkájokbol hizlallyác magokat.

3. Josephben im ez három virtusokat tapasztalhattyuk itt meg, ugy mint engedelmességet, *synceritást*, tökélletességet és atyafi szeretetet. Engedelmességet mondám, ki nem volt attyához engedetlen, mint Hophni és Phineás, az Eli Pap fiai,

1. Sam. 2. 25. kiket midőn intet, *Non audiverunt vocem patris, Nem hallották*, az az, nem fogatták, *az ő attyoknak szavát*; mondom, nem illyen volt Joseph, hanem, mint edgy Samuel, az Isten beszé-

beszédére azt mondotta: *Im hol vagyoc én.* 1. Sam. 3. Ugy Joseph-is Jákobnac az ő attyának beszédére figyelmezvén, engedelmes volt és igy szolott: *Ecce ego. Im hol vagyoc én.* Tökélletessége ebből tettzic meg, mert midőn őtet Jákob Sychemben küldötte, holot az ő bátryait nem találván, azt mondhatta volna: Az én atyám engem, nem Dothánban, hanem Sychemben küldött, én azt meg-tselekettem, hogy ide el-jöttem, de hogy itt nem találtam, én másuá nem bujdosom, és igy attyához meg térhetet volna: De Joseph ebben-is inkáb nézte attyának akarattyát, hogy sem beszédét.

Ez a' tudomány azoc ellen szolgál, akár fiac, leányoc, szolgáloc, legyenec, kik hogy ne láttassanac mindenestül fogván engedetleneknek és szofogadatlanoknak lenni, valami imigy amugy, kedvetlen, mint edgy kételenségből meg-mivelnec ugyan valamit, de ugy hogy nem lészen kőszönet benne. Atyafi szeretetti

teti penig ebből tettzic, hogy nem gondolván semmit fáratságával, edgyik pusztából az másikban, Sychemből Dothánban bujdosic, csak hogy ebben-is mind attyának s-mind báttyainak szolgálhasson, egésségeket, békeségeket láthassa; de azonkőzben mint vagyon az dolog?

Az szegény 17 esztendős Joseph attyafiait és báttyait keresi, de halálos ellenségire talál: békeségec és egésségec felől tudakozic, de háboruságra akad: meg-fáradván a' pusztákban valo sok bujdosásinac utánna, báttyainac árnyékokban nyugodalmot reménl, de azonkőzben az nyomoruságokban mind torkig bé-merül. Gyakorta illyen sorsa forog az igaz Josefeknec ezen ez világon, hogy a' mit keresnec nem azt találllyác; némellyec az orvos Doctoroknál magoknac életet és egéssséget keresnec, de gyakorta nagyob nyavalyát és halált találnac: némellyec az Fejedelmeknec és Biráknac itélő

itélő székec előtt, igaz itéletet és törvént keresnec, de azonkőzben hamisságot találnac, a' Prophétának mondása szerint: *Láttam ugymond, az igasság helyet hamisságot*: Némellyec isimét, az igaz tudománnac igazságát keresic, de hazugságot találnak. Igy sokakon történic, hogy mikoron atyafiakat keresnec, ellenséget találnac; Nem-is ujság, hogy még az Isten házában, és az Jákob fiai kőzőtt-is az atyafiságnac nevezeti alatt, gyűlőlséges ellenségec lappanganac, mindazonáltal nem reckenthetic el az ő kútac a' tiztá életű Josefeket, *Noha sokac az igazaknac az ő nyomoruságoc, de mind azokból ki-menti az Ur őket.* Es a' nyomoruságok-is mind javokra szolgálnac a' híveknec; mint meg vagyon irva: *Az Istent szeretőknec mindenec javokra szolgálnac.* Psal. 34. Rom. 9.

VII. PRÆDIKATIO.

Et viderunt eũ procul, &c. à v. 18. ad 23.

ALkalmatosságot találván a' Jácob fiai Josephnec el-veszténébe, Summa.

mihe-

mihelyen ôtet meg-láttác, leg-ottan az ô megôléſe felôl gonoſzul tanátskoznac és végeznec; Mellyet Moſes a' végre ſzámlál elô, hogy Joſephnec ártatlansága nyilvábban ki-teſſec, ki ſemmi okot nem adott az ô bátryainac kegyetlen tanátsoknac és igyekezeteknec végben vitelére. Es azt-is meg-mondgya, miképpen bontotta-el Ruben a' Jácobnac elsô ſzülôtt fia az ô tanátsokat.

Három réſzei vadnac.

1. *A' Jácob fiainac gonoſz tanátsokat emliti-meg, kik arrol tractáltanac edgymás között, hogy Joſephet meg-ôllyéc*
2. *Azt az ô álnoc és hitetlen tselekedeteket végben vivén, miképpen titkollyák-el azt.*
3. *Miképpen bontotta-el elôſzôr Rubé abbol valo tanátsokat a' tôb attyafiainac, azt-is meg-mondgya.*

AZ ELSÔRÔL.

A' ſzent Máthénál, tôbbi között, edgy jeles példa-beſzédrôl emlekezic Chriſtus Urunc, a' hol azt mondgya:

gány hajoſoc mindent tselekettec, minec elôtte Jonáſt a' tengerben vetettéc; 1. Ô magát meg-kérdeztéc. 2. Edgymás közôt ſorſot vetettenec. 3. A' hajobol mindent kihántanac. 4. Ki-ki az ô Iſteneihez könyörgôt. Némelly pogányoc abban a' vélekedésben voltanac, hog' a' meg-holt ember lelke üldözi a' gyilkoſt, a' mint Plátonál olvaſſuc. Dido-is azzal fenyegeti Æneáſt, hogy ha halálának oka léſzen, mindenütt üldözni fogja, midôn igy ſzol:

Omnibus umbra locis adero, dabis improbe pœnas.

Jonæ 1.

Az-is a' terméſzetnec tsudája, hogy ha a' gyilkos a' tôle meg-ôlettetet emberhez járul, a' vért meg-indittya benne edgynehány nap után-is, sôt a' mint némellyec irják, néha a' ſzáraz tsontokbol-is véres nedveſség indult, mellyel Iſten a' gyilkoſt kijelentette. Szent Pált-is, a' Melita ſzigetbéli pogányoc midôn a' Vipera kigyot kezéről látnác le-tsüggeni, gyilkoſnac itéltéc, igy ſzolván:

Actor. 28. *Omninò homicida est homo hic; Kétség nélkûl gyilkos ez az ember, noha mostá a' tengeri háboruban meg-maradott, de tovább a' boszszu-állás nem hadgya élni, hanem mint gyilkost üldözi.*

2. Ezec a' Jácob fiai az Isten tôrvénye ellen-is igen vétkeztec, ki azt Exodi 20. parantsollya: *Ne ôly.* Ha valamelly világi Fejedelemnec képét el-rontanád, fęlhetnél azon hogy meg-bûntet, menyivel inkáb fęlhetz az Istentôl, a' kinec eleven képét el-rontanád? Sôt nem csak képét, hanem az Atya Istennec fogadott fiát; a' Fiu Istennec kedves attyafiát; a' szent Léleknec lako templomát, kiért az Istennec Fia a' kereszt-fán meg-holt. Miképpen penig hogy nagy vétec a' gyilkosság, azonképpen nagy bûntetést-is rendelt Isten ez világon-is azoknac, ama' sententia szerént: *Atrocia delicta atrocibus pœnis puniuntur; A' kegyetlen vétkec kegyetlen bûntetéseckel bûntetnek-meg.*

Három nevezetes bûntetéseckel szokta Isten e' világ szerint-is a' gyilkosokat meg-bûntetni: 1. Azzal, hogy *semper sunt timidi*, mindenkoron fęlnec és rettegnec, ha senki ôket nem üldözi és bántya-is, mint Cain, kiknec ha attyokfia meg-enged-is, a' fôld meg nem enged nékic, ha az meg-ôlettetteknec attyokfia halgat, a' fôld kárhoztattya ôket, ha e' világi Biráktul meg-szabadulnak-is, az Isten bûntetését el nem kerûlic. Mint jára Dávid? az edgy juhot alig ha négy juhockal nem fizeté-meg. Mert Uriásért, kit meg-ôlete, négy juhait, az az, négy fiait kellet adni; a' Beth-sabetul valot az Isten fegyvere vôtte-el, Amont Absolon ôlette-meg, Absolomot Joáb lôvé által a' tser-fának ágán, Adoniást Salamon vágatá-le. 2. Bûntetésec a' gyilkosoknac az, hogy *non diu vivunt*, a' mint a' szent Dávid mondgya, *Viri sanguinum & dolosi, &c. A' vér-szopócs álnokoc az ô életeknec felét-is nem élik-meg.* Példa erre a' Julius Tsászárnac meg-ôlôi avagy gyilkosi, kik kôzzûl edgyic két esztendônec felette

2. Sam. 12. 1. Reg. 2. Psal. 55.

lette nem élt, hasonloképpen Tseh Láfzlo Király, ki hiti ellen az iffiu Hunyadi Láfzlot a' Budai piatzon meg-ôletvén, eſztendô az nap, *divinâ plaga*, Iſteni tsapáſſal hertelen meg-hólt. 3. Bûntetéſec a' gyilkoſoknac e' világon az, hogy azt el nem titkolhattyác, mint Cain az ô ôtsénec vérét; Popilius, Lengyel Király, az ô báttyainac meg-ôlettetéſeket, kiknec temetô helyekből ſûrûséggel jôttek-ki az egerec, és a' Királyra támattanac, és noha tûzet raktanac kôrnyûle, mindazáltal ugyan meg nem menekedhetet, hanem meg-ôltéc és meg-eméſztettéc. Ibicus Poetának-is halálát a' Darvac jelentették-ki, mellyet Auſonius illyen versben foglalt: *Ibicus ut periit vindex fuit altivolans grus.* az az: *Ibicus hogy el-veſzet, boſzſzu-állo volt érette a' magaſſan rôpülô daru.* Példa erre a' Jácob fiai, kik eléggé celálác es fedezgetéc a' mint tudác a' Joſephnec el-adását, de noha edgy ideig eltitkolác, de azért ortzájoknac nagy pirulásával ki-jelnéc az ô álnoc tselekedetec mindeneknec elôtte. Idvôzitônc mondgya: *Non eſt occultum quod non revelabitur*; ha eléb nem-is, de az utolſo napon ki-jelentetnec minden titkoc, kiről kemény ſzámadáſoc léſzen, az igaz itélô Biro Jeſus Chriſtuſnac itélô ſzékinec elôtte. Ez tehát a' tanáts, hogy ſe titkon, ſe nyilván ne vétkezzéc ſenki: mert ha titkon vétkezel-is, nyilván láttya el-hidgyed bizony az Ur Iſten. Titkon vétkezéc hiſzem Dávid, de nyilván látta az Iſten, ezért izene Náthántul néki illyen modon: *Te titkon tselekettél, de én nyilván mindenec elôtt, ennec az Napnac láttára.* Az Ur ki járáſunkat kelésünket és mindennémûtselekedetinket gubernálya, és *a' kiben élünc, vagyunc és mozgunc*, oltalmazzon-meg bennünket minden féle bûnnec tselekedetitûl. Ezé légyen a' ditsôség ſzent Fiával és a' ſzent Léleckel egyetemben mind ôrôckôn ôrôcké, Amen.

2. Sam. 12.

Act. 17.

VIII. PRÆDIKATIO.

Audiens verò Ruben, à v. 21. usq; ad 23.

Tertia pars septimæ concionis.

Miképpen bontotta-el Ruben a' többattyafiainac Joseph ellen valo istentelen tanátsokat.

MIdőn Achytophel Dávid ellen Absolonnac két gonosz tanátsot adot volna, edgyiket azt, hog' az ő attyának ágyasihoz mindenec láttára bé-mennyē, és megérti az egész Izrael népe, hogy Absolon az ő attya ellen nagy gyalázatos boszszúságot tselekedett, és annál inkáb meg-erősődnec a' kik mellette vadnac. Másikat azt, hogy ő tizenkét ezer embereket választtván, meg-űzi Dávidot éjel, mint hogy meg-fáradot és erőtlen kézzel vagyon, és a' Királyt ő magát meg-öli, és annak utánna a' népet mind egészlen hozzá hajtya; Es igy az egész nép békeségben lészen. Mellyet mikor Dávid meghallott volna, nagy buzgoságoson könyörge az Ur Istennec, ezt mondván: *O Uram Isten kérlec tégedet, bolon-*

2. Sam. 15.

londits-meg Achytophelnec elleuem valo gonosz tanatsát.

Ihol K. miképpen bontya-el az Ur Isten a' Jácob fiainac Joseph ellen valo gonosz tanátsokat és végezéseket, nem kűlőmben mint az Achytophel tanátsát Dávid ellen, melly az Istennec dispositioja ellen vala. Mert az Istenec rendelése és tanátsa Joseph felől ez vala, hogy az ő attyának és báttyainac előtte Ægyiptusban menne, és ott Fejedelem lévén az hét esztendei drágaságban őket táplálná. Imé ezt az Istennec tanátsát elől akarják venni, és el akarják bontani a' Joséphnec báttyai, de nem lehete. Vallyon s-miért? Ezért mert, *Non est consilium, non est prudentia, neq; fortitudo adversus Deum.* Ezent mondgya önnön maga-is Isten, mikor Esaiásnál igy szól: *Consilium meum stabit & voluntas mea fiet.* Az én tanátsom meg-áll, és az én akaratom meg-lészen.

Prov. 21

Esa. 46

Továbbá meg-tapasztalhato képpen példázta Joseph ebben az actus-

ban-is Chriſtus Urunkat, ugyan innét az-is világoſon ki-tettzic; 1. Miképpen Joſephet midőn az ő attya bátryaihoz a' puſztában ki-küldené, igy ſzóla néki: *Jöj-elő édes fiam, hadd küldgyelek-el tégedet a' te bátyáidhoz*, ki mindgyárt kéſz lőn rejá, és nagy örömmel elő-álván, azt mondotta: *Ecce ego, Im hol vagyoc*: Igy ez a' másodic Joſeph örömeſt kéſz lőn az ő mennyei ſzent attyának engedni, és mi érettünc puſztában bujdoſo emberekért ez világra el-jöni, mondván: *Ecce venio, ut faciam voluntatem tuam ô Deus meus. Imé el-megyec, hogy tselekedgyem a' te akaratodat oh én Iſtenem.* 2. Miképpen Joſephnec nem lőn gyámola a' puſztában ſem az ő attya, ſem az ő jo baráti kőzzűl ſenki, mert az ő attya ackor ő tőle távul volt, baráti kőzzűl-is ſenki jelē nem volt, ki őtet az ő bátryainac kegyetlen kezekből ki-mentette volna, hanem az őtet gyűlőlő és halálra kereső ellenségi kőzzűl támaſzta Iſten néki gyámolt, ugy-mint Rubent és Judát,

Joh. 15.

Judát, kik meg-ſzánác és el-bontác a' többinec Joſeph ellen valo rútt tanátsokat: Nem kűlőmben a' mi Urunc Jeſus Chriſtus, egy kitsiny ideig láttatéc az ő mennyei ſzent Attyától a' kinoc kőzőt, mint edgy Joſeph magánac hagyattatni, mellyet érezvén embersége ſzerént az ő ſzivében, azért kiálta illyen modon a' kereſzt-fán: *Deus mi, Deus mi, ut quid me dereliquiſti?* Jo barátitol-is el-hagyattatott vala, ugymint az ő Tanitványitul, kiket barátinac nevez, és egyedűl fogattaték-meg. Nem mene, fogadáſa ſzerént, ſem tőmlőtzre, ſem a' halálra Péter Chriſtus Urunkal, a' ſzerént a' több Tanitványok-is: A' kőſség halgat, ki az előtt ő ſzent Felségének Hoſannát éneklett: A' ſereg ſintsen, ki az előtt azt kiáltotta: *Bizony nagy Prophéta támadott mi kőztünc, és Iſten meg-látogatta az ő népét.* El-tsüggettec azok-is, kik ő Felsége felől azt hirdettéc az előtt: *Mindeneket jol tselekedic, mert ez a' némákat ſzóllőcká, a' ſiketeket hallőcká téſzi.* Végezet-

Matth. 27.

gezetre, nem compareal ama' jo szoval tudo aszszony-is, ki a' seregben fel-emelvén az ő szavát azt kiáltotta vala: *Boldog a' méh a' melly tégedet viselt, és az emlők mellyeket szoptál.* Luc. 11. Sőt inkább azoc közzül némellyec Pilátusnac azon instálnac, hogy ő Felségét meg-feszitséc. Hanem mint Josephnec, ugy a' Christus Jesusnac az ő ellenségi közzül támadánac oltalmázoi, mert fel-inditá Isten a' Pilátus feleségét, (és nem az őrdög a' mint némellyec mondgyác) mint edgy Rubent, ki ezt izené Pilátusnac: *Semmi igyed nintsen néked az igaz emberrel, &c.* Matth. 27. Annac utánna a' Christusnac ellenségi közzül Pilátus-is kiváléc, mint Juda a' Jácob fiai közzül, az szerént a' kereszttán függő tolvaj, és a' Centurio, kik a' Christusnac ártatlanságárol tanubizonyságot tőttenec.

TANUSAGOK.

I. Fszünkben vehettyüc innét, melly fogyatkozás nélkül valo igaz légyen szent Pál Apostalnac imez mondása: *A' kik Istent szeretic, mindenec javokra vadnac.* Rom. 8. 28. Veszedelemben forgasz-é? sok ellenségec között bolygasz-é? nagy félelemben és rettegésben vagy-é? *Si desunt amici, etiam ex inimicis parari possunt.* Ha nintsenec barátid, el-fogytac jo akaroid, meg-utáltac atyádfiai, és Dávidal te-is azt mondhatod: *Pater & mater dereliquerunt me.* Psal 27. ez arránt se essél kétségben, se ne zugolodgyál, hanem várjad az Urat, az Abacuc Prophetánac intése szerént, mert *El-jövén eljő, és nem késic*, Abac. 2. és azt tselekeszi, hogy ha most jo barátod ki nem támad melletted, az tégedet gyülölő és háborgato ellenségid közzül támaszt mellédRubeneket, Judákat, mint az ártatlan Joseph mellé, kik azt fogjác mondani: *Ne nyomorgasszuc szegényt, ne ontsuk-ki az ő vérét.* Ha peniglen az emberi segitségtül tellyességessen meg-foztatol, ott elő-járul az Isteni segitség, a' mint meg-hallád, nem volt Josephet baráti közzül a' ki meg segitse, hanem reménsége kivül az ő ellen-

ellenségi kőzzűl támaszta Isten mellé defensort és procuratort. Kitsoda kételkedhetic tehát a' hiveknec oltalmoc és veszedelmekben valo meg-tartatásoc felől? *Ha Isten velünc, kitsoda mi ellenünc.* Nem volt Danielnec az oroszlánoc ellen az emberec kőzzűl senki oltalmazoja, sem étel adoja, annak-okáért Angyalát szolitá elő, és az által szolgáltata ételt ő néki, és Abacuc keze által; Igy mostan-is kész az ő hiveinec, és elő áll az Isteni segitség, és az égből botsát Angyali segitséget, tsak azt mondgya: *Ite Angeli veloces*, és azon szempillantásban jelen léznec. Probálván tutta és kostolta az Istennec ebből valo protectiojat a' szent Dávid, midőn azt énekli: *Fel-emelém én az én szemeimet a' magas egekre, és szorgalmatoson várám, honnét jöjön ennékem segitségem, de tsak az Ur lőn ennékem segitségem.*

Rom. 8.

Esa. 18.

Psal. 121.

II. Honnét omollyanac a'hivekrea'sok nyomoruságoc, mint erre a' mi Josephünkre-is, vigasztaláſunkra ugyan

kútban vetettéc. 3. Hogy onnét ismét ki-vonván el-attác.

II. Kiknec attác, menyi árron attác, és azoc a' kiknec attác mitsoda állapatu emberec voltanac, meg-jedzi.

III. Josephet azoc hová vittéc, megmondgya, tudni-illic Ægyiptusban.

Mind ezekről mivel sok idő teléssel szolhatnánc, annak-okáért itt imez 4 punctumokat látogassuc:

1. Lelki magyarázat szerént mit jegyezzen a' viz nélkül valo ó kút?

2. Miért hogy Moses ezeket, kiknec Josephet a' Jácob fiai el-attác, néha Mádiánitáknac, néha Ismaëlitáknac nevezi?

3. Miért nem ingyen, hanem bizonyos árron atták-el, és, miért nem attác több árron?

4. Ruben és Juda miképpen mentették-meg Josephet a' haláltul.

A Z E L S Ő R Ő L.

Az viz nélkűl valo ó kút, lelki magyarázat szerént nem egyéb, hanem atyafiui-szeretet nélkűl valo atyafi. A' melly ó kútban viz nintsen, abbá

gyakorta kigyoc, békác, scorpioc, és egyeb rút mérges férgec szoktanac lappangani és lakni. Hasonlo-képpen, valakikben az atyafiui-szeretet meg-hűlt, affféléknec szivekbẽ nem egyéb lakic, hanem a' sok gonosz indulatoc; Ugy-mint, gyűlölség, irigység, harag és viszszavonás, annakokáért méltán mõdathatnac ezec a' Josephnec báttyái viznélkűl valo ó kútaknac, és mérges férgeknec hajlékinac. A' Sz. Péter illyeneknec mondgya a' hamis Prophétákat-is, midõn igy szol: *Ezec* (ugymond) *viznélkűl valo kút-fejec, kik lelki szomjuságal ölik-meg, az ő Pásztorságoc alatt valo edgyigyű nyájat.* Mert mi lehet nagyob szomjuság annál, mint a' kiknec azt hirdetic; hogy mindenkoron kétélkedgyéc ember az ő idvessége felől, akár mint igirje Isten az ő igéjében, hogy kegyelmes ő a' pœnitentia tarto bűnősnec, annac álnokságárol el-feletkezic, és bűneit meg-botsáttya, de mindaz-

2.Pet. 2.

Concilium által ne hidgyen ember annac. Ezt vallya

vallya és hirdeti az Romai Anyaház, tõb tévelygéseckel egyetemben, tehát ezek-is viz nélkűl valo ó kútac. *Trident. Sess. 6. C. 9.*

A' MASODIKROL.

Nyilván vagyon K. hog' az Ismaëlitác Agártul, az Abrahám szolgálojátul vettenec eredetet, a' Mádiánitác penig Keturátul, ki Abrahámnac Sára után valo felesége volt, ennec egy Mydián nevű fiátul neveztetnec Mydiánitáknac. Némellyec a' Sido Doctoroc kőzzűl vadnac olly értelemben, kik azt mondgyác, hogy három izben adatot volna el Joseph: 1. Az maga báttyaitul az Ismaëlitáknac, az Ismaëlitác megint az Mádiánitáknac attác volna, a' Mádiánitác peniglen az Ægyiptusbéli Putifárnac. De nem álhat-meg ez az értelem, mert ide aláb az 39. caputban ugy olvassuc, hogy Putifár az Ismaëlitáktul vőtte-meg Josephet. Hogy penig ugyan ezen caputban az utolso versben ugy olvassuc, hogy a' Mádiánitác attác Josephet Putifárnac, nem azt akar-

ja a' Prophéta jelenteni azzal, mintha ezec Joſephet edgymáſnac el attác volna, hanem mivel ezec edgy úti társaságban voltanac, annakokáért *indiſcriminatim*, válogatás nélkül ezeket Moſes néha Mádiánitáknac néha iſmét Iſmaelitáknac nevezi.

2. Minemű állapatu emberec voltanac penig ezec, meg-tettzic az ő műkájokbol, hog' kereskedő népec voltanac, mert az ő Tevéjeken Gylád földéből Aromákat, az az, drága keneteket, Réſinát, és Myrrhat vittenec, mire valoc voltanac azoc az Aromác, arrul ſemmit nem emlekezic Moſes, de hihető, hogy azoc kedveſec voltanac Ægyiptusban, mint hog' Ægyiptus ſok mérges fergeckel bűvölkődic, (noha ſok fele orvoſságok-is termenec benne) ugy mint, Sárkányockal, Crocodiluſockal, Viperáckal, Baſiliskuſokkal, és Scorpiockal, meg lehet hogy orvoſságul vitettenec ide. Ezeknec a' kereskedő népekneo mondgya a' Prophéta hogy attác Joſephet az ő báttyai, mellyet értvén; azt kérdhetné valaki:

Miért hogy ingyen nem atták-el Joſephet az ő báttyai, és el-adván miert attác ollyan keveſen?

A' HARMADIKROL.

1. Erre azt felelic, hogy ebben az Joſephnec el-adásában, az Jákob fiai ſemmit nem néztec a' nyereségre, hanem tsak azért atták-el valami árron, hogy a' Joſeph árrát magoc kőzött fel-oſztván, azzal-is meg-jelentenéc és meg-mutatnác, hogy ők mindnyájan edgyet értettenec a' Joſephnec el-adásában, hogy igy ki-ki abbol valo réſzét fel-vévén, ſenki kőzzűlőc pártot ne űthetne, és ki ne vohatná magát a' többi kőzzűl, hanem bizonyság lenne arrol a' Joſeph árránac fel-vétele.

2. Az Iſten tanátsa forgott ebben leg főképpen, miképpen Judás Chriſtus Urunkat nem nagy árron, hanem tsak igen keveſen atta-el, ugy-mint 30 ezűſt pénzen, mert netalám ha többet kivánt volna-is Ju-

dás, a' Papi Fejedelmec Christ⁹ Urűkhoz valo gyűlölségekből tőbbet-is attac volna, de mihelyen az 30 ezűst pénzt emlitettéc néki, *contentus* lőtt véle; Igy a' Joseph báttyai-is a' husz ezűst pénzeckel, és ecképpen eladatván Joseph, mint drága Aroma Ægyiptusban vitetet, kinec az ő jo illatozását, nem sok idővel az után, nem tsak Ægyiptus országa érzette, hanem tőb sok országok-is.

A' NEGYEDIKRŐL.

Miképpen mentették-meg Josephet a' haláltul Ruben és Juda?

F. Nem erejeckel, hanem beszédeckel; mert Ruben elsőben igy szola nékik: *Ne őllyűk-meg őtet, és ne ontsuk-ki az ő vérét.* Juda penig azt mondá: *Mi hasznunc benne ha megőllyűc az mi atyánkfiát? és el-titkollyuc az ő vérét? mi atyánkfia, mi testűnc, hanem adgyuc őtet az Ismaëlitáknac.*

TANUSAGOK.

I. Az Rubennec és Judánac példájokbol azt tanulhattyuk-meg K. hogy ha valamnlly jo és idvősséges dol-

dolgot a' mi erőnkel és tehetségűnkel véghez nem vihetűnk-is, jo beszédűnkel, eszűnkel és igyekezetűnkel erőlkődgyűc azt véghez vinni, mellyet ha szintén nem effectualhatunk-is, a' jo szándékot és jora valo igyekezetet az Ur mi tőlűnc jo neven vészi. Miképpen az atya az ő gyenge magzattyátul ha italt kér, és az ő gyenge gyermeke futamodván őrőmest oda vinné az ivo edényt, de nints ereje hozzá, látván az atya annac serénységét és jo indulattyát, szintén ollyan jo neven vészi tőlle, mint-ha tulajdon meg-tselekedte volna. Ezért szoktác ama' kőzőnséges versben mondani: *Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas.*

Ut desint vires, tamē est laudanda voluntas.

II. Az Judánac intéséből és tanátsábol azt-is jegyezzűk-meg: Ha mikoron a' test, harag, irigység, boszszu-állás, és a' testi győnyőrűség tenéked azt tanátsollya, hogy vétkezzél; Kérd-meg magadat, és azt mondgyad: Mi hasznod benne ha atyádfiát el-veszted? ha testi győ-

 nyő-

nyőrűségre adod magadat? ha a' te bűneidet titkolod, és Iſtened előtt rejtegeted? holott Iſten előtt ſemmi el-titkolva nem lehet: Annak-okáért nem tselekedem, mert iſzonyuság az Iſtennec kezében eſni, ki még tsak hivalkodo beſzédűnkről-is ſzámot véſzen.

Heb. 2.
Matt. 12. f.
Johan. 11.

III. Ebben-is példáját viſelte Joſeph Chriſtus Urunknac; miképpen Joſephnec halála felől tanátsot tartottanac az ő báttyai, ugy a' Phariſæuſoc Chriſtus Urunc halála felől.

IV. Miképpen Ruben és Juda a' Joſephnec halálában a' tőb attyafiaival edgyet nem értettec, ugy az Arimathiai Joſeph nem értett edgyet a' Sidockal a' Chriſtus Jeſus meg-őlettetésében, ſem penig a' Nicodemus.

Luc. 23.
Johan. 7.

V. Mikoron a' Jácob fiainac kezekben volna Joſeph, azt mondgyác vala: *Láſſuk-meg mit haſznál az ő álma?* Nem kűlőmben a' Sidoc az igaz Joſephet a' Chriſtuſt midőn fel-feſzitéc, tsufolván ő ſzent Felségét azt mondgyác vala: *Ha Iſtennec Fia, ſzál-*

lyon-le a' kereſzt-fárol. Fzé a' kereſztfán kint vallot Jeſus Chriſtus-é, ki a' mi bűneinkért eleget tőtt a' kereſztfának oltárán, mennyei ſzent attyával és a' ſzent Léleckel egyetemben légyen a' ditsiret és ditsőség mind őrőckőn őrőcké, Amen.

X. PRÆDIKATIO.

Et reverſus eſt Ruben ad ciſternã, uſq; ad v. 36.

EZ igékben ſumma ſzerént megirja a' Propheta; 1. Rubennec Joſephen valo ſapodolodását. Továbbá 2. miképpen keſergettéc a' Jákob fiai az ő vén attyokat, el akarván titkolni és fedezni az ő meg tselekedet gonoſságokat.

Négy Réſzei vadnac:

I. Réſzében foglaltatic Rubennec Joſephen valo panaſzolkodo ſápolodáſa.

II. Meg-irja, minémű álnokſággal akartác a' Jácob fiai az ő meg-tselekedett gonoſságokat el-titkolni.

III. Mitsoda itélettel volt Jácob az ő fia felől, minec utánna néki verben kevert kőntőſét meg-látta, meg-

ismérte, mit szollott, miket tselekedett, és miket szenvedett.

IV. Az ô fiai-is, látván attyoknac nagy keserûségét, mit tselekedtenec.

AZ ELSÔ RÔL.

Mi volt ebben fôl-tôtt tzéllya, és mitsoda szándékbol adta volt tanátsul Ruben a' tôb attyafiainac, hogy Josephet az ó kútban vetnéc, ide fellyeb meg-mondá Moses, tudni-illic hogy ôtet azoknac kezekbôl megszabaditaná, és az ô attyánac megadná. Itt némellyec azt-is szoktác kérdezni, hol volt Ruben, mikor Joseph az ô báttyaitul el-adatott? Némellyec azt mondgyác hogy a' nyájnac job legelô hely keresni ment volt ackor, hogy oda vivén a' nyájat mind az ô attyafiaival egyetemben, ezzel az alkalmatosságal az ó kútbol a' gyermeket ki-szabaditaná. Némellyec meg azt mondgyác, hog' ackor Ruben a' végre távozot volt el a' tôbbitûl, hogy másunnan kerûlôbôl az ó kúthoz menne, és Josephet megmentené a' haláltul. Harmad rendbéliec azt itélic, hogy azért távozott volt el tôlôc, mivel a' gyermeknec az ó kútban valo sirását el nem tûrhette. Hinni valo dolog azért, a' mint a' Propheta nyilván jelenti, hog' Ruben nem keveset munkálkodot abban, hog' Josephet meg-szabadithassa: De mikoron eszébenvette volna, hogy meg-tsalatkozott reménségében, szándékát (melyet az elôt attyafiaitul el-titkolt volt) immár megjelenti, midôn igy szol: *Nintsen a' gyermec, és én hová legyec?* Mint ha azt mondotta volna; Hová fogjom az én fejemet? hová fussac? mert nyilván a' mi atyánc elô-kéri a' gyermeket az én kezembôl, mint ôregbic és elsô szûlôtt fiátul, és mit felellyec ô néki, hogy-hogy szenvedgyem-el az ô tekintetit, avagy hová mennyec én a' gyermec keresni?

Vedd eszedben itt K. ember, az Istennec *providentiáját* és rendelését, a' mint értôc, nem volt jelen Ruben mikor Joseph el-adatott, ám akár hol volt, de Isten rendeléséből volt,

az

az ő jelen nem léte, hogy Joſephnec el-adását meg ne gátolhatná. Melly igen igaz légyen amaz Sententia, avagy tsak innét-is ki-tettzik: *Homo proponit, at Deus diſponit*; *Az ember ſzándékozic valamire, de Iſten rendeli-el.* Innét jőtt ama' kőzőnséges mondás-is. *Szegény ember ſsándékát boldog Iſten birja.* Haſzontalan annak-okáért minden mi tanátsinc, valamellyec az Iſten tanáttsával és rendeléſével nem edgyeznec, a' mint ama versben-is éneklic:

Nullius eſt fœlix conatus & utilis unquã,
Conſilium ſi non dctq. juvetq. Deus.

Ő maga-is azt mondgya az Ur Iſten: *Conſilium ſtabit, & voluntas mea fiet. Az én tanátsom meg-áll, és az én akaratom meg-léſzen.* Eddig az első dologrol.

Iſa. 46.

A' MASODIKROL.

Mitsoda álnokſággal akarják a' Jákob fiai az ő gonoſságokat attyoc előtt el-fedezni? Arrol igy ſzol Moſes: *Vévéc annak-okáért a' Joſeph ruháját, és meg-ôlénec edgy ketske fiat, és annac vérével meg-feſtéc a' ruhát, és küldéc azt az ő attyokhoz illyen izenettel: Ezt a' ruhát mi találtuc, iſmérd-meg ha a' te fiadnac ruhája-é avagy nem?* Illyen a' bűnnec állapattya K. ember, hogy a' világoſságot nehezen ſzenvedi, hanem ſetétségben akar inkáb rejtezni. Imé melly igen ſzorgalmatoſoc a' Jácob fiai azon, hogy az ő attyoknac ſzivében hozzájoc valami gyanoság ne támadhaſſon, melly gyanoságnac ſélelmet indita ő bennec a' gonoſz lelki iſméretnec furdaláſa. Igen oltalmazzác magokat attul-is, hogy valamiképpen a' gyermeknec kereſéſére az ő attyoc fel ne indullyon, mert ezec azt mondhattyác vala: A' kereskedő Iſmaëlitác és Mádiánitác nagy ſereggel reánc űtének, mikor Dothánban a' puſztában volnánc, és kőzzűlűnc ki-fogván Joſephet el-vivéc, mi penig kevés erővel lévén, meg nem oltalmazhatóc őtet. De ezzel a' hazugságal okot adtanac volna az ő attyoknac Joſephnec Ægyiptusban valo fel keresésére. Hog' azért

azért ezt el-távoztathaſsác, és ôtet a' gyermeknec keresésétől el-vonhaſsác, annak-okáért gondoltác ezt az álnokságot, hog' tudni-illic, Joſephnec kôntôsét meg-ſzaggaſsác, és a' gôdôlyénec vérében keverjéc, hogy igy minden gyanoságot tôlôc el-távoztathaſſanac. | Alnokoc voltac ezec tselekedeteckel, ſzájockal penig tsalárdságot ſzollottanac, ama' mondás ſzerént: *Méreg volt ſzivekben, tsalárdság penig tselekedetekben.* Vér helyében vért mutatnac ugyan, de azért gôdôlye vért ember vér helyett, mert igy ſzolnac: *Iſmérd-meg kérlec ha a' te fiadnac ruhája-é avagy nem?* Es nem azt mondgyác: Edes atyánc kérûnc tégedet iſmérd-meg, ha a' mi atyánkfiának ruhája-é ez avagy nem? Hanem igy ſzolnac: Iſmérd-meg ha a' te fiadnac ruhájá-é ez avagy nem? Mint ha azt mondottác volna: Láſſad immár moſtan mit haſznált néki az ô álma? Nézhettſze mitsoda ki-menetele lôtt a' te kellemés fiadnac, kit mindnyájunk

junknál kedveſſebben tartottál; Imé látod mire jutot, és miképpen motskoltatott-meg az ô ruhája, mellyel ôtet életében kivált képpen ékeſgetted? Látod immár nyilván, Iſten nem hatta bûntetetlen, hogy ôtet mi nálunknál fellyeb bôtsûllôtted, ſzeretted és ékeſgetted, és igy ezec a' Jácob fiai edgyic bûnôket el akarván fedezni, más bûnôckel tetézik-meg bûnôket, vén attyokat inkáb inkáb nagyob keſerûségre inditván. Netalám nem méltatlan mondhatta volna itt ez aránt Jácob, az ôtet keſergetô fiainkc: Oh gonoſz emberec, hamiſsággal meg-terheltetet iſ- *Eſa. 1.* fiac, gonoſz magoc, nemtelen hitván fiac, mit keſergettec, edgyic bûmat a' máſickal tetézvén.

A' HARMADIKROL.

Mitsoda itélettel volt Jácob az ô fia felôl, minec utánna az ô vérben kevert kôntôsét meg-látta, és mit ſzollot?

Meg-mondgya mindeniket Moſes. Elôſzôr, mint értett Jákob az ô fiának véres ruhája felôl: Azt mondgya

gya hogy meg-ismérte, noha meg-szaggattatot, és vérrel meg-festetett volt, melynec mind formáját, mind materiáját meg-ismérte, hogy az ő fiának ruhája. Másodszor, azt látván és meg-ismérvén, mit szollot Jákob? Azt mondotta: *A' gonosz vad ötte-meg ötet, kétség nélkül el-szaggattatott a' Joseph.* Részszerént meg-ismérte Jákob az ő fiának ruháját, de nagyob részből meg-tsalatott, mert hogy meg-tépetett és szaggattatott volt a' Josephnec ruhája, azt a' fene vadaknac fogainac tulajdonitotta, nē az ő fiainac kegyetlen kezeknec; hogy penig véres volt, azt a' Joseph gyenge testéből ki-folt ártatlan vérnec itélte lenni, holot Jácob ha meg nem tsalatott volna, azt mondhatta volna: A' ruhát ismérem hogy Joseph-é volt, de hogy véres, azt nem tudom ki vérével festetett-meg, és kitsodác kezétűl szaggattatott-meg. Ezért mondgya Ricterus: *Sapientia humana infelix est, cum à Deo deseritur. Az emberi böltseség boldogtalan, mikor az*

az Istentűl el-hagyattatic. Innét ezekből két dolgot tanullyunk-meg:

TANUSAGOK.

I. A' Joseph példájában itt-is a' Christus Jesus mysteriumát, az az, szentséges titkát vegyűc eszűnkben. Azt mondgya a' Propheta, hogy Joseph helyet gödölye ölettetet-meg, Joseph penig meg-szabadulván Fejedelemségre ment: Christus Urunc mi érettűnc meg-ölettetvén, mint a' gödölye Joseph helyet, és a' tövisben meg-akadot kos Isác helyében: Mi ugy szabadulhattunk-meg az örökké valo haláltul. Es miképpen a' Joseph ruhája gödölye vérével meg festetett; igy a' hivec a' másodic Joseph ártatlan vérével meg-hintettenec, melly Christusnac vére minket meg nem ferteszteteti, sem bé nem kevert, hanem inkáb meg-tisztitott és meg-szentelt, a' mint a' szent János Apostal bizonyittya, mondván: *A' Christus Jesusnac vére tisztit-meg minket minden mi bűneinkből.* 1. Johan. 1.

II. Obsérvátionc, tanuságunc lé-

gyen innét ez: Noha a' Joseph szép tarka ruhája meg-tépetett, szaggattatott, és a' gödölyének vérében a' Jákob fiaitul meg-festetet volt, mindazáltal a' Sz. Pátriárcha ugyan megismérte azt az ő fiának ruháját; Így a' mi teremtő Istenünc, kinec kezeinec munkái vagyunc, minket ő hiveit, és az ő szent Fia által fogadott fiait, meg-ismér, es semminémű rút kelevényec, fekélyec és nyavalyác minket ugy meg nem motskolhatnac, bé nem burithatnac, és meg nem rutithatnac, hogy minket ő Sz. Felsége akár mikor-is nevünkön né tudna szolitani, mert meg vagyon irva: *Tudgya az Ur kik leg'enec az övéi.* 2 Tim. 2 f. 19 Annak-felette sem a' tűz ugy meg né égethet, a' mély vizec el nem sillyeszthetnec, az éles fegyverec meg nem metélhetnec, sem a' vadac ugy el nem szaggathatnac, az égi madarac széllyel nem hordhatnac, hogy a' Christus Jesusnac szine eleiben jövendőben elő nem álhatnánc. Ezt erősíti a' Sz. Job Pátriárcha, mondván:

ván: *Tudom hogy az én meg-váltóm él, és fel-támaszt engemet a' földnec porából, &c.* Christus Urunk-is erről mondgya: *Az én juhaim soha el nem vesznec; Az én juhaimat senki az én kezemből ki nem ragadgya.* Szent Pál-is ezent állattya, midőn igy szól: *Bizonnyal el-hittem, hogy sem halál, sem élet, sem Angyaloc, sem Fejedelemségec, sem hatalmasságoc, sem jelen valóc, sem következendőc, sem magaság, sem mélység, és semmi egyéb teremtet állat el nem szakaszthat az Istennec szerelmétül, melly vagyon a' mi Urunk Jesus Christusban.* Igyekeznec ugyan kiragadni ennec hatalmas kezeiből, és el-szakasztani az ő szerelmétől; 1. az ördög, de nem lehet, mert e' végre jelent-meg az Istennec Fia, hogy elrontsa az ördögnec hatalmát. 2. munkálkodnac ebben (hogy tudni illic minket a' Christus Jesus szerelmétül el-szakaszszanac) a' kegyetlenec, az üldözésec, számkivetésec, és több egyéb sok nyomoruságoc által, de ezec sem tselekedhetic, mert

Joban. 14.

Johan. 10.

Rom. 8. v. 38. & 39.

1 Satan

2 Tyran

a'mint a'szent Pál Apostal mondgya, ha itt e'világon a' Christussal edgyût szenvedûnc, jövendôben véle edgyût meg-ditsôittetûnc. 3, a' bûnis igyekezic minket ettûl el-szakasztani, de ez sem tselekedheti, mert ha a' Christusnak juhai valamikor eltévelyednek-is, de *redeunt gemebundæ*, az az, nagy fohászkodással ismét viszatérnec, és Dáviddal sok *Miserét* kiáltnac, Magdalenával sok könyveket hullatnac, a' szent Péterrel addig siránkoznac, hogy Dáviddal ezek-is meg-hallyác amaz ôrvendetes szót, mondván: *El-vötte az Ur a'ti bûneiteket, és meg nem haltoc.* Ez-é légyen szent Fiával és a' szent Léleckel egyetemben a' ditsiret és ditsôség, Amen.

XI. PRÆDIKATIO.

Scidit Jácob vestimenta sua, &c.

A' Negyedic dologrol.

Quarta pars decimæ Concionis.

MEg-tsalatván Jácob az ô fiaitul mit tselekedett és szenvedett, fiai-is peniglen látván attyoknac Josephen

sephen valo nagy keserûségét, mit tselekedtec? itt most azt lássuk-meg.

Jácobnac maga viseléséről hármat mond: 1, azt mondgya felôle, hogy kôntôsét meg-szaggatta, szivénec nagy keserûségét jelentvén. 2, azt mondgya, hogy gyászban ôltôzött. 3, sok napokon sirt és keserget. Mind ezeket gyakorta a' pogányok-is meg-tselekedtéc. Ésau felôl azt olvassuc, hogy nagy keservessen sirt, ki Jácobnac ûldôzôje volt. Acháb *Gen. 27.* a' szomoru követséget halván Illyéstûl, Királyi ruháját meg-szaggatá, gyászban ôltôzött mint edgy Jákob, de szivénec igaz fájdalma nélkûl, mert kôntôsét szaggatta és nem szivét, effélékről mondgya Joel Propheta: *Szaggassátoc a'ti szíveiteket,* *Joel. 2.* *és nem a'ti ruháitokat.* De nem illyen volt a' Jákobnac ruhájának meg-szaggatása, gyászsza és siralma, hanem olly szivénec fájdalmával volt, hogy még szive-is láttatnéc ô benne meg-hasadni és el-olvadni. Mind-azonáltal azt mondhattyuc, hogy

nem volt Jácobnac ebbéli tselekedeti valami fogyatkozás nélkůl és bůn nélkůl, mert meg-halladta volt a' tzélt az ô nagy keserůségében, illyen szokat szolván: *Sirván megyec az én fiam után a' koporsóban.*

Nem ohattyuc ugyan hogy a'mi édes magzatinknac halálokon ne keseregjůnc, fogságokat, nehéz nyavalyájokat látván, hogy rajtoc ne szánakozzunc, mivel Isten nem tôkécké, sem kemény kővecké teremtet bennůnket, hanem gyarlo emberecké. De meg-lássůc azonban, hogy az Istennec parantsolattyárol meg-emlekezzůnc, az életnec Ura az Ur Jesus Christus mondgya: *Valaki attyát, annyát, attyafiát, nennyét, de még magzattyát-is ô nálánál fellyeb szereti, nem mélto az ô hozzá, nem lehet az ollyan ô nékit tanitványa.* Szeretnůnc kel ugyan a'mi magzatinkat, a'mint az Isten a'természet által-is belénc óltotta, és az Isten igéje-is parantsollya, de azoknál-is az minket és azokat teremtô Istent fellyeb kell szeretnůnc.

Matth. 10. v. 37.

A'po-

A' pogányokat illeti a' vég nélkůl valo siralom, keserůség, kit nem kell kővetni a' keresztyén embernec: Annak-okáért Jácobnac sem kellet volna a' keserůségben annyira belé merůlni, mert nékůnc hiveknec hitůnc és jo reménségůnc vagyon a' jövendô fel-támadás és ôrôc élet felôl, a' mint az Apostali Credoban-is vallást tészůnc rolla, ezt mondván: *Hiszem a' testnec fel-támadását, es az ôrôc életet*, mellyben jövendôben nagy ôrômmel és vidám ortzával meglátttyuc, és meg-ismérjůc a'mi elôttůnc siralommal el-botsátott magzatinkat és kedves emberinket.

Továbbá látván a' Jácobnac fiai attyoknac Josephen valo keserůségét, mit tselekeszsnec? Azt mondgya a' Prophéta, hogy mindnyájan felkôltenec az ô fiai és leányi, hogy vigasztalnác ôtet, de nem vette-bé az ô vigasztalásokat. Mellyet ezec minémů szivel és lelki ismérettel tselekedtenec, kônyů meg-itélni. Az ô attyokat gonosz tselekedeteckel ôk

hoſztác vala abba a' nagy keſerűségbe. Mert nyilván tudtác ezec, hogy Joſeph nem ſzaggatott-el a' vadaktul, hanem Ægyiptusban vitetett a' Mádiánitáktul, mindazonáltal az ő keſergő, ſiránkozo és panaſzolkodo vén attyoc kőrnyűl álván, tsalárdul vigaſztallyác, és tsak edgy-is kőzzűlőc nem találtatott, ki ő rajtoc igazán ſzánakozott és meg-kőnyőrűlt volna, és a' dolog a' miben volt, edg' ſzoval néki meg-jelentette volna. Nyilván meg-tettzic azért, hogy ez az ő vigaſztaláſoc nem ſzivel, hanem tsak ſzinnel volt, és, a' mint Haymo Doctor mondgya a' Phariſeus kővetinec némelly Chriſtus Urunkhoz valo kővetségekről; méltán azt mondhatni ezeknec a' Jácob fiainak-is vigaſztaláſokról: *Conſolatio iſta fuit blanda & fraudulenta, blanda in verbis, ſed in ſenſu fraudulenta.* az az: *Ez a' vigaſztalás nyájas volt ſzo ſzerént, de tsalárd értelmében.* Illyen vigaſztalóc valának ezec a' Jácob fiai, kikhez haſonlóc az uſoráſoc, kic az ő nagy

ő nagy uſorájockal némellyeket meg-emészt vén, és nagy utolſo ſzegénységre jutatván (mint ha ugyan jo baráttyoc volna) ſzomoruságokban vigaſztalni láttatnac, igy ſzolván: Oh ſzegény barátom, ſzánom nyomorult állapatodat! bánom nagy kár-vallásodat, és illyen nagy ſzegénységre valo jutáſodat. De azonban még tsak edg' barkátskát ſem engednec ő nékiec, melly nagy vigaſztaláſokra lenne a' ſzegény adoſoknac abbéli ſzomoruságokban.

S-Mondhatnád: *Miért engedte-meg Iſten, hogy Jákobot az ő fiai eképpen meg-tsalhaſſác, és illyen nag' keſerűségre jutta ſsác?*

F. 1. Mint hogy az Iſten kiváltképpen az embert magáért teremtette, a' minémű és a' mennyi terhet reá akar rakni mint kezének munkájára, annyit rak, és a' minémű dologban akar élni ſzolgálattyával, az ő nevének ditsiretire és ditsőſségének kiterjeſztésére (az ő bőltsességének tanátsa ſzerént) abban a' dologban él, ha pe-

nig azonkőzben azoc az eſzkőzőc valamennyire meg-romlanac és meg-fogyatkoznac, azzal ő nékic ſemmi hamiſságot nem téſzen ő ſzent főlsége, mert ugyan arra valóc az ő teremtet állati, hogy ugy ſzolgállyanac ő neki a' mint akarja, vagy romlanak-meg miatta vagy nem. Végy erről edgy példát: Mikor a' kapával kapál az ember, a' kapa a' gyakorta valo kapálás miatt elkopic, de mit tehetűnc rolla: Ugyã tsak arra valo a' kapa, hogy kapállyanac véle, de azért a' kapáláſſal a' kapánac hamiſſat nem téſzűnc, ha ſzintén fogyatkozik-is miatta. Jákobra-is Iſten a' mennyi terhet akart rákni annyit rakot, és ebben a' dologban ugy akart élni az ő ſzolgálattyával, hogy edgy ideig ſirjon, keſeregjen, és kőnyveket hullaſſon az ő fiáért, hogy jővendőben annál nagyob őrőme leheſſen rajta. Mert ugyan-is ſzokáſa ez az Ur Iſtennec, hogy a' kit igen meg akar őrvendeztetni, azt előſzőr igen meg-ſzomorit-

rittya. Péternec ſem igen tettzic vala egy előſzőr, midőn Chriſtus Urunktól értené, hogy ő néki erőſzak ſzerént valo halállal kereſztfán kellene meg-halni, Jánoſnac penig tsendes és terméſzet ſzerént valo halállal kellene ki-mulni, ſ-ezért kérdi vala Urunktul, mondván: *Ez penig mint léſzen?* Kinec azt felelé ő ſzent Főlsége: *Ha őtet meg akarom tartani mind addig is, mig el-jővőc, mit gondolſz te véle? Te kővéſs engemet.* Johan. 21.

2. Azt felellyűc, mint hogy Chriſtus Urunc azt mondgya: *A' melly mértéckel mernec az emberec egyebeknec, azon mértéckel, sőt ugyan ki-folyoval mérnec egyebek-is azoknac kebelekben.* Luc. 6. Mellyből azt hozom-ki, hogy Jácob-is az ő attyánac Iſaáknac az melly mértéckel mért volt, azon mértéckel mértec ő néki-is az ő fiai, mert ő-is az előtt meg-tsalta vala az ő világtalan vén attyát, az Eſaunac ruhájában őltőzvén, és ezt mondván: *En vagyoc az Eſau, a' te első ſzűlőtt fiad, acképpen tselekedtem a' mint parant-* Non ſunt facienda mala ut eveniant bona. Rom. 3. v. 8. Gen. 27.

rantsoltad; maga ő nem Eſau vala, ſem első ſzűlőt fia nem vala Iſaknac, ſem penig azt a' dolgot a' mit tselekedett, ő reá nem bizta vala, hanem Eſautul kivánta vala.

3. Azért-is engedte meg Iſten, hogy Jácobot az ő fiai illyen nagy keſerűségben hozzác és meg-tsalhaſsác, hogy a' nyomoruság alatt tanullya-meg ez életet meg-utálni, és az ő bolygo Sátorából az ő mennyei hazájába kivánkozni, mert ha mindenec kedvűnc ſzerént volnának ez világon, ſoha ki nem kivánkoznánc belőle. Ez a' Jácob Pátriárka mind addig-is hazája felől nem emlekezett Meſopotámiában lakván, hanem mikoron eſzében vette, hogy meg-változott a' Lában ortzája ő hozzá, és a' fiai-is rágalmaztác, módván: *Mindeneket el-vőtt Jácob, mellyec az mi atyánk-é voltanac, és az ő joſzágából meg gazdagulván nevezeteſsé lőtt*; ſzintén igy mi-is ackor kezdűnc gondolkodni menyorſzágrol, mint Jácob az ő hazájárol, mikor ez világ

Gen. 31.

világ nem jo ſzemmel lát bennűnket, avagy a' nyomoruságoc megſanyargatnac bennűnket.

Mi haſzna ennec a' tudománynac?

I. Intettetésűnkre ſzolgál ez a' tudomány: mikoron láttyuc hogy az Iſtenfélő emberec itt e' világon és ez világ ſzerént nyomorgattatnac, ne légyűnc felőlőc gonoſz itéletben, mint Sémei és Doeg Dávid felől, Elifáz és Bildád Job felől, és a' Barbaruſoc ſzent Pál felől. *Actor. 27.*

II. Vigaſztaláſunkra-is ſzolgál, hogy ſenki az ő nyomoruságában és ſemminémű háboruságiban kétségben ne eſséc, ha ſzintén a' pokolig láttatic le-taſzittatotnac lenni-is, hanem tudgya-meg, hogy a' fel-magaſztalás ſzomſzédgya a' le-vetéſnec, ellenben penig a' ſzomoruság az őrőmnec. Ihol példád erre mind ő maga Jácob Pátriárka, mind Joſeph; Joſeph a' pogányoc kőzőtt bujdoſic, és a' tőmlőtzben ſir, Jácob a' Sátorban keſereg, de az ő nyomoruságokat nyugodalom, és ſiralmokat

őrőm

őrőm kőveté. Igaz tehát ez aránt-is
Rom. 8. a' szent Pálnac mondása: *Az Isten szeretőknec mindenec javokra szolgálnac*, Amen.

XII. PRÆDIKATIO.

Porrò Joseph ductus fuit in Mizraim, &c. Cap. 39. à v. 1. usq; ad 6.

SUmma szerént meg-irja Moses ebben az 39 *caputban* Josephnec az idegen népec kőzőt valo hű szolgálattyát és forgolodását, kisértetit, ártatlanságát, tőmlőtzőztetését. Annac utánna az Istennec véle tőtt nagy kegyelmeſségét, ki minden dolgaiban őtet ugy igazgatta, hogy kezeinec munkáit meg-áldván, személyében-is sokac előtt kedvesé tőtte. Ez a' summája.

Részei hármac:

I. Kiktől vitetet Joseph Ægyiptusban, es ott minémű rendbéli ember vette-meg, meg-mondgya.

II. Josephnec állapattyárol emlekezic, kiért Isten az ő urának mind házában, háza kivül, és mezeiben valo jószágit meg-áldotta. *III. Az*

III. Az Istennec Josephel valo létemit szerzett mind magának, mind az ő urának, arrol emlekezic: magának Josephnec azt, látván az ő Ura az Istennec áldását Josephen lenni, őtet kedvellette, és minden háza népén fővé tőtte, Putipharra penig Josephért az Istennec áldása szállot.

Ezekből im ez három légyen fel-tőtt tzélunc.

1. *Ertsük-meg, ki volt az a' Putiphár, ki Josephet a' Mádiánitáktul megvette.*
2. *Szollyunc arrol, miképpen vagyon Isten az ő hiveivel, mert azt mondgya a' Prophéta hog' Istē volt Josefel.*
3. *Mivel tartozic az Ur az ő szolgájának, a' szolga-is penig az ő Urának.*

AZ ELSŐRŐL.

Némellyec ezt az Ægyiptusi embert Putiphárt, Pharaho Eunuchusának, az az, Komornyikjának módgyác, a' melly szo, Eunuchus, fő embert avagy Fejedelmet jegyez, ki nem azért hivattatot Eunuchusnac, mint ha ez a' Putiphár herélt ember

lőtt volna, hanem a' Nap-keleti országokban a' pogány Fejedelmeknec, Királyoknac udvarokban szokás volt, ezzel a' titulussal a' Király után akar melly fő embert-is Funuchusnac nevezni. Viszontag némellyec a' Pharaho Szakátsinac és a' barmoc le-vágóc előttőc járojának itéltéc lenni; ezt az értelmet követic a' hetven magyarázo Doctoroc. Harmad rendbélieknec ugy tettzic, hogy a' Pharaho udvarában, és környülőtte lévő bizonyos számu vitézlő népeknec Prœfectusa avagy Fejedelme volt. Ez az értelem helyesseb a' két elsőnel. De ám akár kitsoda lőtt légyen ez a' Putiphár, bizony elég szomoru dolog volt Josephnec edgyic idegen kézről másic idegen kézre adatni, nem külömben mint edgy hartzon fegyverrel elfogot rabot, avagy valami gonoságbá tapasztaltatott foglyot, áru szerént el-adatni. De ha meg-gondollyuc, kétség nélkül ez sem lőtt az Istennec kiváltképpen valo tanátsa és végezése

zése nélkül, hogy a' Mádiánitác nem tartottác Josephet magoknac, hanem el-adtác; 2, hogy nem másutt, hanem Ægyiptumban adták-el; 3, nem valami kőzőnséges embernec, *sed viro principi*, az az, fő embernec adtác. Annak-okáért fő vége a' Joseph el-adattatásának ez volt, hogy innét-is ki-tettzenéc, hogy emberi bőltseség felett mennyei vezérléssből, és az Istennec tanátsából ment Joseph a' fejedelemségre, a' miképpen álmoc által-is Isten néki megjelentette és igérte volt.

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg innét vigaszta-
láſunkra, hogy valahol, és valami-
kor az Istennec hivei leg kőzeleb
vadnac a' veszedelemhez, annál kő-
zeleb járul és hamaréb el-érkezic
azokhoz az Istennec segitsége, el-
hallaszta ugyan edgy ideig az ő se-
gitségét, sőt néha szintén a' halál-
nac homályos vőlgyére-is láttatic
le-botsátani az ő hiveit, a' mint a'
szent Anna aszszony énekli, mond-
ván: *Az Ur* (ugy-mond) *meg-öl és*

Esa. 65. 24.
Psal. 32. 5.
Ubi deficit humanum auxilium, ibi incipit divinum.
Psal. 113. 7.

ismét

1. Sam. 2. v. 6. 7.

iſmét meg-elevenit, pokolra alá-vét és iſmét fel-hoz. Az Ur ſzegénnyé téſzen, és iſmét meg-gazdagit, meg-aláz és fel-magaſztal, fel-emeli a' porbol a' ſzegéynt és a' ganéjbol a' ſzûkôlkôdôt, hogy a' Fejedelmec közzé ülteſſe. Miért tselekedi vallyon ezt az Ur Iſten? Ezért, hogy az ô meg-ſzabaditáſa tetteſſeb és ditsôſségeſſeb légyen; Ihon példa erre Joſeph, mentûl nagyob nyomoruságra adatot, annál közeleb járult hozzá az Iſtennec *gratiaja*, mentûl távulb eſett az ô attyának hajlékától, és bujdoſo Sátorától, annál közeleb ment az ô Fejedelemségének ſzékihez. Mellyet illyen példával mutatok-meg: Az kegyes atya beteg fiától kinec egéſségét kivánnya, el nem távozic (kit az elôt gyakran ſzemei elôl-is el-botsátot) hanem fejénél ûlvén, kéri hog' az orvoſságot, a' keſerû italt bé vegye, tudván hogy ha bé-véſzi meg gyogyul, ha penig meg-veti meg-kell halni: Az Iſten-is a' ſzerént háboruságnac és keſerûségnec poharát

rát itatta-meg elôſzôr Joſephel, mellyet eléggé meg-koſtolván, az után adta oſztán meg innya a' nyugodalomnac arany pohárát.

II. Jegyezzük-meg azt-is innét, miképpen dajkálkodic, melly tsudálatos-képpen forgattya, és viſeli gondgyokat Iſten az ô hiveinec. Imé Joſephet, kit az ô attyafiai meg-vetettec, ki felôl gonoſzul itéltenec, tsufoltanac, gyûlôltenec, az ô társaságokban edgyût élni vélec nem engedtenec; Azt az idegen nemzetségec az ô társaságokban ôrômeſt béſzámláltác, aranyokon és ezûſtökön meg-vôttéc. Ebben-is példáját viſelte Joſeph Chriſtus Urunknac, mert ô ſzent Fôlségének-is nem ſokkal lôn kûlômben dolga a' Sido nemzetséggel, és válaſztot népével, mint Joſephnec az ô attyafiaival; a' mint ſzent János mondgya: *Az ôvéi közzéjôve a' Chriſtus, de az ôvéi bé nem vévéc*; mert a' Sidoc meg-vetéc, Herodes penig halálra ûldözé: hanem az Ægyitusbéli pogányoc adánac ô

Johan. 3.

Matth. 2.

szent Felségének ideig valo szálláſt.

Miért kell ezt tudnod tenéked keresztyén ember?

F. Vigaſztaláſodra ſzolgál ez tenéked; hogy ha te reád-is Iſten valamikor nyomoruságot botsát, (mert nyilván vagyon, hogy *ſok nyomoruságoc által kell bé-menni a' hiveknec Iſtennec országában*, a' mint a' ſzent Pál Apoſtal mondgya, és edgy Poéta-is énekli, mondván: *Multa viro veniunt ſemper incommoda juſto.*) Mondom, hogy valamikor nyomoruságot botsát Iſtē reád, ugy-mint ſzámkivetéſt, fogságot, ſzegénységet, atyádfiaidtul valo meg-utáláſt, gyűlölséget, betegséget, kárvalláſt: Ne iſzonyodgyál ſem a' ſzámkivetéſtűl, ſem a' fogságtul, ſem a' ſzegénységtűl, &c. igaz igyed lévén, hanem ha a' Sz. Urnac ugy tettzic, és reád méri, te-is Joſephel bujdoſsál Ægyiptusban, és a' Jeſus Chriſtuſſal Herodes előtt meny ſzámkivetésben, Abrahámmal hadd-el a' bálványozo Ur-Cháldeát, Lothal a' bűnben bé-merült

rűlt Sodomát, Dáviddal a' Királyi palotát, és Syon várát, mert ſockal jób néked és idvőſségeſſeb Joſephel és a' Jeſus Chriſtuſſal edgy keveſsé Ægyiptusban ki-lépned és nyomorganod, hogy ſem mint a' téged gyűlőlő lelki ellenségeddel edgy társaságban lenned és edgy hajóba evezned; jób-néked-is Dáviddal, Abſolon előtt ſzámkivetésben menned, hogy ſem mint Abſolonnal és Achitophellel gonoſzul el-veſzned, mert a' mint a' Király Prophéta-is énekli: *Jób az Ur tornátzában edgy napon lenni, hogy ſem ezer nap az iſtenteleneknec palotájokban.* Attul irtozol-é hogy ſzámkivetéſre egyedűl kénſzerittetel menni mint Joſeph az ő attyafiai kőzzűl, Dávid az ő háza-népe kőzzűl? nem jár az ſohol egyedűl, kinec a' Chriſtus úti társa, és nem maga vagyon az, a' ki a' ſzent Léleknec temploma: a' ſzegénységtűl fęlſz-é? hiſzem Chriſtus Urunknac nem volt annyi helye, hol az ő fejét le hajthatta volna: a' fogságtul tartaſz é? fo- *Matth. 8.*

goly volt Manasses, Joseph, és a'mi Urunc Jesus Christus. Im hallod, hogy a'nyomoruságnac útán mentbé Joseph Ægyiptusban, és sok fáratsági, fogsági, és sok nyomorgatási után ültetet-bé Királyi székiben; Tehát el-hidgyed bizonnyal, hogy minékünk-is ezen a' nyomoruságnac útán kell bé-mennünc az mi mennyei öröcké valo hazánkban, ama' mondás szerént:

Transiverepatres, & nos transibimus omnes, (habet.

Sed cœlum patriam, qui benè transit

Ezen az úton, tudni-illic, a'nyomoruságnac útán mentenec által az atyác, és mi-is mindnyájan ezen megyünc: De az ég annac hazája, a'ki jol megyen által, mert noha a' hivec gyakorta nyomoruságot, méltatlanságot szenvednec, de szenvedvén erőt vésznec, végre Istenhez felmennec, Josephel le-telepednec, edgyütt véle örvendeznec, Amen.

XIII. PRÆ-

XIII. PRÆDIKATIO.

Fuit autem Jehova cum Joseph, &c. v. 2.

A' MASODIKROL.

Miképpen vagyon Isten az ő hiveivel?

AZ Isten az embereckel két képpen mondatic lenni, ugy-mint; Közönségesen, és Kiváltképpen:

I. Közönségen, minden teremtet állatival, mert mind az jokat s- mind a' gonoszokat, az embertől fogván mind az apro férgekig, közönséges-képpen ő tartya, táplállya, és gubernállya, a' mint a' szent Dávid énekli, mondván: *Mindenec te reád néznec Ur Isten, hogy eledelt adgy nékic alkalmatos időben. Mikor te adss nékiec ackor takarnac, mikor a' te kezeidet meg-nyitod, ackor mindenec bételnec a' te jovoltoddal. Mikor penig elforditod ortzádat, meg-háborodnac, elfogyatkoznac, és a' földben meg-térnec.* Psal. 104. Másut-is igy énekel: *Mind az embert mind a' barmokat te tartod Ur Isté.* Psal. 36. Christus Urunk-is ezt a' közönséges gondviselését ajánlya, mondván:

Matth. 5. *Az Isten az ő fenyes Napját fel-támsztya mind az jokra, mind a' gonoszokra, és esőt ád egyaránt, mind az igazaknac s-mind a' hamissaknac.*

II. Kiváltképpen vagyon Isten az ő hiveivel, mint az édes atya és anya az ő gyermekivel, kinec mind eledelekre s-mind ruházattyokra, s-mind oltalmokra, inkab vigyáznac, és szorgalmatossab gondot viselnec, hogy sem a' jövevényekre, idegenekre, szolgájokra és béresekre. Illyen kiváltképpen válo gondviseléssel volt Isten a'régi szent Atyákról, és minden időbéli hivekről s-most-an-is. Enochrol azt mondgya az irás: *Enoch az Urral járt*: Noerol azt hirdeti, *hogy Isten előtt grátiát talált*: Abrahámrol, *hogy Isten barátya volt*: Isákrol, *hogy Isten fellő volt*: Jácob penig *Isten győző*. Enoch mint-hogy Istennel járt, az égben ragattatott; Noe, a' nagy mártyr, az őzőn-viztől el nem burittatott; Abrahám, sem Gerárban Abimelektől, sem Ægyptusban Pharahotul, sem végezetre Ur-

Ur-Cháldeában a' pogányoktul, és a' hartzon a' négy Királyoktul meg nem győzettetet; Jákob-is a'szerént, Esaunac dühös haragjától, Lábánnac gonosz szándékától meg-oltalmaztatott, mivel hogy Isten volt vélec. Mosesnec Isten azt mondá: *En lészec a'te szájaddal*; Jeremiásnac azt igére mondván: *En vagyoc te veled*; Szent Pált-is azzal biztatá, hogy *ne féllyen, mert ő lészen vele*; Az Apostalokat penig azzal vigasztalá, hogy *minden napon világ végezetig vélec lészen*. Annak-okáért, hogy Isten ezeknec magát arra igérte és kötelezte, hog' vélec lészen, mindenkor jo szerentsés elömenetelec volt. Mert Moses az Izrael népét az Istennec nagy erejével ki-hozta, Jeremiás az ő gyermekségében az Istennec igéjét nagy bátorsággal prædikállotta, mert Isten volt vele; Szent Pal a'nyomoruságockal ugyan ditsekedet, és a' Chriſtus-ért a' nehéz vas lántzot nyakán mint arany lántzot ugy tartotta, mert Isten volt véle; A' több A-

Exod. 2. Jerem. 1. Actor. 18. Matth. 28. Exempl.

postalok-is a'szerént a' Christus Jesus-ért akar mit-is el-szenvedni ô rómnec és nyereségnec tartottanac, mert Isten volt vélec. Illyen értelemmel mondgya Moses itt, hogy az Ur volt Josefel, és azért volt mindenekben jo elômeneteli, valakivel penig az Ur vagyon, a' mint Sz. Pál mondgya, kitsoda lehet annac ellene. *Roman. 8.*

Jud. 6. Demondhatnád, (mint Gedeonis mondgya vala az Angyalnac) *Ha az Ur volt mindenekben Josephel, miért találta ôtet ennyi sok nyavalya? Talám azokban a' sok nyomoruságokban el-hadta volt, és nem volt ackor véle?*

F. Nem az, mintha Josephet Isten el-hadta volna, és az ô sok nyomoruságit nem látta és nem tudta volna, hanem, mivel hogy az Isten valakit két-képpen mondatic el-hadni: 1. *Finaliter*, az az, Végképpen, mint Caint, Sault, Achitophelt, Judást, és többeket, de jaj, és vég nélkûl valo jaj azoknac, kiket az Isten végképpen el-hágy. 2. Mondatic valakit

lakit Isten el-hadni *Usq; ad tempus*, az az, Valami ideig. Errôl az ô el-hagyásárol szol Isten ô maga az ô népe felôl, midôn azt mondgya Esaiásnál: *Edgy szempillantásig hadtalak-el tégedet, edgy kis busulásomban rejtettem-el az én ortzámot te tôled.* Esaiæ 54. Mellyet azért tselekedsic az Ur Isten, hogy az ô edgy szempillantásig valo el-hagyása után a' reánc jött nyomoruságoknac sanyaruságát megérezzûc: mert ha az Ur Isten valamikoron segitségét tôlûnc el nem fogná, avagy valami tágitást benne nem tenne, az Istennec áldását sem tudnoc ugy a' mint illenéc jo neven venni, és meg-bôtsûlleni. Igy tselekedet Isten Josephel-is, edgy keveset láttatot néha néha magának hadni, mert szegénnyé tötte, meg-alázta, ha valamennyire fel kezdette emelni, nagy hamar ismét meg a' porban, a' tömlötzben vettette, mellyeckel meg-tanitotta, mint élliyen e' világon, ha az ôrôc életben-is élni akar, miképpen orizzágollyon, ha a' mennyei

nyei Ægyptusban-is orſzágolni akar, ſirjon előſzőr e' világon, ha a' boldogságban őrűlni akar, ſanyaruságot ſzenvedgyen a' tőmlőtzben, ha a' mennyei palotában nyugodni akar: a' Chriſtus Jeſus ágyára fekűdgyéc, és az ő kereſztére kőnyőkőllyőn, ha ki ő véle jővendőben vigadni akar.

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg innét, midőn láttyuc, hogy a' hivec itt e' világon nyomorgattatnac, ne itéllyúc Iſten haragjának lenni, mert az Iſtennec válaſztotti (a' mint Iſidorus Doctor mondgya) ez életnec bánatival gyakoroltatnac, hogy igy a' más életnec tőkélletes ſégét el-nyerheſséc.

II. Jegyezzűk-meg azt-is innét, hogy noha gyakorta még a' hitetleneknek-is, ſok dolgoc itt e' világon kedvec ſzerént folynac és vadnac, mint ama' gazdag emberről mondgya Chriſtus Urunc a' ſzent Lukátsnál, hogy *ſok javai voltanac*, és ama' Laodiceabéli gyűlekezetnek-is Angyala

Luc. 10.

gyala mondotta: *Gazdag vagyoc meg gazdagottam, és ſemmi nélkűl nẽ ſzűkőlkődőm.* Mindazonáltal, nintsenec az Iſtennec kedvében, és nintsen ugy az Iſten vélec, mint Joſeph-el volt, kik edgy keveſé zőldellenec ugyan, mint a' zőld Boroſtyán, és terjednec mint a' Cedrus fák, fel-emelkednek mint a' Pálma fák, de mihelt az Ur ſzele reájoc fual, *Continuò areſcunt*, leg ottan meg-ſzáradnac, meg-aſznac, és ſemmivé léſznec.

Apocal. 3.

Pſal. 37 ſ. 35 & 36.

III. Melly igen haſznos, és idvőſſęges légyen, mind a' lelki ſ-mind a' teſti dologban, jámbor, Iſten-fęlő, igaſság ſzerető, és tiſzta életű ſzolgákat tartani, a' melly Iſten-fęlő ſzolgákért, még a' pogány gazdákat-is meg ſzokta Iſten áldani. Azt beſzélli a' Prophéta, hogy ezért a' tiſzta életű Joſephért, áldotta-meg Iſten Putiphárnac, mind házában, háza kivűl, és mezejében valo joſzágit; Jákobért az Lábánnac minden fęle barmait Iſten meg-ſzaporitotta; A'

Sido

Sido rab Leánkáért a' Syriabeli Námánt poklosságbol meg-tiſztitotta.

Tudom erre mit mondaſz: En-is ſzeretném és meg-bőtsülleném, ha ollyan ſzolgám volna mint Joſeph, ollyan mezei páſztorom mint Jákob volt Lábánnac, ollyan eſzes és jo tanáts ado ſzolgálóm mint a' Sido leánka volt Námánnac, de nem tehetec ſzert reájoc. Igaz bizony, ritkán találtatnac az hű Joſephec, Jákoboc, és ſzolgáloc: De mindazonáltal ſok urac, gazdác, mikor ſzolgájokat, ſzolgálojokat megfogadgyác, nem azon tudakoznac, hogy ha féli-é az Iſtent, mitsoda vallásban vagyon, tudgya-é a' Mi Atyánkat, Credot, Tiz parantsolatot? hanem előſzőr-is azon tudakozic tőle, hány eſztendős lehet, vagyon-é ereje hozzá hogy a'kaſzát meg-vonhaſſa, ért-é valamit a' faragáshoz, lehet-é valami hitele, &c. ha ezeket benne feltalállya, jámbor az, jo ſzolga leſz az, meg kell azt fogadni. Az Ur Iſten az ő jo voltából adg'on moſtan-is igaz, hű,

hű és, Iſtenfélő ſzolgákat, ſzolgálokat, a' minémű volt Joſeph és a' Jákob az ő uroknac, kikért, miképpen meg-áldotta Putiphárt és Lábánt, azon jo voltát mutaſſa moſtan-is ő Sz. Felsége minden ſzolga tarto emberekhez, és a' ſzolgátis urával és aſzſzonyával egyetemben, mind házában, háza kivűl, mezejében, ſzőlejében, kerteiben áldgya-meg, mikor kellemetes, földőknec ſzükséges, Apollo ontőzze-meg, mint edgy Goſen földét ſiroſitsa ſ-áldgya-meg. A.

XIV. PRÆDIKATIO.

Invenit autem Joſeph gratiam, &c.

A' HARMADIKROL. *Tertia pars duodecimæ Concionis.*

Mivel tartozic az Ur az ő ſzolgájának, a' ſzolga-is penig az ő urának?

1. TArtoznac lelkekre gondot viſelni, mert a' mint a' ſzent Pál mondgya: *A' ki az övéire*, és főképen háza-népére, *gondot nem viſel, hitit az ollyan ember meg-tagadta*, de nem ſzájával, hanem tselekedetivel, holott az igaz hit arra tanit, hogy teſtedet meg

1. Tim. 5. Eſa. 58.

Gen. 17. meg ne utállyad. Abrahám azon nap, mellyen magát és fiát Iſmaelt, az Iſtennec parantsolattya ſzerént, kőrnyűl-metélte, ſzolgait-is abból ki nem hadta. Hally erről edgy példát: Az Orgona hogy jol ſzollyon, a'ſipoknac edgyezni kell, az Ora hog' jol űſſőn és mutaſſon, a'kerekeknec edgy nyomban kell járni; Az hol a' tseléd nem edgy hitű vagy erkőltsű, ſok viſzſza-vonáſoc és gyűlőlségec vadnac ott.

2. Tartozic az ur avagy gazda jámbor ſzolgáját ſzeretni és bőtsűlleni, erről ſzól a'bőltsSirác, mondván: *Az értelmes ſzolga kedvedben légyen, mint a'lelked.* Sirac. 7. Ezt tselekedte Putiphár Joſephel a'mint értyűc, a'ki ſzerette, bőtsűlte, és egéſz házanépén mind fővé tőtte látván hűségét.

3. Tartoznac fizetéſſel és oltalommal, mert mélto a'munkás és béres az ő bérére, és ha valami nyomoruságban eſnec, hogy el ne hagyattaſſanac. Ditsiretre mélto ebben a'Centurio, kinec beteg ſzolgája Matth. 8.

felől valo *diſcurſuſat* illyen *conſideratioban* vette Origenes Doct: *Ez énnékem* (ugymond) *ſzolgám, és én a'teremtő ſzolgája vagyoc. Ennec én a'földön ura vagyoc, nékem penig a'menyben ő véle edgy uram vagyon. Ha én ezen nem kőnyőrűlőc, mi modon kőnyőrűl amaz én rajtam? Ha én ezt nem ſegitem, miképpen ſegit amaz meg engem?* Vaj ki ſokan nem a'ſzolgát ſzeretic, hanem a'ſzolgálatot, és ha az meg-ſzűnic, betegség, vénség, avagy fęlſzegség miatt, mindgyárt ki-telic idejec, és el-hagyattatnac; mint amaz Ægyiptusbéli ſzolga, ki Dávidnac kérdésére azt mondá: *Az én Uram hagyott-el engemet, mivel-hogy meg-betegettem vala, immár ma harmad napja.* 1. Sam. 30. De valoba meg-adta az árrát háládatlanságának, mert a'ſzolga megéledvén, Dávidot ſeregeſtűl reájoc vitte, ki ugy meg-verte az Amálékitákat, hogy tsak illő fillő ſzaladot-el bennec. Kőſzőnhettéc az el-hagyot beteg ſzolgának, kit ha az ura embertelenűl el nem hagyott volna, a'go-

nosz szerentse nem találta volna ő-ket.

TANUSAG.

Tanullyák-meg ebből a' szolga tarto emberec, a' kegyesség mindenekre melly hasznos légyen, a' mint szent Pál mondgya: De ellenben, a' kegyetlenség, komor és kedvetlenség, gyakorta igen káros és veszedelmes. Námán, hogy kegyes volt szolgaihoz (kik nem uroknac hanem attyoknac neveztéc) nagy hasznát vette, mert szép szoval reá beszéllettéc, hogy engedgyen az Eliseus szavánac, és meg-gyogyult poklosságából. Ellenben penig, Dávid és Roboám a' gonosz szolgác miatt gyakorta nagy galibában estec. Az okáért Dávid, magán tanulván, az után azt mondotta: *Nem lakik ez után az én udvaromban, a' ki kevély, és a' kik hamisságot szolnac és hizelkednec.*

2. Sam. 5. Naaman

David K. Roboam

Psal. 101.

A' kegyetlenségről, ki szolgájához kemény és kegyetlen volt, szörnyű példát ir Senensis edgy néminémű szolga felől, kit az ura untalan szidott

Triste exemplum de tyrannide, L. 4. de Rep.

dott és páltzázott, miért hogy a' szolga egyébképpen bosszuját az Urán nem álhatta, két kitsiny gyermekét urának el-ragadván, edgy közel lévő magas toronyban fel-ment, és az urát szolitván, hogy gyermekit, ha akarja fogja ő-lében; Azonban mind két gyermekét a' kőfalhoz paskolván, mind kettőt az apja eleiben hánta és maga-is utánnoc ugrot, hogy elevenen urának kezében ne jutna. Melly példa nem az szolgác kegyetlen és istentelenségeket javallya, hanem a' szolga tarto embereket inti, hogy szolgájockal kegyessen bánnyanac.

Viszontag, a' szolgáktul, nevezet szerint, az ő urokhoz 4. dolgot kiván a' szent Pál Apostol; A' mellyeket a' régi bőlts Kép-iróc (a' jo szolgát példázni akarván) Veres Süvegben irtác, Fris Zubonban, Szamár fűleckel, Szarvas lábackal, kiterjesztet kezeckel. A' fűveggel azt jelentettéc, hogy a' szolgáknac igaz fiui szeretettel kell lenni urokhoz:

In signum similit.

A'zubonnal, hogy mindenkor dolgozni kell, és noha meg-engedhetni, hogy néha fris ruhában ôltôzzenec, mindazáltal olyba, hog' állapattyokat meg ne halladgya, ha azt akarják hog'ug' ne járjanac, mint a'Constántius Borbéllya, ki drága kôntôsben menvén fô mosni Juliánushoz, azt mondotta néki, hog' ô Borbélt hivatot, nem Tanáts Urat, és nem vôtte szolgálattyát. A'szamár fülec jelentették a'dorgálásnac sôt vereségnek-is békével valo el-szenvedését. A' szarvas láboc, a'gyorsaságot, serénységet; Es a'ki-terjesztetett kezec, a' hûséget. 1. Annak-okáért a' mint módám, kiván az Apostol a'szolgáktul urokhoz engedelmességet; Hog' uroknac engedgyenec, ne ellen módóc, nem tsalárdoc, hanem mindenben jo hûséget mutatóc. Mindazonáltal az engedelmességnec határa vagyon, merta'szolga-is azokban tartozic engedni az ô uránac, a' melly dolgoc Isten ellen nintsenec; Ha penig kûlômbet parantsolnac,

Tit. 2.
Ephes. 6.

nac, szent Péterrel azt kell felelniec: *Job az Istennec engedni, hogy nem az embereknec.*

2. Azt kivánnya, hogy minden jo dolgokban kedveskedgyenec az ô uroknac, mint némelly jámbor és hûséges szolgai Dávidnac szoktác mondani: *A'méz-is ô maga nyalattya magát.* A'Longobárdiai Király fiárol irják némelly Historicusoc, kire midôn Constantius eretnec Tsászár Beneventum városát reá szállotta volna, szolgáját Gesualdust segitségért attyához kûldôtte, az attya a'segitséget meg-igérte, tsak ne siesse a' várost meg-adni. De a'Kôvetet elfogván, Constantius azt parantsolta néki, hogy az ô urát a'Királt a'város keritésére hivatván, fel-adassa vélle a'várost, azért hog'az attya meg nem segitheti. A'meg-nevezett szolga elmenvén a'kisérô vitézeckel, és a'keritésre hivatván a'Királt, igy kiáltot bé néki: Király! Ismersz-é engem hogy te szolgád vagyoc? és a'te atyád én tôllem azt izente, hogy jo

2. Sam. 23.

ſzivel légy, ſemmit ſe fęly, mert bizonnyal meg-ſegit, és immár útban vagyon a' haddal, tőbbet nem mõdhatoc, az ellenség kezébẽ levén, kiktűl egyebet az iſzſzonyu halálnál én nem városc. Az okáért, feleségemet, gyermekimet néked ajánlom az én halálom után, hűséges ſzolgálatomért viſeld gondgyokat. Kit leg ottan ſzőrnyű kinra vivén, iſzonyu halállal őltenek-meg. Ezt meg-gondolván pirullyanak-meg azoc a' ſzolgác, kik uroknac valami kis változáſokat látván, mindgyárt el-árullyác, mint edgy Achitophel Dávidot.

2.Sam.17.

Tit.2.

3. Azt hadgya az Apoſtal a' ſzolgáknac, hogy ne legyenec zugolodóc, morgolodóc, panaſzolkodóc, akar mi dologhoz fel kedvűec, komoroc, hanem békével ſzenvedvén mindeneket, hivatallyokban eljárjanac.

4. Azt kivánnya, hog' ne legyenec tsalárdoc, rágalmazóc, ne ártsanac ſe életeknec, ſe tiſzteségeknec, ſe marhájoknac, hanem mindenekben hűséget

séget mutaſſanac. Illyẽ hűséget mutatot Joſeph az ő pogány urának Putiphárnac tiſzteſségéhez (a' mint ez után nyilvábban meg-hallyuc) nem akarván ágyát meg-ſzeplőſiteni, mellyet az emberec előtt ne talám kőnnyen el-titkolhatott volna, haſonlo-képpen a' Pharaho marhájához, azon erőlkődvén, hog' azt megtőbbitené, de igazán, és máſoknac károc nélkűl. Ezt tselekette Jácob-is a' Lábán marhájával, nem ugy mint némelly hamis ſzolgác, kik tsak magoknac kopornac, ſemmit véle nem gondolván, ha uroknac táskára jut-is igyec. Adgya az Ur Iſten, hogy mind a' ſzolgác, ſ-mind az urac, ugy viſelheſséc magokat, hogy mindeniknec jővendőben azt mondgya az Ur: *Eőrűly jo és hű ſzolgám, miért hogy a' keveſen hű voltál, ez után ſokat bizoc reád: Intra in gaudium Domini tui: Meny-bé a' te Uradnac őrőmében.* Mellyet engedgyen ő ſzent Felsége az ő áldot ſzent Fiáért. Amen.

XV. PRÆDICATIO.

Joseph autem erat pulchra forma, &c.

EZ előtt a' Propheta commendálta Josephet, urához valo hűségéről, jo szerentsés voltárol, kiért Isten Putiphárnac minden joszágát meg-áldotta. Itt immár ez nehány igékben commendállya Josephet *à corporis dotibus*, a' testnec ajándékirul, és arrul azt mondgya, hogy Joseph szép formáju és tekintető volt. A' testnec javai kiváltképpen, a' szépség, egéség, és erő, mellyeckel felékesitette volt Isten őtet. Ez summája.

En most ezekből a' számos igékből csak azt akarom meg-mutatni:

1. *Melly sok nyomoruságoknac, károknac és gonoságoknac oka legyen gyakorta a' szépség, melly miért hogy igen romlando joszág, annak-okáért nem kell azt senkinec felette affectalni, kivánni.*

2. *Ezékből két tanuságokat hozok-ki.* Mellyre segillyen bennünket ő szent Felsége.

Noha

Noha K. terméset szerént gyönyörködünc a' szép dolgoknac látásában, és főképpen a' szép ábrázatu embereknec nézésében, a' mint a' szent irásban-is olvassuc. Az Assiriusoc látván Judith aszszonynac szépségét, igy szolottanac: *Ki utálná meg a' Sidó népet, kiknél illyen szép aszszonyi-állatoc vadnac?* Judith 10. Assuerus Király látván Ester szépségét, igen tetszett az ő szemeinec. E' szerént a' Putiphár felesége Josephnec szép ábrázattyát és tekintetit látván, igen kedvellette őtet. Ester 5. Oda fellyeb a' 29 caputban ugyan ezen szockal emlekezic Moses, ennec az ő annyának Rachelnec szépségéről, igy szolván: *Vala*, ugymond, *Rachel szép formáju és ékes tekintető*, mellyért Jácob 14 esztendeig szolgála az ő fősvény Ipának. Azért Joseph-is ennec a' szép ábrázatu és ékes tekintető anyának szép gyermeke volt, mert a' mint Horatius-is mondgya: *Fortes creantur fortibus*. Az erősektől erőssec születtetnec. Szép volt ugyan Joseph

(a'mint Moses mondgya) kűlső ábrázattal-is, de szebb volt a' belső sok és szép joszágos tselekedeteckel: mert ugyan-is mitsoda az emberi testnec szépsége a' halando testben, a' belső lelki joszágos tselekedetec nélkűl? mert annac kedvessége hamar elmulic, mint a' virág ékessége, a'mint Ovidius mondgya:

Forma bonum fragile est, quantumq; accedit ad annos,
Fit minor, & spacio carpitur illa suo.

az az: A' testi szép ábrázat romlando joszág, és hamar el-tőric, és mentűl továb mégyen az esztendőkben, annyival inkáb kisebbűl, és maga idejétűl fogyatratik-el. Azt irja Ovid. hogy midőn Gőrög Helena a' tűkőrbe meg-látta őszűlni kezdet haját, és meg-tőpőrődőt ortzáját, keservesen sirt, és tsudálkozott azon, hogy kétszer ragatták-el az ő ábrázattyának hamar el-mulando ékességé-ért.

Továbbá, a'mint mondám, a' szépség miatt gyakorta sok gonoszságoc, károc és nyomoruságoc történtenec:

nec: Mert a' Cain leányinac szépségec hozta a' vizőzőnt, a' Dynánac szépsége veszté-el a' Sychemitákat, és a' Thámár-é Amont, a' Judith-é Holofernest, a' Susanna szépsége a' Babyloniai két vén Birákat, a' Sárá-é a' hét férfiakat, a' Bethsabe aszszony-é Dávidot meg-ejté, Uriás miatta meg őletéc, a' Gőrög Ilona szépsége Troját tőből ki-égeté. *Gen. 6.* *Gen. 34.* *2. Sam. 13*

Mi szűkség azért a' szép ábrázatot felettéb az embereknec kivánni? azért-é hogy a' szép testben a' joszágos tselekedet kedvesseb, ama'mondás szerént: *Gratior est pulchro veniens è corpore virtus.* A' szép termetű embertűl lőtt joszágos tselekedet kedvesseb szokott lenni. De ritkán találni edgyűt a' joszágos tselekedeteckel, mert gyakorta a' kevélység követi, és a' szemérmetesség ellen ugyan hartzol. Nem minden férfiurul mondhatni azt, a' mit Joseph, Dávid, és Moses felől mond a' szent irás, mert Joseph felől igy szol: *Joseph penig szép tekintetű vala.* Dávid

felől

felől azt mondgya: *Dávid piros vala, és szép tündöklő szemei valának, és igen ékes tekintető.* Moses felől-is azt olvasſuc, hogy szép gyermec volt, és azért rejtetet-el három holnapig az ő szüléitül. E' szerént, nem minden afszonyi-állatrul mondhatni, a'mit Suſánnárul olvaſunc, hogy szép és Istenfélő volt. Bár nevezze Homerus a' szépséget a' terméſzet ditsőſséges ajándékának, de én Salamonnal azt mondom hozzá: *Tsalárd a' kedveſség, és hejában valo a' szépség,* és hasonlo az Æneas ajándékához, ki egy hansárral ajándékozta-meg Didót, mellyel meg-ölte magát, noha nem a' végre adta volt néki, a' mint Virgilius irja: *Non hos quæſitum munus in uſus.* Mert a' szépség a' gazdagot kevéllyé téſzi, a' szegényt váſottá és szemtelenné. Bár nevezzéc némellyec terméſzet szerént valo gazdagságnac; de én azt mondom, hogy ſokan leſeskednec utánna, mint a' gazdagság után.

1. Sam. 16.
Exod. 2.
Daniel. 13.
Proverb. 31.

Abrahám avagy nem nagy veſzedelmekben forgott-é Sárának szépsége miatt? Ægyiptusban Pharaho előtt? Gerárban Abimelech miatt. Uriás penig el-is veſzett a' Bethſabe szépsége miatt, és a' mi Josephünk-is két eſztendeiglen valo nyomorúságot és tömlöztözéſt szenvede szépségének miatta. Ezért mondgya a' Bölts, hogy *a' szépség miatt ſokan veſztenek-el*, és, *nem keveſen bolondultanak-meg*, a' mint Zorobábel-is az ő *aſſertiojában* mondgya: *Láttam én*, ugymond, *hogy Appaijma, a' Rabſaces leánya, az igen hatalmas Királynac ágyaſa, a' Királynac jobb keze felől ülvén, a' Coronát a' Király fejéből ki-vötte, és az ő maga fejében tötte, bal kezével penig a' Királyt öklözte.*

Gen. 12.
3. Eſdr. 4.

Hercules penig ennél-is ruttabbul tselekedett, kit az ellenségnec ſok hartza és fegyvere meg nem győzhetett, edgy Noje nevű hitván aſzszonynac szerelme meg-győzött és meg-bolonditott, mert vitéz ember lévén, a' fényes ſiſac helyett kontyot tött fejében, kopia helyett rockát, és

bot

bot helyett orsot pergetet. Mind ezekből K. imez két dolgot tanullyuk-meg:

TANUSAGOK.

I. Jegyezzük-meg azt, hogy ha a' halando testnec szépsége illyen igen kedves, hogy mindnyájan tsudállyác, kedvellic és ditsiric. Mit gondolhatunc K. a' meg-ditsőitetet testec szépségéről? Mert az sockal föllyül halladgya e' világi szépséget és ékeséget. Christus Urunc a' Thábor hegyén valamenyire el-változtatván az ő szent színét, azt beszéllic az Evangelistác, hogy leg ottan fénlett az ő szent ortzája mint a' fényes Nap, és az ő ruhája mint a' fényeség, mellyben annyira gyönyörködöt a' szent Péter, hogy örömest ott maradot volna, és, sem feleségéhez, sem a' szép Jerusalemben többé viszsza nem tért volna, tsak hogy ott valo lakása meg-engettetet volna, azért szol vala ecképpen: *Uram, jo minékünc itt laknunc, ha akarod tsinállyunc itt három hajlékokat, néked egyet, Mosesnec*

Matth. 17.

sesnec másikat, és Illyésnec a' harmadikat. Moses tsak 40 napig udvarlot vala Isten előtt a' Sinai hegyen, s-még-is annyira tündöklött az ő ortzája, hogy az Izrael fiai féltenec eleiben menni, és hozzája közelgetni, hanem fedélt tött az ő ortzájára; Mit mondgyunc a' meg-boldogult lelkec felől, mikoron testestül és lelkestül meg-ditsőittetnec? Ackoron osztán ollyanoc lésznec a' hivec, mint az Istennec Angyali, és az Isten Fiához, a' mi fejünkhöz, az Ur Jesus Christushoz hasonlóc lészünc, az mint a' Sz. János Apostal bizonyittya, mondván: *Szerelmesim most an-is Isten fiai vagyunk, de még meg nem jelent mitsoda lészünc: tudgyuc penig hogy mikor ő meg-jelenendic hasonlatosoc lészünk ő hozzája.* Ackoro osztán szebbec lészünc Josephnél (mint ő volt itt e' világon) inkáb fénlic ortzánc a' Moses ortzájánál, fejérebbec és pirossabbac Dávidnál, mert a' meg-ditsőült test szépségéne cnintsen vége és határa.

Exod. 34.

2. Corint. 3.

1. Johan. 3.

2. Az

II. Az mi intettetésünkre azt-is tanullyuk-meg, hogy a' bűnös és halando testnec, e' világ szerént valo ajándékit, a' mellyec igen változandóc, és a' kiknec alkalmatosságával a' Sátán mi utánnunc igen leseskedic, *Non adeò appetamus:* Ne kivánnyuc annyira, ha penig az Ur valakit véle szeret, *ornet modestiá*, ékesitse azt szemérmetességgel, tisztasággal, jámborsággal, és azzal gonoszul ne éllyen, azt meg ne motskollya, és az őrdőgnec hajlékává ne tegye, hanem mint ez a' Joseph tiszta életű légyen, Rebekával szemermetes, Susannával szűz, Máriával szét, Mártával gondviselő, Michollal és Sárával ferjeket bötsűllőc és tisztelőc, Abigaillal eszesec, és Tábitával alamisnálkodóc; Mert a' szépség a' jo érkölts nélkül nem egyéb, hanem tsak meg-fejérittetett koporso, méreggel teli edény, rút ortzát mutato szép tükör, betegeckel rakva szépen fel-ékesittetett Ispotály, szép termetű lo mellyen rosz vitéz ül, bálványoc

nyoc temploma, melly kivül szép, de belől oktalan állatoknac képec vagyon, Sodoma almája, melly tekintetre igen szép, de belől hamuval és büdősséggel rakva, tsak fejér ho e' világi szépség, melly igen könnyen el-olvad és saárt tsinál, virágzo nyár, mellyet a' szomoru tél követ, és hamar el-hirvado rosa és liliom. Mert a' szép sima ortza után, következic ráncsos és meg-hirvadot ortza, a' mint a' bölts Salamon mondgya: *Meg-rövidül az ez üst kötél, és meg-romol az arany palaszkotska.* Eccles. 12. A' szép fodoritot haj helyében gyakorta kopaszság, az erős és szép egyenes test helyében, erőtlen, reszketeges, és görbe test lészen. Tehát ha azt akarod, hogy az öröcké valo állando és meg-hirvathatatlan szépséget elnyerhessed, Josephel légy tiszta életű és Istenfélő; Mellyre segéllyen fejenként bennünket ő szent Felsége az ő áldot szent Fiáért, a' mi Urunc Jesus Christus-ért. Amen.

XVI. PRÆDIKATIO.

Et fuit post hæc gesta, levavit uxor heri, &c. á v. 7. usq; ad 12. v.

SOckal nehezebb K. a' testi győnyőrűségnec ellene állani, hogy sem a' búknac, bánatoknac, és nyomoruságoknac, mert a' gyarlo test természeti szerént, a' testi győnyőrűségre hajlando, és hanyat homloc megyen: Emezektűl penig, tudni illic, a' nyomoruságoktul, igen irtozic, iszszonyodic, és ha lehet el-megyen előtte. Az előtt meg-késértette vala Josephet a' Sátán, bal felől, fel-inditván báttyait hogy őtet gyűlőllyéc, meg-foszszác és el-adgyác, mellynec vége ez vala, hogy őtet a' Sátán, a' nyomoruságockal békételenségre, zugolodásra, és kétségben eséstre izgassa, mintha Isten őtet az ő jámborságában el-hadta volna, de Istennec segedelméből azokbann-is győzedelmes lőn Joseph, mivel Isten volt véle, és az ő nyomoruságibol jót hozott-ki, mert edgy szegény rabbol urrá tévé. Most immár job felől késérti őtet a' Sátán, melly az első kisértetinél sockal veszedelmesb, mert immár az ő tiszta tálan és buja természetű aszszonya által paráznaságra akarja venni, mindazonáltal ebben a' probában-is nem győzettetett-meg Joseph, noha a' tőmlőtznec dohára és setétségére vettetett, mert tiszta életű lévén, ott-is vele volt Isten és meg-tartatott, megszabadittatott, és fel-magasztaltatott. Ez summája.

Három részei vadnac:

1. *Részében Josephet az ő aszszonya miképpen szorgalmaztatta a' rút bujaságra meg-irattatic.*
2. *Josephnec az ellen valo maga mentési.*
3. *A' szemtelen asszonynac instantiái, Josephnec penig álhatatossága.*

Ezekből im ez két dolgot rázogassuk-meg Isten segitségéből:

I. *Miképpen probáltatic és kisértetic Joseph az ő asszonyától?*

II. *Josephnec mentsegeit, és maga*

meg tartoztatását. Ezekből suo loco a' tanuságokat. Mellyre segéllyen bennünket ő Sz. Felsége. A.

AZ ELSŐRŐL.

Mindeneknec előtte idejét jedzi meg a' Propheta, mikor probáltatot Joseph az ő szemtelen aszszonyától, mellyről igy szol Moses: *Ezeknec utánna*, az az, sok napoc után, ugymint 10, vagy 11 esztendő el-mulva, a'mint némelly irás magyarázo Doctoroc computállyác, mikor Joseph szintén virágában avagy idejének jobkorában, az az, mint edgy 28 esztendős volna, mert mikor a' báttyai el-adtác, ackor Joseph 17 esztendős volt, és Putiphárnál ha 11 esztendeig szogált, ezekből 28 esztendőc telnek-ki. Ugyan-is a' Sátán szintén ackor leseskedic leg inkáb az ember után, mikor leg bátorságosabnac láttya lenni, és mindenec kedve szerént folynac, a' mikor nem fél, és magára nem vigyáz.

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg innét, hogy mikor

mikor leg erősebnec láttatunc lenni, ackor vagyunc leg erőtlenbec; Annak-okáért a' jo szerentsés állapat és előmenetel mindenkor kétséges legyen mi előttünc és mi nálunc, mert bizonyos dolog, hogy *Fortuna quos nimiùm fovet, ad extremum stultos facit*; Valakiket a' szerentse feletteb táplál, végre meg-bolondittya. Azért a' ki fen-áll, meg-lássa hogy el ne esséc: soha tehát senki a' vakmerő bátorságban bé ne merüllyön, hanem igen vigyázzon és könyörögjön, mert bizony nem aluszic a' Sátán, hanem mint az ordito oroszlán mindenkor környülünc jár, és mindenütt tőröket és leseket hány, mellyben a' hiveket, mint a' madarász a' lépben és tőrben a' madarakat meg akarja fogni.

Továbbá mit tselekedic ez gonosz aszszonyi-állat? *Fel-emele* (ugymond Moses) *az ő urának felesége szemeit Josephre.* Ebben a' dologban Joseph ellen a' Sátánnac organumja volt ez fajtalan aszszony, ki gonosz

végre emelte volt fel az iffiu Josephre az ő gonoszul nézö szemeit, mert az a'látás szemtelen látás volt. Nem vétec ugyan az aszszonyi-állatot meg-tekinteni avagy meg-nézni, de vétec, és nagy bún, gonosz kivánságra, ezt kárhoztattya Idvözitönc, Matt. 5. 28. midön igy szol: *Valaki asszonyi-állatra tekint gonosz kivánságnac okáért, immár paráználkodott az ő szivében.* Illyen veszedelmes nézés vala a' Dido aszszonyé-is kiről Virgilius igy szol: *Spectando nequit expleri, ardescitq; tuendo.* az az: *Nézvén*, tudni-illic Æneást, *nem győz bé-telni vele, és szemlélvén inkab inkáb gerjedez.*

II. Tanusag. Innét tanullyuk meg azt-is, melly szükséges légyen a' szemnec meg-őrizése, kire a' bölts Syrák-is emlekeztet, sőt ugyan int bennünket, mondván: Syrac. 31. *Meg-emlekezzél rola hogy gonosz állat az álnoc szem. Mitsoda teremtetett álnokab á szemnél?* Példa I va, ki mikor látná, hogy jo volna a' meg-tiltott fánac gyümöltse enni, és hogy igen kivánatos volna a' szemnec, évéc benne, melly miatt nem csak magát, hanem az egész emberi nemzetet nag' nyomoruságban ejté. Akarsz-é több példát hallani? Sychemnec avagy nem ártaé-meg a' Dynának meg-nézése? 2. Sam. 11. Dávidnac a' Bethsabe meg-látása? a'kétvén Birákna c a' Susanná-é? Holofernesnec a' Judith-é? Ez az oka, Judith. 10. hogy a' Bölts sok helyen parantsollya az ő irásában a' szemnec meg-zabolázását, többi kőzött edgyütt igy szol: *Ne nézd a' szüzet, hogy valamiképpen meg ne botrankozzál szépségében.* Eccl. 9. 7. Még a' pogányok-is eszekben vettec volt ezt, hogy igen veszedelmes a' szemnec szabadsága, és hogy azoc kalauzoc a' kivánságra. Nagy Sándorrul azt irja Plutárchus, hogy Dáriusnac szép feleségét és leányit fogva tartván, igen ritkán látogatta meg, és okul azt adta, hogy rút dolog volna annac aszszonyi-állattul meg-győzettetni, ki az erős Királyokat és vitézeket meg-győzte, és mikor hozzájoc ment-is, alá nézett a' Lib. 2.

földre, és nem a' szemekbe. Tygranes felől-is azt olvasſuc, hog' midőn Cyrus meg-győzvén, mind feleségestűl előtte állatná, azt kérdette tőle, mitsoda ſartzon váltaná-ki feleségét? Tygranes azt felelte, hogy maga életén, mellyet halván Cyrus, el-botsátta őket. Az után Tygranes azt kérdette feleségétűl, mint tetzet volna néki Cyrus? nem ſzép ſzemélyű és bátor ſzivű volna-é? Kinec azt felelé: Nem tudom, mert én máſra nem tekintettem, hanem tsak arra, a' ki azt mondotta, hogy engem életével-is meg-váltana. Hogy ha azért a' pogányok-is illyen ſzorgalmatoſſan meg-tartoztattác ſzemeket a' gonoſz végre valo nézéſtűl, mit nem kell tselekedni a' Chriſtus Jeſus hiveinec? kiknec a' ſzemmel valo paráznaság is tilalmas. Nyilván értette ezt Job Pátriárka, ki maga fe-

Jobi 31. lől azt mondgya: *Az én ſzemeimmel ſzövetséget tőttem, és miért igyekeztem volna valamelly ſzűznec meg-ſeplőſitésére?* A' ſzent Dávid-is az ő ese-

tinec

tinec utánna igy könyörgőt Istennec, mondván: *Fordits el Uram az én ſzemeimet, hogy ne laſſanac hejábavaloságot.* *Pſal. 119. 37.*

De mit ſzól a' fajtalan aſzſzony Joſephnec? azt mondgya Moſes hogy igy ſzóllot: *Hály velem.* Hihető dolog K. hogy több hitegető, édeſgető beſzédeckel és igireteckel-is ſzóllot ő néki, de Moſes azt az rút dolgot tsak rövid beſzéddel akarta megirni. Ez a' Sátánnac tőri, avagy vetett háloja leg veſzedelmeſſeb volt, mert, ha Joſéphet meg-gondollyuc, ſ-mind az ő aſzſzonyát, mind az alkalmatoſságokat, mindenec a' bűnre hajlani tanátsolhattác Joſephet, mivel Joſeph iffiu volt, és igen ſzép ábrázatu, az iffiuság penig (a' mint ſzoktác mondani) bolondság, és akar mi féle bűnre-is hamar hajol, de főképpen a' bujaságra, gerjedezéſre, és gonoſz kivánságra hajlando, de a' gonoſságnac ellene állására igen erőtelen. Aſzſzonyának penig ſzeretetti és akarattya-is, világi mód

szerént, azt dictálhatta és mutatta volna, hogy engedgyen akarattyának, mert ha enged, kedves lészen aszszonya előtt, és annál-is jobb állapatra, és nagyob méltoságra fog emeltetni, ha penig nem enged, gyűlöltségébe jut; Annak-felette, ha az alkalmatosságot meg-gondollyuc, az alkalmatosság-is jelen vagyon, mert az ő aszszonya maga ajánlya magát néki, maga hija és kénszeriti igy szolván: *Hályvetem*; A'ház népe sintsen jelen, magoc vadnac ketten, azért tselekedetek-is titokban lehet. Erre peniglen nem edgyszer kétszer, hanem edgynehány izben sollicitálta, szorgalmasztotta Josephet az ő aszszonya, a'mint ide aláb a'tizedic versből meg-tettzic. Nem tsuda lett volna ha szintén meg-győzettetett volna-is Joseph, mert a'mint kőz példában-is szoktác mondani:

Quid magis est durum saxo? quid mollius undâ?
Dura tamẽ molli saxa cavantur aquâ.
——— *Non vi sed sæpè cadendo.*

Mi

Mi lehet kenyeb a'termés kőnél? mi lehet lágyab a'viznél? Mindazáltal a'kemény kővec a'lágy viztől meg-lyukasittatnac, nem a'viznec erejével, hanem gyakorta valo tsöpögésével. De mind ezekben-is győzedelmes lőtt e'szent iffiu a'szent Léleknec segedelméből. O Josephnec jámborságá, tisztasága, bezzeg ritka vagy mostan a'mi időnkben, ezer kőzzől tizet alig találhatni mostan illyeneket.

III. TAN. Innét ez fajtalan és buja aszszonynac példájából jegyezdmeg K. ember, hogy nem ok nélkől mondotta a'Bölts: *Nints*, ugymond, *gonoszb fő a'kigyo fejénél, és nints harag az aszszonyi-állat haragia felett. Jobb az Oroszlánnal és Sárkánnal edgyütt lakni, hogy sem a'gonosz aszszonyi-állattal*; mert ezeknec gonoságoc ellen sem ok oság sem orvoság. Midőn Pithagorás kérdetnéc: Miért adta leányát ellenségének? azt felelte: Mert nem tudtam gonoszszabbat adni. Edgykor Democritustulis

Syrac. 25.

azt

azt kérdettéc: Miért vett kitsiny feleséget? Azt mondotta: Az legkisebbiket választottam a' gonoszok közzül. Aristippus peniglen edgy kitsiny, de szép aszszonyi-állatot látván, azt mondotta: Kitsiny ő maga, és szépsége, de nag' a' gonossága. Igaz, hogy azt mondgya Salamon: *Hogy a' ki jo feleséget talál, jo dolgot talál, és vigasságot vészen az Urtul.* másutt-is ezen Bőltsazt mondgya: *Hogy a' jo aszszonyi-állatnac árra sockal fellyül hallad gya a' Carbunculusokat*; De ellenben *a' melly aszszonyi-állat, az ő jámbor ferjét valami formán meg kisse-biti, motskollya, ollyan mint a' tsontoc között valo senyvedés és rothadás*, azt mondgya Salamon. Ha azért az aszszonyi-állat bár olly szép légyen-is mint Lucretia, vagy Gőrög Ilona; olly gazdag mint Dido, vagy Cleopátra; olly hatalmas mint Semiramis, vagy Arthemisia; olly tudos mint Pallás, és Minerva; olly vitéz mint Cámilla, vagy Penthesilia: de ha fajtalan, tisztátalan életű, parázna,

Prov. 18.

Prov. 31.

Prov. 12. 3.

na (a' minémű ez a' Puthiphár felesége-is volt,) ollyan mint az úton meg-tapottatott ganéj: mert *a' ki a' parázsnához adgya magát, latorrá lészen, a' rothadás és fergec ôrôkségûl birjácazt.* és miképpen hogy a' ki az ép almát a' rothatt almához tészi, az épet-is meg-rothasztya, azonképpen a' ki a' parázsnaságban meg-rothadot és bűszsződőt személyhez adgya magát, és véle társalkodic, rothadás lészen a' jutalma, mert *minden parázsna mint a' ganéj el-tapodtatic az úton.* A' szent Pál-is azt mondgya, hogy *tsak edgy parázsna-is nem birhattya az Isten országának ôrôkségét.* A' mi édes Istenűnc adgya minékűnk-is mindnyájunknac a' Josephnec ajándékat, hitit és tiszta életét tellyes életűnknec rendiben kővetnűnc. Amen.

Syrac. 19.

Syrac. 9.

XVII. PRÆDICATIO.

Qui renuens dixit ad uxorem heri sui, &c. à v. 8. usq; ad vers. 12.

LAssuc immár Josephnec maga mentségét, jámborságát és *continen-*

Secunda pars 16 Cõcionis.

nentiáját, az az, maga meg-tartoztatását. Herculesről azt irja Cicero, hogy iffiu korában kettős útra találván, edgyiknec elei szép, sima, széles, és virágockal meg-hintetet volt, és edgy aszszonyi-állat állot rajta, kinec tzifrasága jámborságát, és ékessége tisztességét meg-halladta; ki hitegetvén az iffiat, arra kérte, hogy a' virággal meg-hintetett útat kövesse, és minden gyönyörűségben élhet: A' másic útnac elei nehéz, szoros, és tövissel rakva volt, mellyen más aszszonyi-állat állott, kinec tekinteti bőrsületesb volt szépségénél, és szerelmetessége gyengeségénél, és az-is hiván Herculest, vigaztalta és biztatta, hog' meg ne rettenne az útnac nehézségétül, mert kevés vártatván a' munkának gyönyörűséges jutalma lenne. Gondolkodván a' dologrul az iffiu Hercules, az utolso útat válaztotta, melly a' jozágos tselekedetnec úttya, a' másikat penig, ugymint a' testi gyönyörűségnec útyát el-kerülte, mellynec elei örvendetes, de vége siralmas és veszedelmes. Valamelly szemtelen és maga gondolatlan iffiu ugyan futva ment volna a' virágockal meg-hintetett útra, ezt-is penig a' hitván, elmulando, és testi gyönyörűséget, mellyre ajánlotta magát Josephnec az ő aszszonya, örömest és mind két kézzel ragatta volna: De a' szent Joseph irtozic, iszonyodic, és sok beszéddel mentegeti magát ez ellen, igy szólván: Nem akarom, nem tselekedem, és imez négy erős argumentomokat támaszttya és állattya az ő szemtelen aszszonya eleiben.

Cic. lib. 1. Offic.

1. Argumentomot vészi a' maga állapattyátul, midőn igy szol: *Nintsen senki én nálamnál nagyob az én Uram házában, és semmit én tőlem meg nem tiltott, hanem tsak tégedet.* Mint ha azt mondotta volna: Az én uram minden jo akarattal vagyon én hozzám, mellyért én-is minden igasággal, hűséggel tartozom ő néki, mellyet ha tselekedném, és az ő velem valo jo tételényéről el-feletkezném,

ném, és ágyát meg-ferteztetném, felette hálá-adatlan és hitetlen lator volnéc.

2. Argumentomot vészi az ő aszszonyának állapattyárul, *Mert te*, ugymond, *ő felesége vagy*, az az, te kőzőtted és az én uram kőzőtt szent házaságnac kőtele vagyon, az mellyet sem én, sem te meg nem szeghetünc, hanem ha a' rút paráznaságnac vétkével akarjuc meg-rontani. Hogy penig az aszszony igy ne excipiálhatna Joseph ellen, mondván: Mivel tégedet az ur minden ő javain fővé tőtt, engemet-is te tőled meg nem tiltott, hogy mondom ezt ne mondhassa Josephnec, eleit vészi ennek-is, igy szolván: Igaz, *semmit én tőlem meg nem tiltott, hanem tsak tégedet.*

3. Argumentumot vészi a' paráznaságnac rutságátul, mert igy szol: *Mi modon mivelném ez nagy gonoságot, vétkezvén az Isten ellen?* holott a' paráznaság felette igen rút vétec; 1. mert ellenkezic az Isten parantsolattyával, a' ki azt mondgya: *Ne paráználkodgyál.* 2. mert a' paráznaság meg-rontya a' Sz. házaságnac rendit. 3. mert valaki azt tselekeszi, a' tőrvény szerént valo őrőkősöktűl az őrőkséget a' tiszta tálan ágybol szűlettetteckel-is kőzli, az melly edg' általlyában valo lopás, és az igaság ellen vagyon. 4. mert a' paráznaságnac vétke az emberekre bűntetést hoz, egész várost, és ház népet elpusztit, mert Isten kemény bűntetője a' rut vétkeknec. Dávidot Náthán által azzal fenyegetétIsten a' paráznaságért, mondván: *Bizonnyal hidgyed hogy a' fegyver soha a' te házadbol ki nem szakad, és te ellened gonoszt támasztoc a' te házad népe kőzzűl.* 2. Sam. 12.

4. Argumentál Joseph *à persona Dei*, az Istennec személyétűl, mert igy szol: *Vétkezvén az Isten ellen?* mint ha mondaná: Az Isten tiszta és szent, de a' tisztasággal és szentséggel Istenhez hasonlittatunc, ki azt kivánnya tőlünc hogy tisztác és szentec legyünc. Válakit azért az Isten-

nec fęlelme és tiſzteleti a' rút vétkektűl el nem vonſzon, tiſztátalan és hitetlen az, és az ollyan ember a' tiſztátalansággal *transformat ſe in diabolum*, rút ördöggé változtattya magát. Ezec a' Joſephnec mentségei.

Láſſuc immár jámborságát, és az ő maga meg-tartoztatását. *Mikor penig minden napon ſzollana az aſſſony Joſephnec, és nem engedne nékie, hogy véle edgyesülne, meg-ragadá az aſſſony Joſephnec ruháját, mondván: Hály velem, és ott hagyván Joſeph az ő ruháját, el-futa és ki-méne.*

Innét-is K. az aſzſzonyi-állatnac gonoſsága, Joſephnec penig joſzágos tselekedete tettzik-meg, kit noha ſok napokon ſzorgalmaztatott, hitegetett, és a' ki után ſokat leſeskedett, mindazáltal a' ſzent iffiat az ő gonoſz kivánságára és akarattyára nem vehette, a' mint a' bőtű mondgya: *Nem engedett néki, hogy véle edgyesülne.* Azt ſzoktác mondani K. el kell annac a' ſik jeget távoztatni, a' ki el nem akar eſni, az égő kemen-

tzében ſem kell olajt önteni, a' ki a' tűzet abban meg akarja óltani, hogy azért Joſeph-is a' gonoſságra valo alkalmatoſságot el-távoztathaſſa, a' mint lehet az ő gonoſz aſzſzonyának véle valo létét és tekintetit el-távoztatni igyekezte, a' mint a' ſzent hiſtoria jelenti. De mint hogy (a' mint az előtt valo Prædikátzionkban-is mondottam) a' gonoſz aſzſzonyi állatnac gonoſsága ellen nintsen ſem okoſság ſem orvoſság; Hallyad annak-okáért ez fajtalan aſzſzonynac ſzemtelenségét, gonoſságát és ravaſságát. *Meg-ragadgya*, azt mondgya Moſes, *a' Joſephnec ruháját az aſſſonyi-állat, ezt mondván: Hály velem.*

Itt immár valahová fordul nyavalyás Joſeph, minden felől és mindenképpen meg-győzettetnec láttatic lenni. Engedgyen-é aſzſzonya ſzavának? Ha azt tselekedi, hitetlen, tiſztátalan, hálá-adatlan, és parázna léſzen. Avagy azt tselekedgye-é a' mit Paphnucius, kit edgy Thais ne- Paphnuci

vů ſzemtelen aſzſzonyi-állat gonoſzul valo edgyesůléſre kiſztetet, kitůl mikor azt kivánta volna Paphnuciꝰ, hogy olly helyre vigye, a'hol őket ſenki ſem láttya; mikor azért a'ſzemtelen aſzſzonyi-állat edgy titkos helyet mutatott volna néki, kérdi tőle Paphnucius, ha láttya-é ott őket Iſten és a'Sátán? Azt mondá az aſzſzony, hogy a'kettőnél tőb ſenki nem láttya, kapa Paphnucius ez ſzon és monda: Vaj te bolond, vakmerő, idvőſségednec áruloja, hogy e' kettőtůl, a'Birotul és a'vádlotul nem fęlſz? Halván ezt az aſzſzonyi-állat, az ő gonoſz indulattyában hátra állott, és annac utánna nem igyekezet a'gonoſságra. De netalám ha Joſeph ezt tselekedte volna, a'gonoſzságra annál-is nagyob alkalmatoſságot adot volna az ő aſzſzonyánac. Avagy azt mivellye-é mit edgy F. Adornus, kiről Petrus Ribadeneira azt irja, hogy edgy fajtalan aſzſznyi-állat ezt-is gonoſságra ingerelvén, mellyet ha nem tselekeſzic, (azt mő-

Adorng

dot-

dotta) hogy gonoſz hirben névben hozza és meg-gyalázza, Adornus magánac edgy kis haladékot kivánván, ganéjt kereſett, és azzal ortzáját bé-mázolván, eleiben ment az aſzſzonynac; ki, látván a'rutságot, meg-ſzégyenůlt magában, és békét hagyott Adornuſnac.

El-fuſſon-é? Nem lehet, mert ruháját rajta a'gonoſz aſzſzony kezeivel erőſſen meg-fogta, és markában ſzoritván tartya. Kezében hadgya-é ruháját? De kéſzen és meg-vetve vagyon ſzegénynec a'tőr, és a'hamis patvarkodás, kéſzen vagyon tiſzteſségénec és életénec veſzedelme, mindazonáltal Iſten lévén Joſephel, itt-is győzedelmes lőn, mert a'kegyeſség, a'tiſzta élet, az álhatatoſság, az okoſság, a'két gonoſz kőzőtt, a'kiſſeb gonoſzt tanátslottác válaſztani, tudni-illic, hogy ruháját elhagyván el-fuſſon, mert job volna hirében, nevében, kůlső tiſzteſségében, méltatlan gyalázatot vallani, sőt még teſtében-is ártatlanul ſzen-

 ved-

vedni és meg-halni, hogy sem mint paráznaságnac vétkével magát meg ferteztetvén, mind az ő Istenét, s-mind lelki ismeretit, és urát, hitetlenül meg-gyalázni. Ugyan ezen dolgot forgatta elméjében ama' szent Susanna aszszony-is, ki a' két Babylloniai vén Biráktul hasonlo gonoságra kénszerittetvén, igy szollott:

Susan. 3. *Minden felől szorongatnac engemet a' busuláſoc, mert ha tselekeſſem-is azt, a' halál nékem kéſſen vagyon, ha nem tselekeſſem-is azt, ki nem menekedem a' ti kezeitekből, de mindazonáltal jobb énékem, hogy a' gonoságot ne tselekedgyem, és ugy eſſem kezetekben, hogy nem az Ur szine előtt vétkezzem.*

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg a' Josephnec példájából, mitsoda kűlőmség légyen a' szűzeség kőzőtt és a' ki magát meg-tartoztattya a' paráznaságtul. Ez, tudni-illic, hogy a' tiszta avagy a' szűz nem enged a' gonoz kévánságnac, sőt annak minden erejével, tehetségével, és alkalmatossággal ellene áll, az Istenhez és tisztasághoz való szeretetiből: De, ellenben sokan ő magokat a' paráznaságtul meg-tartóztattyác, avagy az büntetéstűl valo fęlelem miatt, avagy e' világi ditsiretért, hirért, nevért, és tiszteſségéért, a' mint a' Poëta-is énekli: *Oderunt peccare boni, virtutis amore. Oderunt peccare mali, formidine pœnæ.* Gyű őltenec vétkezni a' jók, a' joszágos tselekedetekhez valo szeretetekből. Gyű őltec vétkezni a' gonoszoc a' büntetéstűl valo fęlelemből. Mert, vajki sokan belől a' gonosz kivánságnac lángaitul győtrődnec, mellyet meg-tiltott Idvőzitőnc, és meg-tartóztattyác ugyan kűlsőképpen magokat a' nyilván valo paráznaságtul, de nem tartoztattyác meg magokat a' gonosz kivánságtul, és látástul, mellyet Istę meg-tiltott. Nagy kű ömbség vagyő azért a' Josephnec tisztasága és jámborsága kőzőtt, és Scipionac, Bellerophonnac Pausaniásnac, és a' Nag' Alexandernec tisztaságoc és jám-

borságoc kőzőtt, mert Joseph az Isteni fęlelemtűl viseltetett, ki imez kilentz lelki joszágockal Istentől fel-ruházttatott lévén, meg-tartoztatta magát a' paráznaságnac vétkétűl. Ugy mint, 1. a'kegyesség és Isteni fęlelem, 2. a'tiszttaság, 3. a'hűség, 4. a'szemérmetesség, 5. az hálá-adoság, 6. az igazság, 7. az álhatatosság, 8. az eszesség, 9. az erő; kik minden fęle veszedelmeket, sőt még a'jelen valo halált-is meg-győzic, mellyekből ki-tettzic, hogy Josephben igaz szűzesség és tiszttaság volt, melly hittel és Isteni fęlelemmel volt edgyben kőttetvén.

II. Intettetnec innét minden emberec, de főképpen az iffiac és leánzóc, hogy Josephet, mint joszágos tselekedeteknec fęnlő tűkőrét, szűntelen szemec előtt viselljéc, mert ezeknek-is tiszta életec után hasonlóképpen olálkodic a' Sátán, annakokáért erősittsék-meg sziveket tiszttasággal, Isteni fęlelemmel, kőnyőrgéssel, és az Istennec segitségűl valo hivá-

hivásával, és a' hivalkodást (ki az őrdőgnec lágy párnája, tőri és háloja) a' mint lehet felette igen el-távoztatsác, és Josephel az ő munkájokat szorgalmatosan tselekedgyéc és munkálodgyác, mert a' mint a' Poëta mondgya: *Otia si tollas, periere cupidinis arcus.* Ismét: *Quæritur Ægistus, quare sit factus adulter? In promptu causa est, desidiosus erat.*

III. Kőzőnségessen azt-is jegyezzük-meg, hogy a' tiszteséges és idvősséges dolgokat mindenkor főllyeb bőtsűllyűc és inkáb szeressűc, e' világi el-mulando győnyőrűséges dolgoknál, mert csak a' tiszteséges és idvősséges dolgokban van igaz és tőkélletes győnyőrűség. Ugy vagyon, gyakorta ellenben láttatic lenni, a' mint a' Josephnec példája-is bizonyittya, ki jollehet minden joszágos tselekedetivel egyetemben fogságra vettetett, de ismét ugyan azon virtusiáival nem sokára onnan ki-vétettett, és nagyobra magasztaltatott, a' mint a' Bőltsmondgya: *A'*

Sap.10.13. *bóltseség a' pénzen el-adattatott Josephet el nem hadta, hanem a' bűntűl ótet meg-tartotta, és ó véle edgyűt volt a' tömlötzben, a' fogságban sem hadta-el ótet, miglen Királyi birodalmat adot néki.* Ha az álhatatlan győnyőrűség edgy kitsinnyé győnyőrkőtteti-is embert itt ez világon, de ismét hamar el-mulic, és sok ideiglen valo bút, bánatot, és sok nyomoruságot vonszon maga után, a' mint a' bőlts Salamon is mondgya: Prov.14. 13. *Az őrőm bánattal fog meg-egyelittetni, és az őrőmnec végét siralom foglallya-el.* A' mi édes Istenűnc adgya nékűnk-is amaz állando őrőmet, mellyet Christus Urunc commendála az ő szomoru Apostalinac, mondván: Johan.16. *A' ti őrőmőtőket senki el nem vésszi ti tőlletec.* Ez-é légyen mennyei Sz. Attyával és Sz. Lelkével ditsiret, ditsőség, Amen.

XVIII. PRÆDICATIO.

Fuit igitur cum videret ipsa. à v.13. ad 23.

Midőn Amon, a' Dávid fia, Thámárral tőrvény kivűl edgyesűlt vol-

volna, leg ottan az Amonnac Thámárhoz valo előbbi nagy szereteti, 2.Sam.13. 15.16. a' mellyel őtet szereti vala, olly igen nagy gyűlőlségre változott, hogy nagyob lőtt a' gyűlőlség az előbbi szeretetnél, kit előle-is el-űzetett, és házából-is ki-zárlatott. Igy szokott a' rút fajtalan szeretet halálos gyűlőlségre változni, kiváltképpen a' tisztátalan erkőltsű aszszonyi-állatoknál, a' mint kőz példábann-is szoktác mondani: *Aut amat aut odit mulier*; Avagy felettéb szeret, avagy felettéb gyűlől az aszszonyi-állat. Példa erre a' Josephnec aszszonya, ki az előtt tsak edgy pettzentés orával-is, mint edgy Amon Thámárt, ez-is bolondul s-veszettűl szerette és kedvellette Josephet. De az ő előbbi nagy szereteti imé melly hamar halálos gyűlőlségre változott, kit immár el-veszteni igyekezic. Ez summája az igéknec.

Három részei vadnac:

1. *A' tsalárd aszszonynac Joseph ellen valo patvarkodása, és hamis vádlása irat-*

irattatik-meg, mellyeckel előſzőr háza népe előtt, az után penig ura előtt deferálta és gyalázta őtet.

2. *Puthiphárnac haragiát és Joſephnec fogságát jelenti-meg a' Propheta.*

3. *Az Iſtennec Joſephel a' tömlőtzben valo létéről emlekezic.* Ez rendet ebben hagyván, rendel ſzollyunc Iſtennec ſegitségéből mindenikről, és azokbol a' Tanuságokat-is láſſuc.

AZ ELSŐRŐL.

A' Philoſophuſoc nyilván állattyác, (de sőt az Experientia-is ezent erőſſiti) hogy ſemmi fęle állat nintsen ollyan hajlando, és nem gerjedez ugy a' boſzſzu-álláſra, mint az aſzſzonyi-állat, a' mint Dido aſzſzony-is azzal fenyegeté Æneáſt, hogy ha őtet el hadgya, és feleſęgűl el nem véſzi, az őrdőgſęget tsak ugyan azonért meg-tanullya, és ha éltében rajta boſzſzuját ki nem tőltheti, holta után-is lelkében reá jár kinzani és győtőrni. kinec fenyegető ſzavát igy jedzette meg Virgilius: *Omnibus umbra locis adero, dabis improbe*

be pœnas. Az el-hitetéſre és meg tsaláſra penig, *nimis ingenioſæ ſunt*, felettéb elméſec. Ha meg-gondolod K. ember ennec a' Joſeph aſzſzonyának-is meſterſęgét és álnokságát, melly igen ravaſzul viſelte magát az álnokságban: Mert minec előtte Joſeph ez méltatlan dolgot valakinec meg jelentené, (vert viſzen veretlent) előſzſzőr-is ő vádollya Joſephet, az egéſz ház nép és ura előtt; A' ki pedig eléb éri a' vádot, és eléb panaſzolkodhatic, láttyuc gyakorta az nyeri a' dolgott, ez lőn azért 1. Calumniája ennec a' tsalárd aſzſzonynac Joſeph ellen.

2. Calumniája a' ravaſz aſzſzonynac ez, hogy a' Joſeph ruháját el-ragadván, avagy nyakából ki-ſzakaſztván, nagy Crocodilhoz haſonlo ſiráſſal és kiáltáſſal háza népét űvőlti és kiáltya, mint ha jelen lévő nyavalyájában ſegitſęgeket kivánta vona tőlőc, és hogy az ő ártatlanságánac ſzemmel látott tánui lennénec. Mert igy ſzol: *Láſsátoc*, ugy mond; Mint

Mint ha mondotta volna: Legyetec tanui moſtan az én ártatlanságomnac, és méltatlan boſzſzuság ſzenvedéſemnec.

3. Tsalárdsága ez lőn e'gonoſz aſzſzonynac; hogy még urát-is tudatlansággal vádollya, hogy Joſephet meg-vőtte, mint hitván el-vettetet rabot. Es igy nagy ſzemtelenül az ő gonoſzságánac vétkét az ő ártatlan fęrjére hárittya, és az ő uránac tulajdonittya, mint Adám Iſtenre és Evára, Eva iſmét a' kigyora, hárittyác vala okát eſeteknec, ha lehet vala.

4. Calumniája ez; hogy Joſephet rajta valo erőſzac tétellel vádollya, mert igy ſzol: *El jőve*, ugymond, *hog' engemet meg-ſzég yenitene, és nem engedvén, erőſzakot akart én rajtam tẽni.* Ezt penig az ő hazugságit és tſalárdságit a' Prophéta im ez két dologgal akarja hiteleſsé tenni. 1. Hogy az erőſzak miat kénſzerittetett kiáltani. 2. Hogy Joſeph azért futot-el, hogy ő kiáltot, és nagyob bizonságért ruháját-is meg-fogván, melynél fogva őtet

őtet meg akarta tartani addig mig hozzá valaki érkezic: De Joſeph igaſságához nem bizván, mint gonoſz embet ruháját el-hatta, és maga el-futot; haſonlo panaſzt tévén ura előtt-is.

TANUSAG.

Ezec az dolgoc homály és kételkedés nélkül igaznac lenni bizonyittyác az aſzſzonyi-állatoknac álhatatlan és hamar változo voltokat. Ezt erőſſiti a' bőlts Syrách, midőn igy ſzol: *Minden féle gonoſság kitsiny az aſzſzonyi-állatoknac gonoſságához képéſt.* Mert alázatos ſzivet, ſzomoru és hirvatt ortzát, ſzivnec fájdalmát ſzerzi ſokaknac a' gonoſz aſzſzonyi-állat. Kőzel majd ugy tselekedéc ez az álnoc aſzſzony Joſephel mint Acháb Illyés Prophetával, ki Illyéſt Izrael meg-háboritojánac mondotta, ő vala penig az. Igy a' Sidoc Chriſtus Urunkat és az Apoſtalokat, ſzent Iſtvánt-is azzal vádolác, hogy a' Moſes tőrvényénec és a' Szombatnac meg-rontoja volna, magoc

A' tiſzta élető aſzſzonyi-állatoknac Iſtentől egéſség, idvőſség; tőlem tiſzteſség adaſséc. Syr. 25. 17.

magoc voltac penig azoc. Igy tselekedéc ez-is Josephel, ő vala patvarkodo, hazug, és parázna: Mert akarattal immár paráználkodott vala, nyelvével penig gyilkoságot tselekedéc, az Istennec amaz nyilván valo parantsolattya ellen: *Ne szólyá te felebarátod ellen hamis tanubizonságot.* Mivel hogy nem csak tselekedettel lehet az ember parázna és gyilkos, hanem gonosz tekintettel, gonosz kivánsággal, és álnoc nyelvével-is, jo hirében nevében ok nélkül megölvén felebaráttyát, a' mint Christus Urunc bizonyittya.

A' MASODIKRÓL.

Láttuc immár Puthiphárnac haragra valo fel-gerjedezését, és az igaz Josephnec fogságát. Erről igy szól Moses: *Mikor pedig hallotta volna az úra feleségének beszédét, fel-gerjede az ő haragia, és fogá ötet az ő ura, és veté a' tömlötzben.* Bizony homály nélkül valo igaz K. a' bölts Salamonnac mondása: *Fallax est gratia. Tsalárd az emberec előtt valo kedveség.* Ihon

Matth. 10.

Ihon példa erre Joseph, ki edgy pettzentés orával ez előtt, másodic Putiphár vala az ő urának házában, méltósággal és kedveséggel egyebeknél mind fellyeb valo volt, de imé á'szerentse hirtelen változott. Oh szegény Joseph! az ő régi állapattyánál-is nagy gyalázattal aláb valo sorsra jutot igye, és halálos fogságra vettetvén, minden nap csak halált vár fejére.

Noszá itt immár ebben az igyben gondollyuk-meg K. 1. Puthiphárnac, 2. Josephnec, 3. az Istennec tselekedetit.

I. A'mi a' Putiphárnac tselekedetit illeti, első tekintettel láttatic, mint ha méltán haragutt volna meg Josephre, és méltán vettette volna ötet a' tömlötzre, mert a' tiszteséges házasságban élő férfiu tartozic feleségének bötsületire és tiszteségére vigyázni, gondot viselni, és igaz igyében minden injuriác ellen oltalmazni. De ebbe vétkezic Putiphár, hogy ollyan könnyen és ha-

mar hitt az ő felesége beszédének. Mert 1. meg kellet volna gondolni az aszszonyi állatoknac erkőltsőket, ravaszságokat, kik a' boszszuálláſnac igen kivánoi, és sokan kőzzülőc edgyic bűnt a' másickal fedezni nem szégyenlic. 2. Azt-is eszében kellet volna Putiphárnac tartani, hogy sok aszszonyoc, kiket uroknál kedveseknec látnac lenni, igen meg-szoktác azokat gyülőlni. Ezért mondgya Cato:

Nil temerè uxori de servo crede querenti: (odit.

Sæpe etenim mulier, quē conjunx diligit,

A' bőlts Salamon ellenzi és tiltya azt az aszszonyoktul, midőn igy szol:

Prov.20.10. *Ne vádold a' szolgát az ő uránál, hogy meg ne átkozzon tégedet.* 3. Ebben-is vétkezic Putiphár, hogy felettéb enged feleségének, mint Acháb Király az ő feleségének Jezabelnec, és felettéb valo kegyetlen, ki az igazat itélő Biráknac tisztec ellen tselekeszic: mert a' *causat* jol meg nem érti, sem Josephnec beszédét meg nem hal-

halgattya, hanem *nullâ inquisitione habitâ*, a' fogságra és tőmlőtzre veti szegényt.

II. Josephnec tselekedetit itt gődollyuk-meg, mit tselekedett? mentette-é magát? és ha mentette; miképpen mentette? Moses azt el-halgattya. Hihető dolog K. hogy az ő meg-busult és meg-haragutt urától, nem-is mert szegény szolni, és magát mentegetni: Hanem miképpen Christus Urunc az ő ellenségeinec patvarkodásokra. és hamis vádloinac szavokra *obmutuit*, meg némult, halgatott, és az ő szent száját meg nem nyitotta, Joseph-is Christus Urunknac képét viselvén, az ő ellene patvarkodóknac nem felelt semmit, sem az ő aszszonyát nem kárhoztattya, sem az ő bátryait nem áthozza, kik miat arra a' nyomoruságra jutott: Hanē ártatlan lévén, megengedi magát kárhoztatni, tsendes lévén lelki ismeretiben, várván Istentől, hog' az ő ártatlanságát más alkalmatosággal ki-nyilatkoztassa. Matth.27.

TANUSAGOK.

I. Innét-is tanullyuk-meg K. hog' ha mi-is ártatlanoc lévén valamikoron a' hamisságtul el-nyomattatúk-is, szenvedgyűc békeséggel. 1. Gondollyuk-meg, hogy, *Invicta est veritas.* 2. A' boszszu-állást hadgyuc Istenre, mint Joseph, a' ki azt mondgya: *Mea est ultio, & ego rependam.* A' sz. Péter-is ezt tanátsollya, mondván: *Kedves dolog*, ugy-mond, *ha valaki ok nélkül nyomorgattatván, elszenvedi a' nyomoruságokat.* Nem fellyeb valo a' tanitvány az ő mesterénél. Ha a' mi tanito mesterünc és fejünc az Ur Jesus Christus, Samaritánusnac, hitetőnec, háboruság szerzőnec, és káromlónac mondatott, minékünk-is ő tanitványinac meg kell szenvednünc.

1.Pet.2.19.

II. TAN. Ugyan innéta' Josephnec példájából tanullyuk-meg azt-is, hogy a' hiveknec állapattyoc itt ez világon igen változo és tsalárd, ki az joért gonoszszal szokot fizetni, a' mint Josephnek-is az ő ura jo szolgálattyáért. Nagy bolondság azért a-

kár kinek-is ez álhatatlan világnac, és valamely nagy Fejedelemnec grátiáját felettéb vadászni, noha szoktác mondani:

Principibus placuisse viris non ultima laus est.

At maior est magno posse placere Deo.

Mert semmi az embereknec grátiájoknál álhatatlanb és változob nintsen, ama' mondás szerént:

Gratia magnatũ leporino tergore fertur.

Ez világi szerentse hasonlo az üveghez, ki mikor leginkáb fénlic ackor tőrik-el, annak-okáért igen idvességes dolog szűntelenül a' Dávid módásárol meg-emlekezni, ki igy szol:

Ne bizzatoc a' Fejedelmekben. Psal.106.3.

III. Ha az Istennec tselekedetit ebben a' dologban meg-gondollyuc, igen tsudálatos; mert ugy tettzic, mint ha Istennec Josephre ebben az ő nehéz igyében semmi gondgya nẽ lőtt volna, holott őtet ártatlan lévén, meg-engedi a' tőmlőtzre vetteteni. De igen-is gondgya volt, a' melly

gondviseléſe Iſtennec 1. Innen tettzik-meg, mert Iſten meg-tartoztattya, és ugyan meg-fogni láttatic a' meg-haragut Putiphárnac kezeit, hogy Joſephet, ſe ő maga meg ne ölheſſe, ſe máſockal meg ne öletteſſe, a' miképpen az előtt-is bátryaitul meg-oltalmazá, hogy őtet meg ne ölhetnéc. 2. Innen tettzik-meg az Iſtennec Joſephre valo *proviſioja*, gondviseléſe, hogy noha őtet a' fogságtul meg nem oltalmazta, ſem a' tömlőtzből tsudálatoſſan mindgyárt ki nem ſzabaditotta, mindazáltal a' tömlőtzben ſem hadta-el, hanem jelen volt ő véle; és noha megengedte őtet a' tömlőtzben valami ideig nyomorgatni, kiáltani, könyőrgeni, ſzomorkodni és ſirni: De végre a' tömlőtznec kinnyát néki javára, bőtsületire és tiſzteſségére forditotta és változtatta, mivel-hogy (a' mint az Apoſtal mondgya) *Az Iſten ſzeretőknec mindenec javokra ſzolgálnac.* Sőnec az ő hiveivel édes Atyaiképpen dajkálkodo Iſtennec, ſzent Fiá-

Rom. 8.

Fiával és a' ſzent Léleckel egyetemben, adaſséc vég nélkül valo ditsőſség, mennyen és földön, mind őrőkkőn őrőcké. Amen.

XIX. PRÆDICATIO.

Sed fuit Jehova cum Joſeph, &c.
à v. 21. uſq; ad v. 23.

A' HARMADIKROL.

Az Iſten miképpen volt itt-is a' tömlőtzben és fogságban Joſephel.

JOllehet K. az Iſten mindenütt vagyon, ama' mondás ſzerént-is: *Enter præſenter, Deus hic & ubiq; potenter.* De azért nintsen mindeneckel, hanem tsak a' hiveckel, az őtet ſęlőkkel, és a' kik őtet hitből ſegitségre hijác, a' mint a' Propheta ſzol. Joſeph az ő ſzűléitül kegyeſségben és Iſteni ſęlelemben fel-neveltetvén, megfoſztottác volt ugyan az ő bátryai őtet a' ſzép tarka ruhátul, de az ő ſzép *virtuſitul*, a' kegyeſségtül és Iſteni ſęlelemtül meg nem foſzthattác volt, a' mellyeket magával edgyütt Ægyptusbann-is bé-vitt volt, a' mint a'

Cœli cœlorum te non comprehendunt. 1. Reg. 8. 27.

Sap. 10. Bölts-is mondgya: *A' böltseség*, ugymond, *a' pénzen el-adatott Josephet el nem hadta, hanem edgyütt volt ő vele a' tömlötzben, és a' fogságbann-is, kit semmi szolgálat, rabság és tömlötz meg nem emészthetett.*

TANUSAGOK.

I. Meg-tanulhattyác innét az Atyác és Anyác, az ő gyermekeknec a' kegyességben, jo erkölcsben, és Isteni félelembẽ valo fel-neveléſe mely igen haſznos légyen, mind a' lelki ſ-mind penig a' teſti dolgokban. A' mint fellyeb-is meg-értöc, ez a' Joſef az ő *virtuſinac* gyümölcseit mindgyárt az ő ſzolgálattyának elsö kezdetiben meg-érzette, és nagy haſznát-is vötte.

II. Vigaſztaláſunkra valo dolgot-is tanulhatunc innét, mert a' mint a' Joſephnec példája mutattya, nem csak a' mi virágzo állapatunkban, ſzerentsés elömenetelünkben, a' mikor mindenec kedvünc ſzerint folynac: hanem még a' mi alávalo, kedvetlen, el-vetett állapatunkban, és

és nyomoruságinkbann-is jelen vagyon Iſten az ő hiveivel, mint ſzintén Joſephel a' tömlötzben, nem feletkezik-el roloc ő ſzent Felsége. Ezt erősſiti a' Sz. Dávid, mondván: *Közel vagyon az Ur mind azokhoz, a' kik ötet félik.* Sőt ő maga az élő Isten, minden nyomoruságban forgo hiveit igy vigaſztallya, mondván: *Mivel-hogy ezén hozzám kiáltott, meg-halgatom ötet, vélle vagyoc az ő nyomoruságiban, és meg-ſzabaditom ötet.* Továbbá K. ha *conſideratioban* veſzſzüc; im ez 3. dologban tettzik-meg nevezet ſzerént Istennec Joſephel valo léte a' fogságban: 1. ebben, mert a' miképpen az előtt Putiphárnál *gratiat* adott volt néki, ugy ennec a' tömlötznec *Præfectuſa* előt-is nem ſok idő mulva kedveſséget és hitelt kéſzitett Iſten néki. Mellyből meg-tettzic, hogy még a' pogányoknak-is ſzivec és akarattyoc az Iſten kezében vadnac, és oda ſ-arra hajtya őket, a' hová és a' mire akarja, a' mint a' bölts Salamon bi-

Et, *Multæ* Pſal. 91. 15. Prov. 32.

zonyittya. 2. Jele és bizonysága, hogy Iſten volt Joſephel a' fogságbann-is; *Nova exaltatio Joſephi*; Joſephnec újonnan valo fel-magaſztaltatáſa, kinec mikor a' Tömlőztarto látta volna eſzeſségét, bőltseségét, jo maga-viſelését, ſzorgalmatoſságát és hűségét, (és netalám még ártatlanságát-is) *divino ductu*, Iſtennec vezérléséből, a' több raboc kőzőt gondviſelővé és őrizővé tőtte őtet. 3. Bizonysága annac, hogy Iſten volt Joſephel, *Viva conſolatio ejus*; Az ő meg-éleſztő vigaſztaláſa, kit belsőképpen a' ſzent Lélec által, a' teſtnec és a' Sátánnac minden kisérteti ellen meg-erőſſitett; hogy Joſeph az ő ſzivében tsendes lehetne, és eképpen ne tőrődhetnéc, és ne panaſzolkodnéc, zugolodván, mint edgy Dávid-is panaſzolkodic vala, mondván: *Uram, bezzeg hejában tartottam tiſztán az én ſzivemet, bezzeg hejában moſtam ártatatlanságban kezeimet.* Mondom, hogy Joſeph-is igy ne zugolodhatnéc, ecképpen ſzolván:

Pſal. 73. 12.
Pſal. 13.
Pſal. 74.

Oh

Oh igazat itélő Iſten! mit haſznált ennékem, (de sőt akar kinek-is) a' kegyeſség, igaſság, hűség, és jámborság, holott én mindeneknél el-vettetteb, nyomorultab, és ſzerentsétlenb vagyoc? Lám én, a'mig hazámba voltam-is, mind az én vén atyámhoz, mind az engem gyűlőlő bátyáimhoz igaz voltam; Ide adatván penig Ægyiptusban, mind uramhoz Putipháthoz, mind az ő feleségéhez mint aſzſzonyomhoz, hűséggel, igaſsággal voltam, de mind ezeckel mit haſználtam? mondom, hogy igy ne zugolodnéc, békeséges tűréſnec lelkével-is bővőn meg-ajándékozta volt. Ezekből eſzünkben vehettyűc K. mit haſznált Joſephnec a' kegyeſség, igaſság és hűség. Igen-is haſznált, mert az előtt edgy ſzegény rab ſzolgából máſodic Putiphár lőtt vala, ihon ebben a' ſzomoru fogságbann-is, noha edgy ideig, (a' mint a' ſzent Dávid énekli) *békockal ſanyargattác az ő lábait*; és, *a' vas által-hatotta az ő lelkét, és az Ur beſzéde meg-próbálta*

Pſal. 105. 18.

bálta ôtet: de ujonnan ismét az ô idejében fel-magasztalá ôtet, és a' Fejedelmec kôziben ûlteté.

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg innét-is, valakik szolgálat alatt vagyunc (akár kitsodác legyenec, akár uralkodo szolgác, akár sok hevet hideget szenvedô béres pásztoroc) de a' hûségnec, igasságnac, kegyességnec mindenkor vagyon jutalma, mert meg vagyon irva: *A' kegyesség mindenekre* 1.Tim.4.8. *hasznos*; és, *Valaki a' kitsinben hû, tôbre* Luc.16.10. *bizattatic*, Idvôzitônk-is azt mondgya. Szent Pál-is erre nézve mondgya az Ecclesiáknac Pásztori felôl, hogy, tudni-illic, a' kik jol szolgálnac, *jo méltoságot szereznec magoknac* 1.Tim.3.13. *és nagy bátorságot, a' Christus Jesusban valo hitnec általa.* A' gazdák-is penig és Fejedelmec intettetnec innét, hogy ôk-is ne legyenec a' hû szolgákhoz háládatlanoc, de az ô érdemlett jutalmokat, hûségeket, fáratságokat igazán meg-fizessék nékiec.

II. Jegyezd-meg azt-is; Mikoron a' hi-

a' hitetleneket, és ama' Nábálhoz hasonlo embereket és gazdákat látod Istentûl meg-áldatni, tudgyad és elhidgyed bizonnyal, hogy Isten azt a' jokért tselekêszi, mert Isten a' jokért a' gonoszockal-is jol tselekeszic. A' példák-is ezt mutattyác; Lottért Soárnac meg-kegyelmeze, a' kevés igazakért Sodomának-is meg kegyelmezvala, Jákobért Lábánt meg-áldotta, Josephért Putiphárt, és ezt-is a' tômlôtznec *Præfectusát.* Nagy pogány vakság, és hálá-adatlanság volna azért mi tôllünk kereztyénektûl, ha mi azt eszûnkben nem vennôc és nem ismérnôc, a' mit a' pogány Putiphár és tômlôtz-tarto eszekben vôttenec és meg-ismértenec magokon, tudni-illic az Istennec rajtoc valo áldását, mellyeckel Isten Josephért ôket meg-áldotta volt. Annak-okáért valakic az ô jo szerentsés elômeneteleket, vagy az ô szorgalmatosságoknac, vagy tsak a' vak szerentse forgásáhac *asscribállyác*, ennél a' pogány tômlôtz-tartonál

nál és Putiphárnál-is azoc balgatabbac, kik nyilván meg-iſmértéc magokon az Iſtennec áldását, és Iſtennec Joſephel valo létét. Errůl ſzol Dávid, a' hol azt mondgya: *Niſi Dominus ædificaverit domum fruſtra laborant, &c.* Erre nézet Philippus Melánćthon-is im ez verſetskéiben:

Pſal.127.

Nullius eſt fœlix conatus & utilis unquã:
Conſilium ſi non detq;, juvetq; Deus.

Az az, Soha ſenkinec az ô igyekezeti, boldog és haſznos nem lehet: Hakinec Iſten tanátsot nem ád, és nem ſegélli.

III. Ez a' Joſephnec példája, nevezet ſzerént itt 4. dolgokat erôſſitmeg: 1. Meg-bizonyittya melly igé igaz légyen Dávidnac ama' módáſa: *Az én atyám és anyám el-hattac engemet, az Ur penig hozzá-fogadot engemet.* 2. Im ez régulánac és Apoſtoli tudománynac igaſságát-is világoſſittya ezen Joſephnec példája; Hogy tudni-illic, Iſten az ô hiveit meg-alázás által viſzi és magaſztallya a' ditsôſségre, a' mint a' ſzűz Mária-is az ô *Canticomában* énekli, mondván: *Az hatalmaſokat Iſten az ô ſzékekből le-haigállya, az alázatoſokat penig felmagaſztallya.* 3. A' békeſeges tűréſhez-is kéſzit és vaſtagit minket ez a' Joſephnec példája; hogy ha mi rejánk-is Iſten vagy fogságot, vagy egyéb féle nyomoruságot botsát, legyűnc békeséges tűrôc ſzenvedôc, várván Joſephel, hogy a' mi nyomoruságinkat-is forditsa jora. 4. A' mi Iſtenben valo bizodalmunkat, hitünket, reménségünket-is *confirmállya* a' Joſephnec tűréſe mi bennünc, kirůl a' ſzent Pál Apoſtol emlekezic, mondván: *Bizonnyal tudom, hogy ſem élet, ſem halál, ſem magaſság, ſem mélység, és ſemminémű teremptet állat el nem ſzakaſzthat minket az Iſtennec ſzerelmétůl, a' melly vagyon a' Chriſtus Jeſusban.* Kinec adaſséc fôldôn, és mennyen, ôrôcké valo ditsôſség, tiſzteſség, Amen.

Luc. 1.

Rom. 8. 38.

XX. PRÆ-

XX. PRÆDIKATIO.

Accidit autem his gestis, ut peccarent pincernæ Regis, &c. à 1. v. usq; ad 8. vers.

AZzal commendállya a' szent Pál az Istennec ama' hűséges Hertzegét Mosest, hogy mikor immár nem gyermeki eszszel, hanem meg-ért állapattal és értelemmel volt, nem akart Thermutisnac fiának hivattatni, hanem inkáb választtotta magának, hogy az Ægyiptusban nyomorgo Isten népével edgyűtt nyomorúságockal illettetnéc, hog' sem a' Pharaho udvarában gyönyörűségben lakjéc. Vajha ezec a' két udvari szolgákis távolyab kerűltéc volna a' Pharaho Király udvarát, és a' tőb Ægyiptiusockal magoc házánál közönséges életet éltec volna, a' Pohárnac mester sem vettetet volna à Pharaho tömlőtzében, sem a' Sűtőenc testét, a' fára fel-függesztvén, nem őttéc volna meg az égi madarac. Helyessen mondotta azért Plutarchus, hogy miképpen a' tűzhöz, acképpen kell járul-

Heb. 11. 24. 25.

In vita Solonis.

járulni a' Királyoknac udvarához, sem igen közel, hogy meg ne égessen, se igen távoly, hogy meg ne fázzál, ama' közönséges vers szerént:

Quæso frequens aulæ cave ne sis hospes: eandem
Nec fugias, felix si cupis esse diu. az az:

Kérlec meg-ójad magadat, hogy udvarban gyakorta vendég ne légy: De ugyan azon udvart valamikor el se távoztasd, ha sokáig boldog akarsz lenni. Melly dologrul hogy hasznossabban tudakozhassunc; Előszőr lássuc részeit, az után a' környűlállo dolgokat, harmadszor a' tanuságokat. Ezt részei vadnac:

1. *A' Pharaho két szolgainac vétkec, és azért valo fogságoc iratatik-meg.*
2. *Josephnec a' tömlőtzbéli levő állapattyárul, és forgolodásárul emlekezic.*
3. *A' Király Pohárnakjának és Sűtőjének álom látásoc jegyeztetik-meg.*
4. *A' két szolgáknac álmokon valo bánattyoc és szomoruságoc.*
5. *Josephnec, azoknac somoruságoc felől valo tudakozása.*

Az elsô 3. verſekben 4. dolgot foglal-bé a' Prophéta :

I. Idejét jedzi-meg ennec a' dolognac.
II. A' két udvári ſzolgáknác vétkeket.
III. Pharahonac ellenec valo haragját. *IV. Az ô büntetéſeket.*

Mind a' 4 pontotskákat láſſuc Iſtennec ſegitségéből, és azokbol a' tanuságokat.

AZ ELSÔRÔL.

Ugy-mint;

Az 1, 2, 3, és 4 Circumſtántiárul.

Történéc ezeknec utánna. az az, Azoknac a' dolgoknac utánna, mellyec Joſephen tôrténtenec, és immár a' Joſeph fogságának egéſz eſztendeje el-mult volna, ackor lôtt ez a' dolog. Máſodſzor, ezeknec a' két udvari ſzolgáknac az ô hivatallyokat és tiſzteket-is edg' ſzoval meg-jelenti Moſes s-azt mondgya felôlôc, hogy, edgyic ennec fô Pohárnoc meſter, máſic penig a' Sûtôknec elôttôc jároja volt; Jollehet némellyec Archydapifernec, az az, Pharaho fô étec fogojának mondgyác. Edgy

Edgy ſzoval az Ægyiptombéli Pharaho Kyrály udvarában ezec nagy méltoságban lévô férfiac voltanac, az minémûvéc moſtan a' két Electoroc, ugy-mint a' Tseh Király, és a' Rhenuſi Palatinátus, a' Romai birodalomban. Miben vétkeſztenec penig ezec a' Király ellen, az nem bizonyos, jollehet Lyránus a' Sido Rabinuſoc irásából hozza-elô, hog' a' Pohárnac meſter vétke az volt, hogy az melly pohárt a' Királynac kezében adott, abban légy eſett, és a' Tzipojában fôveny találtatott volna, és ezekért vettettenec volna a' tômlôtzben. De tsak vélekedés ſzerént valo itélet effele, és nem álhat-meg ez a' Sidoknac *conjecturájoc*, tsak im ez edgy ockal-is; mert ez a' Király nem valami kegyetlen, embertelen, hanem emberséges, és okos eſzes Fejedelem volt, a' mint az ô tselekedeti meg-mutattyác, kihez mint eſzes, és kgyelmes Fejedelemhez nem illet volna illyen kitsiny vétekért, fô ſzolgait tômlôtzben vetni,

Alii lapidê volunt.

és annál inkáb fel-akaſztatni. De ám akár mi volt ezeknec vétkec, a' Király reájoc meg-haraguván, azt mondgya Moſes, hogy az tömlötzben vettette őket, mellyből im ez tanuságot jegyezzük-meg.

TANUSAG.

Semmi nintsen könnyeb dolog a' nagy udvarokban, mint a' Fejedelmeknec, Királyoknac *grátiájokból* és kedvekből ki eſni, haragjokban és gyű ölségekben jutni, kik a' miképpen hogy hamar meg-bántatnac, és haraguſznac, azonképpen, tsak kitsiny eſetért-is akárkit-is kemény bűntetéſſel bűntetnek-meg. Annakokáért minden ember el-hidgye, hogy igen fęlelmes és veſzedelmes a' Királyoc és Fejedelmec körül forgodni, és igen nehéz dolog nékiec ſzolgálni és kedveket találni, mert, *Gratia magnatũ leporino tergore fertur.* Kik tsak nem minden orában megváltoztattyác jo akarattyokat és *grátiájokat*, és gyakorta tsak valami martzona dologért-is hűséges ſzolgájokat a' méltoságból le-vetic és taſzittyác, mint Saul Dávidot, Juſtiniánus Belliſariuſt, a' mint meglőtt példákból naponként ſzemeiddel látod. Erre nézve mondgya a' bőlts Salamon: *Ira Regis nuncia mortis eſt*; máſutt penig a' ſivalkodo Oroſzlánnac orditásához haſonlittya a' Királynac haragját. Sockal bátorságoſſab azért a' mi könyörűlő Iſtenünknec ſzolgálni, kinec az ő hiveihez valo *grátiája* ſoha meg nem változic, ki az ő ſzolgait nem veti-el tőlle, de sőt még nagy vétkeket-is az ő hozzá meg-térőknec, és néki könyörgőknec meg-engedi, mint ama' tékozlo fiunac, és az ados ſzolgánac példájoc meg-mutattyác, kinec az ő édes attya előbbi ſok rút vétkeit meg-engedé, emennek-is penig a' Király tiz ezer meg-fizethetetlen talentumit, mellyel ados vala, az ő ſzámtarto könyvéből le-törlé. Negyedic *Circumſtantiája* ennec a' dolognac ez: *Es veté őket*, ugymond Moſes, *a' tömlötzben.* Itt K.

Prov. 26.

Prov. 29.

Luc. 16.

Matth. 18.

1. a' Királynac igasságát. 2. az Istennec gondviselését vegyük eszünkben; Elsőben, hogy a' Király ezeket tömlőtzel büntette, méltán tselekedte, mert vétettenec volt ellene, és az igasság-is azt kivánnya, hogy a' jok jutalommal ajándékoztassanac, a' gonoszoc penig személy válogatás nélkül meg-büntettessenec. Sokkal igazabban tselekedett azért Pharaho hogy sem Putiphár, ki Josephet büntelen vettette volt a' tömlőtzben, de Pharaho az ő szolgait azért büntette tömlőtzel, hogy vétettenec ellene. Másodszor, a' mi ebben a' dologban az Istennec *providentiáját* illeti, csak történetnec és szokásnac itéltethetnéc ez az emberektől, hogy az udvari szolgác udvari tömlőtzben vettetnec, de az Istenre nézve nem lőtt ez-is történetből, mert kétség nélkül a' Királynac több tömlőtzi-is voltanac, de az Isten ugy igazgatta ebben a' dologbann-is a' Király szivét, hogy ezeket az udvari szolgákat abban a' fogságban vetteſſe,

teſſe, mellyben Joseph tartatott.

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg K. innét, hogy még a' pogány Fejedelmeknec és Királyoknac fényes és pompás udvarokbann-is uralkodic az Istennec gondviseléſe, melly mind ezeknec vérkeket, mind a' Királynac haragját, és a' tömlőtz tartonac akarattyát Josefnec kövectkezendő felmagasztaltatására rendelte és igazgatta.

II. Meg-tettzic az-is innét, hogy mind a' hivec, s-mind a' hitetlenec gyakorta azon edgy büntetésben és nyomoruságban esnec, de azért nē egyenlő okbol, mert a' hitetleneken a' nyomoruság bűnnec büntetése, a' hiveken penig hiteknec meg-próbálása, mellyec a' hiveknec javokra és idvősségekre szolgálnac, mellyből végtére ugyan kezeknél fogva kivezérli Isten őket. Mint, példánac okáért, Joseph igaz, és ártatlan lévén, szintén ugy a' tömlőz kinnyát szenvedi mint a' két szolgác, kik a' Király ellen vétettenec, a' mely dolog-

ban példázattya lőn Joſeph Chriſtus Urunknac: Mert miképpen Joſeph két foglyoc kőzzé rendeltetett vala, ugy Chriſtus Urunc két tolvajoc kőzőtt fűgge a' kereſzt-fán, és a' gonoſz tévőkhőz haſonlittatott.

III. Az-is tuttodra légyen K. ember, hogy az Iſtennec gondviſeléſe nem csak a' kereſztyén Anyaſzentegyházat, és ezt a' láthato világot gubernállya, hanem kűlőn kűlőn mind nagy és kitsény dolgokat ő igazgat, hogy az ő ditsőſségére, és a' válaſztottaknac javokra ſzolgállyanac. Ennec a' mindeneket bőltsen gubernálo Iſtennec adaſséc ditsőſség, tiſzteſség mind őrőcké. Amen.

XXI. PRÆDIKATIO.

Et præpoſuit princeps laniorum eis, &c. à v. 4. uſq; ad verſum 8.

REnd ſzerént kővetkeznéc immár a' máſodic réſzetskénec magyarázattya, tudni-illic, *Nouũ Joſephi miniſterium in carcere*, Joſephnec a' tőmlőtzben ujonnan valo ſzolgálattya, kihez

kihez immár Putiphár-is az ő ura meg-kezdet enyhődni, holott a' Királynac két fogol' ſzolgainac gondviſelőjévé rendelte Joſephet; De mivel-hogy Joſephnec a' tőmlőtzben valo állapattyárul ez előtt ſzolottam, immár tőbbet itt arrul nem ſzoloc, hanem Iſtennec ſegitségéből moſtan im ez két dologrul értekezzűnc:

1. *Ezeknec a' két ſzolgáknac álmokon valo ſzomoruságokrul.*
2. *Joſepphnec, azoknak ſomoruságoc felől valo értekezéséről és tudakozásárul.*

AZ ELSŐRŐL.

Es mind ketten látának álmot ugyan azon edgy éjel, &c. melly álom meg-jelentené, mi kővetkeznéc mind a' kettőre. Méne azért ő hozzájoc reggel a' Joſeph, és meg-tekinté őket, és ime ſzomorkodnac vala. Két dolog ſzomoritotta vala meg főképpen ezeket a' Pharaho két fogoly ſzolgait; Edgyic a' hoſzſzu ideiglen valo fogság, mert egéſz eſztendeje vala immár fogsá-

goknac. Nyilván vagyon penig hog' a' foglyoknac szivőket és elméjeket sok gondolatoc győtric és fáraszтyác, kiváltképpen a' kiknec nehéz igyec vagyon, Fejedelmeckel avagy egyéb hatalmas embereckel vagyő pőrőc, kétségesec lévén dolgoknac ki-menetele felől. Másodic oka vala az ő szomoruságoknac az ő látott álmoc, a' mellyec gyakorta meg szoktác az embereket szivőkben és elméjekben háboritani és szomoritani, a' mint sok nevezetes példákbol meg-tettzic: Midőn Jácob Mésopotamiában indult volna, és utában tsudálatos álmot látot volna, felette igen meg-ijedet és rémült a' Jácob, s-igy szollot: *Quam terribilis est locus iste! non est hic aliud, nisi domus Dei, & porta cœli, verè Dominus est in loco isto, & ego nesciebam.* Nabogodnézár-is álmokat látván, azt mondgya felőle Daniel Propheta, hogy a' Királynac lelke meg rettent rajta, és a' félelem miatt az ő látott álmait-is el-felejtette. Ugyan ezen Nabo-

Gen. 28.

Nabogodnézár máskütt igy szol: *Almot látéc* (ugy-mond) *és meg-rettente engemet, és az én fejemnec látási, és a' gondolatoc az én ágyamban meg-háboritának engemet*; és mind addig nyughatatlan volt elméjében a' Király, mig né Daniel Propheta mind a' két álmot eszében nem jutatta, és meg nem magyarázta. Pharaho-is álmokat látván, azt beszélli felőle Moses, hogy igen meg-háborodott magában, a' mint ez után meg-hallyuc. De hogy többet elő ne hozzac, Cyrus midőn álmában azt látta volna, mint ha a' Nap az ő lábainál állana, midőn ágyában fekünnéc, és háromszor hozzá kapván kezeivel, mind háromszor el-ment a' Nap előtte; melly álom miatt ez-is a' Cyrus, a' mint a' Históricusoc irjác, felette nag' nyughatatlanságban volt, valameddig a' Persiai Bőltsektől az ő álmának magyarázattyát meg né érthette, és meg-értvén ugy tsendeszedet-meg. Bizony nem tsuda volt tehát K. hogy ezeket a' két udvari szol-

Dan. 2. 1. & cap. 4. 2.

Gen. 41. 7.

szolgákatis meg-háboritotta és szomoritotta volt az ő látott álmoc.

TANUSAG.

Avagy tsak innét is meg-tettzic K. melly sok képpen nyomorult az ember, az ő annya méhétűl fogván mind az ő koporsójáiglan, ki még tsak ágyában sem lehet tsendesz, hanem még ott-is a' szomoru álmoc meg-háborittyác, győtric, fáraszttyác és nyughatatlanná tészic: Mert midőn az ember fáratsága után azt véli, hogy nyugodalomra adgya a' testét, és a' mikor minden butul, bánattul, keserűségtűl meg akarná szivét edgy fertály orátskaig űresiteni; ackor-is modgya vagyon ő Sz. Felségének abban, hogy avagy tsak a' nehéz álmoc által-is fáraszthattya és győtőrheti az embert, a' mint a' meg-hallot példác bizonyittyác.

A' MASODIKROL.

Es meg-kérdé őket Joseph, mondván: Miért vattoc most illyen szomoruac? Kic felelének néki, ezt mondván: Almot láttunc, és nintsẽ ki meg magyarázná azt.

Innét

Innét meg-tettzic K. hogy nem tsak imigy amugy, és nem tsak valami mulolan tekintette-meg Joseph ezeket a' foglyokat, hanem szorgalmatoson meg-szemlélte és vigyázta, s elméjében vőtte az ő ábrázattyokat, magoc viseléseket, tekinteteket és beszédeket, mellyekből igen meg ismérhetni gyakorta belső indulatit-is embernec, a' mint a' bőlts Syrák mondgya: *Tekintésébőlmegismértetic a' férfiu, és a' személynec jelen valo képérűl meg-tettzic az embernec szive.* Syrac. 19. Joseph-is azért ezeknec *gestusokat observálván*, eszében vőtte szivbéli bánattyokat és szomoruságokat, és szánakodván rajtoc, az ő meg-háborodásoknac okairul könyőrűletességből tudakozic, mert ugyan-is: *Vincula qui sensit, didicit succurrere vinctis.* az az: A' ki meg-kostolta a' fogságot, meg-tanult a' foglyokon könyőrűlni.

TANUSAGOK.

I. Innét a' Josephnec példájából arra intettetűnc, minémű indulattal

és

és szivel kell minékünc a'mi szomoruságban forgo, le-vetteteti felebarátinkhoz, kereszтyén rabokhoz és betegekhez lennünc. Kereszтyéni szánakozásſal szánakoznunc kell azoknac nyomoruságokon, mint Joseph, a'mint az Apostali regula-is tartya: *Dolete cum dolentibus; A' bánkodockal*, ugy-mond, *bánkodgyatoc.* Sőt még az utolsó itéletben-is ditsirettel lészé arrul emlekezet, a'kik kereszтyén fogl'okat és betegeket meglátogattac, mert igy szol Idvőzitőnc:

Matth. 25. 36. *Beteg voltam, meg-látogattatoc, fogoly voltam, és én hozzám jöttetec.*

II. Ditsiretre mélto ebben-is Joseph, hog' az edgy őrőcké valo Istennec tulajdonitya egyedül az álmoknac igaz magyarázattyát, mert igy szol: *Avagy nem Istenéje az álomnac magyarázása?*

III. Ezeknec a'két fogoly szolgáknac panaszolkodo beszédec hármat jelent: 1. Azt, hogy még ő magok is eszekben vőttéc volt, hogy az ő álmoc nem valami hejában-valo álő volna

volna, mellyről a'Poeta azt mondgya: *Somnia fallaci ludũt temeria nocte.* az az: A' vakmerő álmac a' tsalárd étszaka ugyan jádzadoznac; mondom még ezek-is eszekben vőttéc volt ezt, hogy nem affele álom volna, hanem *fatidicum*, jövendőlő. 2. Ezeknec beszédekből az-is megtettzic, hogy az Ægyiptiusoc igen bálványozo és babonás népec voltanac, kik felettéb és kelletinél fellyeb tartottanac számot az ő álmokra; ezért felelnec igy Josephnec: *Almot láttunc*, ugy-mond, *és nintsen ki meg-magyarázza azt minékünc*; Mint ha azt mondottác volna: Ha a' fogságban nem volnánc, találnánc jövendő mondo bőltseket, kiktől végére mehetnénc, a'mi álmainc minémű dolgokat jelentenec: de mint hogy foglyoc vagyunc, az mi tőlünc nem lehet, és azért szomorkodunc.

IV. Az-is nyilván vagyon K. ezeknec beszédekből, melly igen nehezen ismértetnek-meg az Istennec ajándéki az alázatosokban és edgyigyű-

gyűvekben. Joseph, ki az álmoknac igaz magyarázoja vala, kickel a'tőmlőtzben *onverſalkodott*, a' ki bőltseséggel, álmoknac magyarázásával, jővendő dolgoknac meg-tudásával mind az egéſz Ægyiptuſi és Perſiai bőltseket főllyűl halatta, még ſem iſmértéc benne az Iſtennec illyen ſzép drága ajándékát. Igy vagyon moſtan-is a' dolog, hogy-ha valaki nem *ſalutálta* az idegen országokat, nem *viſitálta* az Academiákat, meg nem nézegette Romát, Velentzét, Florentiát, azokon kivűl nem akarjuc ſenkiben *agnoſcalni* az Iſtennec ajándékit; Sem azokban *prudentiat*, a' kiknec nagy házoc, őrőkségec, joſzágoc, jo termetec, ſok marhájoc, kintsec és ſzép ruhájoc nintsen, nem lehet az ollyan Biro, *Aſſeſſor, Conſul, & Circumſpectus Vir*. De nem helyes itélet, mert a' mint Cato-is mondg'a: *Ingenio pollet, cui vim natura negavit.* Ulyſſesről-is azt irja Ovidius: *Non formoſus erat, ſed erat facundus Ulyſſes.* Nyilván valo dolog, hogy a' ſok

A cane non magno ſæpè tenetur aper.

ſok orſzágoknac, tartományoknac, és váraſoknac látogatáſa nem mindennec ſzerez bőltseséget, hanem csak ſok iſmérőket, és meg-őrűlt erſzényeket, a' mint Horatiuſ-is nem illetlen mondotta: *Cœlum mutat, qui trans mare currit, ſed alium hominem non induet, ſi ſtultus abit, ſtultus redit. Sicut anſer tranſnatando mare, non exuet ſuam naturam, nec longo itineris beneficio fit aquila.* az az: A'ki a'tengeren által-megyen, csak az eget változtattya-meg, de más emberré nẽ léſzen, ha tudatlan megyen-el, tudatlan jő-meg. Miképpen a'lud által uſzván a' tengert, azzal ugyan nem vetkezile az ő terméſzetit, és a'meſzſzevalo járáſnac ſegitsége által nem lehet ſaskeſelyűvé. Annak-okáért az alázatoſokban és edgyigyűvekben is iſmérjünc Iſtennec ajándékát lenni, ne ugy mint a'Sidoc, kik Chriſtus Urunkat ſzűléinec alázatos állapattyáért ſemminec alitottác, a' mint im ez mondáſokbol meg-tettzic: *Nonne hic eſt filius fabri?* Natha-

Johan. 1. nael-is, hazájának kisded voltáért, nem akarta ő szent Felségét Messiásnac ismérni. A' mi édes Istenünc segéllyen reá bennünket, hogy mindenekben ismérhessük és bőtsülhessük az Istennec idvőséges ajándékit. Amen.

XXII. PRÆDICATIO.

Narravit ergo princeps pincernarum, &c. à vers. 8. usq; 23. versum.

SZolottunc az Urnac segitségéből a' két udvari szolgáknac álmokon valo szomoruságokrul, és Josephnec azoknac szomoruságoc felől valo értekezéséről; Hallyuk-meg immár mostan:

I. A' Pohárnoc álmát, és annac magyarázattyát.

II. Josephnec a' Pohárnokhoz valo supplicatioját és esedezését, és azokból a' tanuságokat.

AZ ELSŐRŐL.

A' Pohárnoc álmának két pontotskái vadnac; Először, mit látott; Másodszor, mit tselekedett, megjedzi

jedzi Moses. 1. Mit látott? Azt mődgya affelől: *Álmomban látoc vala előttem egy szőlő tőt, és a' szőlő tőn valának három veszsző szálac, és az megh-zöldellécc, megh-virágzécc, és megh-érlelé a' szőlő-fejeket.* Rend szerént őt egész holnapoc alatt mégyen ez végben, hogy tudni-illic, a' szőlő veszsző meg-zöldellyéc, meg-virágozzéc, és meg-érlellye az ő gyümőltsét; de a' Pohárnoktul láttatic, mint ha edgy étszakának valami részetskéjén ezec mind véghez mentenec volna, mellyec jelengetic vala a' Pohárnoc dolgainac végét és jo ki-menetelit, ki igen hamar végben menne. 2. Mit tselekedett álmában a' Pohárnoc; arrul igy szol: *A' Pharaho pohára penig vala az én kezemben, és én a' szőlőt szakasztom vala, és a' Király pohárában fatsarom vala, és ugy adom vala Pharahonac kezében.* Némellyec az irás magyarázo Doctoroc közzül azt itélic, hogy az Ægyiptusbéli Királyoknál szokásban volt ez a' dolog, hogy a' meg-

ért szőlő gerezdet a' Király előtt pohárban fatsartác, és a' Királyoknac adván, ugy kostoltác-meg, abban az esztendőbē mitsodás bor lenne. De mostan ezt a' dolgot álmában láttatic a' Pohárnac tselekedni, a' melly álom kétség nélkůl Istētůl botsáttatott volt ő reá, mellyel az ő fogságának ki-menetelit jelentette, kit Joseph minden kerůlő és homályos beszéd nélkůl meg-magyaráz, mert nem igy szol: Talám ez lehet a' te álmodnac magyarázattya, mōdom nem *dubitativè*, az az, kételkedve, hával szol, hanem *simpliciter*, edg' általlyában azt mondgya: *Ez a' te álmodnac magyarázattya: Az három veszsző szál hárō nap*, az az, harmad napot jelent, *harmad nap mulva Pharaho fel-magasztallya a' te fejedet, és helyedre állat tégedet, és az előbbi szokásod szerént adod a' pohárt Pharaho kezében*.

Itt K. edgy illyen kérdés méltán jőhet-bé. Az előtt Joseph, ennec a' Pohárnoknac igy szolot vala: *Avagy nem*

nē Istenéjé az álomnac magyarázása? Ebben penig az ő mondásában, midőn azt mondgya: *Ez*, ugy-mond, *a' te álmodnac magyarázattya*, láttatic, mintha Joseph az Istennec tulajdōságit magának venné és tulajdonitaná, és mintha azt mōdotta volna: *Ego sum Deus*. Isten vagyoc én, de miképpen az Isten az álmokat megmagyarázhattya, titkos értelmét meg-tudhattya, ugy én-is meg-magyarázom, és titkos értelmét megjelentem, és meg-mondhatom.

R. Nem ezt akarja Joseph ezzel az ő mondásával jelenteni; hanem azt akarja mondani, hogy ő néki Istentůl oly ajándéka vagyon, a' melly Istentůl adatott ajándéc által az álmokat meg-magyarázhattya; Noha az álmoknac igazán valo meg-magyarázása *per se*, *& naturaliter*, ő magában és terméſzet szerént tsak Istētůl lehet, ki egyedůl tud valoban mindeneket, jővendőket és mulandokat.

Jollehet az Istennec szolgaié-is u-

gyã ez az ajándéc, *participatione*, közléſ-képpen, kinec valamikor nagy titkos dolgokat meg-jelentett, mint
Gen. 15. 15. Abrahámnac és a' tőb ſzent Atyáknac. Avagy olly ajándékát adgya, hogy az álmokat meg-magyarázhaſsác, mint ennec a' mi Joſephünk-
Dan. 2. 29. nac és Danielnec. De azért ezt az ő ajándékját még ez ő ſzolgainak-is határozás-képpen, avag' mértéc ſzerént adta és adgya, ugy hogy ſok titkos dolgokat, jövendőket és álmokat nem tudhattanac és meg nem érthettenec még az Iſtennec Prophetái-is. Példa erre Joſeph, kinec volt Iſtentűl arra ajándékja, hogy a' Pohárnoknac, Sütőnec és a' Királynac álmokat meg-magyarázhaſſa, de a' maga álmait meg nem tudta magyarázni, nyilván meg-tudta mondani a' Pohárnoc meg-ſzabadulásának idejét és napját, de nem tudta a' maga meg-ſzabadulásának ſem idejét ſem napját, annak-okáért ſupplicál és könyőrőga a' Pohárnoknac az ő meg-ſzabaditásáért. Haſonlóképpen

pen Elyſeus Propheta ſok titkos dolgokat meg-tudott, meg-mondott, és meg-jövendőlt, *ex revelatione divinâ*; meg tudta mondani, hogy Ge-
2. Reg. 5. 23. házi az ő ſzolgája a' Siriabéli Námántul az ő hire nélkűl két tálentom ezüſtöt és két idnep'ő ruhákat vőt-fel: de nem tudta hogy a' Sunamitis fia meg-holt, és mi végre fáradott ő hozzá a' meg holt gyermec annya a' Cármel hegyére, ki mikoron megragadta volna a' Prophetának lábait, és Geházi el akarná űzni, igy ſzola Elyſeus: *Hadgy békét néki, mert meg-*
2. Reg. 4. *keſeredett az ő ſzive, és az Ur el-titkolta én tőllem, és nem jelentette-meg nékem*; tudni-illic, miért jött én hozzám én hozzám ez aſzſzonyi-állat.

De hallyuk K. miképpen magyarázza Joſeph a' Pohárnoc álmát? *A' három veſzſzőſzál*, ugymond, *három nap, harmad nap mulva Pharaho felmagaſztallya a' te fejedet, és helyedre állat tégedet, és elébbi ſzokáſod ſzerént adod Pharaho kezében a' pohárt.* Három dolgot veſztett vala el a' Pohár-

noc, ugy-mint; szabadságát, tisztit, és az ő előbbi jo kedvét; Szabadsága felől azt jövendöli, hogy meg-szabadul, melly igen hamar lészen; Tiszti felől-is azt mondgya, hogy az ő előbbi tisztiben ismét a' Király ujonnan bé-állattya, és fel emeli az ő fejét. A'kik bánkodnac, fejeket-is leszoktác ezoc függeszteni, azt akarja azért Joseph ezzel az ő mondásával jelenteni, hogy az ő jelen valo szomoruságát az ő előbbi örőme követi, és az ő bánat miatt le-hajtott fejét ismét fel-emeli, és szomoru ábrázattya-is meg-ujul és meg-vidámul.

TANUSAG.

Meg-mutattya ez a' tudomány K. mitsoda kűlőmbség légyen az Istennec szent szolgainác, Prophétáinac, és a' hamis Prophétáknac, világi bőltseknec, varáslóknac szemfényvesztőknec, bűbájosoknac jövendőléséc, titkos dolgoknac meg-tudásoc, és Istentűl botsáttatott álmoknac, meg-magyarázásoc kőzőt. 1. Kűlőmbőznec ebben; mert a' hamis

mis Prophétáknac jövendőléséc titkos dolgoknac meg-tudásoc, és álom magyarázásoc nem nyilván valoc, nem világos értelemmel, hanem mindenkor homályos és kétséges, mellyben a' hamis Prophétac az ő ősöket és nagy attyokat a' Sátánt követic, ki mindenkor hazug volt, és a' mint Christus Urunc mondgya; *Hazugságnac Attya.* Mint példánac okáért ama' hamis Próféta Zedechias, *Princeps pseudoprophetarum*, a' Sátánnac tanátsából igy jövendőle Achábnac: Az Ur a' Királynac kezében adgya. Hasonlo-képpen Crœsus, az Oraculumtul tanátsot kérdvén: illyen feleletet adot néki: *Crœsus Halym fluvium transiens, maximum regnũ evertet.* az az: Crœsus az Halys folyo vizen által menvén, nagy országot fordit, avagy pusztitel; mellyet Crœsus ugy értett, mintha más birodalomrul szolot volna az Oraculom, holott az ő maga birodalmát veszté-el; hogy penig homályosón és kétségesen jövendől-

Joh. 8. 44.

1. Reg. 22. v. 12.

Eodem modo datũ est oraculum Pyrro: Ajo te Æacida Romanos vincere posse.

nec és szolnac, azért tselekedic; hog' hazugságbã ne tapasztaltassanac valaminémű ki menetele lészen a' dolognac. 2. Ebben-is külömbőznec; mert a' hamis Prophetác és e' világi testi bőltsec, a' minémővec voltanac a' Cháldiai, Persiai és Ægyiptusi bőltsec; avagy a' Sátánnac tanátsától függenec, avagy valami *Reguláktul*, jegyekből, és meg-tsalatkoztato dolgoktul viseltetnec; Annak-okáért gyakortáb meg-tsalatkoznac, és egyebeket-is meg-tsalnac, és sok dolgokat meg nem tudnac mondani és jövendölni, mellyeket az Istennec szolgai és Prophetái igazán és homály nélkül meg-mondottanac és meg jövendöltenec, valamellyec szükségesec voltanac. Mint példánac okáért: A' Cháldiai és Persiai bőltsec soha semmi erejeckel, tudományockal, sem varásláskal eszében nem tudtác juttatni Nabugodonozornac el-feledett álmát, sem penig meg nem tudtác magyarázni.

Dan.2.10.

Hasonlo képpen Boldisár Királynak-

nak-is palotájának falára, szemei előtt, emberi kézzel irattatott im ez titkos irást el nem tudtác olvasni, annál inkáb meg-magyarázni, és igaz értelmét adni, a' melly ez vala: *Mene, Mene, Thekel, Ufarsyn.* De az Istennec szolgája Daniel, mind a' Nabugodnezár el-feledett álmát, a' Királynac *(invocoto nomine Dei)* pontrul pontra eszében jutatá, és igaz magyarázattal meg-is magyarázá; A' titkos irást-is Boldisár Király előt el-olvasá, és értelmét-is meg-mondá. Josephnek-is Istentől volt erre ajándékja, mert ő-is nyilván mondgya a' Pohárnoknac: *Ez a' te álmodnac magyarázattya*, melly mondásával meg-jelentette, hogy ő nem vélekedés szerént magyarázza a' Pohárnoknac és Sűtőnec álmokat, hanem Istentől vagyon ő néki arra ajándékja, a' melly titkoknac tudo Istene soha meg nem tsalatkozic, sem máfokat meg nem tsalhat, mert *nem ollyan az Isten mint az ember, hogy hazudgyon, és nem embernec fia, hogy* *Dan.5.8.*

Num.23.19.

el-

el-változtaſſa az ő igiretit. Nem függ ő ſzent Felsége az égtől, annac forgásától, ſem a' plánetáktul, ſemminémű reguláktul és jegyektől, mellyec gyakorta meg-változnac és meg-tsalatkoztatnac, de azok-is mind ő ſzent Iſtenségétől függenec, ama' mondás ſzerént: *Aſtra regunt homines, ſed regit aſtra Deus.* A' tsillagoc birnac az embereckel, de a' tsillagokat Iſten birja. Ez-é az égnec tengelyét forgato bőltsſtenét lég'en ſzent Fiával és ſzent Lelkével egyetemben a' ditsiret, ditsőség, hatalom és birodalom mind őrőckön őrőkké. Amen.

XXIII. PRÆDIKATIO.

Sed memento mei apud te, quando benè fuerit tibi, &c. à v. 14. uſq; ad 15.

A' MASODIKROL.

Secunda pars XXII. Concionis.

MIdőn Chriſtus Urunc a' két tolvajoc kőzőtt, a' mi bűneinkért, Jeruſalem kivűl a' kereſzt-fán függe, azoc kőzzűl edgyic meg-iſmérvén bűnős voltát, meg-változtatván előbbi

lőbbi ſententiáját, igy kezde ő ſzent Felségének eſedezni és ſupplicálni: *Uram emlekezzél-meg én rolam, mikor a' te orſzágodban jutándaſz.* Luc. 23. Majd haſonloképpen ſupplicál ez a' mi ſzegény tőmlőtznec ſanyarusága miatt meg-fáradott Joſephűnk-is ennec a' Pohárnoknac az ő meg-ſzabadulásáért, ecképpen ſzolván: *Kérlec emlekezzél-meg én rolam, mikor néked jol léſzen dolgod, és tselekedgyél irgalmaſságot velem.* Az melly alázatos ſupplicationac két réſzetskéi vadnac: Edgyic kérés, Máſic mentség, avagy maga mentegetés, és mind kettőnec két ponctomi vadnac; Mellyeket laſſunc Iſtennec ſegitségéből rendel, és azokbol a' tanuságokat.

AZ ELSŐRŐL.

Két dologért eſedezic és kőnyőrőg vala Joſeph a' Pohárnoknac, 1. Ezért, hogy ne légyen feledékenségben ő felőle, hanē a' mint hálá-ado emberhez illic, emlekezzék-meg ő rola-is, és tselekedgyéc valami irgalmaſságot véle. 2. Azért *ſupplicál*, hog' a' Ki-

a' Király előtt-is légyen ſzoſzolo érette, és törekedgyéc meg-ſzabadulásában: De edgyiket ſem tselekedte ennec az a' háládatlã Pohárnoc; Oh kegyetlen, és kőnyőrületlen ember! Nem ug' tselekedett Chriſtus Urunc. ki nem feletkezett-el a' nyomorult tolvajnac eſedezéſirűl és kéréſérűl, ki nagyobbat kévánt Chriſtus Urunktul (mert az Paraditsomot kivánta) hogy ſem mint Joſeph a' Pohárnoktul, kinec leg ottan azt-is meg-igérte, mondván: *Bizony bizony mondom néked hogy ma én velem léſzeſz Paraditsomban.* Nem hallaſztotta ő ſzent Felſége, tsak márul-is holnapra, mint a' Pohárnoc Joſephről valo emlekezetit edgy egéſz eſztendőre. A hitben tévelygő megvakult Sidoc azt mondgyác, hogy Joſeph *dupláſon* vétkezett az ő *ſupplicálásában*: 1. Abban vétkezett, hogy az ő meg-ſzabadulásáért a' Pohárnoknac eſedezett és kőnyőrgőtt, mellyet tsak Iſtentűl kellet volna várni; 2. Hogy az ő jővendőlé-

Luc. 23.

dőlésének, avagy álom magyarázásának jutalmát kivánta, az Iſtennec ajándékát áruban vetvén kereskedett véle. De ez az értelem nem helyes, sőt a' ſzent-iráſſal edgyűt azt mondgyuc; hog' Joſeph edgyikben ſem vétkezet, mert nem azért kérte a' Pohárnoknac mellette valo törekedését, és a' Királynac kegyelmét, mintha kételkedett, és kétségben eſett volna az ő jővendő meg-ſzabaduláſa felől, hanem kereſztyéni ſzabadságbol, tudván hogy a' ſzabaduláſra valo ſzabados eſzközőket Iſten ſenkitűl meg nem tiltotta, de sőt ugyan nem-is illenéc azt ſenkinec meg-utálni, és hátra vetni. Példánac-okáért: A' Szánto vető ember, midőn a' földet ſzántya, nem azért munkálkodic azzal, mintha Iſtenbe valo bizodalma el-fogyott volna; de inkáb azzal az ő tselekedetivel Iſtenben valo bizodalmát jelenti: mert nyilván hiſzi hogy az ő munkája nem léſzen haſzontalan, hanem Iſten azt meg-áldgya: ha penig nem

nem szántana és nem vetne, hanem a' szántatlan és magockal bé nem hintetett földből bő aratást és buzát várna, kétség nélkül Istent kisértené. Ez szerént Josephnec Istenben való hiti, reménsége és bizodalma azzal el nem fogyott, hogy az ő meg-szabadulására való dologban ezzel az eszközzel élt, noha nyilván nem tudta és nem értette, hogy ha az által az eszköz által, ugy-mint a' Pohárnoc által szabadittya-é meg Isten őtet abbol a' fogságbol. Annakokáért előtte viselvén Joseph Istennec imez közönséges parantsolat-

Deut.6.16. tyát: *Ne kisértsed a' te Uradat Istenedet*, semmit sem vétett ebben az ő tselekedetiben. Továbbá ez aránt is helyesen tselekedett Joseph, melyért ditsiretre mélto, hogy Istennec nem *præscribált*, rendet, modot és időt Istennec nem szabott, mint a' Bethuliabéliec, kik Ozyás akarattyábol és tanátsából őt napokat rende-

Judith.7. 19.20.21. lénec, mellyekben ha Isten őket meg nem segiti, a' várost Holophernesnec

nec meg-adgyác: De nem igy tselekedett Joseph, hanem mindenestűl Istenre bizta magát, valamelly úton akarja őtet megszabaditani az ő fogságából. Másodszor abban sem vétett, hogy az ő *oraculomjának*, avagy jövendölésének valami jutalmotskáját kivánta a' Pohárnoc Mestertűl, mert ezt sem tiltotta-meg Isten, ha kickel az Istennec szolgai a'lelki jokat közlic, hogy azoktul valami szükségekre valo testi táplálást és jokat el ne vegyenec.

TANUSAGOK.

I. Ez a'tudomány meg-mutattya K. hogy az Evgyházi szolgáktul nem tiltya Isten az ő munkájokért az Isten szerént valo illendő jövedelmeket és táplálásokat, sőt inkáb parantsollya, kirűl nyilván szola' szent Pál Apostal, mondván: *Az ollyan ember a' ki tanittatic az Evangeliom tudományára, közöllye minden javait azzal, a' ki őtet tanittya.* Gal. 6. 6. Másutt-is ezen Apostal igy szol: *Az Ur acképpen rendelte azoknac, a' kik az Evangeliomot prá-* 1.Cor.9.15.

dikállyác, hogy az Evangeliombol éllyenec.

II. Innét a' Josephnec példájából arra-is intettetünc, hogy az Istentől mutatott alkalmatosságot és eszközöket, mellyec által a' mi testi nyavalyáinkbol, de sőt még fogságunkbol-is jo modgyával meg-szabadulhatunc, azokat meg ne utállyuc s-el se mulassuc, hogy valamiképpen Istenünket ne késérgessük. Lássuc a' mentséget.

A' MASODIKROL.

Josephnec mentsége ebben vagyon: *Mert lopva hoz attattam-el a' Sidoc földérül.* Ennek-is a' mentségnec két ágatskái vadnac: Első ágában magát menti. Másodikban azt jelenti-meg, honnét és miképpen jutott Ægyiptusban. Josephnec kérésére azt felelheti vala az Pohárnoc: Megtselekedném hogy szolnéc, és őrömest tőrekedném a' Király előtt éretted; de nétalám valami nagy gonoságodért üzettettél-ki hazádbol, és kénszerittettél ide bujdosni; itt-is penig talám valami nagy bűnt tőttél, vétkezvén jámbor Urad és Asszonyod ellen? Meg-felel mind kettőre, s-azt mondgya hogy az ő házájából lopva hozták-el őtet, ott-is penig semmi gonoságot ő nem tselekedett, senkinec sem vétet, mellyért a' tömlőtzöt érdemlette volna.

TANUSAGOK.

I. Innét azt tanulhattyuk-meg K. hogy *justa defensio*, az igaz mentség nem tsak szabados, de sőt gyakorta ugyan szükséges-is. Példa Christus Urunc, ki sokszor a' Phariseusoknac hamis vádgyoc és calumniájoc ellen magát meg-mentette. Szent Pál a' szerént, sőt midőn látná, hogy igaz igyében elő nem botsátanác, a' Romai Tsászárra appellált. Ugy vagyő, hogy a' jo lelki ismeret és ártatlanság nag' lelki vigasztalás és könnyebség, de mindazonáltal külső tisztességére-is szükséges embernec gondot viselni, *mert job embernec a' jo hir a' drága kenetnél, és kivánatosb a' jo hir név nagy gazdagságoknál, ezüstnél és* *Luc. 11.* *Actor. 25.* *Amintas tacendo periit.* *Eccl. 7. 1.* *Prov. 22. 1.*

aranynál. Erre néznec a' Deákoc ama' versetskében:

Fama Fides. Oculus non admittunt jocũ.

Omnia sperdas, famã servare memento: Quâ semel amissâ postea nullus eris.

II. Ebben is méltán dicsiretet érdemel Joseph, hogy nem panaszolkodic bátryaira, sem az ô fajtalan aszszonyára, ki ôtet tsalárdul gonosz hirben névben hozta, és abban a' fogságban taszitotta, hanem inkáb, a' mint lehetet, az ô gyalázattyokat igaz atyafi szeretetbôl fedezgette, kirûl Salamon azt mondgya: *Charitas operit multitudinem peccatorum.* Es ecképpen az ô véle tôrtsok gonoszt joval akarja meg-hálálni, mellyre a' Sz. Pál Apostal-is int bennûnket, mondván: *Ne gyôzetteséljmeg a' gonosztul, hanem a' joval a' gonoszt-is gyôzd-meg.* Mellyre minketis segéllyen ô szent Felsége, Fiáért a' Jesus Christus-ért. Amen.

XXIV. PRÆDIKATIO.

Cum a. videret princeps pistorũ. à v 16. ad 23.

Ecképig szolottunc a' Pohárnoknac álmárul, annak magyarázattyárul, és Josephnec a' Pohárnokhoz valo supplicátiojárul. Immár lássuc

I. A' Sûtônec álmát, és annac magyarázattyat, környûl-állo dolgaival egyetemben.

II. A' Pohárnoknac háládatlanságát.

III. A' tanuságokat.

Ezeknek-is magyarázattyában az Ur szent Lelkénec általa legyen Kalauzunc, Amen.

AZ ELSÔRÔL.

Látá penig a' Sûtô Mester hogy jol magyarázta volna meg az álmot, &c. Halván a' Sûtô Mester, az ô társa álmának meg-élztô és vidámito magyarázattyát, azt reménli hogy az ô álmának-is ôrvendetes magyarázattya lészen, mivel hogy mind ketten edgy napon vettettenec a' tômlôtzben, és mind azon edgy éjel láttác az almokat-is, itéli, hoc' nétalam egyenlô ki-menetelli-is lészen dolgoknac. De igen meg-tsalatkozott ebben nyavalyás, mert miképpen az ô álmoc kûlômbôzôtt edgy mástul, értelme és magyarázattya felôl-

is kűlömbet kénszerittetett hallani. A' Pohárnoc álmában nem csak látta az szőlő tőt, a' három veszszős szálakat, és ért szőlő fejeket, hanem leis szakasztotta, és a' pohárban fatsarván, Pharaho kezében adta. De ez a' szegény boldogtalan Sűtő Mester semmit nem látott effélét tselekedni, hanem csak az égi madaraktul láttatott szenvedni, nem adott ő tzipot Pharaho kezében, mint a' Pohárnoc mustal meg tőltőt pohárt, hanem ugy tettzett ő néki, mintha a' madarac kedve ellen ettéc volna meg az Királynac sűlt étkeit, az ő fején lévő edényből. Melly álom ő néki gonoszt jelentő *præsagium* vala; Mellyet Joseph ig' magyaráza meg néki: *A' 3. kosár, 3. nap*, az az; három napot jegyez, *harmad nap mulván Pharaho meg-emlekezic a' te fejedről, és tégedet fel akaszt tat akaszto-fára, és a' te testedet te rolad le észic az égi madarac.* A' három kosárokat Joseph 3. napra magyarázza, a' sűlt étken penig érti, a' Sűtő Mesternec testét, mellyet a' mada-

madarac meg-észnec, mellyből meg-tettzic hog' igen régi sokás volt a' fán meg-ölettetteknec testeket el nem temetni, hanem affféléknec testeket, az égi madarac és vadac emésztették-meg.

TANUSAGOK.

I. Meg-mutattya ez a' tudomány K. hogy nem csak az őrvendetes, győnyőrűséges és kévánatos hireket, és reánc kővetkezendő dolgokat kell az Ecclesiastes szolgáknac kimondani és meg-hirdetni, kiváltképpen az ollyaténokat, mellyec az embereknec életekben, tiszteségekben és idvősségekben állanac, hanem a' szomoru és siralmas dolgokat-is kedvezés, és személy válogatás nélkül meg kell mondani, mint Joseph tselekedett, és a' több Prophéták-is tselekedtenec, ugy-mint Esaiás, ki Ezéchiás Királynac, nem csak az őrvendetes jővendő dolgokat, hanem a' szomoru és siralmas dolgokat-is meg-mondotta. Acháb, Micheás, Ezechiel, Daniel, Amos, Oseás, &c. *Esa. 37. Esa. 39. Jer. 19.*

Ezech. 45. Oſeæ 1. 1.Reg.13. 2.Reg.1. Nem illetlenül tselekednec azért azoc a' Magiſtrátuſoc, kik a' halálra ſententiáztatott foglyoknac az ő bűntetéſeknec napját, két vagy három napockal-is az előtt hirré adgyác, hog' valami kéſzületec legyen halálokhoz.

II. Azt-is eſzünkben vehettyűc innét; Hogy Iſten átkánac, és az ő rettenetes haragjánac jegye, midőn az Iſten képére teremtetett embernec teſtét az égi madarac, ebec és fene vadac eſzik-meg: mert nem a' végre teremtetett volt Iſtentűl az embernec teſte, hogy a' madaraknac étkec légyen, mindazáltal, a' mint ſzemeinkel láttyuc, ſokakon ſok helyeken meg-történic ez. Mikor azért efféléket látz lenni, vagy dög halál, vagy ellenség, avagy hohérnac fegyvere miatt, gondolkodgyál az Iſtennec rettenetes, és a' bűn ellen fel-lobbant haragjárul, melly rettenetes dolog az Iſtennec haragos kezeiben eſni, a' mint az Apoſtal módgya. Az Iſten Jeremiás által azzal fenyegeti a' ſzo-fogadatlan embereket, hogy az égi madaraknac és a' földnec vadainac étkei léſznec, és nem léſzen ki el-űzze azokat az ő teſtekről. A' bűnnec bűntetéſe vala Jeroboám és az Acháb háza-népein, hogy a' kik meg-halnac vala ezeknec maradéki kőzzűl a' városban, azokat az ebec őtték-meg, mint Jezabelt, a' kik penig a' mezőben eſtenec, a' vadac és madarac őtték-meg. Ugy vagyon (a' mint ſzoktác mondani) ſenkit a' rút halál el nem kárhoztat, ſem ellenben a' ſzép halál ſenkit nem idvőzit, de mindazáltal drága ajándéka az-is a' nagy Ur Iſtennec, a' kinec terméſzet ſzerént valo tsendes ki mulást, és tiſzteſséges temetéſt enged, és az ő eleinec temetőjében takarittatic. Az Ur Iſten bűntetésűl veté ama' Bételben Jeroboám Királyhoz kűldőt Prophétára, hogy az ő attyánac koporſojában teſte ne temetteſséc, kinec igy ſzolla az Ur, mondván: *Prophéta mivel hogy engedetlen voltál az Ur ſzájának;*

Jerem. 7. *1.Reg.14.*

1.Reg. 13. *ján ac; Immár a' te teſted nem temettetic a' te atyádnac koporſójában*, kit azon napon meg-ôle utában az oroſzlán, és az Urnac beſzéde ſzerént, idegen koporſoban temették-el. Ez az elsôről.

A' MASODIKROL.

De ingratitudine pincernæ.

Harmad napon azért &c. Nem csak azt mondgya itt meg Moſes, harmad nap mulván mit tselekedett Pharaho, hanem azt-is meg-jelenti, mitsoda alkalmatoſsággal tselekedte a' mit tselekedett, tudni-illic, az ô ſzûletésének napja adott arra alkalmatoſságot, hogy vendégséget ſzerzene, a' melly vendégségben felette igen ſzûkséges volt mind a' Pohárnoknac ſ-mind a' Sûtô Meſternec ſzolgálattyoc; kikről meg-emlekezvén, mind kettôt a' tômlôtzből kivétetvén, a' Pohárnokot az ô régi helyére tiſztiben bé-állatta, a' Sûtô Meſtert penig akaſzto-fára itélte; és igy fogyatkozás nélkûl bé-tôlt Joſephnec álom magyarázáſa. A' kik, K. az ô ſzûletéſeknec napját ôrômmel,

mel, vigaſsággal és vendégséggel celebrállyác, tiſztelic, azzal meg-mutattyác, hogy ô nékic ebben az életben, jo renden vagyon még ſzenájoc, az az, jol vagyon azoknac dolgoc. Ellenben penig, a' kik nyomoruſágban, inségben, keſerûſégben, és ſiralomban, nem mondom hogy élnec, hanem minden napon halnac, és a' halált minden orában ohajttyác, a' mint Aureliánus Imperator-is panaſzolkodván mondotta: *O infelicem vitam! quid vitam dico? cum mors potius nuncupanda ſit, quã mortales pro vita habent.* az az: Oh boldogtalan élet! de miért mondô életnec? holott halálnac méltábban mondathatnéc, mellyet a' halando emberec élet gyanánt tartanac. Ez illyeténec mondô, a' Eôltsel edgyût azt mondgyác inkáb: *Job embernec az ô halálának napja ſzûletésének napjánál.* Jóbal: *El-veſzſzen az nap, mellyen én ſzûlettettem.* Jeremiáſſal penig ſirva kiáltyác: *Jaj én édes anyam! miért ſzûltél engemet ennyi ſok háborusá-*

Eccl. 7.

Job. 3. 3.

Jerem. 15.

ságokra? Miért jöttem ki az én anyámnac méhéből, hogy látnám a' nyomoruságot és a' bánatot, és hogy az én életemnec napjai gyalázatban végeztetnének el. Oh emberi nemzetnec nyomorult sorsa! Avagy nem méltán panaszolkodhatotvolna-é ez a' boldogtalan Sütő is szent Jobbal, ezt mondván: *Oh miért nem lőttem ollyan, mint az elrejtett idétlen gyermec! és mint a' kisdedec, a' kik világoságot nem láttanac. A' holott a' foglyoc meg-nyugoszanac, és nem hallyác a' hohérnac szavát, a' szolga-is szabados ott az ő urától. Jaj nékem! mert a' melly félelemtül féltem, az jöve reám, és a' mitül tartoc vala, az esét rajtam.* Illyen kűlőmbőző állapat vagyon ezen e' világon, kinec őrőm s-kinec siralom. Pharaho őrűlt és vendégségéhez őrőmmel készűlt: de a' szegény Sütő Mester ohajtással kesereg, és gyalázatos halálra hurtzoltatic; A' Pohárnoc a' fogságbol megszabadult, és szive-is meg-vidult: de a' szegény Joseph a' fogságban hagyattatván szomorkodic, és bánattya meg-ujult. Valamiért? *Mert nem emlekezett-meg a' Pohárnoc Mester ő rola, hanem el-feletkezett.*

Jer. 20. 15.

Job. 3. v. 16. 17. & 25.

TANUSAGOK.

I. Ez a' tudomány arra emlekeztet minket K. melly igen hamar elfeletkeznec az emberec az el-vőtt jo tétéményrűl; Nem könnyen és nem hamar feletkezik-el arrul a' test, midőn valakitűl valami boszszúságot szenvedett, sőt ottan ottan megemlekezic rola, de a' jo-tétéményrűl tsak hamar és könnyen el-feletkezic. A' hálá-adoságnac két neme vagyon: Edgyic szokott lenni *Opere*, tselekedet által; Másic *Recordatione*, jo emlekezéttel, a' kik tselekedetekkel hálá-ado voltokat vélec jol tőtt emberekhez meg nem mutathattyác, tsak a' jo akarat, jo szándéc, és emlekezet-is ditsiretes, ama' mondás szerént: *Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas.* Ha a' tehetség nintsen-is, mindazáltal ditsiretes a' jo akarat. De edgyiket sem tselekedte ezeknec a' hálá-adatlan Pohárnoc.

II. En-

II. Ennec a'Pohárnoknac hálá-adatlansága tanit minket e'világnac erkőltsérűl és terméſzetirűl-is, hogy ſoha ettűl e'világtul a'mi munkáinknac, fáratságinknac, és hűségűnknec jutalmát bátor ne várjuc, mert ez e'világ, és a'benne lévő emberecigen hálá-adatlanoc, és ennec e'világnac erkőltséhez accommodállyác, ſzabjác magokat.

Tempora mutantur, & nos mutamur in illis.

III. Azt-is meg-tanulhattyuc innét, mit kell azoktul várnunc és reménlenűnc, a'kik udvarokban valami méltoságra emeltetnec, mivelhogy gyakorlatoſsággál azoknac elméjeknec ſzemec e'világi idő ſzerént valo jo ſzerentsével, és a'méltoságnac fęnyével annyéra bé-kőttettnec, hogy az ő elébbi alázatos állapattyokra viſzſza nem nézhetnec, ſem meg nem emlekezhetnec. Példád erre ez a'Pohárnoc, ki ſem az ő fogságárul, ſem magyarázojárul, meg nem emlekezett. Mindazáltal ez ſem lőtt az Iſtennec *providentiája* nélkűl, ki mikor az ő hiveinec fog-

Honores mutant mores, ſed rarò in meliores.

sá-

ságokbol valo meg-ſzabaduláſoknac valami reménséget mutat-is, nem mindgyárt viſzi végben, hanē ſok akadályokat gőrdit eleikben, és az ő jo téteményét ſok okokra nézvén el hallaſztya, hog' tőb ideig probállya a'mi álhatatoſságinkat és békeséges tűrésűnket; Nem-is él mindenkor azockal az eſzkőzőckel, mellyeckel mi akarnánc élni, de ſok idő mulván más eſzkőzt talál ő ſzent Felsége, melyről mi nem-is tudtunc volna gondolkodni. Igy ez a'Joſeph álom magyarázáſa, a'Pohárnoknac kőzben-járáſa nem tettzett Iſtennec alkalmatos eſzkőznec, Joſephnec meg-ſzabadulására, mert ez által nem juthat vala az ő néki Iſtentűl rendeltetet uraságra és méltoságra; Azért más időt és más alkalmatoſságot rendelt volt Iſten erre a'dologra, ugy-mint Joſephnec uraságra valo menetelire. Mellyekrűl valo gondolkodás a'mi nyomoruságinban ſzerezzen mi bennűnk-is békeséges tűréſt. Erre ſegéllyen az A. F. &c.

XXV. PRÆ-

XXV. PRÆDICATIO.

Ex Cap. 41. Et accidit post biennium dierũ, &c. à vers. 1. usq; ad 8. versum.

AZt mondóc ide fellyeb, hogy midőn Isten az ő hiveinec fogságokbul avagy nyomoruságokbul valo meg-szabadulásnac valamikor valami reménségét mutattya-is, nẽ mindgyáráſt viszi azt végben, hanem sok okokra nézvén el-halasztya, s-nem-is él mindenkor azockal az eszközöckel, mellyeckel mi akarnánc élni, hanem sok idő mulván máſt talál ő szent Felsége, mellyrúl mi nem-is tudtunc volna gondolkodni. Im hol tellyesedik-bé K. ennec igaz volta: az előtt nem tettzéc Istennec alkalmatos eszköznec lenni Josephnec meg-szabadulására a' Pohárnoknac ackorbéli közben járása, hanem mind az időt, s-mind az alkalmatosságot el-halasztotta ő Sz. Felsége erre az időre és alkalmatosságra, mellyről itt e' *Káputban* emlekezic Moses; kinec 4 részei vadnac:

1. Ré-

1. Részében meg-irja, minémű álmokat botsátott és szerzett Isten Pharaho elméjében, a' kövétkezendő bűség és szűkség felől, mellyeknec igaz értelmét a' Böltsec meg nem mondhattác Pharahonac.

2. Meg-jedzi, miképpen magyarázza azt meg Joseph.

3. Vagyon emlekezet Josephnec felmagasztaltatásárul, uraságra valo menésérül, és házasságárul.

4. Miképpen tellyesedtenek-bé a' Pharahonac álmai, Josephnec magyarázása szerént.

Az első részнec isinét 4. tzickelyi vadnac: Mert

I. Idejét jelenti-meg a' Pharaho álmának.

II. Alkalmatosságát a' Joseph tömlötzből valo ki-szabdulásának, és uraságra valo menésének.

III. Minémüc voltanac azoc a' Pharaho álmai, meg-mondgya.

IV. Miképpen indult-meg azon, és mit tselekedett, azt-is meg-jedzi.

Mind a' 4. dolgokat láſſuc rendel

Isten segitségéből. Az Ur szent Lelkének általa segéllyen bennünket. A.

AZ ELSŐRŐL.

Lőn penig két esztendő mulván Pharaho álmot láta. Némellyec ezeket a' két esztendőket kezdic számlálni a' Pohárnoc tőmlőtzből valo megszabadulásának idejétől fogván; némellyec viszont a' Joseph tőmlőtzben valo vettetésének idejétől fogván; de ha ezeket a' két esztendőket (mellyről itt szol Moses) a' Pohárnoc meg-szabadulásának idejétől fogván kezdgyűc számlálni, igy Joseph három esztendőknél tőb ideig tartatott volna a' tőmlőtzben, mert még a' Pohárnoc előtt vettetett volt oda, kivel esztendeig volt edgyűt a' fogságban. Helyesseb azért azoknac értelmec, kik ezt a' két esztendőket a' Joseph tőmlőtzben valo vetésének idejétől fogván kezdic számlálni. A' kőzőnséges értelem azért ez; hogy Joseph két esztendeiglen volt a' tőmlőtzben, és két esztendeje eltelvén az ő sanyaru fogságának, az után

után szabadult-meg ebből a' fogságbol. Ebben az értelemben vagyon M. Lutherus, ebben W. Musculus, és többekenn-is az irás magyarázo Doctoroc kőzzűl. A' melly fogságbol szegény Joseph hogy a' Pohárnoknac *commendátioja* és kőzben járása által, ma, avagy holnap megszabadulhatna, azon vagyon, de reménségében meg-tsalatkozott, és immár emberi mod szerént láttatic vala minden jo reménsége fűstben menni. *In Germánica Biblia, in vulgata verſione.*

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg innét, hogy noha az Isten az övéit gyakorta sok ideig, néhéz nyavalyáckal meg-késerti és meg-probállya, de sőt ugyan meg-rostállya a' nyomoruságnac kementzéjében bé-taszitván, mint ezt a' Josephet, ugy annyira, hogy láttatic tellyességgel rolla el-feletkezni; De azérta' mikoron leg szükségesseb a' nyomorultakat meg szabaditya, a' le-vetteteket fel-emeli, a' le-nyomattattakat fel-magasztal-

lya, és az ô hozzá kiáltokat meg-hallgattya: *Mert kôzel vagyon mind azokhoz az Ur a' kik ôtet hitbôl segitségre hijác*, mint a' Prophéta mondgya.

Pſal. 54.

Mire valo ez a' tanuság kereſztyénec? Vigaſztal ez minket a' mi ſokféle nyomoruságinkban; Hogyha az Ur ôtôd napig (mint a' Bethulia belieket, kik meg-határoztác vala az Iſtennec ſegitségét) avagy ſzintén két eſztendeig, mint edgy Joſephet, meg nem ſzabadit-is, az az, hogyha az Ur valami hallaſztáſt téſzen-is a' meg-ſzabaditásban; *Várjuc ôtet, mert bizony el-jôvén el-jô, és nem kéſic.*

Judit. 6.

Habac. 2.

II. Tanullyuk-meg azt-is, hogy a' mi nyomoruságinkbol valo megſzabaduláſunc, nem függ az embereknec jo akarattyoktul, sôt nints semmi álhatatlanb e' világi embereknec *grátiájoknál* és jo akarattyoknál, az mint a' Pohárnoknac példája-is mutattya, kihez nagy bizodalma volt Joſephnec, ezért mondgya Jérémiás: *Atkozott a' ki emberben bizic.*

A' MA-

A' MASODIKROL.

Máſodſzor, a' mint mondám, alkalmatoſságát jelenti meg Moſes, a' Joſeph tômlôtzbôl valo meg-ſzabadulásának. Az alkalmatoſság a' Pharaho álmai voltanac, mellyec a' végre botsáttattanac volt Iſtentûl Pharahora: 1. Hogy Joſeph ez által a' fogságbol meg-ſzabadullyon. 2. Hogy az ô nyomorult és alázatos állapattyából Fejedelmi méltoságra fel-magaſztaltaſséc, és a' Királyoc kôziben ûltetteſséc. 3. Hogy ſok népec ô általa a' kôvetkezendô hét eſztendeiglen valo nagy drágaságban meg-tartaſſanac.

A' HARMADIKROL.

Továbbá minémûvec voltanac ezec a' Pharaho látott álmai, azt-is meg-irja Moſes, mondván: *Imé a' folyovizbôl jônec vala ki hét ſzép és kôvér tehenec, mellyec éſznec vala a' motsáros helyen.* A' holott azt jegyezd-meg: 1. Hogy a' Király nem ôkrôket, kiken ſzántani ſzoktac, hanem tenyéſzô teheneket látott. 2. Azokat ugy

láttya, hogy mind a' kővérſ-mind az ősztővér tehenec a' folyo-vizből jőttenek-ki. 3. Hogy az ősztővér tehenec nem őriztettenec, és nem legeltettenec ugy a' mostáros helyẽ mint a' kőverec, hanem veſzteg álván, avagy bivalkodván a' hét kővér tehenec mellet a' viznec partyán állottanac. Ægyiptuſnac folyo-vize a' Nylus, a' melly folyo-vizből áll Ægyiptuſnac mind bűsége, ſ-mind ſzűkſége, mert Ægyiptus égbéli eſsővel nem nedveſittetic, és nem öntőztetic, hanem a' Nylus az ő ki-áradásával az egéſz Ægyiptus főldét megnedveſiti, és a' gyümőltsőzéſre alkalmatoſsá téſzi. Méltán tettzic azért Pharahonac, hogy a' Nylus folyovizéből láttatic ki-jőni mind a' kővér, ſ-mind az ősztővér tehenec. Plinius azt irja effelől a' Nylus folyo-vize felől, hogy ha 16 őlnére ki-árrad, bűséget, ha penig 6. avagy 9 őlnére, ſzűkséget jelent.

Plin. lib. 5. cap. 9.

TANUSAG.

Innét-is meg-tanulhattyuc K. hogy

hogy ſemminémű eſzkőzőc, a' felső eſzkőz nélkűl, az az, az Iſtennec áldáſa nélkűl, nem haſználnac és nem ſegithetnec, a' mint a' *Logicuſoc* ſzolnac: *Nihil efficiunt cauſæ ſecundæ, niſi adſit prima.* Ha terméſzeti ennec a' Nylus folyo-vizének, hogy eſztendőnként ki-árrad, hihető, hogy ugy a' hét ſzűk eſztendőkben-is, mint ſzintén a' hét bű eſztendőkben ki-árradot, mindazonáltal ſem fű, ſem vetés nem termet, mint az előtt. Ha kérded miért? Mert a' felső ok, az az, az Iſtennec áldáſa nem volt jelen. Ezt erősíti ſzent Pál im ez mondásában, holott igy ſzol: *Mind a' ki plántál ſemmi, mind a' ki öntőzget ſemmi, ha iſten gyarapodását nem adgya.* 1. Cor. 3. 7.

A' NEGYEDIK RŐL.

Miképpen indult-meg Pharaho az ő álmain, és mit tselekedett? Azt mondgya Moſes: *Reggel fel-kelvén, meg-haborodéc magában, és el-küldvén, edgybe hivatá Ægyiptuſnac minden jövendő mondoit, és minden bőltseit, és meg-beſzéllé nékiec az ő álmait, de nem*

vala ſenki, ki meg-magyarázhatná azokat. Sockal kűlőmben tselekedett K. ez a' Pharaho Nabugodnezárnál, ki az ő álmának magyarázására a' Perſiai Bőltseket és jővendő mondokat halállal valo fenyegetéſſel kénſzeritette: de nem tselekedte ezt Pharaho, noha ő-is, mint egy Nabugodnezár, a' Pohárnok és Sűtő, meg-hákorodott volt az ő álmain. Mellyeknec magyarázására a' Királt réſz ſzerént a' fęielẽ, réſz ſzerént annac a' népnec ſzokott bálványozáſa, réſz ſzerént Iſten igazgatta belől az ő ſzivét, értvén magában-is, hogy avagy jot, avagy penig gonoſzt jelentenének az ő álmai.

TANUSAGOK.

Ez a' tudomány arra tanittya a' Fejedelmeket, hogy azt jol tselekedic, midőn nehéz dolgokban *conſulállyác*, bé-véſzic, és meg-hallyác a' bőltsembereknec itéleteket, de akár melly nehéz igyekben-is nem kell ſem a' Fejedelmeknec, ſem a' kőz rendeknec, sőt akár kinek-is, az ördőghöz és annac tagjaihoz folyamodni, ſem tanáts kérdeni, ſem jővendőt, mulandot, nem illic tőlőc tudakozni, miért vallyon? Ezért, mert Iſten meg-tiltotta. Példa erre Acháziás Király, ki mikoron az Ekrombély Belzebubhoz kűldőtt volna, e' végre, hogy meg-tudgyác tőle, ha meg-gyogyul-é abból a' betegségből, a' mellyben ackor volt, melly *Legátuſnac* az Iſtennec parantsolattyából eleiben mene Illyés, és igy ſola néki: *Nintsen-é Iſten Izraëlben, hogy Belzebubhoz kűldött a' Királytanats kérdeni? Annak-okáért azt mondgya az Ur, az ágybol, a' mellyben fekſzic, többé fel nem kel, hanem kétségnélkűl meg-hal.* Saul Király-is gonoſzul jára ezért, ki miért hogy Endorban folyamodéc az ördőngős aſzſzonyhoz tanáts kérdeni, és jővendő dolgot akara tőle tudni, az Iſtennec parantsolattya ellen, kétségben eſvén el-veſze. Nem jol tselekedtéc azért, ſem Nabugodnézár, ſem ez a' pogány Pharaho, hogy az Iſtentől reá-

2. Reg. 1. 34.

reájoc botsátott álmoknac magyarázattyát a' varásloktul, és bűbájosoktul tudakoztác, a' melly Persiai,
Dan. 2. Cháldiai és Ægyiptusi Bőltsec az Isten szerént valo jövendőlésnec szine alatt avag' őrdőgőket *consuláltac*, avagy egyéb jegyekből tőttenec itéletet, mellyeket Isten meg-tiltott,
Deut. 18. mondván: *Ne találtassác ti közöttetec jövendő mondo, vagy madár szolásból jövendőlő, vagy varáslo, sem bűbájos, se őrdöngősöktül tudakozo, se jegy magyarazo, se halottaktul tudakozo, mert utállya az Ur valaki ezeket miveli.* Az Istennec Lelke Fsaiás Prophéta által affele varásloktul hi minket az Istennec igéjére, és abbol valo bi-
Esa. 8. 19. zonyságra, midőn igy szol: *Hogy-ha azt mondgyác tinéktec: Tudakozzatoc a' nézőktül és a' jövendő mondoktul, kik suttogva szolnac, azt mondgyátoc az-oknac: Avagy nem az ő Istenétül kérd-é minden nemzetség tanátsot? Avag' az élőc felől a' holtaktul kell-é tudakozni? Ad legem & testimonium: A' törvényre és annac bizonyságára halgassatoc.*

Mint-

Mint-hogy ez a' Pharaho álmai nem természet szerént valo álom volt, sem penig valami őrdőgi álom né volt, annak-okáért sem az Ægyiptusi bőltsec, sem varáslóc, sem őrdőg, sem végezetre semmi emberi bőltseség meg nem magyarázhatta, hanem ennec magyarázattyát Isten egyedül ennec a' Josephnec tartotta és engedte; mivel-hogy az Isten gyakorta e' világi bőltseknec bőltségeket meg-bolondittya, a' mint Fsaiásnál mondgya Isten: *Hol vadnac*, ugy-mond, *most a' te bőltseid, mondgyák-meg mit végezett a' Seregeknec Ura Ægyiptom felől?* Im ez négy okait találályuc penig, a' mellyekért Isten meg nem engedte, hogy az Ægyiptombéli Bőltsec a' Pharaho álmait meg-magyarázhassác: 1. Magáért tselekedte a' felséges mindenhato Isten, és az ő ditsősége-ért, hogy ennec az álomnac magyarázása, avagy a' bálványoknac, avagy az emberi bőltseségnec ne tulajdonittatnéc, a' mint Joseph-is mondotta: *Nemde*

ez *pro* ezek.

Esa. 19. 12.

nem Istenéjé az álmoknac magyarázá-sa? 2. Hogy az ördög az ő tagjaival és *assecláival*, követőivel, és bőltseivel meg-szégyenittetnénec. 3. ő magáért a' királyért, hogy az ő álmainac meg-magyaráztatására inkáb igazgattatnéc, és venné eszében, hogy olly titkos dolog volna az, ki mind az egész Ægyiptusi bőltseknec elméjeket és bőltseségeket főllyűl halladná. 4. Tselekedte ezt az Ur Isten Josephért, kétképpen; mind azért, hogy a' Király álmánac meg magyarázásáért a' tömlőtzből ki-hozattatnéc, a' melly nem lőtt volna, hogy ha azt az Ægyiptusi bőltsec meg-magyarázhattác volna; mind azért, hogy Joseph, mint Istennec nagy és jeles Prophetája, mind a' Királynac, s-mind a' több Bőltseknec álmélkodásokra lenne. Az melly ismét nem lőtt volna, ha eléb a' Bőltseket az ő álmai felől meg nem kérdezte és *examinálta* volna: mert azoc azt mondhattác volna, hogy ők-is annac igaz magyarázattyát, mint szintén

tén Joseph, acképpen meg-magyarázhattác volna; edgy szoval módván: Az Ægyiptombéli Bőltsec azért bolondittanak-meg Istentől, hog' az ördög az ő varásloival és követőivel edgyűtt meg-szégyenűllyenec, és egyedűl az igaz bőltseségnec Urának adasséc a' ditsőség. Ki-é légyen Sz. Fiával és Sz. Lelkével egyetemben a' ditsőség, hatalom és birodalom, mind örőcké. Amen. *1. Cor. 1. 20.*

XXVI. PRÆDICATIO.

Locutus est autem princeps pincernarum, &c. à vers. 9. usq; ad 15. versum.

ENnek-is két része vagyon:

1. *Részében bé-foglaltatic a' Pohárnoknac Oratioja.*
2. *A' Királynac Joseph felől valo parantsolattya, és eleibe valo vitele.*

AZ ELSŐRŐL.

A' Pohárnoc *Oratiojának* 4. punctomi vadnac, a' melly *Oratio*, tellyességesen udvari *Oratio*, mellyben a' Királyt akarja magához édesiteni.

1. Fogságárul tészen emlekezetet,

de

de ugy hogy magát vétkesnec vallya lenni, ellenben penig a' Királynac igasságot és kegyelmességet tulajdonit, mert igy szol: *Az én bűneimről emlekezem én e' mai napon, midőn haaraho meg-haragutt vala az ő szolgaira.* Innét meg-tettzic K. hogy az Ægyiptombéli Királyoknac nem tulajdon nevec volt; Pharaho: de az Ægyiptiusoknál Királyi méltóságnac nevezeti volt, mert nagy embertelenség lőtt volna a' Királyt az ő tulajdon nevén meg-szolitani. Példánac-okáért: Mostann-is a' Romai Tsászárokat nem szoktác igy *compellálni*: *Hallád Ferdinánd*, sem az Erdélyi Fejedelmeket; Hallád Gábriel, avagy György Uram; Hanem Felségeseknec, nagyságosoknac, kegyelmeseknec szoktác *intitulálni*, nevezni. Miképpen azért a' Gerárnac Királyoc, mind Abimélekeknec neveztettenec, ugy az Ægyiptusbéli Királyi mind Pharahoknac mondattanac, melly a' magyar szonac folyása szerént, annyit tészé, mint

Ultor: Boszszu-állo, tudni-illic, az igasságért, és az ő birodalma alatt lévőkért.

2. Rővideden a' Pohárnoc megjelenti, mind a' maga s-mind a' társa álmát; de hogy a' Királyt sok beszédével meg ne bántsa, és késlellye, tsak igen rővid szoval mondgya azt meg.

3. Emlekezetet tészen Josephről, de tsak immel ámmal, és kedvetlen, igy szolván: *Es vala ott ugymond mi velünc edgy Sido gyermec a' vitézec hadnagyának szolgája.* Igazat mondott ugyan abban a' Pohárnoc, hog' Joseph Sido volt, hogy gyermec avagy iffiu volt, és szolga; Mert *gente erat Ebreus, ætate puer, sorte sua servus.* Sido volt nemzetsége szerént, Ideje szerént gyermec avagy iffiu, állapattya szerént penig szolga, de sőt rab; de azonban semmit nem emlekezic a' Királynac, ártatlansága és kőnyőrgése felől, és semmivel sem *commendallya* őtet; Maga méltán mondhattya vala ezt a' Pohárnoc

Joseph

Joseph felől; Vagyon edgy szép iffiu a' tömlőtzben, mert ide fellyeb két-szer-is mondgya Moses ezt ő felőle, hogy Joseph szép formáju és tekintető volt. Azzal sem *commendállya* hogy, eszes, gyors, serény, mindenekre jo gondviselő; ártatlan és bűntelen szenvedi a' fogságot, s-arra kért engemet, hogy Felségednec meg-emlekezzem felőle, maga mind ezeket méltán s-igazán mondhatta volna ő felőle. Ezeket penig azért tselekedi vala a' Pohárnoc, hogy valamiképpen ne láttatnéc, mint ha az egész Ægyiptombéli bőltseknél az edgy el-vettetett rab iffiat fellyeb magaztalná.

4. Az álom magyarázatnac igaságát, annac a' szerént valo bé-tellyesedével bizonyittya, mondván: *Es a' miképpen a' mi álmainkat meg magyarázá, szintén azonképpen történéc dolgunc*; de azonban nem-is adgya tanátsul, és nem-is kéri a' Királyt, hogy őtet hivassa és értelmét vegye. Illyenec gyakorlatossággal az udvar-

varbélieknec commendálása (bőtsület, tiszteség, méltoság adasséc minden rendeknec) kik mindenben a' magoc hasznára néznec inkáb, hogy sem mint a' közönséges igasságra, és keresztyén felebaráttyoknac javokra és előmenetelekre.

TANUSAG.

Tanullyuk-meg azért innét, midőn láttyuc hogy minékünk-is a' jóért valaki gonoszszal fizet, és a' mi jótéteményünc a' hálá-adatlan embereknél feledékenségben megyen, és a' mi munkáinknac bérit és jutalmát meg nem adgyác, mint ez a' Pohárnoc Mester ennec a' mi szegény Josephünknec, ne zugolodgyunc érette, mert lészen még olly idő, hogy az Isten e' világnac háládatlanságát a' mi javunkra fordittya, de ha szintén az lenne-is, hogy ez életről a' más életre halasztaná, abba sem vallunc semmi kárt, holott ő szent Felsége az ő hiveinec bőséges jutalmat igért, ezt mondván: *Eörüllyetec és örvendezzetec, mert a' ti jutalmotoc böséges mennyekben.* Matth. 5.

A' MASODIKROL.

El-küldé azért Pharaho, és hivatá Josephet, és nagy hamarsággal ki-hozác ôtet a' tömlôtzből, és meg-beretválkozván, el-változtatác ruháját, és béméne Pharaho eleiben. Ezekben az igékben K. az Istennec két nagy tsudatételit jegyezzük-meg: 1. Pharahoban, ki mihelt hallotta a' Pohárnoktul Josephnec emlekezetit, ôrômeſt eleiben hozatni kivánta, noha gondolhattya vala, és igy *diſcurrálhat* vala magában a' Király; és netalám még a' Király kôrnyûl állo udvari ſzolgák-is tanátsul adhattác ezt ô néki, mondván: Mit tud az iffiu, ki idegen és ſzolga, ki az ô gonoſságáért vettetett a' tömlôtzben, avagy mélto-é annac beſzédét a' hatalmas és bôlts Királynac hallani? hogy lehetne az bôltseb az Ægyiptusbéli bôltseknél? a' bôltseségeknec Meſterinél? Az Sido, mi Ægyiptiuſoc vagyunc; és a' mint ô maga mondgya a' Sidoc fôldéről a' barmoc mellôl hozattatott ide: De utálnac az Ægyiptiuſoc minden páſztorokat. Az az iffiu ſzolga és rab, te Felséged penig hatalmas Király, hogy illenéc hozzád, hogy edgy rab ſzolgánac beſzédét halgaſſad, és a' te titkaidat, tanátsidat azzal kôzôllyed? De imé az Isten arra birja a' Királynac ſzivét, hogy felette igen kivánnya Josephet látni, és beſzédét hallani, ſ-mentûl hamaréb eleiben vitetni.

TANUSAGOK.

I. Vigaſztaláſſal tellyes tudomány ſzármazic innét K. holott meg-tettzic innét a' Josephnec példájából, hogy ſem tömlôtz, ſem gyalázat, és ſemmi alá-valo ſors és el-vettetett állapat az Isten tanátsának és akarattyának éllene nem álhat, mert a' mint a' bôlts Salomon mondgya: *Mint a' vizeknec folyáſi, ugy a' Királynac ſzive az Urnac kezében vagyon, valahová akarja oda hajtya azt.* Prov. 21. Igaz ez, nem álhatott hiſzem ellene Josephnec ſem a' tömlôtz, ſem a' gyalázat, ſzolgaság, rabság, és alá-valo állapat, erre nézve enekli a'

Szűz Mária az ő *Canticomában*, mődván: *Le-veti Isten*, ugy-mond, *a' hatalmasokat a' ő székekből, és az alázatosokat fel-magasztallya.* Luc. 1.

2. Tsuda, a' mint mondám, Josephben vagyon, ki semmit effélét meg sem tudott volna gondolni, elégnec tartotta volna ő szegény a' tömlőtzből valo meg-szabadulását; de ihon reménsége kivűl hertelenséggel a' tömlőtznec szennyéből és dohából, Ægyiptusnac Fejedelemségére hivattatott.

Itt-is gondollyuk-meg K. az Istennec jo voltát, és ne szűnnyünc tsudálkozni az ő bőlts tanátsán, ki leginkább ackor mutattya ki az ő segitségét, midőn az ő hivei minden kűlső gyámoloktul és segitségtűl el-hagyattatnac és meg-fosztatnac: Példa erre a' Sido népnec sok karban lévő nyomorult állapattya; *Mikoron a' szolgálat és inség meg-sokasodott volna az Izraël népén Ægyiptusban, ackor küldötte-el Isten Mosest.* A' Birác idejében, mikoron igen meg-nyomoritot-

ritottác volna az Izraël fiait, ackor támasztotta-fel Isten Gedeont, az után Jephtét, Sánsomot; Mikor az Istennec táborát fűlőc hallattára szidalmazná és káromlaná Goliát, ackor szolitá elő Isten a' Juhoc mellől a' kis Dávidot, ki által földhőz vereté az oktalan Oriást. Imé Jolephel-is ezt tselekedte Isten, midőn mindenektűl láttatott volna el hagyattatni, ugy hogy méltán mondhatta volna Joseph-is Dáviddal: *Az én atyám, és anyám, és az én atyámfiai mind edgyűl edgyik el-hattanac engemet; de az Ur hozzá fogadott engemet.*

II. Tanullyuk-meg azt-is innét, melly igen tsudálatos Isten az ő szétiben; el érkezvén az Istennec *provisioja* Josephre, azt mondgya Moses felőle, hogy *Sietséggel ki-hoztác őtet a' tömlőtzből*; sőt a' mint a' Sido ige mutattya, *Futtattác őtet, és futva vittéc a' Király eleiben*, nagy félelem, és reménség közőtt lévén, és igy immár futni kénszerittetic Joseph a' Fejedelemségre, és tiszteségekre,

hogy az ő álmai bé-tellyesedgyenec.

III. Tanullyuk-meg azt-is ugyan innét, hogy valamellyeket Isten az ő bőlts tanátsából az emberec felől el-végezett, vagy méltoságra akar valakit fel-emelni, vagy abból akarja ismét viszontag le-vetni, ha az, az Istentől rendelt idő el-jő, és az ora, és pettzentés, hogy el ne mullyéc, arra a'helyre, arra a'méltoságra, avagy gyalázatra, futva kell menni, mint Josephnec az uraságra, és Dávidnac Goliátra. *1. Sam. 17.*

IV. Valakic a'tiszteséget, betsületet és méltoságot kevély kivánságból avagy negédségből kivánnyác, avagy hogy nem adatic azoknac: avagy hogy ha adatik-is, gyalázatyokra, a'mint a'kőzönséges vers-is tartya: *Gloria nolentem sequitur, refugitq; volentem.* A'ditsőség avagy bőtsület, a'kik nem kivánnyác, azokat követi, de a'kik kivánnyác, el-fut előttőc. Valakic annak-okáért kevély kivánságból a'tiszteséget magoknac vészic, és ugyan ragadva ragadgyác, es az ollyaténoc, kik ha nem küldetnec és nem botsáttatnak-is Istentől, még-is futnac, (a' mint a'Prophetánál panaszolkodic Isten). *Effélec fel-magaßt altatnac, hogy nagyobbat essenec.* Ennec az ő hiveit és mindeneket bőltsen gubernálo Istennec adassék a'ditsiret, ditsőség, Fiával és a'Sz. Léleckel egyetemben mind őrőckön őrőcké. Amen. *De te alii narrent, propria laus.* *Gloria, si taceas, plus tibi laudis erit.* *sordescit in ore.*

XXVII. PRÆDIKATIO.

Tunc dixit Pharaho ad Josephum, somnium somniavi, &c. 15. usq; ad 25. vers.

HOgy minden kerülő beszéd nélkül a' valosághoz nyullyac.

Summa szerént meg-irja Moses ezekben az igékben, miképpen szolitotta-meg Pharaho Josephet, és miért hivatta őtet, végezetre az ő álmait mint terjesztette és adta Josephnec eleiben. A' melly dolgoknac 3. részei vadnac:

1. *A' Pharaho compellátioját jedzi meg a' Propheta.*
2. *Josephnec arra valo feleletit.*

3. A' Pharaho álmainac ujonnan valo el-ſzámláláſa irattatik-meg.

AZ ELSŐRŐL.

Az első versben hármat mond Pharaho Joſephnec: 1. Azt mondgya hogy ő álmot látott. 2. Hogy nintsen, a'ki ő néki azt meg-magyarázza; *Nintsen*, ugy-mond, *a'ki azt ennékem meg-magyarázza*; a' melly mondásában nyilván vallya az Ægyiptusbéli Bőltseknec tudatlanságokat. 3. Meg-mondgya, mi végre hivatta ő Joſephet, hogy tudni-illic az ő álmait meg-magyarázza. Avag' tsak ettűl a' pogány Fejedelemtűl-is meg-tanulhatnác a' Fejedelmec, hogy a' ſzép tudománt, bőltseséget, és jo tanátsot még tsak a' gyermektűl és kertéſztűl-is nem illetlen meg-tanulni. Imé Pharaho nagy méltoságához képeſt a' rab gyermec és ſzolgátskátul-is tanátsot kérdeni, mint ſzintén az Ægyiptuſi fő Bőltsektűl, nem ſzégyenlette és nem általlotta.

Példája a' bőlts Fejedelemnec.

Igaz mondás: *Sæpè enim olitor valdè*

dè oportuna locutus; Gyakorta még a' kertéſz-is jeles dolgot tud mondani. Példád lehet erre a' gyermec Daniel, amaz Syriabéli Námánnac Sido ſzolgálo avagy rab leányotskája, kinec ſenki az ő nyavalyájában ollyan haſznos és jo tanátsot nem tudott adni, mint a' meg-nevezett leánka. Æſopus felől olvaſſuc, hogy az ő Ura Xantus Philoſophus, ki Gőrőg orſzágban ama' nevezetes 7. Bőltsec kőzzűl valo volt, ollyan helyeſen és illendőképpen meg nem tudott a' kertéſznec felelni az ő kérdésére, mint Æſopus; ſem peniglen ollyan okoſon, avagy inkáb ravaſzon, a' Xantus vakmerő kérkedékenségénec ő maga a' Philoſophus eleit ugy nem tudá venni, mint az ő ſzolgája a' két fillyér érő Æſopus, mellynec vége ez; Hogy ſem Fejedelmeknec, ſem kőz rendeknec nem illetlen akárkitűl-is a' jot meg-tanulni, és a' haſznos tanátsot meg-fogadni, mivel, *Nemo ſibi ſatis*; Senki magátul nem lehet elégséges mindenre, kivált-

2. Reg. 5. v. 3.

Vide præfationem Fabulæ Æſopianæ.

vide ibidem.

váltképpen az önnön maga igyében.

A MASODIKROL.

Láſſuc immár Joſeph miképpen felel a' Királynac: *Præter me Deus reſpondebit Pharahoni proſpera*; Nintsen erőmben az álom magyarázás, hanem az Iſten jelent Pharahonac meg maradására valo dolgokat; mintha mondotta volna: A' mit énnékem tulajdonitaſz, én magamtul az nem lehet, de az Iſten én általam meg-felel, és jot hirdet tenéked.

S-Mondhatnád; Avagy nem goromba és vakmerő felelet lehetett-é ez Joſephtűl, holott nem-is tudgya vala ha fekete-é avagy fejér volna az az álom?

F. Nem volt ez Joſephtűl vakmerő felelet, mert ebben az ő mondásában azt kévánnya, hogy jót jelentsen, és jo ſzerentsés légyen a' Pharaho álma. Azt-is mondhattyuc penig, hogy talám Prophétiai lélekből az előtt immár látta és értette minémű légyen, és mit jövendőllyőn

lyőn az ő álma, mint edgy Ahyás Prophetának a' Jeroboám feleségének dolgát, és Elyſeuſnac, a' Geházi alattomban valo tselekedetit, az Iſten meg-jelentette és tuttokra atta. 1. Reg. 14. 1. Reg. 5.

TANUSAG.

Innét a' Joſephnec példájából arra intettetűnc, hogy ſenki az Iſtennec benne levő ajándékával fel ne fualkodgyéc, azzal mod nélkűl ſenki ne ditsekedgyéc, hanem égyedűl tsak az Iſtennec adgya a' ditsőſséget, a' ki őtet azzal az ajándéckal fel-ékeſitette; Mert ugyan-is mit sodája vagyon embernec (a' mint az Apoſtol mondgya) mellyet Iſtentűl nem vőtt volna, mert teſtedet-is ő formálta, és abban Lelkedet ő atta: Ha bőlts, okos, eſzes, és ékeſen ſzollo vagy, ki atta azt? Az Iſten. Ha erős vagy, gazdag vagy, jo hired neved, bőtsűleted vagyon, gondold-meg ki atta azt? Az Iſten. Tehát mint Iſten ajándékával ugy élly, és Joſephel azt mondgyad: *Hæc omnia non ego ſed Deus facit per me.* Gyakor helyen azért

neve-

nevezi Iſten, embernec Fiának a' Prophétákat, hogy ő magokat erőtlen és gyarlo embereknec iſmérnéc lenni, és hogy ſe az mennyei jelenéſekre nézvén, ſem penig a' jövendő mondáſoknac kiváltképpen valo ajándékira nézvén, fel ne fualkodnának, és magokat el ne hinnéc, hanem inkáb meg aláznác. Errűl mondgya a' ſzent Pál Apoſtal maga
2. Csrin.12. felől, *Hogy az Iſteni jelenéſeknec nagyságánál feletteb*, ugy-mond, *el ne hinném magamat, hegyes őſztőn adatott ennékem, melly az én teſtemben ragadot, a' Sátán Angyala hogy engemet tsapdoſna.*

Mire valo ez a' tanuság? Ez arra valo, hogy meg-tudgyad ebből, melly igen vétkeznec azoc, kik magoc ditsekedéséből, még leg nagyob dolgokat-is Iſten ſegitsége nélkűl akarjác el kezdeni ſ-véghez-is vinni, mint amaz Ajax a' ki mikor Troja alá a' hadban kéſzűlne, és vén attya arra intené, hogy minden dolgaiban az Iſtenektűl kérne ſegitséget;

get; azt felelé: *Timidi & ignavi opus habent auxilio Dei, ego autem & ſine auxilio divino vincere poſſum.*

A' HARMADIKROL.

Harmadſzor, a' mi a' Pharaho álmát nézi, haſonloképpen ſzámlálla elő Joſephnek-is, mint az előtt elő ſzámlálta vala, tsak ennyiben kűlőmbőz, hogy itt azt mondgya; hogy *haſonlo rut teheneket egéſz Ægyiptus főldén nem látott azelőtt*, Iſmét: *El-nyelék azokat*, tudni-illic a' 7. kővér teheneket, *a' 7 rút őſztővér tehenec, de meg ſem tettzének rajtoc.* Mellyel azt jelenti vala Iſten, hogy olly ſzörnyű léſzen az a' következendő éhség, melly az elébbi 7 eſztendős bűségben takart és kereſett életet ugy meg emészti, hogy emlekezet-is alig léſzen rola, és haſonlo éhség az előtt Ægyiptus főldében ſoha nem volt. Mert ackoron el-tőri az Iſten a' kenyérnec páltzáját, ugy hogy ſokat évén a' meg-űrűlt és éhezett has, meg nem elégedhetic, az Iſtennec ama' fenyegetéſe ſzerént, mondván: *El-*
Lev 26. 26.
vészem

véſzem a' kenyérnec páltzáját avagy erejét, tiz aſzſzonyi-állatoc ſütnec néktec kenyeret egy kementzében, és mértéc ſzerént igazán bé-adgyác a' ti kenyereteket, éſztec benne, de nem elégedhettek-meg. Aggæus Prophetánál-is haſonlóképpen ſzól Iſten: *Sokat vettec*, ugy-mond, *de kevéſét takartok-fel benne; eſztec, de nem elégeſztek-meg.*

Alig ha ez a' Tiſza, Duna, és Keres-Maros kőzi-is ezt valamikor meg nem koſtolta; egy kementzében avagy nem ſűtőttek-é egy egéſz falu népe-is? Sokat vetettec a' földben, de keveſet takartak fel benne; Főttenec, de nem elégedhettek-meg véle. Avagy nem keresték-é ſzemeteken nagy ſokan az ő eledeleket, mellyeckel vátic tőltőztec, de ugyan nem elégedhettek-meg véle. Miért voltanac mind ezec? *Mert eltörte vala Iſten a' kenyérnec páltzáját.* Imé az Ur Iſten, immár ugyan jo ideje vagyon, hogy le-törte rollunc az ő derekas ſujtolo veſzſzejét; de iſmét igen el-kezdettünc vetemedni; a' lopás, ſok ſzitoc, átoc, ember rágalmazás, irégység, viſzſza-vonás, harag-tartás, ſzintén el-árradot kőzőttünc, az Iſten igéjét igen kitsinyre bőtsűllyűc. Bizony az Iſten-is, a' mint ſok jelekből jol láttyuc, a' vereségre kezében vőtte, sőt ugyan fel-is huzta reánc az ő veſzſzejét, látod rajtad az idegeneknec nagy kegyetlenségeket, kőnyőrűletlenségeket, gonoſzigyekezeteket; ſőt a' mi nag'ob és keſerveſſeb, a' magad nemzetségével nyuzat, foſztat, ſzidat, veret. Ha meg nem jobbulunc, és a' ſok gonoſságot kőzzűlünc nem irtogattyuc, a' ſok bűnt bűntetetlen hadgyuc, és a' ſok gonoſz Cainokat, Iſten ellen tőrekedő Jonáſokat hajonkbol ki nem taſzittyuc, bizony a' gonoſzockal edgyűtt fog az Iſten meg-bűntetni.

II. A' Fejedelmec és Királyok-is intettetnec a' Pharaho példájával a' jozanságra, ki az ő álmait, a' mint értyűc, ugy elméjében tartotta, hogy valamenyiſzer akarta, ſzép rendel, *Exemplum Regis ne noctu quidem ebrii.*

és

és fogyatkozás nélkül meg-beszélhette és elő-számlálhatta. Mellyből meg-tettzic, hogy nem volt sem a' nehézálomtul, sem a' rút tobzodástul el-nyomattatván, a' minémüvel a' tobzodo és részegeskedő emberec el-nyomattatnac, kik az ő álmokrul a' szüntelen valo tobzodás miatt meg sem emlekezhetnec. A' mi édes Atyánc Istenünc ne a' mi büneinc szerént tselekedgyéc velünc, hanem az ő véghetetlen irgalmasságából kegyelmezzen-meg a' mi büneinknec, és irgalmazzon minékünc. Amen.

XXVIII. PRÆDICATIO.

Et dixit Joseph ad Pharahonem: somnium Pharahonis idem est, &c. à v. 25. ad 32.

Midőn Christus Urunc az Apostalokat az Evangeliom prædikállására e' széles világra ki zenditette volna, több beszédi közőttis igy vigasztalá és bátoritá őket, mondván: *Mikoron Fejedelmec eleiben vitettettec, ne legyetec szorgalmatosoc, mi modon és mit* Matth 10. v. 19. 20.

mit szollyatoc, mert azonnal meg-tanittattoc arra, holott nem ti vattoc a' kik szollani fogtoc, hanem a' ti mennyei atyátoknac Lelke, a' ki szol ti általatoc. Nyilván értyüc K. hogy fogyatkozás nélkül bé-tellyesedett ez az élő Istennec szép igireti Josephben-is, az után az Apostalokban sokszor, mert Joseph a' pogány Fejedelem eleiben nagy félelemmel és rettegésel álván; mi modon szollyon, mit felellyen, és miképpen magyarázza-meg a' Pharaho álmát, az előtt arrol (hinni valo dolog) keveset, avagy semmit nem gondolkodott volt; De azonban meg-tanitotta őtet, nem a' test, sem a' vér, hanem az Istennec szent Lelke, ki által szollottanac eleitül fogván az Istennec Szemberi és Prophétái. 1. Pet. 1. 21.

Lássuk azért Isteñec segitségéből:

1. *Miképpen magyarázza Joseph a' Pharaho álmát.*
2. *Ertsük-meg ugyan innét azt-is; Hány féle legyen az álom.*
3. *Miért közli Isten még a' pogány Királyok-*

rályockal-is az Iſteni álmokat?
4. Szabad-é a' K. embernec az álmokra valami ſzámot tartani?
Ezekből rendel a' tanuságokat,

AZ ELSŐRŐL.

I. Ezzel a' ſzoláſnac nemével Joſeph, midőn igy ſzol: *A' mit Iſten akar tselekedni, azt jelentette-meg Pharahonac*; mondom, ezzel a' ſzoláſnac nemével, *attentiora*, az az, halgatáſra indittya a' Királyt. Hogy penig azt mondgya: *Mind edgy a' Pharaho álma noha kettős vala*; edgy volt ugyan jedzésére nézve, de kettős volt mind fel-ſerkenésére nézve, ſ-mind *ſpecieſsére*, az az, állattyára nézve. Mert 1. hét kővér és hét őſztővér teheneket látott, melly álombol fel-ſerkenvén; és iſmét máſodſzor-is el-aluván, az első álmától külömbőző álmot látott, ugy-mint 7 tellyes gabona fejeket, és 7 vékony meg-ſzárat gabona fejeket. De mind a' két fęle álma a' Királynac haſonlo dolgot jelentett. 2. Ugy magyarázza Joſeph a' Pharaho álmát, hogy a' ſzép

ſzép 7 kővér tehenec, és 7 tellyes gabona fejec, hét bő eſztendőt jelentnec; Ellenben penig a' hét őſztővér és vékony gabona fejek, meg annyi ſzámu ſzűk eſztendőket; 3. Azoknac el-jövetelit-is meg-mondgya, miképpen *ſuccedálnac*, az az, edgymás után mint kövétkeznec, mert igy ſzol: *Imé*, ugy-mond, *7 eſztendőc jönec, mellyekben egéſz Ægyiptumban nagy bőség léſzen; azoknac utánna kövétkeznec 7 eſztendőc, mellyekben léſzen éhség, annyira hogy el-feletkeznec a' nagy bűségről, és meg emészti az éhség a' földet, és nem tettzik-meg az elébbi bűség az éhségnec miatta, melly az után léſzen, mert nagy léſzen az*; az az, Az háládatlan embereknec ſzivekben, olly feledékenségben megyen az Iſtennec elébbi ſzép ajándéka és áldáſa, hogy ſenki nem léſzen, a' ki Job Pátriárkával azt mondgya: *Hog' ha az Urtul a' jot el-vettűc, a' nyomorúságot nem ſzenvednőké-el?* 4 Okait-is meg-mondgya, miért *iterálta* és kettőztette-meg Iſtē a' Pharaho álmát, *Job. 1.*

mellynec két okát mondgya. Edgyikért, azoknac az dolgoknac mellyet Isten jelent, bizonyos voltáért; *Mert*, ugy-mond, *Istentûl el-végezett dologez.* 2. Azoknac hamar bétellyesedéséért, *Mert siet*, ugy-mond, *Isten azt véghez vinni.*

TANUSAGOK.

I. Jegyezzûk-meg innét K. hogy mind a' szûkségnec s-mind a' bőségnec edgy *Authora* vagyon, azon edg' Istentûl származnac, ihol Joseph azt mondgya: *Quæ Deus facit; Az mellyeket Istentselekedic*; S-mit tselekedett ackor az Isten? *A' hét bő esztendőket, és hét szûk esztendőket*; Következic tehát, hog' mind a' bű s-mind a' szûk esztendőc Istentûl vadnac, a' mint meg vagyon irva: *Az Urtul vadnac*, ugy-mond, *mind a' jo szerentsés virágzo sorsok, mind peniglen a' nyavalyás állapatoc, ő tőle vagyon a' halál, szegénység, élet, gazdagság, és idveség.*

Syrac. 11. v. 4.

Kik ellen kelezt tudnod?

I. Az Manichæusoc ellen, kik két Isteneket mondottanac lenni, kik közzûl edgyic felette igen jo volna, a' másic penig igen gonosz, és hogy a' jo Istentől tsak jok származnac, a' gonosz Istentûl penig tsak bú, bánat, nyomoruság, és kár vallás.

II. Az Istennec jo voltának, kegyelmességének, és az emberi nemzethez valo buzgo nagy szeretetinec bizonságát-is meg-tapasztalhattyuc innét, holott a' nagy hatalmu és mindeneckel biro Istentûl meg-lehetet volna, hogy az 7 szûk esztendőc elől vehettéc volna a' 7 bő esztendőket, de nem tselekedte ő szent felsége, hogy ecképpen minden állatoknac el-szenvedhetetlen ne lenne, és veszedelmec a' 7 szûk esztendőkben ne következnéc. Ha Isten valakinec ellensége volna; ha az embereknec fiainac veszedelmekben gyönyörgődnéc, hogyha tellyességgel el akarná veszteni az embereket a' földnec szinéről, és az ő meg-jobbulásokra meg nem akarná inteni, a' mit ő szent felsége akar tselekedni és végben vinni, arrol jo

eleve meg ſem intené, de a' mint Amos Prophéta mondgya: *Semmi dolgot nem tselekeſzic az Ur Iſten addig, mig nem meg jelenti az ő titkát az ő ſzolgainac a' Prophétáknac.* Imé Joſeph-is azt mondgya: *A' mit Iſten akar tselekedni, azt jelentette-meg Pharahonac*; Ki felől nem tsak meg-inti őket, hanem minekelőtte az nagy éhség el-érkeznéc, annakelőtte bő eſztendőckel meg-áldgya tsűrőket, éléſ-házakat meg-gazdagittya, és meg-bővőſiti, és ugy keſziti hozzá őket; mellyet Iſten im ez két okért tselekedett, 1. Hogy evel az ő jotéteményével-is ő ſzent Felsége magához édeſitsé és vonnya őket, mivel-hogy azt akarja Iſten, hog' minden emberec idvőzűllyenec, és az igaſságnac iſméretire juſſanac. 2. Ezért, hogy az ő Anyaſzentedgyházánac jővendőben ott lehetne alkalmatos ſzálláſa edgy ideig, és a' miképpen az Iſten ő maga az előt Abrahámnac meg-mondotta vala: *Négy ſzáz eſztendeig ott lenne lakáſa.*

Amos. 3. v. 7.

Gen. 15. v. 13.

III. Ta-

III. Tanullyuk-meg azt-is innét, hogy nem tsak nyilván tudgya Iſten a' jővendő és el-mulando dolgokat, hanem az ő akarattya, és tettzéſe ſzerént, ő ſzent Felsége *diſponál* és rendel mindeneket, a' miképpen Eſaiáſnál mondgya: *En vagyoc az Ur, és nintsen tőb én nálamnál, ki az világoſságot formáltam, a' ſetétséget teremptettem; Békeséget ſzerzéc, gonoſzt teremptéc*; Mellyeket Iſten azért tselekedic, hogy mindenektűl e' világnac kőzőnséges Birájánac iſmérteſséc, és mindenec fęllyéc. Ennec a' minden állatokat bőltsen *gubernálo* Iſtennec adaſséc ditsiret, ditsőſség, hálá-adás, birodalom és orſzáglás, mind őrőckőn őrőcké, Amen.

Eſa. 45. 7.

XXIX. PRÆDIKATIO.

A' MASODIKROL.

Hány féle légyen az álom.

Az álom nevezet ſzerént három fęle: Edgyic neveztetic, *Terméſzet ſzerént valo álomnac. 2. Iſ-*

tentúl keſzittetett álomnac. 3. Eördögtúl valo álomnac. A' mi az elsőt illeti: A' terméſzet ſzerént valo álom a' teſtnec mivoltából ſzármazic, kinec a' minémű *temperamentoma* vagyon, a' ſzerént álmod, mint példának-okáért: A' kiket a' Sárga sáár bánt, és haraguſoc, gyakorta álmadoznac hartzoláſſal, vérontáſſal, tűzzel, és sárga ſzinnel. A' kiket penig a' Fekete sáár bánt, és komor kedvűec, gyakorlatoſsággal álmadoznac temetéſſel, pokollal, és egyéb ſzomoru dolgockal. Iſmét, a' kik turháſoc, gyakorta álmadoznac vizzel, fuladáſſal, és nehezen valo futáſſal. Végezetre, a' kiben jo és tiſzta vér vagyon, gyakorta álmadoznac tántzal, repűléſſel, kertben járáſſal, zőld fára valo hágáſſal, vendégſéggel, és tőb egyéb effélékkel, mellyekből valami jővendő dolgokat várni merő kábaság és tsalárdság. Továbbá a' léleknec állapottyából-is ſzármaznac az álmoc, ugy hogy a' mirűl émette gondolkodic, és a'

és a' mit igen kiván, gyakorta álmában-is eleiben tűnic, *Mert a' ſok gondot* (a' mint a' bőlts mondgya) *álmoc követic*; Példának-okáért: Miképpen a' Cymbalomnac hurját ha meg pendited, ha kezedet rola el-veſzed-is, valami ideig peng, és mozog; Azonképpen az ember, a' mirűl gondolkodott, ha ſzintén elméjét arrul máſuvá forditotta-is, az forog előtte. Ugy vagyon, hogy gyakorlatoſsággal ez-is meg-történic, hogy ollyackal álmadozunc, mellyekrűl émettűnc ſoha nem-is gondolkodtunc, avagy ſoha ollyanokat nem-is láttunc és nem-is hallottunc, mint Pharaho, ki azt mondgya, hogy ollyan rút, és őſztővér teheneket látott, mellyekhez haſonlot az előtt egéſz Ægyiptusban nem látott. *Eccl. 5.*

2. Neme az álomnac, Iſtentűl ſzereztetett álomnac mondatic; A' melly álom valamelly dologrul meg-inti az embert, hogy azt avagy meg-tselekedgye, avagy ne. Mint Abiméleket a' Gerárnac Királlyát, *Gen. 2.*

hogy Sárát, az Abrahám feleségét ne illetné. Igy inté-meg Isten Lábánt-is álom által, hogy Jákobot meg ne háborgassa; Josephet, hogy Herodes előtt Ægyiptusban fussón; a' Mágusokat, hogy Herodeshez igéretec szerént viszsza ne térjenec: melly Isteni álmoknac mindenkoron jo végei vadnac.

Gen. 31.

Matth. 2.

3. Neme az álomnac; mellyet a' gonosz lelkec szereznec, a' végre, hogy az embereket meg-háborittsác, vagy gonoszra inditsác, vagy meg-tsallyác, mint Agamemnont, Cyrust, és Xerxest.

Herodot. lib. 7. in Xerxe.

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg innét; hogy eleitől fogván az álmoc felől sok hamis vélekedésec voltanac; mert a' Stoicusoc sem igazán mondottác, hogy minden álom bizonyost jelent. Mert ha ugy volna, nem mondotta volna a' szent Lélec: *A' hol sok álmoc vadnac, igen sok hivságok-is vadnac.* Sem penig im ez szententiát Syráckal fel nem jegyeztette volna: *Mint*

Mint a' ki (ugy-mond) *meg akarja fogni árnyékát, és üldözi a' ßelet, ollyan a' ki hißen az álomnac.* 2. Az Epycureusoc sem jol tartottác, hogy mindennemű álmokat meg-kell vetni; mert a' szent irás sok álmokrul emlekezic, mellyeckel Isten nagy dolgokat jelentett, es bé-tellyesettenec, mint ez a' Pharaho álma, a' Nabugodnézár-é, a' Daniel-é, Gedeon-é, Joseph-é, és Judás Machabeus-é. 3. Aristoteles-is Ciceroval nem találtac mondani, hogy semmi álom nintsen Istentől: Mert az Isten ő maga mondgya, hogy az ő Prophétái által gyakorta látásban, avagy álom által szol. 4. Pláto sem igazán irta, hogy minden álom avagy Istentől, avagy az ördögtől vagyon, mert a' mint értőc; vadnac természet szerént valo álmoc, vadnac Isteni álmoc, vadnac ördögi álmoc. Innét vagyon, hogy noha a' bölts Syrác arra tanit: *Hogy az álmoknac ne hidgyünc*; mindazáltal utánna veti; *Hanem ha a' felséges Istentől botsáttatnac.*

Syrac. 34.

Num. 12. 6.

Eccl. 33.

A' HAR-

A' HARMADIKROL.

Miért kőzli Iſten még a' pogány Fejedelmeckel-is gyakorta az Iſteni álmokat?

Im ez 3 okáért. 1. Az ő ditsőſségé-ért, hogy meg-tanitana minket arra, hogy az ő *providentiája*, mind a' felső ſ-mind az alſo rendekre ki-terjed, nem csak az ő Anyaſzentegyházában lévőkre, hanem még azon kivül valokra-is; Mert Iſten az ő Prophétáit még a' pogányok kőzzé-is ki-küldötte, mint Ezechielt Babilloniában, Jonáſt Ninivében, hogy mindeneknél nyilván lenne, hogy még a' pogányoknak-is, mind áldáſoc ſ-mind nyomoruságoc, az Iſtennec kezéből ſzármaznac. 2. Az embereknec teſti és lelki javokért, mert Iſten mindeneknec megtéréſekben, és előmenetelekben győnyőrködic, és mindenképpen azon vagyon, hogy mindenec ő hozzá meg-térjenec, és éllyenec. Ez az oka, hogy Iſten mind jővendőléſec által, ſ-mind álmak által, és mind egyéb kiváltképpen valo jo tétemenyivel, az emberek-

bereknec idvőſſęgekre igyekezic; hogy igy az ő hozzá meg-térőkben jo voltát, a' penitentia tartatlan, és bűnőkben meg-átalkodottakban penig igaſságát, és hatalmaſságát mutaſſa-meg. 3. Az ő Anyaſzentedgyházáért-is tselekedi, kinec gyakorta az hitetleneckel-is ſzolgáltat, mint it vele az alkalmatoſságal Joſephet Ægyiptombéli Fejedelemségre emelte, és a' Jákob háza népének a' kővetkezendő drágaságban buzát és ſzálláſt kéſzittetett; Edgy ſzoval, valamikor a' hitetlenec Iſtentűl meg-áldatnac, a' hivekért áldatnakmeg, mint Jákobért a' pogány Lában meg-áldatott, Joſephért Putiphár és Pharaho, Illyésért a' Saraptabéli aſzſzonyi-állatnac liſzti és olajja.

A' NEGYEDIKRől.

Szabadoſ-é a' kereſztyén embernec az álmokra valami ſzámot tartani?

Mint-hogy az álmaknac nagyob réſze hijában valoç; Annak-okaért azok

azok kőzzűl ſokakra ſemmi ſzámot a' K. embernec nem illic tartani, mert meg-vagyon irva: *A' ſok álmokban ſok hivságok-is vadnac.* Máſut-is azt mondgya: *Sokakat el-tévelyitettec az álmoc, és meg-eſtec a' kik azokban biztac.* Minta' Gáza nevő városbéli aſzſzonyi-állatokrul irja Marcus Dyaconus, melliyben az aſzſzonyi-állatoc Venuſnac edgy undoc képét égő lámpáſockal és temjén illattal az végre tiſzteltéc, hogy álmokban meg-jelentené nékiec kővetkezendő házaſságokat, és abban ſzerentséſsé tenné őket. De rutul meg-tsalatkoztac, és ſzerentsétlenűl meg-házaſodván, gyalázatoſon el-váltanac edgymáſtul.

Syrac. 5. 6.

Eccl. 34.

Jollehet a' ſzent irásban-is ſok helyen vagyon emlekezet az álmoc felől, mellyekről mint kiváltképpen valo *privelegiumra* emlekezteti Iſten az ő hiveit de sőt ugyan inti-is, hog' azokat eſzekben vegyéc, és ne tartsác ſemminec, a' mint Joel Prophéta által-is illyen igiretet tőtt Iſten az ő hiveinec, mondván: *Ez léſzen* (ugy-mond) *az utolſo időben, ki-töltőc az én lelkemből minden teſtre, és Prophétálnac a' ti fiaitoc és leányitoc, és a' ti iffiaitoc látáſokat látnac, és a' ti véneitec álmokat álmadoznac.* Ugyan erről ſzol Iſten Moſesnél: *Ha valaki az Urnac Prophétája lejend ti köſztetec, én meg jelenem annac látásban, vagy álom által ſzoloc azzal.* Saul Király-is azon panaſzolkodic vala, hogy ő néki Iſten mint az előtt nem felelmeg, ſem álom látás által, ſem a' Prophetác által. Mellyekből világoſon meg-tettzic, hogy régen-is ſzokáſa volt Iſtennec álomban, mind a' Királyoknac ſ-mind a' Prophétáknac, de sőt a' kőz rendeknek-is megfelelni, és az ő jővendő dolgoc felől meg-inteni. Annak-okáért nem kárhoztatnac némely álmokra valo vigyázás és ſzám tartás, hanem azoc a' mellyec avagy őrdőgi álmoc, avagy vakmerő és terméſzet ſzerént valo haſzontalan álmoc. Jollehet még a' terméſzet ſzerent valo álmok-

Joel. 2.

Num. 12. 6.

Sam. 28. 6.

mokbol-is néha az Orvos Doctoroc eszekben vészic, és jövendölnec a' testnec állapottyárul, és következendő betegségekrúl. Mint Galenusnál azt olvassuc, hogy midőn edgy ember azt álmotta volna, hog' edgyic szára kővé lőtt, leg ottan hamar arra az oldalára a' gutta meg-ütötte. De közönségesen minden álmokra vigyázni, és szorgalmatoson számot tartani nem illic: Mert az Isten beszédével és törvényével megtiltatott; hanem tsak az Isteni álmokra mélto figyelmezni és számot tartani, mellyec mint-hogy ritkábban léznec, nem is kell azockal vakmerőképpen ditsekedni, mint a' tsalárd Mahomet, mert az Isteni álmoknac kiváltképpen valo jegyei vadnac, mellyekből ha ki reá figyelmez, meg-ismértetnec Istentúl valoknac lenni. De sőt valamikor belsőképpen-is fel-indittatnac Istentúl az emberec effele álmaknac tudakozására és vigyázására, mint Pharaho, ki nem nyughatott, Nabugodnézár, és többec. A' mi tiszttünc azért az, hogy midőn Isten valamelly nagy dologrul, álmunkban megint bennünket, igen könyörögjünc ő szent Felségének, hogy a' mit azzal akar jelenteni, nyilván mutassa-ki, mint Pharahonac, Josephnec, Danielnec, és többeknec, de ebben-is ugy kell magunkat viselnünc, hogy a' mi Istenünket meg ne késértsüc, mert meg vagyon irva: *Non tentabis Dominum Deum tuum.* Amen. Deut. 8.

XXX. PRÆDICATIO.

Nunc igitur provideat Pharaho virum, &c. à. vers. 33. usq; ad v. 36.

MEg-magyarázván Josef a' Pharaho álmát, tanátsot imár ád néki mit tselekedgyéc; mellyben végét és haszнát meg-mutattya a' Király álmának; mert ugyan-is mit haszнálna valakinec jövendő dolgokat tudni, hogyha azzal az embereknec közönséges meg-maradásokra, és az Istennec ditsőssegének elő-mozditására nem akarna élni. Ennélkúl a'

jo tanáts nélkül mit haſznált volna Joſephnek-is jövendő mondáſa és álom magyarázáſa? Mert kétség nélkül az Ægyiptiuſoc az 7 bű eſztendőkben bátorsággal tobzottanac volna, és annak utánna az 7 ſzűk eſztendőkben ſzűkölködvén, nagy éhséget ſzenvedtenec volna. Annakokáért Joſephnec ebbéli jo tanátsával meg-tartatic Ægyiptus. Igaz mondás: *Sæpe unus erertit regnum, unus verò ſervat*; Gyakorta edgy ember miatt egéſz orſzág puſztul-el, ellenben penig edgy által meg-is tartatic; Az elsőre példa amaz fajtalan és tiſztátalan eletű Paris, ki miatt Gőrög Orſzág nagy részre el-puſztula, és amaz haddal hires neves Troja fundamentomából ki-ége, a' mint Homerus és Virgilius irják. A' máſikra bizonság Joſeph, kinec jo tanáts-adáſa által egéſz Ægyiptus, de sőt még több tartományok-is megtartatának; A'melly Joſeph bőlts tanátsának, 1 Láſſuc részeit, és azokat rendel mag'arázván, a' tanuságokat.

Ut de Fabio dictum eſt: Unus homo nobis cunctando reſtituit rem.

Ennec

Ennec a' Joſeph tanátsának három részе vagyon:

1. *Meg-mondgya, minémű emberec által vigye Pharaho azokat véghez, a' mellyeket néki tanátsul adott.*
2. *Azocmit, és miképpen tselekedgyenec, arra-is meg-tanittya a' Királyt?*
3. *Azt mi végre tselekedgyé Pharaho? Hogy légyen*, ugy-mond, *az az élés a' tartománynac meg tartására, és hogy el ne veſzſzen ez főld annac az éhségnec miatta.*

AZ ELSŐRŐL.

Moſtan annak-okáért rendellyen a' Pharaho bőlts és eſzes Férfiakat, kiket Ægyiptus főlden gondviſelővé tégyen.

Nyilván ki-tettzic innét K. h gy ugyan azon edgy Iſtennec lelkétűl volt Joſephben mind a' bőltseségnec, ſ-mind a' jo tanátsnac ajándéka, melly két *virtus* ugy edgyben vadnac tsatoltatván, hogy nem lehet ott jo tanáts a' hol bőltseség nintsen. Chriſtus Urunc felől Eſaiás azt jövendőlte volt, hogy bőltseségnec és tanátsnac lelke léſzen ő

Eſa. 11.

rajra; igazán jövendölte; Mert elment vala ő hozzá tanáts kérdeni Nicodémus, a' Sidoknac Fejedelme, és olly tanátsot adott néki, melly által idvősségét nyerhette. Tanátsot kérde ő szent Felségétül amaz törvény tudo Phariseus-is, ennek-is olly tanátsot ada, mellyet ha megfogadot volna, az örök életnec boldogságát el-vehette volna. Edgy néminémű ember ugyan futva jövén Christus Urunc eleiben, és az ő lábaihoz le-borulván, tanátsot kérde tőle, ezt mondván: *Jo Mester mit tselekedgyem hogy az örök életet vehessem?* Ennek-is olly tanátsot adott vala ez a' bőltseséggel, és tanátsal bővölködő Ur Jesus Christus, mellyet ha követet volna, büséges jutalma és el-fogyhatatlan kéntse lőtt volna a' mennyekben.

Johan. 3.

Luc.10.26.

Marc.10.v. 19.&.21.

TANUSAGOK.

Ez a' tudomány I. meg-tanit minket arra: hogy a' bőltseség és jo tanáts nélkül edgy háznépe, edgy falu, edgy város, annál inkáb edgy egész

gész tartomány, és ország, igazán és boldogul nem gubernáltathatic; vőtte volt ezt eszében a' bölts Salamon, kinec mikoron *optiot* hagyott volna Isten, hogy valamit tőle kivánna, meg-adná néki; igy szolla: *Uram Isten adgy a' te szolgádnac értelmes szivet, hogy tudgya igazgatni a' te népedet.* Moses sem ok nélkül parantsolá az Izraël fiainac, hogy közzülöc bölts férfiakat, és értelmeseket válaszszanac, kiket tisztviselőknec tegyenec. Illyen tanátsot adott vala az előtt Jetro Pap-is Mosesnec, hogy a' nép közzül erős férfiakat, Isten-félőket, igaz mondókat válaszszon, kiket tisztviselőcké tegyen. Annakokáért ez a' mi Josephünk-is igen bőltsen és eszesen tselekedte, hogy a' Királynac azt atta tanátsul, hogy bölts és eszes férfiakat válaszszon gondviselőknec Ægyiptus földén.

1.Reg.3.9.

Deut.1.13.

Exod.18.21.

II. Meg-tanulhattyuc K. innét azt-is, mitsoda kűlömbség légyen az Istennec Prophétái és szolgai közőtt, s-a' hamis Prophétác közőtt, ez tud-

ni-illic, hogy noha azok-is valamikor jövendőket mondanac a' Sátánnac sugallásából, de az ő jövendő mondásoknac végét és haszнát meg nem jelentic, és jo tanátsot affelől nem adnac senkinec, mint ez a' szent Joseph. Mint példának-okáért: Az ördög meg-jövendőlé ugyan Saulnac, az ő reája következendő veszedelmét, mert igy szolla: *Az Ur te magaddal egyetemben az Izraël népét-is a' Phylisteusoknac kezében adgya, és tes-a' te fiaid holnap én velem lésztec*; De jo tanátsot affelől néki nem ada, hogy hogy lehetne azt ő néki el-távoztatni. De az Istennec szolgai és Prophétái az ő jövendő mondásoknac és dorgálásoknac utánna mindenkoron jo tanátsot-is adtanac, és megintettéc a' népet, miképpen kerülhetic és távoztathattyák-el azt a' következendő tőlőc meg-mondott veszedelmet. Ezt tselekedte Daniel Prophéta Nabugodnézárral, ki tsudálatos álmot látván, nem tsak meg-magyarázta és jövendőlte neki az ő

1. Sam. 28. v. 19

az ő álmát, mit jelentsen, hanem még jo tanátsot-is adott néki, mődván: *Király! az én tanátsom teséc teneked: A' te vétkeidet válts-meg igassággal, és a' te hamisságodat szegényekhez valo irgalmasságiddal, és orvossága léssen a' te vétkeidnec.* Ezt tselekedtéc a' több Prophéták-is, Esaiás, Jeremiás, Micheás, Jonás, és ez a' Joseph-is, a' mint értyüc, ki nem tsak meg-magyarázta a' Pharaho álmát, hanem még jo tanátsot-is adott néki a' jövendő dolog felől. Dan. 4. 24.

III. A' Fejedelmec, Királyoc és egyéb *Summus Magistrátusok-is* innét az ő tisztekre intetnec, kik az ő alattoc valo népeknec attyoknak neveztetnec, kiknec ez az ő tisztec; hogy ne tsak a' szegény kősségen valo adoszedésre legyen fő gondgyoc, mint ama' Tyrannus Fejedelmec szoktanac tselekedni, hanem az ő birodalmoc alatt lévőknec szükségekre-is tartoznac hűségesen gondot viselni, mint amaz Vespasiánus Imperátor-is tselekedett, ki még

nagy betegségébenn-is nem kedvezett magának, hanem a' kőzönséges joban fáradozott, ezt mondván: *Imperator ſtans moriatur oportet.* Az Fejedelem, ſzükség hogy talpon álván hallyon-meg. Ditsiretre mélto a' Thebas varosának Fejedelme Epaminondas, ki felől (az mint Plutárchus irja) azt olvaſſuc, hogy midőn az meg-mondott váras edgy innep napon a' borban és álomban, mint edgy Troja városa, bé-merült volna, éhen ſzomjan a' váraſt kerülte, kitül midőn kérdenéc, miért tselekeſzi azt; azt felelte: *Azért hogy ti bátorságban lakozhaſſatoc.*

Pogány ember volt ez a' Pharaho, de im hallyuc miképpen vigyázott és viſelt gondot az ő orſzágában lévő népekre, mellyet ennec utánna nyilvábban meg-értűnc. De oh! kűlőmben vagyon moſtan a' dolog! Mett ſokan a' fő gondviſelőc nem oltalmazoi, hanem rontoi ſzegény hazánknac, nem tápláloi, hanem fogyatoi marokni nemzetségűnknec, és ol-

és ollyanoc ſokan mint az eſtveli farkaſoc, kik az ő prédájoknac tsontokat-is virrattig edgyben rágják; Oh kegyes Ur Iſten! avagy nem méltán panaſzolkodhatunk-é mi-is Eſaiás Prophétával edgyűt ſok Fejedelmekre, (bőtsület, tiſzteſség, és méltoság adaſſéc, minden Iſtenfélő, igaſság ſzerető Fejedelmeknec) ezt mondván: Hallád-é Magyar orſzág! *A' te Fejedelmid el-hajlottanac, és orvoknak társai, mindnyájan ſzeretic az ajándékot, és az fizetéſre néznec. Az árvának nem itélnec, és az özvegynec pőrit nem botsáttyác eleikben.* Az Ur Iſten támadgyon ki mellettűnc, és adgyon jo gond-viſelő, orſzágára vigyázo és igaſság ſzerető Királyokat, Fejedelmeket, kiknec nem tsak a' Juhoknac gyapjokra, és bőrőknec le-vonására légyen gondgyoc, hanem oltalmazáſokra-is ébrűllyenec és ſerkennyenek-fel. Kit engedgyen Iſten ſzent Fiáért minékűnc, Amen. Eſa: 1.

XXXI. PRÆDIKATIO.

Et quintam partem accipiat ab incolis, &c. à verſ. 34. uſq; ad 36. verſum.

A' MASODIKROL.

Secunda pars Triceſimæ Concionis. Vide ſupra.

Azoc a' bőlts és eſzes ferfiac mit tselekedgyenec?

AZt; hogy az 7. bű eſztendőkben őtődét vegyéc minden fęle életnec, és azoknac legyenec bé-takaritoi a' Pharaho birodalmában. Az hol 1. azt ved eſzedben, hogy nem azt mondgya Joſeph; hogy azoc a' gondviſelőc, minden fęle életet bé-takaritván, azoknac el-pazarloi és tékozloi legyenec. 2. Azt ſem mődgya, hogy azokat, *ſibi colligant*, magoknac gyűjtséc és takarjác; Mert, vaj ki ſok *præfectuſoc*, tiſztviſelőc gyakorta ſok bort, buzát és joſzágot gyűjtenec, és takarnac ugyan edgyben; de nem az ő Uroknac, Fejedelmeknec, ſem az oſzágnac kőzőnséges haſznára, hanem magoknac. 3. Azokat honnét vegyéc, és takarjác edgyben? Az 7. bű eſztendőknec

nec javaibol, és terméſiből, ſ-abbol mennyit vegyenec? *quintam partem*, ötőd réſzét; Hová? *Sub manum Pharahonis*, a' Pharaho birodalmában. Némellyec azt itélic K. hogy Pharaho, némelly réſzé-ért annac a' bé gyűjtött életnec pénzt adott volna, mivel az elébbi ſzokás felett nem *decimát* avagy *nonát*, hanem *quintát* vőtt azokban az 7. bű eſztendőkben: Mellynec illyen okát mondgyác; mert, ugy-mond, ebben a' dologban az Iſtenfélő és igaſság ſzerető Joſeph volt a' fő gondviſelő, a' kinek *injuriájára*, boſzſzuságára nem igyekezett. Némellyec viſzont azt mondgyác; hogy annac a' *quintának* ſemmi réſzé-ért nem adott Pharaho pénzt, mint hogy azokat a' bégyűjtött gabonákat Joſeph tanátsából Pharaho nem tsak a' maga haſznára, hanem az ő alatta valoknac kőzőnséges haſznokra-is tselekedte; hogy tudni-illic el ne veſzſzen a' föld, annac a' kővetkezendő nagy éhségnec miatta. 2. Mert ezt

Pha-

Pharaho nem mindenkor, hanem tsak azokban a' 7. bő eſztendőkben tselekedte, hogy *quintáját* vőtte minden fęle életnec, melly időben ſenkit azzal meg nem fogyatkoztatott, mellyből kővetkezic, hogy nem vétett itt ez aránt Joſeph.

A' HARMADIKROL.

Mi végre tselekedte ezt Pharaho?

Hogy éléſe légyen a' tartománynac, és hogy elne veſzſzen a' föld az éhségnec miatta. Itt-is vegyük eſzünkben, hogy Joſeph nem azt mondgya; hogy légyen Pharahonac azokban a' ſzük időkben mit enni az ő ſzolgaival egyetemben. Továbbá azt ſem mondgya, hogy azzal compárkodgyéc, kereskedgyéc, és annac haſznából az ő tárházait, arannyal, ezüſtel, és ſok temérdeki kéntsel meg-tőltse, egyebeknec penig ládájokat és erſzényeket meg-üreſittse, mondom nem azt adgya Joſeph tanátsul, hanem azt mondgya: *Hogy*, ugy-mond, *éléſe légyen az ő alatta valo népeknec.*

TA-

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg innét hog' nem vétec a' bűségnec idején a' kővetkezendő ſzükségre vigyázni, és ſerény gondot viſelni, és az Iſtentűl bővőn adatott jokbol házában, tsűriben, vermében, és hordajában valamit *reponálni*, bé-takaritani, és el-tenni; azt mondom azért, hogy eſzes és bőlts ember az, valaki az őrvendetes időkben a' ſzomoru időkről gondolkodic, minec előtte el-jőnénec azok a' ſzomoru napoc, kikről Salamon azt mondgya: *Non placent iſti*; Nem tettzenec ezec ennékem. Az ſem bolondság, a' ki a' bűségnec idején a' kővetkezendő ſzükségről megemlekezic, és a' jelen valo bűségből *reſervat quod poteſt*, a' mi lehet a' ſzük időre meg-tart, és a' kinec meleg nyárban a' hideg tél eſzében jut, az ſem balgatagság. Még ama' paraſzt Barát-is tutta ezt a' ki társát igy intette, mondván: *Servata valebunt. &c.* Igaz ez; mert a' mit itt tanátsul adot Joſeph Pharahonac, a' ſzent Lélec

Eccl. 12.

taná-

tanátsából adta, de sőt Isten ugyan belé-is oltotta az okoſságot, egyéb teremtet állatoc felett, a' mi elménkben, hogy azzal a'*prudentiával* éllyűnc, mellyre Idvőzitőnk-is int bennűnket, mondván, *Eſtote prudentes*. Ha meg-gondollyuc a'nyár példázattya néminéműképpen a' bű eſztendőnec, a' tél penig a'ſzűk eſztendőnec, mikoron azért nyárban takarunc a' kővetkezendő télre, nem tselekeſzűnc ackor egyebet, hanem azt, a'mit Joſeph tanátsul adott Pharahonac. Valakic azért a' kővetkezendő időre nem vigyáznac, és gondot nem viſelnec, balgatabbac azoc az hangyáknál-is, kiknec noha ſem vezérec, ſem királyoc nintsen, mindazáltal nyárban ſzorgalmatoſon gyűjtenec, takarnac, és a' hideg ellen valami rakáſt, és halmotskát hajtanac, hogy ſe ne éhezzenec, ſe ne fázzanac. Tsudálkozic Baſillius Doctor az hangyákon, kik a' kővetkezendő télre, olly gondot viſelnec, és olly fárathatat-

Prover. 6.

hatatlanul munkálkodnac az élés ſzerzésben, hogy hold-tőltekor nyárban éjel nappal edgyaránt takarnac, az éléſnec penig a' főld alatt ſzép tiſzta helyet ſzerzenec, holott a' téli *profontot* tartyác, és hogy a' buza mag ki ne tsirázzéc a' főldben, elharapdállyác a' buzának pupját és tetejetskéjét, mellyen ki ſzokott fakadni, és igy meg-herélvén, magtalanná téſzic; Hogy penig takarmányoc a' nedveſség miatt meg-rothadván, kárt ne vallyanac, ſzép tiſztaidőt várnac, ki hordgyác, a'napra teritic és meg-ſzáraſztyác az ő éléſeket, és edgyben takart magvokat: Mellyekről gondolkodván Baſilius, igy ſzól: Bezzeg tsudálatoſoc Uram a' te tselekedetid! mindeneket nagy bőltsen tselekedtél felséges Ur Isten!

Hogy ha azért valaki télben a' pttrűtskőckel nem akar éhen és bánkodván ugrándozni és énekelni, az hangyáckal nyárban ſerényen munkálkodgyéc, gyűjtsőn és takarjon, mert a'mint ama' verſetske tartya:

tya: *Æstas non semper fuerit, componite nidos.* Az nyár nem mindenkoron vagyon, azért féſzket rakjatok.

Kik ellen kell ezt tudnunc?

A' reſtec és tunya emberec ellen, a' kik nem akarnac munkálkodni, és ſemmi jövendőre valot takarni, mint a' heverő barátoc, és több egyéb reſt emberec, kik hivalkodván, Idvözitőnknél im ez mondáſival akarjác magokat a' munka ellen oltalmazni: *Ne legyetec*, ugy-mond, *ſzorgalmatoſoc arrul mit egyetec, mit igyatoc, és mivel ruházzátoc magatokat*; Es a' Poetával igy ſzolnac: *Pereat, qui craſtina curat.* Az mellyre, mi azt felellyük, hogy ezzel a' Chriſtus mondásával a' reſt és tunya emberec a' munka ellen nem oltalmazhattyác magokat, mert a' munka és ſzorgalmatoſság két féle, edgyic *licita*, az az, ſzabados; máſic, *immodérata*, az az, felettéb és mod nélkül valo: A' ſzabados munka és ſzorgalmatoſság nem csak nem ſzabados, deſőt ugyan ſzükséges, mellyet Iſten

Matth. 6.

Iſten mi reánc vetett, mert mindenekre ſzemély válogatás nélkül edg' aránt tartozic, a' mit Iſten Adámnac monda: *In ſudore tuo veſceris pane tuo.* Edgyaránt ki-terjed ez az Iſtennec az ő mondáſa mind Királyokra, Tiſzárokra, mert ezek-is *ſuis modis*, ah melly nagy munkával, éjeli és nappali nyughatatlanſággal és vigyázáſſal viſelic gondgyát az ő orſzágoknac, és birodalmoc alatt lévőknec, ama' vers ſzerént:

Gen. 3. 19.

Suſtinet innumeros Diadema ſæpe laboreſt.

Maximo & imperio maxima cura ſub-

A' Királyi Korona gyakorlatoſsággal ſzámlálhatatlan munkát ſzenved, és a' nagy birodalom alatt, nag' gond vagyon. Ehez az Iſten *decretomához* ſzabtác ő magokat a' régi Pátriárchác, a' kik ſzántottanac, vetettenec, barmokat tartottanac, életért a' ſzükségnec idején Ægyiptuſban mentenec, a' melly nem lehetet munka és ſzorgalmatoſság nélkül; ſőt a' mint értyük, ugyan *com-*

mendáltatic a' ſzent irásban ennec a' Joſephnec Ægyiptusban valo ſerény gondviſeléſe. Ezeket kövéſséc azért, kik az ő házoc népére igazán gondot akarnac viſelni, mert nem oltalmazza az előtelő hozott Chriſtus Jeſusnac mondáſa a' hivalkodokat, kik minden tiſzteſséges és ſzabados munkát, és házoc népére valo gondviſeléſt el-kerülnec; Hanem ama' modnélkül valo munkát és ſzorgalmatoſságot, melly telhetetlenné téſzi az embert, kételkedővé, fősvénnyé, lopová, hamis hitűvé, és prædálová, ezt tiltya és kárhoztattya Chriſtus Urunc azokban az ő mondáſiban.

II. Az Iſtennec meg-látogatásának avagy meg-ſujtolásának modgyát-is vegyűc eſzünkben innét, kiről igy ſzol Joſeph: *Hogy el ne veſſſen*, ugy-mond, *az éhségnec miatta a' föld*; Veſzed-é eſzedben K. ember a' ſzollásnac formaját? nem azt mondgya: *Ut non afflictetur terra fame*: hogy ne gyötörteſséc éhséggel a' föld népe; mon-

mondom, nem azt mondgya; Hanem, *hogy el ne veſzſzen a' föld az éhségnec miatta*; Mert bizony dolog hog' meg ſujtollya és meg dorgállya Iſten még az ő ſaját hiveit-is, de azért el nem veſzti; meg ſebheti, de iſmét meg-orvoſollya; meg-veri de iſmét az ő gyogyito irgalmaſságával békötözgeti; meg éhezteti, de iſmét meg-elégiti; ſzük eſztendőt keſzit és botsát réájoc, mint az Ægyiptusbéliekre, hogy könyörgéſeckel bű eſztendőt kérjenec, a' bűségnec Iſtenétül. Tanuld-meg azért ebből-is, a' te nyavalyáidban, mivel kellyen hitedet gyámolitanod, reménségedet táplálnod, hogy kétségben azoc alatt ne eſsél, ſe Iſtenedet békételenségeddel meg ne bántsad; Ezzel, tudni-illic, hogy ma, holnap azokat orvoſság, gyogyulás, és meg-ſzabadulás követi; Mert noha felette *Sokak az igazaknac nyomoruságoc, de mind azokbol az Ur őket ki-menti*, és vidám ortzával hozzájoc fordulván, ezt fogja mondani: Jertec hoz- *Pſal. 34. v. 20. 21.*

zám édes hiveim, sok nyomoruságoknac nehéz terhe alatt el-fáratt Juhaim, kegyetlenektül széllel hánt árva bárányim, legyetec ennékem fiaim, mert bizony én-is édes Atyátoc lészec, és a' siralom helyett örömet, és bánat helyett vigaságot adoc. A' kinec szent Fiaval és szent Lelkével egyetemben, adasséc örökké valo ditsösség földön és a' mennyen mind öröckön öröcké, Amen.

XXXII. PRÆDIKATIO.

Et placuit consilium hoc in oculis Pharahonis. à. vers. 37. usq; ad vers. 46.

TSudálatos a' bölts Isten az ö szentiben, tsudálatos minden tselekedetiben, tsudálatos mondom, mert noha az ördög kész volt ezerfęle modon a' bölts *Mágusoc* és a' kevély *Aulicusoc* udvari szolgác által Josephet meg-tsufolni, és Pharahonac hozzája valo jo akarattyát és szándékát el-bontani; De az mindeneckel biro Isten ebbéli szándékát meg gátolta, és ugy igazgatta ezek-

ezeknek-is akarattyokat, hog' mindnyájan Josephnec böltseségét tsudáltác, az ö tanátsát javallottac, álom magyarázását helyben hadtác, és szabad akarattyoc szerént engettenec az ismeretlen Sido szolgánac.

Hogy azért erről a' dologrol-is nyilvábban érthessünc.

1. Lássuc summáját. 2. Részeit.

3. Az igéket meg-magyarázván azokbol a' tanuságot.

Summa.

Summa szerént meg-irja itt Moses, Josephnec Fejedelmi méltoságra valo fel-magasztaltatásánac rendit, modgyát, pompáját és grádusát, és meg-mondgya, minémü nag' tisztességre és bötsületre emeltetett fel Pharahotul. Ez Summája.

Három része vagyon.

1. Részében meg-irja Moses mint vette Pharaho a' Joseph tanátsát.

2. Miképpen tanátskozott és végezett az ö ßolgaival arrol a' dologrol.

3. Miképpen, és mitsoda pompával magasztalta-fel Pharaho Josephet.

AZ ELSŐRŐL.

Az előtt az Prophéta alkalmatosságát-is meg-mondá a' Joseph felmagasztaltatásának, mostan immár mint vette Pharaho Josephnec tanátsát azt jelenti-meg, mondván: *Es tettzéc a' beszéd*, az az, a' tanács Pharahonac és az ő szolgainac. Sok dolgoc külömb külömb végre tettzenec az embereknec, némellyec azért, hogy szépec; némellyec, hogy gyönyörűségesec, mint a' meg-tiltott fának gyümöltse Évának; némellyec, hogy ritkác, mint a' drága kövec (a' mint szoktác mondani) *Quod rarum charum*; némellyec azért hogy tiszteségesec: viszont némellyec azért hog' jok és hasznosoc: De Pharahonac azért tettzet a' Joseph tanátsa, mert vészi vala eszében, hogy igen hasznos és szükséges volna, az országnac és alatta valo népeknec meg-maradásokra; Oh vajha illyen jo indulattal és szivel volnánac, a' mi nyomorult időnkben-is a' Királyoc és Fejedelmec!

Hogy

Hogy értenéc és javallanác a' mi jo és hasznos országoknac és birodalmoc alatt lévő népeknec meg-maradásokra, de sokan (a' mint a' Prophéta mondgya) a' gonoszt jonac mondgyác, és a' jot gonosznac. Nem kell mostan a' *Summus Magistrátusoknac* Josephnec jo tanátsa, gyülölséges mostan a' Náthánnac dorgálása, nem bátorságos Esaiásnac panaszolkodása, sem Micheásnac igaz mondása: Náthán Prophéta midőn meg-dorgálta az ő bűneiért Dávidot, meghunnyászkodván, igy szollot: *Vétkeztem az Úr ellen.* 2Sam.12.13. Esaiás is meg-intvén Ezechiás Királyt, leg ottan engedelmes lévén, az Úr beszédére azt mondotta: *Bonum est verbum Domini quod locutus es.* Esa.39.v.8. Philippus Macedo Pharahohoz hasonlo pogány ember lévén, még tsak a' rab szolgának-is dorgálását és intését nem tsak el-szenvedte, hanem ugyan jo nevenn-is vőtte; kiről Plutárchus azt irja: Hogy edgykor a' hadban fogott rabokat kotya-ve-

tyére hántác, a' Király jelen létében, kinec a' kőntőſe nem illendőképpen állott rajta, mellyet edgy rab eſzében vévén, fel-ſzoval azt mondotta: Kegyelmez-meg nékem Kitály, mert az atyádrol rokonod vagyoc; Halván ezt a' Király, meg-kérdette, honnét eredet volna az a' rokonság? Kinec a' rab azt mondotta: Meg mondanám titkon, ha kőzeleb mehetnéc hozzád, és mikor hozzája hitta volna, titoc gyanánt azt mondotta néki; Uram Király, erezd aláb a' kőntősődet, mert nem ſzépen úlſz: és leg ottan azt mondotta a' Király: Botsáſsátòc-el ezt a' rabot, merr ez előtt nem tudtam hogy rokonom és barátom légyen. Mellyből meg-tettzic, hogy Philep Király, mint eſzes ember, azt itélte rokonának és barátyának, a' ki fogyatkozásárol meg-inti és dorgállya őtet. De nem ezt tselekedic moſtan a' Fejedelmec, hanem inkáb némellyec a' jo tanáts ado Joſephet, a' bűnről meg-dorgálo Náthánt, Eſaiáſt, az

az igaz mondo Micheáſt, Sedechiáſsál artzul veric, Achábbal és Jezabellel űldőzic, kergetic, és tőmlőtzre vetic, és némellyec az ő tettzéſec ſzerént, tőrvényt tsinálván igy ſzolnac, *Sic volo, ſic jubeo, ſit pro ratione voluntas.* Igy akarom, igy parantsolom, legyenec mindenec az én kedvem ſzerént. Intlec azért, ti hatalmas Fejedelmec, fogadgyátok-meg a' ſzent Dávidnac im ez jo tanátsát és intését, a' ki azt mondgya: *Ti Királyoc legyetec eſzeſſec, ti földnec birái tanullyatoc és ſzolgállyatoc az Urnac felelemben. &c. Tsokolgaſsátoc a' fiat, hogy meg ne haragudgyéc, es el ne veſzeſſen a' ti utatokkan.* Pſal. 2. v. 10. 11. 12.

A' MASODIKROL.

Miképpen tanátskozott és végezett Pharaho az ő ſzolgaival edgyűt ez dologrul? A' Pharaho beſzédének fundamentoma ez: Az orſzágnac gondviſelésére olly gondviſelőt kell kereſni és válaſztani, a' ki eſzes és bőlts ember légyen; De Joſephez haſonlo ferfiat, kiben az Iſ-

tennec lelke ollyan bővön volna, senkit máſt haſonlot nem találhatni, annak-okáért Joſephet mélto erre válaſztani.

Sockal jobban értet és itélt K. ez a' pogány ember Joſeph felől, hogy ſem mint az Izrael orſzágában lévő Papoc, Irás-tudóc, és Phariſæuſoc Chriſtus Urunc felől, kik ő ſzent felségében a' ſzent Léleknec ajándékát nem akartác meg-iſmérni, noha minden napon láttác és hallottác az ő beſzédit és tsuda tételit, sőt a' mi nagyob, az ő tsuda tételit és bőltseségét az ördőgnec tulajdonitottác, ezt mondván: *Ez, ugy-mond, ördögöc fejedelme által űz ördögöket.* Nem érti vala Pharaho Iſtenben a' Sz. Háromságnac titkát, hog' tudni illic a' ſzent Lélec harmadic ſzemély volna az Iſtenségben, ki egyenlő terméſzetű, egy állatu és hatalmu volna az Atya Iſtennel, ki által oſztogattatic az embereknec az Iſtennec ajándéka, mondom, nem tudta ezt Pharaho, mindazon-által eſzé-

Matth.12.

eſzében vőtte, hogy Joſephben a' bőltseség Iſtentől emberi elme és erő fölőtt volna, azért ſzol ecképpen: *Avagy találhatnánk-é ehez haſonlo férfiat, kiben az Iſtennec Lelke volna? mivel hogy mindezeket az Iſten jelentette-meg ő néki, nintsen ő hozzá haſonlo eſſes és bőltsember.* Melly bőltseséget mivel hogy haſznoſnac iſmér vala lenni, annak-okáért Iſtentől valonac itél vala lenni, és nem az Sátántul valonac.

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg K. innét, melly igen magoc menthetetlenec legyenec az emberec Iſtennec előtte az itéletnec napján, (de kiváltképpen az Sidoc) mert a' mint Chriſtus Urunc mondgya: Az Ninivé béliec, a' kik pogányoc voltac, fel-támadnac az itéletnec napján, és kárhoztattyác a' Sidokat, hogy azoc meg-térnec a' Jonáſnac edgyetlen edgy prædikállására, de a' Sidoc a' Chriſtuſnac ſzáz prædikátiojára ſem térnek-meg; Igy ez a' pogány

Phara-

Pharaho-is fel-támad kétségnélkül az ítéletnec napján, és kárhoztattya a' Sidokat, hogy Josephben, pogány ember lévén, meg-ismérte az Istennec szent Lelkének ajándékát, de az Izrael országában lévő Papoc, irás tudoc, Phariseusoc az Ur Jesus Christusban nem ismértéc az szent Léleknec ajándékát Istentől valonac lenni, hanem vakmerőképpen a' Sátánnac tulajdonitottác ő benne az szent Léleknec ajándékit. *Mat. 12.24.*

II. A' Pharahonac példájával intetnec a' Fejedelmec, hogy midőn valami nagy és jeles dologhoz akarnac kezdeni, szükség arrol először gondolkodni, és a' kiktől illic s-mélto, tanátsot kérdeni, mivel, *Nemo sibi satis*, senki mágától nem elégséges mindenekre.

III. Közönséges képpen-is arra intetnec az emberec innét, hogy a' tiszt viselőknec választ ásiban nem annyira a' külső ábrázatot, vastagságot, és kedvességet nézzéc, mint a' szép Virtust, ki felől Isten Samuelt-is

is meg-inté, ki mikoron Istennec parantsolattyából Betlehemben menvén, az Isai fiai közzül akarna Királyt választani, mikoron Fliábot meg-tekintette volna, szivében a' Prophéta azt mondá: Altalán fogva imé hol az Ur előtt vagyon az ő fel-kenetet Királlya, de Isten azt mondá ő néki: *Ne nézd az ő termetit, se az ő magasságát, mert meg-vetettem őtet: mert nem azt nézem én a' mit az ember, mert az ember azt nézi a' mi szeme előtt vagyon, de az Isten azt nézi a' mi a' szivben vagyon*; mindazáltal a' kiknec ő szent felsége a' jo termetet-is hozzá adgya a' méltosághoz, nag' *grátiája* Istennec, és hálá-adással kell venni. Ditsiretre mélto azért ebben-is Pharaho, ki noha jol tudgya vala hogy Joseph Sido, melly nemzet az Ægyiptiusoknál utálatos és gyülölséges volt, nyilván tudta azt-is hogy szolga, és nem hartzon fogattatot, hanem pénzen vött. Továbbá azt-is láttya vala, hogy Joseph iffiu, mindazonáltal nem ál- *1.Sam.26.7.*

tallot-

tallotta az ő alatta valo népeken, annac fejedelmin, vénein, bőltsein, vitézlő népein, sőt még az ő egész háza népén-is fűvé tenni. Ezt tselekedte Nabugodonozor-is Daniellel. *Dan. 2.* Nag' bolondság azért midőn az emberec a' tiszt viselőknec választásában és tételében, főképpen a' termetre és kedvességre néznec, és tsak arra viselnec fő gondot, hogy valami jővevény embert fővé és gondviselővé ne tegyenec rajtoc.

IV. Jegyezzük-meg azt is, hogy Joseph a' Christus képét viselte ebben-is; mivel, minden hatalmat ugy vőtt Joseph Pharahotul, hogy minden népe az ő beszéde szerént járjon, és mindenec az ő szájától függjenec, és birodalma alatt legyenec, mind az ő házában, s-mind az egész Ægyiptus országában, egyedül ő kivül őtte. Ezen tirja szent Pál Apostol Christus Urunc felől, mi- *1. Corinth. 15. v. 27.* dőn azt mondgya; Hogy *mindeneket Isten az ő lába alá vetett és mindenec az ő birodalmában vadnac.* Nyilván

ván valo dolog, hogy a' kivül mond- *Psal 8 v. 7. Heb. 2. v. 8.*
gya, a' ki néki mindeneket birodalmában adott. Az egész föld kereksége a' Christus Jesus birodalmában vagyon, és az Istennec házában, az Anyaszentegyházonn-is hatalma vagyon, és ő általa tápláltatnac mindenec, mint Joseph által Ægyiptus, és több számtalan népec, mert ő mindeneknec pásztora, őrőc életnec kenyere, ki az égből szállot alá, hogy őrőc életet adgyon e' világnac, mel- *Joh. 6. 27.*
lyet ez az Istennec emberré lőt Fia az Ur Jesus Christus ád minékünc; mert őtet a' végre petsételte-el az Atya, kinec adasséc ditsőség, tiszteség, mind őrőckön őrőcké, Amen.

XXXIII. PRÆDIKATIO.

Ecce constituo te super universam terram.
à v. 41. usq; ad v. 46.

MIdőn Eliab a' Dávid bátyja megértette volna, hogy Dávid meg akarna Goliáttal vini, és az embereckel arrol beszélgetne, igy pirongattya vala őtet, mondván: *Kiknec*

hattad

hattad a' kevés juhokat a' puſztában? Tudom én az te kevélységéſedet, és a' te ſzivednec álnokságát; De minec utánna ôtet meg-győzé, és az Iſtennec táborát a' ſzidalomtul megmenté, ſokan ezt kiáltyác vala felôle, mondván: *Meg-verte Dávid az ô tiz ezerét.* Haſonlóképen Joſephtûl, mikoron az ô báttyai hallottác volna az ô álmát, melly azt jelenti vala, hogy nékic jövendôben Királyoc lenne; tsufollyác, és pirongattyác vala ôtet, ezt mondván: *Avagy Királyunc léſzeſzé te minékünc? avag' mi rajtunc fogsz-é uralkodni?* iſmét igy ſzolnac vala: *Im holjô amaz álom láto.* De minekutánna a' Pharaho álmát meg-magyarázván, fejedelemségre emelteéc, ſokan Joſeph felôl-is ezt kiáltyác vala: *ABREK, ABREK*, az az, *Iffiu vag' gyenge atya*, Avagy, *Vivat pater Regis, Ellyen a' Királynac attya.* Miképpen lôtt azért, és mitsoda pompával magaſztaltatott-fel Joſeph Pharahotul, láſſuc immár Iſten ſegitségéből, és azokbol

bol az idvôſséges Tanuságokat.

A' HARMADIKROL.

Imé (ugy mond Pharaho) *mind az egéſz Ægyiptus földén fejedelemmé tóttelec.* Minden tôrvény ſzerént valo Fejedelmeknec, és Királyoknac fejedelmi és királyi méltoságra valo fel-magaſztaltatáſoc két dolog által ſzokott végben menni, ugymint: Beſzéd és Ceremonia avagy pompa által; Joſephnek-is fejedelmi méltoságra valo *inauguratioja*, az az, fel-magaſztaltatáſa ez kettô által ment végben.

I. Beſzéd által, mert közönséges tanátsbol és akaratbol Joſephet fejedelemségre válaſztván, Pharaho igy ſolla: *Imé az egéſz Ægyiptus orſzágán fejedelemmé tóttelec.*

A' Ceremoniác avagy az pompác penigezec:

1. A' maga ſaját gyûrejével ékeſíti-fel ôtet Pharaho, mellyet nem tárházából, ſem nem ládájából, hanem a' maga ujából vonſzon-ki, és Joſephnec ujában téſzi, mellyből

meg-tettzic K. hogy a' gyűrű viselés igen régi dolog. Assverus Király is ezent tselekedte Hámánnal, az mititt Pharaho Josephel. 2. Drága fejér bibor ruhában öltöztetté, a' minémüben a' Királynac fő emberi szoktac vala járni. 3. Az ő méltoságának bizonyságára, arany lántzal tiszteli, hogy az ő országában lévő Fejedelmec kőzzül ne itiltetnéc kissebiknec lenni. 4. Az ő másodic Királyi szekerében helyhezteti, mint Assverus Király Márdocheus Sidot arra a' lora ültette, mellyre a' Király szokott ülni. Hogy igy Joseph a' királyi pompával-is kőzel járna a' Királyhoz. 5. Az ő népének mutogatván Josephet, a' porosztoval felszoval ezt kiáltatta: *ABREK*, az az, *Pater tener.* Avagy a' mint némellyec fordittyác: *Vivat pater Regis. Ellyen, éllyen a' Király attya.* Joseph, idejére nézve, atyának nem mondathatott, mert iffiu volt, magzattyára nézve sem, mert ackor még magzattya nem volt; hanem atyának mon-

Eſter. 3. 10.

Eſter. 5. 10.

mondatott Joseph, im ez őt dologra nézve:

1. Tisztire nézve, mert a' Fejedelmec hazájoknac attyoknac mondatnac. 2. Bőltseségére nézve, mint ha azt mondottác volna: Gyenge vagy ugyan időd szerént, de bőltseségedre nézve vén ember vagy. 3. Gond-viselésére nézve-is atya volt, mert a' Király őfelőle meg-parantsolta vala, hogy minden ő népe Josephnec beszédi szerént járjon, ő tőle függjőn és halgassőn, és senki az ő akarattya nélkül, se kezét, se lábát fel ne merje emelni, melly beszédét Pharaho eskűvéssel *confirmállya-meg*, mondván: *Ego Pharaho: En vagyoc Pharaho*, az az, a' melly igaz ez, hogy én vagyoc Pharaho Király, ollyan igazán parantsolom ezeket én te felőled. 4. Atyának mondatott Joseph, *adoptione*, választásra nézve, miképen mi-is azIstennec választott és fogadott fiai vagyunc. 5. *Natura & fidei imitatione*; Természetinec és hitinec kővetésére nézve-

Hinc versus: Eſt pater hic cura, pater eſt alius genitura: Hic pater ætate, pater ille vocatur honore.

is atyának mondathatott. 6. Nevét is meg-változtattya, és tiſztihez ſ-méltóságához illendő nevet ád néki, igy nevezvén őtet, *SAPHENATH, PANEACH.* Az az, Titkoknac magyarázojának nevezi, mellyet Hieronymus világ meg-tartojának forditott, Sido Joſeph penig el rejtett dologhnac magyarázojának tolmátsolt. 7. Azt tselekeſzi Pharaho Joſephel, a'mit az atya az ő fiával, mert hozzá illendő házas társal-is tiſzteli őtet, tudni-illic, Putiphárnac az *ON* nevű városnac Fejedelmének leányát adgya ő néki házas társul; Némellyec azt itélic, hogy annac a'Putiphárnac leánya volt ez a'Joſephnec házas társa, a'ki ő et a'tőmlőzben vettette volt; De né álhat-meg ez az értelem. 1. Ezért, mert nevek-is kűlőmbőznec edgymáſtul, holott edgyic (a'mint a'kútfő mutattya) Putiphárnac, ez penig Putipherának mondatic. 2. Mert amaz a'vitézlő népeknec Fejedelme volt, ez penig *ON* városának Fejedelme avagy Papja volt, mellyet az hetvé magyarázo Doctoroc Heliopoliſnac forditottanac, holott a'Napot Iſten gyanánt tiſzteltéc. 3. Mert Joſephez ſem illet volna, ollyan hitetlen és parázna aſzſzonyi-állatnac leányát hozzá venni, kitűl az előtt a'bűnre ſzorgalmatoztatott, és patvarkodo tsalárdsággal meg-nyomorgattatott volt.

Putiphera, per ain, in fine.

K. Itt két kérdéſec méltán jőhetnek-bé. 1. Kérdés ez: Hogyha méltán tselekedte-é Joſeph, hogy házas társul magának pogant vőtt, holott meg-tiltva volt ez az Iſtennec népétűl? F. Hogy Joſeph pogány nemzetből vőtte az ő feleségét, nem maga akarattyából tselekedte, hanem ebben a'Király akarattyának engedett, holott Moſes-is nem azt mődgya: *Duxit ſibi uxorem Joſeph*; Feleséget vőn, ugy-mond, Joſeph magának, mondom, nem ezt mondgya, hanem: *Dedit ei Pharaho uxorem*; Es ada, ugy-mond, néki Pharaho feleséget. 2. Azt-is mondhattyuc,

Kérdés.

Felelet.

hogy mind ezec az Izraël fiaiért lőttenec, hogy ez alkalmatossággal bémennénec Ægyiptusban, az Istennec beszéde szerént, mellyet szollott vala Abrahámnac. Annac felette, hihető dolog, hogy Joseph az igaz tudományra meg-is tanitotta volt őtet, a' mint penig a' szent Pál

1. Cor. 8. 14. mondgya: *Ha valamely firfiunac hitetlen felesége vagyon, azt el nem kell hadni annac, mert a' hitetlen aſzszonyiállat meg-ſzenteltetic az ő ferjében*, mint Sephora Mosesben, ki a' pogány Mádiánitác Papjának leánya volt.

2. Kérdés ez: Illendő volt-é hogy Joseph ez nagy méltoságot, és néki *offeráltatott* Királyi pompákat felvőtte. Holott jo modgyával mentegethette volna magát Joseph, és a' Királynac azt mondhatta volna: En egyebeknél bőltseb nem vagyoc, én nálamnál erre a' dologra a' te országodban illendőbbet találhatz, mi nem én vagyoc a' titkoknac meg-jelentője, hanem az Isten, én Sido vagyoc

gyoc, szolga vagyoc, elég lesz ennékem ha a' fogságbol ki-menteſz, mellyben méltatlan vettettem volt. Mellyre azt felellyúc, hogy nem vétkezett, és semmi illetlent Joseph ebben-is nem tselekedett, mert ez a' Joseph fel-magaſztaltatása Istennec munkája és rendeléſe volt, és nem illet hogy az Isten tanátsának ellene rugodozzéc, mivel sem a' gazdagság, sem a' szép tiſzteſség, bőtsület nem ferteztetik-meg az embert, tsak belől légyen szive tiſzta és alázatos; Meg-tselekedte ezeket Joseph, mert az ő nyomoruságában békeséges tűrő volt, boldog és jo szerentsés állapottyában penig mértékletes és szelid,

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg innét, melly igen fogyatkozás nélkül valo igaz légyen, a' mit a' Királyi Prophéta énekel az 113. Psalmusban, mondván: *Az Ur fel-emeli*, ugy-mond, *a' ſegént* Psal. 113. 7. *a' porbol, és a' ſükölködöket elő vészi a' ganéjbol, hogy ültesſe azokat a' Fejedel-*

mec kőzzé, és az ő népének Fejedelmi kőzzé. Szűkség K. hogy az alázatosság és szenvedés előtte járjon a' felmagasztaltatásnac, mert senki addég meg nem koronáztatic Istentűl, hanem először bajt kell vini, és az ellenséget meg kell győzni, és pályát futni, és a' kik győzedelmesec lésznec, *Fejér ruhában öltöztetnec.* *Apoc. 3.*

II. A' Josephnec példájából azt-is meg-tapasztalhattyuc, hogy azokat-is kik sok ideiglen valo nyomorúságokban forganac, és Istentűl (az embereknec itéletec szerént) el-hagyattattaknac láttatnac lenni, azok-is nintsenec feledékenségben Istennec előtte. Egy néminémű aszszonyi-állat felől azt irja szent Máthé, hogy 12. esztendeig vérfolyás miatt betegeskedett. *Mat. 9. 20.* Más aszszonyi-állat penig 18. esztendeig fel nem egyenesedhetett; szent Jánosis azt irja, hogy 38 esztendeig fekűtt egy ember Jerusálemben a' halastonac partyán, *Johan 5.* és a' Joseph-is 13. esztendeig szolga volt, de nem tsak szolga, hanem

nem rab-is. A' Sidoc azt mondgyác, hogy tsak 12 holnapig lakott volna Putiphárnál, és 12 esztendeig a' tömlőtzben: de oda fellyeb erről kűlömbet értettűnc. A' mi tisztűnc azért ez, hogy még a' hoszszu nyomoruságoc alatt-is jo reménségben legyűnc, mint ama' Rhodus, kinec *Rhodo Phi-* kezeit egy Tyrannus Fejedelem el- *losophus.* vagdaltatván, ortzáját-is rút sebekkel meg undokitotta volt: ezt egykor baráti arra kezdéc inteni, hogy éhségel őllye-meg magát, kiknec igy felelt: *Cuncta homini, quoad vivit, speranda sunt:* Valamig az ember él, mindenec felől jot kell reménleni, a' mint ama' kőz példában-is szoktuc mondani: *Dum spiro spero*, a' mig élec reménlec. Ezzel vigasztallya vala amaz Trojabéli Ænéás K. az ő véle edgyűt sok nyomoruságban forgo barátit, mondván: *O, pasti graviora! Dabit Deus his quoq; finem:* Oh édes társaim! kik ennél nagyob nyomoruságokat-is szenvedtetec; Az Isten ezeknek-is jo végét adgya, és

noha nem mindnyájunkat emel-fel ő szent Felsége, a' földi Királyságra, mint Josephet, mindazonáltal jövéndőben Királyocká, és Papocká tészen az egekben. Mellyet engedgyen szent Fiáért az Ur Jesus Christusért, Amen.

Apoc. 10.
1. Pet. 2. 5.

XXXIV. PRÆDIKATIO.

Produxit itaq; terra septem annis, &c. à versu 47. usq; ad vers. 57.

ELkőzelgetvén az idő, mellyről Joseph szollot vala, *meg kezdénec tettzeni a' hét bő esztendőc, és a' Nylus folyo-vizéből ki kezdénec jöni a' hét kővér tehenec, és az edgy száron fel-nött hét tellyes gabona fejec, mert* a' mint Joseph meg-mondotta vala, *a' föld nag' bőséggel terme gabonát a' hét bő esztendőkben.* A' melly igékben szorgalmatossan meg irja Moses, miképpen tellyesedett-bé Josephnec mondása szerént a' Pharaho álma, és melly nagy hűséggel el-járt Joseph az ő tisztiben. Ez Summája.

Négy Részei vadnac:

1. Com-

1. Commendáltatic Josephnec hűsége, bőltsesége, és serénységgel valo gondviselése.

2. Emlekezetet tésen Moses Josephnec két fiairul, és azoknac nevekrül.

3. Meg-mondgya, a' 7 bő esztendőc után miképpen kezdettenec meg-tettzeni a' hét szűk esztendőc, előszőr a' kőrnyül lévő tartományokban, az után penig Ægyiptusban.

4. Azokban a' 7 szűk esztendőkben-is mit tselekedett Joseph, meg-nyitván az élésházaknac ájtait, azokbul mint sáfárkodott, azt-is meg-jelenti.

Szollyunc rendel mindenikről, Isten segitségéből, és a' Tanuságokat azokbol meg-mondgyuc.

AZ ELSŐRŐL.

Josephnec hűsége és serény gondviselése 1, innét tettzik meg, hogy hogy erre a' munkára, másodic Fejedelem lévén, nem szolgait, sem nem képebéli emberét küldi ki Ægyiptus földére, hogy ő maga azonban othon győnyőrűségben éllyen és hivolkodgyéc, mint edgy Ægistus, és, némelly

2. Sam. 11. 1.

Quæritur, Ægistus

quare sit factus adulter? In promptu causa est; desidiosus erat.

némelly időben Dávid-is tselekedett vala: hanem meg-emlekezvén az ő tisztirűl és hivatallyárul, azt mondgya Moses felőle: *Ki-méne*, ugy-mond, *Joseph Pharaho elől, és által-méne egéss Ægyiptus földén.* 2. Mert Joseph nem restűl-meg az ő hivatallyában a' bűségnec miatta, és nem gondollya a' harmadic, negyedic, ötődic és hatodic esztendőben: Elég vagyon immár, mit tészűnc ennyi temérdeki élettel, mondom, nem restűlt-meg az ő hivatallyában, és nē szűnt-meg a' 7 bő esztendőknec javait bé-takarni, *miglen* (mint a' bőtű mondgya) *annyi gabonát gyűjtene bé, mint a' tengernec fővenye*. Annyira, hogy meg nem számláltathatnéc. A' melly Josephnec példájából nem arra intetűnc, hogy telhetetlenec és fősvényec legyűnc, és az Epicureusoc modgyára szorgalmatoskodgyunc; hanem inkáb arra tanittatunc, hogy a' bűségben az Istennec ajándékit meg ne unnyuc, meg ne utállyuc, és alávalo dolognac ne tartsuc,

tsuc, mint a' Sidoc a' pusztában a' Mannát, kik panaszolkodván azt mondgyác vala: *Meg-száradott a' mi lelkűnc, hogy a' mi szemeinc semmit a' Mannánál egyebet nem látnac.* mondom, nem kell az Istennec bővőn adott ajándékit meg-utálni, semmire bőtsűlni, sem azzal gonoszul élni, hanem igen meg kell bőtsűlni, és nagy hálá-adással kell Istentűl venni, a' mint erről nyilván valo parantsolatunc vagyon, midőn Isten azt mondgya: *Mikoron*, ugy-mond, *meg-elégeszel, ditsirjed a' te Uradat Istenedet, és el ne feletkezzél a' te Uradrul Istenedrűl.* Bőltsesége penig ebből-is meg-tettzic Josephnec, hogy minden reá bizattatott dolgot igen szép rendel és hasznossan *disponál* Ægyiptus országában.

Num. 11. 6.

Deut. 8. 10.

A' MASODIKROL.

Továbbá, a' mint mondám, ezek után emlekezetet tészen Moses Josephnec két fiai felől, ezt mondván: *Josephnec penig lőnec két fiai, minekelőtte el-jőne az éhségnec esztendeje, és nevezé*

vezé Joseph az ő első szülöttét Manasſenac: mert ugymond el-felejtette én velem Isten minden nyomoruságimat, és az én atyámnac háza-népét. Ugy tettzic K. mint ha nem ditsiretes dolog volna ez a' feledékenség Josephben, hog' az ő boldog állapattyának idejé el-feletkezet volt ollyan hamar az ő előbi nyomoruságirul: Mert, miképen ditsiretes dolog, a' nyomoruságnac idején meg-emlekezni embernec az ő előbbi boldog állapattyárul és jo szerentséjérűl, mint Job és Dávid-is tselekedtenec. Job az ő nyomoruságiban igy szolott: *Ha a' jót az Ur kezéből el-vöttűc, a' gonoszt miért nem szenvednők-el?* Dávid penig azt mondotta: *Jo ennékem Uram, hogy meg-aláztál engemet.* Ezenképpen ditsiretes dolog, a' boldog állapatnac idején az ő előbbi nyomoruságirul a' keresztyén embernec szüntelenül meg-emlekezni. Továbbá az Istenfelő emberhez az sem illic, hogy attyának háza-népérűl elfeletkezzéc; Joseph penig ezeket beszélli ma-

Job. 2.

Pſal. 115.

li maga felől. Az mellyre ez a' felelet: Nem az, mint ha Joseph az ő attyárul, és attyának háza-népérűl valami hálá-adatlan embernec modgyára el-feletkezett volna, sem hogy az ő előbbi nyomoruságirűl mindeneſtűl fogva el-feletkezett volna: hanem az ő attyafiainac rajta tött boszszu-tételekrűl ugy el feletkezet, hogy azért ő rajtoc sem ő maga, sem más által, sem titkon, sem nyilván, sem az ő szivében, sem penig külső tselekedetivel soha nem akart, és nē kivánt boszszut állani.

Három okáért nevezi Joseph az ő fiát Manasſenac: 1. Hogy az Istennek hozzá valo jo voltát magaszta-lná. 2. Hogy Istent az ő jelen valo boldogh állapattyának *Authorának* lenni ezzel-is meg-mutatná. 3. Hog' ez nevezettel magát-is az Istenhez valo gyakor hálá-adásra serkengetné, valamenyiszer ezzel a' nevezettel az ő fiát *compellálná*, meg-szolitaná. Hasonlo okbol nevezé a' másik fiát-is Ephraimnac, azaz, Meg-szapori-

poritott Isten, ugymond, engemet, az én nyomoruságomnac földében. A'miképpen az előtt az ő boldog állapattyát Istennec *asscribállya*, ugy ebben az ő másodic fiának nevezetiben-is azt jelenti, hogy az ő magzatit-is ingyen valo kegyelméből Isten ajándékozta néki.

Liberi nostri a Deo dantur.

TANUSAG.

Meg-mutattya ez tudomány K. hogy az Istennec hivei nem csak a' boldog állapatnac idején terjednec, hanem még a'nyomoruságnac közepette-is sokasodnac, mivel az embereknec meg-szaporodásoc Istennec áldása. Példa erre az Izrael fiai, kik az ő attyockal Jácobbal edgyűt 70 léleckel mentenek-bé Ægyiptusban, de 400 esztendő alatt ugy meg-szaporodánac, hogy az Ægyiptusokat sokaságockal meg-haladtác vala, a'mint Moses jelenti.

Genes. 3.

Exod. 1. 7.

Vajhami-is K. meg-gondolnoc az Istennec velünc valo sok jo tétemenyit, bizony mi-is Magyar nemzet Josephel méltán mondhatnóc: Elfelejtette Isten mi velünc amaz 1621 esztendőben regnálo szomoru dóghalált, mellyben sok édes atyác, és keserves anyác az ő szerelmes magzattyoktul meg-váltanac, sok házasoc férjektül gyámoltalan özvegységre marattanac, mondom, elfelejtette Isten velünc, mert ismét megszaporitott minket, és a'siralom után meg-örvendeztetett, a'háboruság után békeséget, és a'szükség után bőséget adott. Meg-lássad annakokáért, hogy mikor eszel és megelégeszel, és mikor a'te barmaid, juhaid meg-sokasodnac, ezüstöd, aranyad, és minden joszágod meg-bővül, a' békeségben meg-nyugszol, fiaid, leányid előtted, mint a'szép zöldellő pálma és szőlő veszszőc felnevekednec, fel ne fualkodgyál a'te vedben, és azt ne mondgyad: *Az én hatalmam és az én kezeimnec ereje szerzette ennékem ezeket*; mert ha kűlömben tselekedel, egyűld te-is azt fogod hallani, a'mit Ezechiel halla Istentül, kinec igy szola Isten: *Imé én*

Deut. 5.

Ezech. 24. v. 15. *én el-vészem tsapással a' te szemeidnec kivánságát.* és a' mit a' Sido népnek-is monda Isten: *En vészem-el*, ugy-mond, *a' tifiaitokat és leányitokat.*

Ittem v. 25.

A' HARMADIKROL.

A' 7. bú esztendőc után, miképpen kezdettenec a' szúk esztendőc, elősző Ægyiptus kőrnyúl, az után Ægyiptusban, meg-tettzeni, arrul igy szol Moses: *El-kezdénec*, ugy-mond, *közelgetni az éhségnec 7. esztendei, mint Joseph meg-mondotta. vala: és vala éhség minden tartományokban.*

Itt az tlássuk-meg K. miért botsátotta volt Isten Ægyiptus országára azt a' kőzönséges nagy éhséget? Ennec illyen 4. okait adhattyuc.

1. Az ő mindennapi bálványozásáért, kik igen bálványozo népec voltanac; kiknec Templomoc noha Indiai drága kőveckel, arannyal, ezűstel ékesec voltanac, és tündöklőttenec, (mint mostan a' Pápa országában, kirűl Bernárd Doctor igy panaszolkodic, mondván: *O Vanitas vanitatum, &c.*) Noha mondom az Ægyiptusi Templomok-is kivűl, de sőt belől-is ékesec voltanac drága kőveckel; De azokban Isten gyanánt Matskákat, Bornyukat, Crocodilusokat, és Sárkanyokat, tiszteltenec. 2. Tőb egyéb féle bű-neiért-is meg-érdemlette ezt Ægyiptus, mert noha a' bűségnec idején Joseph őket a' mértékletes életre intette, mindazáltal sokan a' tobzodástul meg nem szűntenec; a' mint a' bűsegnec idején gyakorta tobzodásra szoktanac az emberec vetemedni, amaz mondás szerént: *Luxuriant animi rebus plerumq; secundis.* Gyakorta a' boldog állapatnac idején, tobzodnac avagy bujálkodnac az elméc; az az, az emberec. De sőt Joseph felől-is, hihető, hogy gonoszul itélt a' kősség, mint uj ado rendeléset *Authora*, találoja, és rendelője felől, ama' példa beszéd szerént: *Novus Rex, Novalex.* Uj Király, Uj tőrvény; a' melly mértékletlen életért és tobzodásért gyakorta Isten az embereket nagy éhséggel szok-

Hanc Bernhardi sententiã vide sup. p. 57.

Greg. Rychterus, Aximat. Oeconō. lib. 2.

ta meg-bűntetni, a' mint ama' tobzodo iffiat, kirűl Chriſtus Urunc emlekezic ſzent Lukátsnál. 3. Az ő régi és elébbi gonoſságokért-is méltán meg-érdemlette ezt Ægyiptus. Mert az Iſten gyakorta az ő bűnért új bűntetéſſel meg-bűnteti az embereket, ha ſzintén ackor igaz igyéc vagyon-is, mikor bűntettetnec. Példa erre a' puſztában bálványozo Izraélitác, kiknec azt monda Iſten: *En*, ugy-mond, *a' meg-látogatáſnac napján ezt-is az ő bűnöket meg-látogatom*; annak-okáért mikor az Ur a' népet az után bűnteti vala, azért-is bűnteti vala, hogy tiſzteltéc volna a' bornyu képet, mert noha az Ur Iſten edgy ideig néha el-hallaſztya az bűntetéſt, de az ő hoſzſzu ideiglen valo tűrését, annakutánna a' bűntetéſnec nehéz és ſulyos voltával állattya helyére, ama' mondás ſzerént: *Quod differtur, non aufertur*. A' mi el-hallad azzal el nem mulic: Gyakorta vagyon ez-is, hogy ha a' *Magiſtrátuſoc* a' bűnt veſzſzővel meg nem

Cap. 16.

Exod 32. 34.

nem bűntetic, az után az Iſten azokat Scorpiockal marattya, miképpen a' mértékletlen beteg kegyetlenné téſzi az orvoſt, ugy a' ſzo-fogadatlá bűnőſőc haragra indittyác az Iſtent, és kemén' bűntetéſre. 4. Hog' ez alkalmatoſsággal az Izraelnec fiai Ægyiptusban bé-kőltőznénec az Iſtennec mondáſa ſzerént, és Oſeás Prophetának-is jővédőléſe ſzerént. *Oſeæ. 11.*

TANUSAGOK.

I. Intettetéſünkre tanullyuk-meg, hogy a' bűségnec idején a' kővetkezendő ſzükségről mindenkor megemlekezzünc, nem a' végre, mint ha az Iſtennec reánc valo gondviſeléſe és el-táplálása felől kételkednénc és kétségben eſnénc, hanem azért, hog' minden alkalmatoſsággal a' jozanságra és mértékletes életre igyekezzünc, a' mint ſzent Pál-is int bennünket, mondván: *Sive editis, ſive bibitis, omnia in gloriam Dei facite.*

II. Az Iſten beſzédénec igaſsága-is *commendáltatic* itt minékünc, mert igy ſzola Moſes: *A' mint meg-mondot-*

ta vala Joſeph, a' ſerént el-kévetkezett a' 7 ſzűk eſztendő, mellyet Joſeph a' ſzent Léleknec tanátsából mődott, miképpen azért ez-is bé-tőlt fogyatkozás nélkűl, igy a' több dolgok-is, mellyeket Iſten az ő ſzolgai és Prophétái által meg-jövendőltetett, mind bé-tőltenec, és a' mellyec hátra vadnac azokban a' Prophétiákban, azok-is jövendőben mind bétellyeſednec. *Mert nem emberi indulatbol ſzármáztanac régen a' Prophétiác, hanem a' ſzent Léleknec ihléséből ſzolottanac az Iſtennec ſzent emberei*, a' mint a' ſzent Péter Apoſtal bizonyittya. Idvőzitőnk-is ezen dolgot erőſſiti, mondván: *Az égh és a' föld el-mulic, de az én beſédē el nem mulic.*

2.Pet. 2.

Luc. 21.

A' NEGYEDIKRŐL.

Végezetre láſſuc immár azt-is, a' 7 ſzűk eſztendőkben mit tselekedett Joſeph. *Meg-éhezéc*, azt mondgya Moſes, *a' nép, és kiált vala Pharahora a' kenyérért. Monda penig Pharaho az Ægyiptumbélieknec, mennyetek el Joſephez, és a' mit mond azt tselekedgyétec.*

Ebben-is méltán ditsiretet érdemel Pharaho, hogy Joſephnec tőtt fogadását illyen igen álhatatoſſan meg-állotta, mert királyi dolog ugyan valamit fogadni és igérni, de paraſztság meg-állani, a' mint ama' kőzőnséges verſ-is tartya:

Regia crede mihi res eſt promittere multa,
Sed præſtare fidē, ruſticitatis opus. (ta,

De imé Pharaho Joſefnec tőtt fogadását hiba nélkűl ugy meg-állotta, hogy Joſephre tsac meg ſem haragut a' pogány Fejedelē, mondván: Miért nem ád Joſeph a' népnec gabonát, hogy ne kiáltanának én reám, mit buſitnac engem azzal, mondom, nem mondgya ezt Pharaho, mert nyilván tudgya vala, hogy Joſeph igen eſzes és hű férfiu volna, annakokáért mindeneket ő hozzá igazit, és ſemmit nem *præſcribál*, ő eleiben ebből ſemmi rendet nem ſzab, mit tselekedgyéc, hanē inkáb azt mondgya: *A' mit tinéktec Joſeph mondánd, azt tselekedgyétec.* Ezt a' *prærogativát* és hatalmat adta az Atya Iſten-is az ő

szent Fiának, a' mi igaz Josephünknec, és minket-is mindnyájan ehez igazit, és azt parantsollya, hogy ötet halgassuc, a' mit parantsol azt tselekedgyüc, ő hozzá mennyünc mind a' lelki s-mind a' testi eledelért, ő tőle tanullyunc minden joszágos tselekedeteket. Mellyre segéllyen bennünket ő szent Felsége. Amen.

Matt. 17. 5.

XXXV. PRÆDIKATIO.

Ex Cap. XLII. Videns autem Jacob, quòd &c. à versu 1. usq; ad 5 versum.

Lib. 3. Æn. VErgilius az éhséget *malesuadának*, az az, gonosz tanáts-adonac mondotta, méltán-is penig; mert az éhség mind tűzre, vizre, fegyverre, és messze lévő idegen földre elűzi és kergeti az embereket. Az éhség a' fene vadakat meg-szélíditi, a' Király fiával a' disznoc malatáját meg-bőtsülteti, a' szo-fogadatlan is-fiakat engedelmessé tészi, a' mi nagyob, az anyáckal édes magzattyoknac testeketis meg-éteti, a' mint ezek mind Samariában, s-mind Jerusálemben meg-történtenec. Az éhség fáraszt otta a' Jácob tiz fiait-is Chánahán földéből 80 egész mérföldnél többre Ægyitumban gabona venni, mellyről Moses ebben a' 42 *Caputban* bőséggel emlekezic.

2. Reg. 6. 29. De Bel. Jud. lib. 7. cap. 8. Josephus.

Kinec három Része vagyon.

I. Meg-irja Moses, miképpen ereszt ette Jácob az ő tiz fiait Ægyiptusban gabona venni.

II. Meg-jelenti, miképpen vötte, és mint tartotta Joseph magát az ő bátt yaihoz.

III. Hazájokban valo meg-térésekről tészen emlekezetet, kik haza érkezvén, attyoknac minden dolgokat meg beszéllettenec.

Az első Részben ismét három dolog vagyon:

Az elsőben foglaltatic a' Jácob tanátsa, és parantsolattya.

2. Az ő fiainac attyokhoz valo engedelmességec, és úthoz valo készülésec.

3. A' több társaságg al edgyütt miképpen mentenec, és jutott anac Ægyiptusban.

Rendel mind a' három pontotskákrul

rul szollyunc Isten segitségéből, és azokbol a' Tanuságokat-is kűlőn meg-jegyezzűc.

AZ ELSŐ RŐL.

Jácob, mint kegyes és jo gondviselő atya, nem annyira a' maga sorsán, mint fiainac, leányinac, és kisded neveletlen unokáinac, éhség miatt valo szánakozásra mélto állapattyokat látván, szorgalmatoskodic az ő eledelekért, részszerént azért dorgállya, részszerént penig tanátsot ád az ő fiainac, ezt mondván: *Mit néztec edgymásra? Imé hallom hogy Ægyiptusban gabona vagyon, ménnyetec oda; és vegyetec nékűnc onnét gabonát, hogy éllyűnc és ne hallyunk-meg.*

TANUSAG.

I. Innét eszűnkben vehettyűc, mit kűlőmbőzzőn a' véneknec okosságoc és tanátsoc, az iffiaknac okosságoktul és tanátsoktul, és melly nagy kűlőmbség légyen az atyáknac és a' fiaknac gondviseléséc közőtt. A' Jácob fiai éhezvén, csak edgymásra néznec, és ki-ki csak magára akar gondot viselni, és vélekedvén, csak haboznac, és nem tudgyác mit tselekedgyenec. De imé az ő vén attyoc közönségesen mindenikre gondot viselvén, mit tselekedgyenec meg-tanittya őket reá, és útat irt nékiec.

Ebből K. a' Jácobnac példájából a' negédes és kevély iffiac dorgáltatnac és feddetnec, kik magokhoz képest a' véneket semminec tartyác, és magokat igen bőltseknec alittyác; ha penig reá kelnec és kőrmőkre ég, mint a' Jácob tiz fiainac, avagy csak tévelyegnec, vélekednec, edgymásra néznec, avagy hogy illetlen és vakmerő haszontalan tanátsot végeznec; Annak-okáért az Istenfélő iffiaknac mélto a' bőltseknec, és véneknec jo tanátsokat meg-halgatni, és meg-fogadni, mert miképpen a' fiatal szőlő bűvebben teremti ug'an a' bort, a' régi meg-aggot szőlőnél, de azért a' régi szőlő job bort teremt az uj szőlőnél: Ezenképpen az iffiac többet szolnac ugyan a' véneknél, de

de a' vénec haſznoſſab dolgokat mondanac.

Alig ha a' Dávid Király unokája Roboam Király, ſok búvát és kárát nem vallá aziffiac tanátsának, (nem fogadván a' véneknec jo tanátsokat) kik ezt adác tanátsul a' Királynac: *Azt mondgyad Király azoknac, a' kik tűled azt kivánnyác, hogy ô rajtoc meg-könnyebitsed a' te atyádnac kemény ſsolgálattyát, és nehéz igáját: Az én kiſſebbic ujom-is nagyobb az én atyámnac egéſz derekánál! ha az én atyám oſtorockal oſtorozott titeket, én Scorpiockal maratlac benneteket.* Biás felől-is azt olvaſſuc, hogy midőn ez a' Philoſophus meg-hallotta volna, hogy az ô hazáját Pryenes Városát az ellenség el-puſztitotta volna, azt mondotta: Méltán eſet rajta, mert ſemmi inkáb nem edgyez az igaſsággal, mint az, hogy a' ki a' véneknec, és bóltseknec jo tanátſokat és intéſeket meg nem fogadgya, az ellenségnec rabságát és nehéz igáját viſellye.

1.Reg. 12. v. 10. 11.

Val.Max.

A' MASODIKROL.

Láſſuc immár a' Jácob fiainac attyokhoz valo engedelmeſségeket; *El-menénec*, ugy-mond, *a' Jákobnac tiz fiai, hogy vennénec gabonát Ægyiptumban.* Tsak könnyen engednec ebben az ô attyoknac tanátsának, mert az éhség és ſzükség ah ki ſok meſterségekre meg-tanittya az embert! az aluvókat fel-ſerkenti, a' tunyákat ſerényecké, a' ſzemérmeſeket és félelmeſeket bátorságoſokká téſzi. Hogy penig Beniámint az ô tiz báttyaival edgyût Jácob elsô úttal el nem botsátotta, ennec illyen két okait mondhattyuc: Elsô ok nézett Jácobra, máſic Iſtenre. 1. Jácobra nézvén, ezért lőtt, mivel Beniámin Jákobnac (mint az előtt Joſeph) igen kedves és vénségénec fia vala, az ô kedves feleségétűl Racheltűl, annak-okáért inkáb ſzorgalmatoskodott és ſzánakodottennec az ô nyomoruſága felől, hogy ſem mint a' többirűl. 2. Az Iſtennec gondviſelésére nézvén (ki minden dolgokat, ezt-is a' mint akarta

Pauperta excitat artes.

ugy

ugy igazgatta) ez okáért lett: 1. Hogy ezec a' 10 atyafiac, kik a' gonosságban Joseph ellen mind edgyet értettenec volt, edgyűtt dorgáltatnánac, feddetnénec és faggattatnánac Ægyiptusban Josephtűl. 2. Hogy Josephnec job modgya és alkalmatossága lehetne az ő báttyainac kemén' beszédeckel valo meg-visgálásokra és dorgálásokra, mellyeket az igaz Beniáminnac vélec edgyűtt ne kelletnéc szenvedni.

II. Tanullyuk-meg innét K. Valamelly dolgoc emberi akaratbol viseltetnec, azoc edgyszer s-mind az Istennec gondviseléséből és igazgatásából-is lésznec; holott ő Felsége ád arra-is erőt, hog' valami jot meggondolhassunc, akarhassunc, és hogy azokat végbe-is vihessűc. Az ő szent akarattya nélkűl tsak meg sem mozdulhatunc, mivel *ő benne élünc, vagyunc és mozgunc*, a' mint a' szent Pál mondgya. *Act. 17. 25.*

A' HARMADIKROL.

Harmadic részében immár okát mond-

mondgya Moses, mitsoda dolog kénszeritette és izgatta leg főképpen a' Jácob fiait, hogy Ægyiptusban mennyenec? A' mint az ő attyoknac bőtsűleti és parantsolattya, hihető bizony hogy jobban kénszeritette őket erre az éhség, a' mellyből ismét két dolgot tanullyunk-meg.

TANUSAGOK.

I. A' Jácob fiainac példájokbol eszűnkben vehettyűc, melly igen nagy és nehéz dolgokra kénszeriti az éhség az embert, ki mind tűzre, vizre, ezer fęle veszedelmekre reá viszi, a' mint eléb-is jelentém. Az éhség kénszeritette Abrahámot Ægyiptusban, Isakot penig Gerárban menni, holott a' pogány Fejedelmec miatt mind két Pátriárcha nagy félelemben és veszedelmekben forgottanac. Az éhség adta tanátsul ama' 4 bélpoklos férfiaknac, hogy Samaria kapuja elől az ellenségnec táborokban szőkjenec, kik edgymással igy tanátskozánac: *Jertek-el, szőkjűnk-el a' Siriabélieknec táborokban,* *Tertia doctrina.* *Gen. 12.* *Gen. 20.* *Gen. 26.* *2. Reg. 7. 4.*

ban, ha életünket meg-engedic éllyünc, és ha meg-ólnec hallyunk-meg: mert hatt maradunc, ehel halunk-meg. Ez űzte a' Jácob fiait Chánahán földéből kőzel 80 mérföldre Ægyiptusban, kik nagy ſok és kietlen puſztákon, kegyetlen vadac és tolvajoc kőzőtt kénſzeriteténec által bolygani, mellyec a' háboruſágokban és éhségnec idejen, főképpen az úton-járokat gyakorta meg ſzoktác háborgatni, de az éhség meg-győz mindeneket. Felséges Iſten! ha a' teſtnec éhsége ezt tselekedheti, hogy ſemminémű veſzedelmeckel nem gondol, kőltségét ezért nem ſzánnya, fáratságát nem ſajnállya, sőt a' mi nagyob, még életét-is el-fogyatni nem nagy dolognac tartya: Mennyivel inkáb a' mi lelkűnknec éhsége inditson-fel minket a' mennyei őrőcké valo kenyérnec ſzorgalmatos keresésére, mellyel a' mi meg-éhezett lelkűnket táplálhaſſuc, tudván az Iſtennec igéjéből, *hog' nem tsak kenyérrel él az ember.* Ennec ſzorgalmatos keresésére int

Matth. 5.

int Idvőzitőnc bennűnket gyakor helyen a' ſzent irásban; de többi kőzzűl nevezetes, midőn a' ſzent Jánoſnál igy ſzol: *Munkálkodgyatoc*, ugy- *Joh. 6. 27.* mond, *nem az eledelért, a' ki el-vész, hanem a' kenyérért, melly meg-marad az őrők életre, mellyet az embernec Fia ád néktec.*

Nem kell erre a' kőltség, nem ſzűkséges erre a' ſok pénz, nem kell ezért meſzſze utra Ægyiptusban avagy Siriában menni, ſem Romában, Tseſztakoban, és Compoſtellában fáradni, a' mint a' Romai Pápa parantsolattya tartya és kivánnya, ki ez boldogtalan világnac nagyob réſzét el-tsábitotta, meg-tsalta, és ezzel játzottattya és fáraſztya. Hanem ehez a' lelki eleségnec vételéhez az Iſtenhez valo igaz meg-térés, tiſzta életnec kővetéſe, és buzgo imátság kivántatic, az Eſaiás Prophétánac im ez intéſe ſzerént: *Mindnyájan kik ſomjuhoztoc, jőjetec a' vizekre, ti-is kiknec nintsen pénzetec, jőjetek-el, vegyetec minden pénz nél-* *Eſa. 55. 1.*

kûl, és minden jutalom nélkûl bort és tejet. Melly Prophéta mondásával az Anthichriſtuſnac bûn botsánattya, és a' hitben tétovázo embereknec bolondságoc feddetnec, kik a' Romai Pápának hamis *indulgentiájával*, az az, bûn botsátásával magokat meg-hadgyác tsalni. Ugyan ezen dologrul nyilvábban ſzol a' Prophéta a' maſodic versben, sôt ugyan dorgállya az ollyatén embereket, mondván: *Miért kôltôtôc pénzt a' haſzontalan eledelre? Miért fáradtoc azért, a' mi meg nem elégithet?* Iſa. 55. 2.

II. Azt-is eſzünkben vehettyûc innét, hogy a' kôzônséges nyomoruságokban, még a' hivek-is edgy aránt bé-merûlnec az hitetleneckel, igaz ez: Im példáckal mutatom-meg: Jácob Pátriárka, a' pogány Chananæuſockal, kik kôzôtt élt és lakott, edgyûtt éhezett; igy az Iſtennec baráti Abrahám és Iſác; Jeremiás edgyût vitetic az el-ſzôkôtt, bujdoſo és engedetlen Sido néppel Ægyiptusban, Daniel, Ezechiel, a' hitet- Jer. 44.

hitetleneknec ſeregével Babilloniában. Claudius Tsáſzár idejében, kôzônséges éhséggel gyôtôrtetnec a' kereſztyénec Sidoságban az hitetleneckel. Claudius.

S-mondhatnád: Vallyon ſ-miért kell ennec igy lenni? F. 1. Ezért mert ezen e' világon a' hivec a' hitetlenekkel mind edgy *contuberniumban*, edg' tárſaságban vadnac; miképpen a' kik edgy hajoban eveznec, azoknac egyenlô állapattyoc vagyon, eg'enlô veſzedelmekben forognac, a' ſzélveſzeket, habokat, és hajo tôréſeket, mind edgyût kénſzerittetnec ſzenvedni. 2. Mert még az igen nagy ſzent emberek-is nintsenec valami bûn nélkûl, mellyec ô bennek is meg-bûntettetnec, sôt még hamaréb, hogy ſem mint e' világi iſtentelenekben, mivel az Iſten a' hitetleneknec, mint moſtoha fiaknac, leg tôbbet tûr és kedvez, de az ô hiveiben tsak mi kitsiny fogyatkozáſt és bûnt-is meg-bûntet. Erre nézve mondgya a' ſzent Pál: *Hogy a' kit az Ur* Heb. 12. 8.

Ur Isten nem sanyargat, az nem igaz fiu, hanem sattyu. 3. Azt-is mondhattyuc, hogy nem annyira bűnnec bűntetése a' hiveken az Istennec atyaiképpen valo sujtolo veszszeje, mint az ő hitőknec, kereszтyénségeknec, békeséges tűréseknec gyakorlása és meg-próbálása, mellyet a' hivec értvén jo neven vésznec Istentűl, és a' szent Dáviddal azt mondgyác: *Jo ennékem Uram, hogy meg-látogattál engemet, mert igy tanultam meg a' te igasságodat.* Kire segéllyen minket-is ő szent Felsége, Fiáért a' Jesus Christusért, Amen.

Psal. 119. 71.

XXXVI. PRÆDIKATIO.

Joseph autem erat Dominus regionis, &c. à ver. 6. usq; ad versum. 19.

MItsoda alkalmatosággal ment volt bé Jácob háza-népével edgyűt Ægyiptusban, ebben a' *Caputban* világosson meg-irja Moses, tudni-illic az éhség, ki ő néki erre alkalmatosságot adott, hogy fiait gabonáért Ægyiptusban küldgye: Holott

lott Josephtűl meg-ismértetvén, elősző kemény beszédeckel illeti az ő báttyait, kiket bizonyos *conditioval*, és gabonával visza eresztvén, Siméont fogságban hadgya; ezért hogy Beniámint vélec el-hozván, ő néki azt bé-mutasác; mellyet midőn azoc meg-tselekedtenec volna, végezetre Joseph meg-ismérteti magát vélec, és az ő attyát házanépével edgyűt Ægyiptusban bé-költőzteti.

Négy részei vadnac ez el-olvasott 12 verseknec.

1. *Részében meg-jelenti Josephnec szerénysége, és jo gondviselése, minden némű dolgaiban.*
2. *Minémű bőtsületet és tiszteséget tőttenec Josephnec az ő báttyai, azt-is meg-irja.*
3. *Josephnec attyafiaihoz valo keménységét mondgya-meg, ki magát edgy előszszőr hozzájoc idegennec mutatta.*
4. *Miképpen mentegettéc azoc előtte magokat, azt-is meg-jedzi.*

Mostan tsak az első és a' második-

rul emlekezem, a' harmadic és a' negyedic *particulákrul*, ez után valo prædicátiomban emlekezem.

AZ ELSŏRŏL.

Joſeph vala penig annac a' tartománynac Ura, és ŏ adgya vala a' gabonát a' tartománynac minden népének; mivel hogy Joſephnec mind hűségérűl, ſerénységérűl, és tiſztiben valo hiven forgolodásárul, ez előtt ſzolottunc; Annak-okáért láſſuc a' máſodic *pontotskát*, tudni-illic minémű bŏtsűletet, és tiſzteſséget tŏttenec az ŏ attyafiai Joſephnec.

A' MASODIKROL.

Errűl-is igy emlekezic Moſes: *Es artzal ŏ előtte az földre le-burulánac.* Jollehet ezzel a' tiſzteſség tétellel Joſephez, ugy mint nagy Fejedelemhez, jo akarattyokat és ſzeretetetket akartác a' Jácob fiai meg-jelenteni, mivel az eſzes emberec, az kik Királyockal és Fejedelmeckel ſzolnac, ug' ſzabjác mind beſzédeket mind magokat, hog' tiſzteségec ſ-méltoságoc ellen valamit ne mivellyenec, kivel a' Ki-

a' Királyt, avagy Fejedelmet meg bántanájác: De az mindeneket bŏltsen *gubernálo* Iſten ezeket, mint kevély és irigy embereket, Joſeph előtt meg-hajtotta és meg-alázta, hogy ecképpen bé-tellyeſednéc az Iſtennec *oráculomja*, az az, Joſephnec régi látott álma, mellyet az ŏ lakta földében az ŏ attya, annya, és báttyai felől látott vala, kirűl az előtt ſzolottunc, kiket látván Joſeph, azt mondgya Moſes, leg ottan meg-iſmérte ŏket, de az ŏ attyafiai ŏtet meg nem iſmértéc. Mivel-hogy Joſeph az előtt-is ŏreg állapattyokban magoc viſelésébē látta vala, és ſzűntelen edgyűt forgodott vala vélec, kik ſem teſteknec állapattyában, ſem ábrázattyokban, ſem ſzavoc járásában, ſemmit avagy igen kitsint változtanac volt meg az időtűl fogván; Hogy penig amazoc ŏtet meg nem iſmértéc mindgyárt első tekintettel; nem volt tsuda, mert Joſeph, mind teſténec állapattyában, ugy-mint ábrázattyában, ſzavában,

nyelvében, öltözetiben, és mindennémű állapattyában igen megváltozott volt.

1. Mert a' mikor el-adtác, ackor Joseph 17 esztendős iffiu volt, de a' mikor láttác, meg-nevekedett, vastagodott, szakállosodott, és közel 40 esztendőskorbéli állapattyában láttyác, kit 23 esztendőtől fogván nem láttanac vala. A' kit régen megholtnac lenni alitnac vala, mostan azt immár nem tarka ruhában láttyác, mellyben régen az ő attya Izraël jártatta; hanem Ægyiptomi és Királyi ékes öltözetben, és idegẽ Ægyiptusi nyelven beszélleni hallyác.

2. Josephnec véletlen méltósága-is el-fogta vala az ő szemeket és elméjeket, ugy-annyira, hogy csak szivekben és elméjekben sem őtlött, hogy az ő tőllőc el-adatott attyokfia Joseph volna az az Ægyiptusi Fejedelem.

3. Az Istennec kiváltképpen valo *providentiája* forgott ebben főképpen, ki az ő szemeket meg-tar-

toztatta, hogy őtet meg ne ismerhetnéc, minekelőtte meg nem dorgáltatnánac, és Josephtől kemény beszédeckel meg nem *examináltatnánac*, hogy igy az ő gonosz tselekedeteknec gondolkodására, meg-bánására és vádolására inditatnánac, a' melly meg-is lőn, mint ez után meg-hallyuc. Joseph penig látván őket a' földre ő előtte le-borulni, azt mondgya a' szent historia, leg ottan meg-ismérte őket, és az ő régi álmárul-is meg-emlekezett, mellyet az előtt 23 esztendőckel látott volt, mind ezekből illyen három tanuságokat jegyezzünk-meg.

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg innét, hogy a' mi tudatlanságinc által-is gyakorta az Istennec tanátsa véghez megyen, az az, gyakorta inkáb szolgál az Istennec ditsőségére a' mi tudatlanságunc, hogy sem mint a' mit néha tudunc. Igaz ez, hogy ez igaz légyen, illyen szent irásbéli bizonyságockal mutatom-meg: Meg-mon-

Ignorantia nostra ministra est Dei plerũque magis quam sciẽtia

dottác volt a' Prophétác, hogy a' Sido népec a' Chriſtus Jeſuſt meg-vetic, és meg-ôlic, meg tselekedtéc ezt-is, de tudatlanságbol, mert *ha iſmértéc volna a' ditsôſſégnec Urát, meg nem feſzitettéc volna*, a' mint a' ſzent Pál mondgya. Azt-is nyilván meg-jôvendôlte az Apoſtal, *hogy némellyec az utolſó idôben a' hittûl el-ſzakadnac, és hitetô lelkekhez és ördôgi tudományhoz figyelmeznec.* Ez-is az Apoſtol mondáſa tudatlanság által tôlt és telik-bé naponként, mert tudva kitsoda ragaſzkodnéc a' tévelygô lelkekhez, és az ördôgnec tudományához. Meg-jelentette vala Iſten két rendbéli álmai által Joſephnek-is, hogy az ô báttyai elôtte magokat meg-hajtanác, és Fejedelemhez illendô tiſzteſséget tennénec néki, imé ezek-is meg-tselekeſzic, de tudatlanságbol. Haſonlo képpen Caiphas Chriſtus Urunc felôl illyen tanátsot adott vala a' Sidoknac: *Job*, ugy-mond, *edgy embernec meg-halni a' népért, hogy ſem mint az egéſz nép el-*

i. Corint. 2.

1 Tim. 4. v. 1.

Joh. 11. v. 50.

el-veſzſzen. Mellyet ô a' Chriſtus Jeſushoz valo gyûlôlségébôl, irigységébôl, és mint edgy tudatlanságbol mondott.

II. Tanullyuk-meg azt-is innét, miképpen ſzokta Iſten az ó bûnt uj bûntetéſsel meg-bûntetni, és a' kevélyeket meg-alázni, ellenben penig az alázatoſokat fel-magaſztalni. Imé Joſeph Iſtentûl fel-magaſztaltatván áll; De az ô kevély attyafiait láttya, elôtte a' fôldig le-burulni és meg-aláztatni, kiktûl az elôtt azt hallotta vala; *Nemde Királyunc léſzezſ-é te minékünc? Nemde uralkodván uralkodol-é mi rajtunc? Iholjô amaz álom láto, jertec ôllyûk-meg ôtet*; Imé a' kiktûl az ô ruhájából megfoſztatott volt, az ó kútban vettetett volt, és gyalázatoſon el-adatott volt, moſt azokat ô elôtte a' fôldig láttya meg-aláztatni.

Felséges Ur Iſten Joſephbenn-is emberi indulatoc és gyarloságoc lévén, mitsoda ſzivel lehetett hozzájoc, avagy nem méltán gondolhatott

tott volna-é eképpen? Ah gonosz emberec! ezec azoc, kik engemet elveszteni igyekeztenec, mod nélkül gyülöltenec, tsufoltanac, nevettenec, a' kik miatt sok nyomorúságokban forgottam, majd kedvem szerént meg-állom immár buszszumat rajtoc. Valamelly kegyetlen és könyörületlen ember igy *discurrálhatott* volna: De Joseph félvén az Istent, s-nem annyira őket, mint az Istent tekintvén, meg-mértéklé ő magát és meg-győzi haragját, és inkáb kivánnya meg-maradásokat, hogy sem mint rajtoc valo boszszu állását, előtte viselvén az Istennec amaz parantsolattyát; *Mea est ultio, & ego rependam.* Ismét, *Non vincaris à malo, sed vince bono malum.*

Rom. 12.

III. Vegyük eszünkben azt-is, melly jeles modon meg-példáztatott Josephben, és az ő attyafiaiban az a' dolog, melly Christus Urunc és az ő tanitványi között, az ő fel-támadásának utánna történt. Midőn Christus Urunc a' kertben Mária

ria Magdalénának meg-jelent vala, jol ismérte ő szent Felsége a' siránkozo Máriát, de amaz nem ismérte Idvözitőnket, valameddig magát néki meg nem jelentette. Ezenképpen amaz Emausban menő két tanitvánnyok-is nem isméric meg őtet, de Christus Urunc őket nyilván ismérte; Hasonlaképpen, az előtt mikor a' kertben meg-fogác Christus Urunkat, nem ismérhették-meg, sem Judás sem a' több vitézec, hanem maga meg-mondotta magát, igy szolván: *Ego sum.* Igy Joseph-is valameddig azt nem mondá: *Ego sum Joseph frater vester*; *En vagyoc a' ti atyátokfia Joseph*; nem ismérhették-meg őtet az ő attyafiai. Mostan-is ugy rejtette-el magát ő szent Felsége az ő ditsőségében, hogy tsak kevesektül ismértetic, ő szent Felsége penig azonközben mindeneket jol ismér, de el-jő még az az idő a' mikor mindenec meg-isméric őtet, még az ő ellenségi-is, a' kik őtet el-attác, meg-vőttéc, kárhoztattác, el-arultác

Johan. 20.

Luc. ult.

Joh. 18. 5.

tác és meg-feſzitettéc, a' mint a' Sz. János bizonyittya, mondván: *Imé el-jô felyhôckel, és minden ſzem meglátlya ôtet, még a' kik ôtet által-ſzegezték-is, és jajgatáſſal ſirnac ô elôtte e' földnec minden nemzetségi.* Ugy léſzen bizonyára, Amen.

XXXVII. PRÆDIKATIO.

Dixitq; ad eos, exploratores eſtis, &c. à verſ. 9. uſq; ad 16 verſum.

Tertia & 4ta pars 36 Concionis.

A' HARMADIKROL.

3. Lássuk-meg immár Joſephnec attyafiaihoz valo kemény maga-viſelését.

4. Azoknac magoc mentegetéſeket.

IGy ſzol azért Joſeph: *Kémec vadtoc ti, kik azért jöttetec, hogy ez tartománynac erôtlen réſſét meg-láſsátoc, &c.* Szokáſoc ez a' Fejedelmeknec és hatalmas embereknec, hogy a' mit edgyſzer meg-mondanac, azt nem hamar, és nem könnyen változtattyák-meg, a' mint meg-tettzic a' P. Pilatuſnac példájából-is, ki midôn a' Chriſtus Jeſus feje fôliben a' kereſztfára im ezt irta volna, I. N. R. I. a' Papi

a' Papi Fejedelmec váltig kiáltottác és ellenzettéc, hogy ne irja azt, hogy ô Sidóc Királlya, hanem hogy ô maga mondotta azt maga felôl, hogy ô Sidóc Királlya; de Pilatus ugyan nẽ változtatá-meg az ô irását és értelmét, hanem meg-marada az ô elébbi értelmében, ezt mondván: *Quod ſcripſi, ſcripſi.* Igy Joſeph-is a' mint az *Johan. 19.* elôtt-is mondotta vala az ô bátryainac, hogy kémec volnánac, még-is ugyan azont állattya, igy ſzolván: *Ez az, a' mit mondéc néktec, hogy kémec vadtoc.* Iſmét, *Ugy éllyen Pharaho hogy kémec vadtoc*, és igy, nagy keménységgel tartván magát hozzájoc, hazugságnac vétkével vádollya ôket.

A' NEGYEDIKRôL.

Hallyuc immár ezeknek-is magoc mentegetéſit; A' Joſeph attyafiai kettôvel mentic magokat: Edgyickel azzal, hogy ôk gabona venni mentec, és nem Ægyiptus kémleni; Máſickal azzal, hogy ôk nem valami bujdoſo ſohonnai emberec, kiknec

hátó-

hátokon házoc, hanem bőtsületes emberec és tiſzteſséges *fámiliából* valóc; Mert igy ſzolnac: *Mi te ſzolgaid tizenketten mind atyafiac vagyunc, edgy embernec fiai Chánahán földében, és imé a' kiſſebbikünc az attyával vagyon, edgyikünc nintsen ugyan.* Ezeknec az ő magoc mentegetéſeknec értelme ez: A' gonoſz járatbéli emberec igen el-titkollyác magokat, és ſem hazájokat, ſem attyokat, ſem penig a' miben fáradoznac, voltaképpen meg nem mondgyác, hanem tsak *ſimulálnac*, és a' Magiſtrátuſokat, Fejedelmeket igen el-kerülic, és nem örömeſt léſznec vélec ſzemben: De mi ſenkitül magunkat el nem titkoltuc és rejtettüc, lako földünket, atyánkat, edgy atyafiságunkat voltaképpen meg-mondgyuc, és te előtted-is, nagy Fejedelem lévén, bátorsággal jöttünc; Annak-okáért mi nem vagyunc gonoſz járatbéli emberec és kémec.

Vedd eſzedben K. ember, melly igen okoſon, avagy inkáb ravaſzon felel-

felelnec; Nem mondgyák-meg, ki légyen az ő attyoc, hanem edgy állallyában őket Chánahán földében lakozo embereknec nevezic, miért vallyon? Mert tudgyác vala, hogy az Ægyiptiuſoc előtt a' Sidoknac még tsak nevezetek-is gyülölséges volna, azért nem ſzolnac ecképpen; mi mindnyájan Sidoc vagyunc, Sido atyától és anyától ſzülettetett emberec vagyunc. Jollehet, igazat mondottanac ugyan abban, hogy ők tizenketten mind edgy atyafiac, és hogy Chanahán földében mind edgy ember gyermeki, abbann-is igazat ſzollottac, hogy az kiſſebbic az ő attyockal othon maradott, és a' tizen-kettődiket nem tudgyác hol vagyon, mondom, mind ezekben igazat mondottanac; De nem mondottak-meg néki mindeneket igazán, mert azt kell vala mondanioc: Az mi atyánc Sido ember, Jákobnac hijác, kinec mi mind az 12 fiai vagyunc, a' kiſſebbikünket othon hattuc, de edgy Joſeph nevű őtsénket

immár ugyan ſok ideje, hogy az Iſmaelitáknac 30 pénzen el-adtuc, kit mi moſtan nem tudunc, hol, és mitsoda főld határában lakic, él-é vagy meg-holt. Ezt a' két utolſo dolgot el-titkollyác; Tudni-illic, hogy ők nemzetségec ſzerént Sidóc, és hogy edgyic attyokfiát el-adtác.

T A N U S A G.

Vedd eſzedben innét K. ember, mire viſzi az embert a' fęlelem, és a' teſti gyarloság; A' mi az halando teſtnec javára, elő-menetelire, és győnyőrűségére vagyon, nem hamar, és nem kőnnyen feletkezik-el arrul, hanem azt igen kivánnya, elméjében forgattya, és, ha valami módgya vagyon benne, elő-is mődgya. De ellenben, a' mi a' gyarlo teſtnec izetlen és nem tettzic, igen okoſon és ravaſzon el ſzokta fedezni és takargatni azokat, mint ezec a' Jáçob fiai, Joſeph előtt igen ravaſzon el-titkolác az ő régi gonoſságokat.

Ezeket halván, azt mondhattya vala Joſeph nékiec: Kitsoda az az edgy

edgy ti kőzzűletec, a' kit mondotoc hogy nintsen, kinec hittác? miképpen veſztettétek azt el? terméſzet ſzerint valo halállal holt-é meg, vag' penig a' fene vadaktul ſzaggattatot-el? talám valamelly tsatán és hartzon fegyverrel vágattatott-le? avag' az ellenségtűl el-fogattatván rabságra vitetett? avagy talám ti magatoc adtátok-el? Kétség nélkűl, hogy ha Joſeph előttőc ezt forgatta volna, a' dolgot a' mint volt az ſzerint meg nem mondottác volna, hanem az igaſság ellen valami hazugságot magoc mentségére ſzolottac volna, és igy edgyic bűnt ezec a' máſickal meg tetéztéc volna, melyre az eſzes, bőlts és Iſtenfęlő Joſeph okot ő nékic nem akart adni.

Itt K. im ez három Kérdéſec nem illetlen jőnek-bé:

1. KERD. *Miért hogy Joſeph annyi ſok eſztendők alatt az ő attyánac Jákobnac ſe nyomoruságát, ſe boldog állapattyát hirré nem tőtte, holott tsak kőnnyen az ő állapattya fe-*

lől tudosíthatta volna, a' sok Ægyiptusban járo kelő kereskedő népec általôtet? Holott azért azt nem tselekedte, ugy tettzic, hogy ebben mélto Joseph a' feddésre és dorgálásra?

Aug. Ser. 82 de Tem. FEL. Agoston Doctor erre azt feleli, hogy ez a' dolog az Istennec kiváltképpen valo rendeléséből és tanátsából ezért volt, hogy sem Jácob annyi esztendőc alatt Joseph felől semmit nem értett, sem Joseph az ő attyának nem izent, hogy ecképpen Josephnec az Ægyiptusi Fejedelmi méltoságra valo fel-magasztaltatása, és Jácobnak-is házanépével edgyűtt Ægyiptusbau valo bé-menetele meg ne gátoltatnéc és el ne bontatnéc; Mert ha Jácob az ő kedves fiának el-adattatása felől valamit értett és hallott volna, kétség nélkűl, mint édes magzattyán keservő atya, se fáratságával, se kőltségével, és semminémű nyomoruságával nem gondolván, minden tehetségével abban munkálkodott volna, hog' az ő kedves magzattyát meg-szabaditván, haza

haza vitte volna, és ecképpen az Istennec tanátsa és *oraculumja* meg-bántódot vólna, a'ki lehetetlen dolog volt; Mert a' mint Idvőzitőnc mondgya: *Az ég és a' föld el-mulnac, de az én beszédim el nem mulnac.* Esaiásnál-is ő maga az igaz mondo Isten igy szol: *Az én tanátsom meg-ál, és az én akaratom meg-lészen.* Ezent erősíti Bálám Prophéta-is, mondván: *Nem ollyan az Isten mint az ember hog' hazudgyon, és nem embernec fia, hogy el-változtassa igiretit.* Cap. 15. Luc. 21. Esa. 56. Num. 23. 19.

2. KERD. *A' tökélletes és Istenfélő férfiuhoz a' tettetés és sinmutatás nem illic: De Joseph az ő attyafiaihoz nem ugy mint atyafi, hanem mint ellenség ugy tettette és tartotta magát: Annakokáért Joseph a' tökélletességnec és atyafiui szeretetnec törvénye ellen tselekedett, és igen vétkezett.*

FEL. Erre-is azt mondgyuc; Hog' Joseph ugy vétkezett vólna, ha az ő attyafiaitul meg-ismértetvén, magát el-titkolta volna, és az ő attyok fiának lenni magát meg-tagatta vólna;

na; De miért hogy Joseph nem gonosz végre, nem meg-tsaláſnac, ſem meg-bűntetéſnec, ſem az igaſságnac meg-tagadásának okáért titkolta-el magát edgy ideig, hanem az ő attyafiainac meg-probáláſoknac okáért, hogyha tudni-illic az ő elébbi gonosz tselekedeteket meg-ſzántác bántác volna-é? hogyha még-is ollyan gonoſzoc és irigyec volnának-é, mint régen? és hogy alattomban mind az ő őttse Beniámin felől, ſ-mind penig az ő attya és attyának egéſz házanépe felől valami bizonyoſt érthetne tőlőc. Továbbá az ő keménysége, és maga el-titkoláſa ezért-is nem volt gonosz, mivel hogy Joseph *Magiſtrátus* volt, a' *Magiſtrátusnac* tiſzti penig hogy az jövevényeket, kikhez kétség vagyon, kemény beſzédeckel meg-kérdezteſſenec, a' minéművec ezek-is voltanac.

Ide méltán alkalmaztathatod Chriſtus Urunknac tselekedetit, ki minden fogyatkozás nélkűl tettette az

az Emausban ménő két Tanitványoc előtt magát, hogy ő továb akarna menni, maga nem akart, hanem azzal az ő tselekedetivel ő Sz. Felsége azoknac a' tanitványoknac az ő meg-maraſztásában valo kivánságokat annális inkáb fel akarta gerjeſzteni.

3. KERD. *Nem vétkezett-é Joſeph, pogány modon Pharahonac életére esküvén-ő?*

FEL. A' ſzent embereknec mindennémű tselekedeteket hogy javallyuc, kőveſsűc, és minden dolgokban mentsűc, nem ſzűkség. Jollehet vakmerőképpen ſem illic őket vádolnunc és kárhoztatnunc. Ha azért azt mondgyuc, hogy Joſephnec ebben valo tselekedeti nem volt fogyatkozás nélkűl, nem vétkezűnc benne, melly a' gyarlo teſtnec erőtlenségéből lőtt, mert a' hivek-is ſzűntelen edgyűtt forogván a' hitetleneckel, gyakorta megmotskoltatnac, és jo erkőltsőkben megveſztegettetnec tőllőc, az bőltsnec

amaz ő mondása szerint: *Qui picem tangit coinquinabitur ab eâ.* Melly Josephben-is meg-tőrténhetett, az Ægyiptiusoc kőzőtt sok időktűl fogva lakván, és vélec *conversálkodván*, azért mondgyác ama' kőzőnséges versben: *Corrumpunt bonos mores consortia prava.* A' mi édes Istenűnc őrizzen és oltalmazzon-meg bennűnket minden gonosz társaságtul, és a' mi erőtlenségűnket gyámolitsa szent Lelkével, Amen.

XXXVIII. PRÆDIKATIO.

Die vero tertio dixit ad eos, &c. à ver. 17. usq; ad 24.

Ezeknek-is 3. Részei vadnac.

1. *Agában meg-mondgya a' Prophéta, minémű conditioc alatt lőtt a' Joseph attyafiainac fogságbol valo kiszabadulásoc, és haza botsáttatásoc.*
2. *Azoknac edgymás kőzőtt valo panaszolkodo sápolodásoc, jegyeztetik-fel.*
3. *Josephnec attyafiaihoz valo* Storgiája, *atyafi szereteti és buzgo indulat-*

dulattya foglaltatik-bé.

Mellyekrűl rendel szollyunc Isten segitségéből. Est johanis Isak

AZ ELSŐRŐL.

A*Nnak-okáért fogságban veté őket harmad napig.* Igaz mondás K. hogy a' *patientia*, a' békeséges tűrés olly ritka győngy, a' ki nem minden ember kertében terem; de az Joseph szivénec kertében ez-is a' szép győngy meg-találtatott; mert noha Joseph az ő báttyainac irégységeknec és gonosságoknac miatta, tőb esztendeig volt a' tőmlőtzben, és a' kemény sanyaru szolgálat alatt, hogy sem ezec a' mennyi napokon voltanac a' fogságban; mindazonáltal, mit tselekedic Joseph? Azt a' mit az Istenfęlő emberec szoktanac tselekedni az ő ellenec vétett felebaráttyockal, kik hetvenszer valo hétszer-is meg-engednec és megbotsátanac az ő ellenec vétett felebaráttyoknac, a' mint Christus Urunc kivánta Pétertűl. *Matth. 18.*

TANUSAGOK.

Innét-is a' Josephnec példájából jeles, szép és idvősséges dolgokat vehetünc eszünkben, ugy-mint Isteni szelelmet, kegyessséget, és emberséget: Kegyessége és Isteni szelelme Josephnec innét tettzik-meg, hogy azt mondotta: *Félem én az Istent*; és nem azt mondotta, a' mit ama' hamis Biro, kiről Christus Urunc emlekezic, ki nagy bolondul igy szólott magában: *En az Istent nem félem, sem az embereckel nem gondoloc*, mondom, nem mondgya ezt Joseph, hanem inkáb magában szálván, igy szol: *Félem én az Istent*, mintha mondotta volna: Jo atyámfiai, ne ugy gondolkodgyatoc és itéllyetec én felőlem, mint valamelly istentelen, kegyetlen és könyörületlen pogány ember felől, hanem mint Istenfelő és igasság szerető Magistratusrul, ki most-is szelec azon, hogy keményebben tselekedtem veletec, hogy sem mint illenéc, azért nem akarom mindnyájatokat továb a' fogsággal sanyargatni. Embersége penig abból

Luc. 18.

bol tettzik-meg, hogy azokat-is, kik otthon az ő attya házánál voltanac, nem akarta tovább éhséggel győtreni, mivel jol tudta a' bőlts Joseph, melly nagy dolog légyen az éhség, és melly szép dolog légyen, más embereknec nyavalyájokon meg-könyörülni; Annak-okáért nem mondgya általlyában: Mennyetek-el hozzátok-el ennékem Beniámint, hanem igy szol: *Mennyetek-el, s-vigyetec gabonát a' ti házatoc népének az éhségnec el-távoztatásáért.* Tanullyák-meg azért ettől a' Josephtől a' kereszтyén Fejedelmec, Magistratusoc és Birác, hogy legyenec ők-is Istenfelőc, kegyesec, könyörülőc a' meg-esett vétkeseken, vétkeken kesergőkön szánakozóc, mert a' mint a' szent Jacab Apostal mondgya: *Az itélet irgalmasság nélkül lészen annac, a' ki nem tselekedett irgalmasságot.* *Jacobi 2.*

II. Jegyezd-meg azt-is innét, melly igen szépen viselte Joseph a' Christus Jesusnac typusát. Joseph, minec előtte meg-ismertette magát az ő bát-

bátryaival, igen keményen tartotta magát hozzájoc, kemény beſzédekkel ſzólott nékiec, meg-riogatta, sőt a' fogsággal meg-is ſanyargatta valami kevés ideig, és igy probálta és kisértette-meg őket im ez őt okokért: 1. Ezért, hogy végére mennyen, ha meg-bántác volna-é az ő réghi gonoſz tselekedeteket, hogy tudni-illic őtet el-adtác volt a' pogányoknac. 2. Hogyha Beniámin, az ő őttse ellen valamit az idő alatt nem vétettenek-é? ezért ſzol ecképpen: *A' ti kiſſebbic atyátokfiát hozzátok-el, &c.* 3. Hogyha Beniáminra, mint régen ő reá, irégykednének-é, és gyűlőlnék-é őtet-is; Ezért tselekedé, hogy az ő őttsénec Beniáminnac őtſzerte a' többi réſzénél többet ád vala mind ételben italban, de sőt ruhát-is azoknac edgy edgy őltőzőt ajándékozott, de Beniáminnac őtőt. 4. Ha ſzeretnék-é ugy az ő attyokfiát Beniámint, hogy azt egyedűl meg-fogván, mindnyájan ő érette útokbol viſzſza térvén, ſzivel tőrekednének-é az ő meg-ſzabaduláſa mellet. 5, Végezetre, hogyha az ő vén attyokhoz-is volnának-é jo ſzivel és ſzeretettel; Mi hozzánk-is nag' gyakorta a' mi lelki Joſephűnc, az élő Iſtennec ſzent Fia az Ur Jeſus Chriſtus igy viſeli és tartya magát, el-titkollya edg' ideig magát tőlűnc, mint Joſeph az ő attyafiaitul; nyomorúságot botsát reánc, és el-rejti magát edgy ideig előttűnc, hozzá kiáltunc, és nem felel-meg, kőnyőrgűnc néki, és nem halgat-meg, ſirunc, ohajtunc, panaſzolkodunc, és nem ſzán-meg, sőt inkáb meg-riaſzt és meg-dorgál, mint ama' Chananæabéli aſzſzonyi-állatot, és az ő kételkedő tanitványit, ezt mondván: *Mit féltec kitsiny hitűec?* Ismét; *O balgatagoc és reſt ſzivűec azoknac el-hivésére! &c.* de végezetre, miképpen Joſeph el-fordulván attyafiaitul, meg-ſzánta, sőt ugyan kőnyhullatáſſal ſiratta őket; Igy ő ſzent Felsége noha minket-is a' mi bűneinkért meg-vér, megſanyargat és meg-riaſzt bennűnket, de végezet-

Matth. 8. Luc. ult.

gezetre ki-jelenti magát, és meg-szán, s-meg-könyörül rajtunc, mint a' Chananæabéli aszszonyi-állaton, és több ő hozzá kiálto és néki könyörgő nyomorultakon.

III. A' Fejedelmec, *magistrátusoc*, és Birác, mint viselly éc magokat a' gonosz tévőkhöz, arra-is meg-tanittya ez a' Josephnec tselekedeti őket: 1. Szükséges őket meg-dorgálni, meg-feddeni, és az ő gonoságokat szemec eleikben rakni, hogy igy az ő bűnöknec ismêretire jussanac: mert a' nyájas és engedelmes beszéddel a' bűnnec meg-ismêretire, annac meg-bánására, szánására, és az alázatosságra nem vitettetnec, a'mint ama'vers-is tartya: *Blanda patrum segnes facit indulgentia natos:* Az atyáknac engedelmességec a'fiakat restecké tészic. Joseph-is ha mindgyárást jo szivel és atyafi képpen vőtte volna az ő irégy és gonosz attyafiait, alig ha nem ditsekedtenec volna az ő gonoságockal, mint ha ugyan jol tselekedtenec volna, és

és azért bőtsűllené, és nékiec tulajdonitaná, és kőszönné Joseph az ő uraságra valo menését. Szükség azért hogy a' gonosz tévőc elősző meg-*examináltassanac*, és meg-dorgáltassanac, minec előtte a fel-magasztaltatott Josephen őrűlnénec, az az, szükség hogy a' siralom előtte járjon az örömnec: Mert Christus Urunk-is elősző mérget és erős etzetet iutt az kereszt-fán, s-az után őtt osztán lépes mézet. *Matth.27. Luc.24.42.*

IV. Miképpen Joseph, harmad nap mulva az ő foglyait el-botsátotta, igy az Isten minket-is harmad nap mulva, az az, rővid időn, meg-probálván, és meg-késértvén, el-botsát, az az, meg-szabadit, tsak hog'igaz pœnitentia tartással a' nyomoruság alatt ő reá nézzűnc, ő hozzá fussunc, az ő ajtaján zörgessűnc, a' mi lelki kezeinkel ő belé ragaszkodgyunc, a' mint Oseás Prophétais igen szépen int erre bennűnket, mondván: *Jertec térjünc visszsza a' Jehovához, mert ő szaggatott-meg*

min-

Oseæ 6. 1. *minket, és ő gyogyit-meg minket, meg-vert, de bé-kötözi a' mi sebeinket; Meg-elevenit minket két nap mulva, és har-mad naponfel-támaszt, és élünc az ő or-*
Psal. 34. 20. *tzája előtt; Mert noha sokac az iga-*
Actor. 17. *zaknac nyomoruságoc ez földön, és sok nyomoruságoc által kell a' híveknec a' mennyeknec országában bé-menniec,* a' mint a' királyi Prophéta, és az szét Pál-is mondgya, s a' mindennapi *experientia-is* bizonyittya, minda-zonáltal azokbol az Ur az ő hiveit ki-szabaditya, és ki-segélli, erre néz-vén mondgya Isidorus Doctor: *Electi Dei doloribus vitæ istius atteruntur, ut perfectionem vitæ futuræ lucrentur.* Példának okáért. Noszsza gondold-meg K. ember, mit tselekedic Isten ezzel a' Josephel? Az 15 esztendeig valo nyomoruság helyett 80 eszten. uralkodic. Az ő attyafiainac gyűlöl-ségec, meg-vetésec és meg-nevetés-sec helyett a' Királyoknac, Fejedel-meknec, sőt az ő attyafiainak-is *grá-tiájokat*, bőtsület tételeket atta vé-gezetre néki; A' számkivetés helyett, ide-

idegen földön valo fel-magasztalást; A' tarka ruha helyett, mellyből őtet meg-foztottác volt az ő bátt-yai, Királyi bársony öltözetet; A' békó és nehéz vas helyett, (ki az ő szivét, a' mint Dávid énekli által ha-totta volt) arany lántzot, és arany gyűrőt; A' bűdös tömlőtz helyett, Pharaho Királynac királyi szekerét, és ékes palotáját; Hogy az el-mu-lando testi gyönyörűséget meg-ve-tette, és az ő gonosz aszszonyának rút szerelmét meg-vetette, azért Is-tennec törvénye szerént valo Feje-delmi hűséges házas társot adott; és az ő attyának ez földön bujdoso és bolygo Sátora helyében, egész Æ-gyiptus országán holtáiglan valo U-raságot engedett.

V. Tipussa a' mi Urunc Jesus Chri-stus Josephben itt ez vala; mert mi-képpen Joseph az bűntetést, az ő at-tyafiain meg-enyhitette, és az ő e-lébbi szándékát meg-változtatta, mert előszőr azt kivánta tőlök, hogy 9 ott maradgyanac, és tsak egy men-

nyen kőzzűlőc viszsza, hogy Beniámint az el-hozza: de immár ezt-is meg-változtatta, és azt parantsollya, hogy tsak edgyic maradgyon ott kőzzűlőc, és kilentzen el-mehetnec. A' bűntetéſt és ſanyaruſágot-is, mondám, *mitigállya*, meg-enyhiti hozzájoc, mert harmad nap mulva meg-ſzabadittya és el-botsáttya őket: Igy a' mi igaz Jóſephűnk-is a' Chriſtus Jeſus ha minket ő attyafiait vér-is, kedve ellen vér, és tsak hamar meg-enyhiti; sőt minden oſtoránac ágait irgalmaſságnac olajával ſzokta meg-kenni, hog' mihelyen az emberre eſic az Iſtennec oſtora, ottan az ő gyogyito irgalmaſsága tseppennyen-le az ő oſtorárul a' ſebben, a' mint Nicephorus mondgya. Dávid-is azt énekli, hogy az Ur Iſten né a' mi bűneinc ſzerént bűntet-meg minket, és nem a' mi álnokságinc ſzerént fizet nékűnc, mint Joſeph az ő attyafiainac, kiknek meg-engedte ellene vétett gonoſságokat, és az ő ſzűkőlkődő állapattyokban meg-től-

tőltőtte ſákjokat; Igy ő ſzent Felsége meg-engedi a' mi ſok bűneinket-is, és ſzűkőlkődő állapatunkban ſzép piros buzával meg-tőlti tsűreinket, kamaráinkat, és ſákinkat; Jo izű borockal pintzéinket, kádainkat, hordainkat. Mellyeckel Sz. nevénec ditsiretire táplál bennűnket, Amen.

XXXIX. PRÆDIKATIO.

Et dixit unus ad alterum, verè peccavimus, à verſu 21. uſq; ad 26 verſum.

EZ immár a' máſodic *párticulája* ez előtt valo Prædikátionknac, a' melly el-olvaſott nehány verſekben meg-irja Moſes, a' Joſeph báttyainac edgymás kőzőtt valo panaſzolkodo ſápolodáſokat, ſ. mind penig Joſefnec igaz atyafiui ſzeretetit; Mind kettőt láſſuc Iſten ſegitségéből. *Secunda pars 38væ Concionis.*

Es mondanac vala edgymáſnac, &c. Eckédig ezec mind annyi eſztendőc alatt-is az ő bűnőkben bátorságoſoc voltanac, és hihető dolog, hog' magokban és edgymás kőzőtt, nevettéc, moſolygottác, hogy az á-

lom láto Joſephet ollyan meſterségeſen meg-tréfálhattác, vén attyokat hazugságockal ollyan kőnnyen meg-tsalhattác; De nézd-meg K. E. a' bűnnec meg-iſméreti és a' gonoſz lelki iſméretnec furdaláſa mire indittya és őſztőkőli az embert, melly nagy ereje légyen annac, és melly igen nagy fęlelmet és győtrelmet inditson az embernec ſzivében és lelkében! Példánac okáért: Saul Király az ő gonoſz lelki eſméretitűl furdaltatván, ő maga meg-őli magat. Achytophel és Judás magokat fel-akaſztottác, és el-kárhoztac, az itélet napján azt kiáltyác: *Hegyec eſſetec mi reánc, és ti halmoc buritsatok-el minket.* Edgy néminémű gyilkos ember felől-is olvaſſuc, ki mikoron edgy kis leánkát meg akarna őlni, azért hogy bátorságoſſabban prædálhatná-el gazdájánac javait, a' kis leány ſirván kezdett a' gyilkoſnac kőnyőrgeni, mondván: Jaj édes bátyám, ne őly-meg kérlec, és ha meg nem őlſz, néked adom az én ſzép a-

1. Sam. 31.
2. Sam. 17.
Matth. 27.
Actor. 1.
Apoc. 6.

pro

pro bábáimat, de a' kegyetlen ember meg nem kőnyőrűlven az ártatalan gyermeken, meg-őlte. Ki mikoron kézben akadott volna, és a' hohértul kinzattatnéc, a' kinzás kőzőtt azt mondotta, hogy ſem a' tűzes fogoknac ſzaggatáſa, ſem a' ſok vereség, hurtzolás, ſem penig az éles fegyver ollyan keſerveſen nem győtri az ő teſtét, mint a' kis leánkánac kőnyőrgő ſzava az ő ſzivét. Ihol mit ſzerzett a' Joſeph báttyainac ſzivekben-is a' gonoſz lelki eſméret, eſzekben jut az ő gonoſz tselekedetec és kegyetlenségec, tudni-illic, melly igen embertelenec és kegyetlenec voltanac ők az ő ſzegény őttsőkhőz, eſzekben jut, miképpen rendeltéc halálát néki, miképpen vetettéc az ő kútban, mint adták-el a' pogányoknac mint valami barmot, eſzekben jut továbbá mint eſedezett, kőnyőrgőtt, és ſiránkozott előttőc; Mind ezekről gondolkodván edgymáſnac igy ſzollánac: *Bizony vétkeztűnc a' mi atyánkfia ellen, mert látóc az*

Rycht. Ax. Oeconom. Reg. 46.

 ő lel-

ő lelkének keserűségét, mikor nékűnc könyörgene, és nem halgatók-meg őtet.

Meg-emlekezhetett volna ugyan
Gen. 34. Juda paráznasáságának vétkéről, ki az ő menyét meg-ferteztette vala; Simeonnac és Levinek-is eszekben juthatott volna, miképpen vágtác volt le a' Sychemitákat, városokat-is el-pusztitván, és jószágokat el-prædálván. De mind ezec fölött gyötri az ő szivőket, az ő attyokfiának Josephnec siralmas esedezése, mert igy szolnac: *Noluimus audire fratrem; O miért nem halgatók-meg a' mi atyánkfiát*; mint ha azt mondottác volna: Annak-okáért nem halgattatunk mostan mi meg ettől a' Fejedelemtől, mert mi sem halgatók-meg a' mi atyánkfiának siralmas esedezését, hanem az ó kútban vetők ötet. Imé az Ur Isten azért vettetett mostan minket-is a' tömlőtzben, hogy el-árulóc és el-adóc az mi atyánkfiát, annak-okáért mostan mi-is árultatásnac vétkével vádoltatunc, kiknec az ő szivbéli gyötrelmeket

ket meg-újéttya Ruben, ezt mondván: *Avagy nem mondom vala-é néktec, hogy ne vétkezzetec a' gyermec ellen? de nẽ fogadátoc.* Magoc menthetetlenec voltanac tehát itt ez árántis ezec, mert nem mondhattác: Oh hogy senki minket ackor attul a' mi gonosz igyekezetünktől és tselekedetünktől el-vonni nem igyekezett! Oh hogy senki minket arrul meg nẽ intett! mert netalám nem tselekedtűc volna. Imé azért ezt-is szemekre veti nékic Ruben, és az ő vétkeknec s-könyörületlenségeknec tulajdonittya az ő rajtoc forgo nyomoruságokat, ezt mondván: *Kétség nélkül azért következett mireánc ez nyavalya, és az Isten az ő vérét mostan keresi-meg mi rajtunc.*

S-mondhatnád: Miképpen ontottác volt ki ezec a' Joseph vérét? 1. Gonosz tanátsockal és akaratyockal. 2. Hogy veremben vetettéc ötet e' végre, hogy ott éhel halna meg. 3. Az ő kemény szolgálatra valo el-adásockal.

TANUSAGOK.

I. Meg-tanulhattyuc innét, mitsoda haſzna légyen a' válaſztott hivekben a' nyomoruságoknac; felette nagy, mert a' kiket ſem az Iſteni fęlelem, ſem attyoknac, annyoknac bőtsűletec és jo intéſec, ſem végezetre az jo tőrvényec meg nem tanithatnac és jora nem vihetnec, a' kőrőſzt, a' nyomoruság és fogság azokat-is meg-tudgya ſzeléditeni és tanitani; Példa erre a' tékozlo fiu, kit az éhség és kemény ſzolgálat tanita-meg; értette ezt a' Király Prophéta, hogy jo és igen idvőſséges a' *tribulatio*, a' mellyért ugyan hálákat ád Iſtennec, ezt mondván: *Jo ennékem Uram hogy meg-aláztál engemet, mert ugy tanultam-meg a' te igaz itiletedet*: nem haſzontalannac tartotta a' *tribulátiot*, ama' ſzent Jobbal diſputálo Elipház-is, a' ki igy ſzol: *Bizonyára boldog az az ember, a' kit Iſten meg-dorgál.* Annak-okáért az mindenhato Iſtennec bűntetését meg ne utállyad, *mert ő az a' ki beteg-*

Luc. 15.

Pſalm. 119.

Jobi 5.

tegséggel meg-látogat, és ő a' ki bé-kőtőzget, ő a' ki meg-ſebeſit, és a' kinec kezei meg-nyugotnac.

S-mondhatnád, Tsuda mondás; *Boldog ember a' ki Iſtentűl meg-ſanyargattatic*; Tőrd-ki lábát, ſ-adgy kalátsot kezében, verjed, ſ-metéllyed, tőmlőtzőzzed, ſ-mondgyad hogy neveſſen, mert boldog ember. Verje az Ur Iſten az embert ſ-még-is boldognac tartyuc? hogy fęr edgyben a' kettő? hogy edgy felől ſirjunc az Iſtennec ſanyaru kezei alatt, ſ-más felől katzagjunc és boldogoc leheſsűnc? meg-magyarázza ezt Hieronymus Doctor, midőn igy ſzol: Nagy irgalmaſsága az Ur Iſtennec, midőn az bűnősőkre haragſzic, a' kin penig az Iſtennec irgalmaſsága vagyő, bizonyára boldog az az ember.

S-mondhatnád még-is: Azért-é az ember boldog, hogy ſanyargattatic? Nem. Mert igy a' hitetlenek-is boldogoc lennénec, mikor érdemec ſzerént Iſtentűl bűntettetnec, hanem az Iſtennec abban valo ſzán-

dékára nézvén mondatnac boldogoknac, az Istennec szándéka penig ebben az, hogy a' kiket e' világon sanyargat s-ostor alatt tart, azokat az őrőc életben meg-boldogitsa, a' mint Isidorus D. mondgya: Az Istennec választotti ez életnec bánatival gyakoroltatnac, hogy igy a' más életnec tőkélletességét el-nyerhessék.

II. Jegyezzük-meg azt-is innét, melly igen igaz légyen Idvőzitőnknec ama' mondása: *Non est occultum quod non revelabitur, &c.* Az-is igaz penig, hogy az ő bűn (a' mint szoktác mondani) új szégyent hoz az emberre. Példác lehetnek erre a' Josephnec báttyai, kiknec ortzájoc az ő bűnért ujonnan meg-pirult. Példa a' Dávid-is, &c. Annak-okáért igen ojjuc magunkat a' bűntűl, mint edgy halálos mirigytűl, mert ha szintén titkon, sőtétben, és rejtekben tselekedgyük-is a' bűnt, jol nézi és láttya Isten, és a' mi bűneinket világosságra hozza, a' mint Dávidnak-is mondgya vala Náthán Propheta, mond-

Marci 6.

mondván: *Ezt mondgya az Ur: te titkon tselekedtél ugyan, de én azt tselekeszem a' te szemeid láttára, a' Napnac láttára, az egész Izraël népe előtt, és a' nép előtt.* Annak-okaért igyekezzünc a' tiszta, szent és jámbor életre, meg-tartván hitünket, és jo lelki ismeretünket, a' szent Pál Apostolnac intése szerént, mellynél semmi győnyőrűségesseb, és idvősségesseb dolog nem lehet, ugy tarthattyuk-meg penig hitünket és jo lelki esméretünket, hogy-ha Isteni fçlelemmel járunc ő előtte, és a' bűnt el igyekezzüc távoztatni. Az Apostolokkal egyetemben kőnyőrőgvén a' mi hitünknec őregbülésé-ért, ezt módván: *Uram nevellyed mi bennünc az hitet.* Mellyre segéllyen és adgyon erőt ő szent Felsége, Fiáért az Ur Jesus Christusért, Amen.

2. Sam. 12.

XL. PRÆDICATIO.

Tulerunt ergo frumentum suum. à v. 26. ad 34.

Summája és rendi ennnec a' Prædikátionac.

1. Meg-

1. *Meg-irja Moſes a' Jácobnac tiz fiai hazájokban meg-térvén, mi történt rajtoc az útban, tudni-illic a' gabonának árrát Sákjokban látván, mint háborottanac meg ujonnā rajta.*
2. *Az rajtoc történt dolgokat miképpen beſzéllettéc rendel meg othon vén attyoknac, azt-is meg-mondgya.*

AZ ELSŐRŐL.

Hazájokban ezec meg-térvén, mi történt rajtoc az útban, arrol igy emlekezic Moſes: *Edgy penig kőzzűlőc midőn az ő sákjának ſzáját meg-nyitotta volna, hogy abrakot adna abbul az ő ſzamárának, meg-látá az ő pénzét, melly vala az ő sákjának ſzájában, v. 27.* Jollehet mint atyafiaknac, a' Simeonnac fogságán lehetett ugyan nékic ſzomoruságoc, de az ő el-botsáttatáſokon ſzivekben örűltec, és a' gabonát ſzamárokra helyheztetvén hazájokban ſietnec véle. De iméiſmét nagy hirtelen meg-háborodnac, meg-réműlnec, és tsudálkozván edgymáſnac igy ſzolnac: *Mitsoda ez a' mit Iſten tselekedett mi velünc?*

lünc? Mellyen inkáb őrvendezniec és az Iſtennec hálát kellet volna adnioc, mert Joſeph nem valami patvarkodásbol, hanem jo ſzándékbol adta volt nékic viſzſza azt a' pénzt, hogy azzal-is az ő attyát Jácobot meg ne fogyakoztatná.

De mivel azoc a' gonoſz lelki iſmérettűl furdaltatván, a' mit vélec jo végre tselekedic vala-is Joſeph, mind gonoſz végre magyarázzác, és tsalárdságnac itélic lenni. Illyen K. a' beteg elme, a' bűnős lélec, és a' gonoſz lelki eſméret, ha edgyſzer felébről, mint Cain és Saul, ſoha nem nyughatic, hanem minden dolgoc effelé előtt kétségeſec, ſenkinec nē hihetnec, és akar melly kő alatt-is Scorpiot itélnec lenni, mert az Iſtennec fenyegetéſe ſzerént, akar mi levélnec tsőrdűlésétűl-is meg-rettennec, futnac és bujdoſnac. De mit tselekeſznec ezec nyavalyáſoc? Jollehet nem vádollyác az Iſtent, hanē az ő nyomoruságokat ſirattyác, és ebből-is azt hozzák-ki, hogy ő reájoc

joc felette igen meg-haragutt az Isten, a' mint az előtt-is arrul magoc kőzőtt valláſt tőttenec vala. Továbbá, Josephet sem szidalmazzác azért, mint ha ebből-is újob fortélt akarna hozzájoc fogni, hanem az Istenec tulajdonittyác minden dolgokat és szerentséjeket, ki előtt, vészic eszekben, hogy semmi dolgoc titokban és rejtekben nem lehet.

TANUSAGOK.

I. Arra intettetűnc innét K. hogy midőn a' mi bűneinket érezzűc és ismérjűc, ha mikor nyomorgattatunc; ne itéllyűc hogy tsak történetből és vak szerentséből jőtt a' nyomoruság mi reánc, hanem hidgyűkel bizonnyal, hogy az Istennec rendeléséből vertenek-meg minket az Urnac kezei, és az ő tanátsából szállott és botsáttatott mi reánc a' sok nyomoruság, mellyeckel a' hitetlenec fölőtt bővölködnec a' hivec ebben az életben, szent Dávidnac ama' mondása szerént: *Multa viro veniunt semper incommoda justo.* Továbbá a' mi

mi ellenségűnket se szidalmazzuc és vádollyuc, hanem Micheás Prophetával mi-is azt mondgyuc: *Az Ur haragiát hordozom, mert néki vétkeztem*; és a' szent Jobbal igy szollyunc: *Uram, ha meg ölsz-is engemet, de éntsak te benned reménlec.* Igy tselekedett a' Király Propheta, ki esmérvén az ő bűneit, az ő nyomoruságában fel-kiáltván, azt mondgya: *Meg-nemultam, és az én szájamat meg nem nyitottam, mert te tselekedted Urā azt én velem.* Caſp. 7. Pſalm. 39.

II. Arra tanittatunc innét, hogy az Istent se kegyetlenséggel, se igazságtalansággal ne vádollyuc, sőt mindenben az igazságnac ditsiretit Daniel Prophetával egyetemben egyedűl tsak az Istennec tulajdonittsuc, ezt mondván: *Tenéked Uram légyen igazság, a' mi ortzánknac pirulás*; és a' Király Prophetával igy szollyunc: *Igaz vagy Uram mindenekben, és igaz a' te itéleted.* Dan. 9. Pſalm. 117.

A' MASODIKROL.

Az után mikor jutottac volna az ő attyok-

attyokhoz, &c. 1. Meg-beſzéllic ő néki, melly keménységgel fogta őket az Ægyiptomi Fejedelem, mert igy ſzolnac: *Kemény beſzéddel ſſól vala nékünc*, Továbbá, 2. azt-is megmondgyác az ő attyoknac, az ő igaſságokat, és ártatlanságokat mint oltalmaztác, 3. Minémű *conditioc* alatt botsátotta-el őket, Simeont fogságban ott hagyván, hogy Beniamint ő néki oda vigyéc, az *concluſiot* penig el-halgattác, hogy tudni illic, iſmét viſzſza kelletnéc ő nékiec menni Ægyiptusban, Beniamint vélec el vivén hogy Simeon meg-ſzabaditaſséc, ezt mondom, el-halgattyác. De sőt azt-is el-halgattyác, hogy harmad napig fogságban voltanac, azt ſem mondgyák-meg, hogy magoc kőzőtt meg-vallottác az ő attyokfiának gonoſzul valo el-adását, és hogy Simeon az ő ſzemec láttára meg-kőtőztetet; az mellyet im ez két okáért tselekedtenec a' Jácob fiai: 1. Hogy az ő attyokat feletté valo keſerűségben azoknac megmondásával ne ejtséc; 2. Ezért, hogy Beniámint kőnnyebben az ő attyoktul el-kérheſséc, és igéretec ſzerént Ægyiptusban bé-viheſſęc, és Joſeph eleiben állathaſsác, hogy igy Simeont a' fogságbol meg-ſzabadithaſsác.

TANUSAG.

Innét-is jegyezzük-meg és vegyüc eſzünkben K. a' hypocrita embereknec terméſzeteket, és erkőltsőket, kik noha belől az ő lelkec éſmeretitől vadoltatnac és furdaltatnac, mindazáltal kivűl nem akarnac azoknac láttatni a' minéművec, mert a' mint lehet el-fedezic, hogy gonoſzoknac ne itélteſſenec. Illyenec valának a' mi első ſzűléink-is, Adám és Eva, kik ſzépségeket el-veſztvén, az ő rútságokat fige leveleckel fődőzgetvén, és a' Paraditsom fái kőzőtt bujkálván, az Iſten előtt lappangottanac, és kiáltván őket az Iſten, mikor elő-jőttenec volna, Adám azaſzſzonyi állatra akarja vala bűneinec okát háritani, az aſzſzonyi-

nyi-állat penig a'kigyora, melly hypocriſis az Adámnac minden maradékira edgyût az eredendô bûnnel el-hatott, és mi-is nem kûlômben mint edgy Adám Iſten elôtt mentegettyûc magunkat.

II. Tanullyuk-meg azt-is, miképpen ſzokta az ô hiveinec jo ſzerentséjeket gonoſz ſzerentsével, és ôrômôket ſzomoruſággal meg-elegyiteni, e'végre, hogy ôket az ô fęlelmében meg-tartsa, és e'világi életet vélec meg-unaſſa, ellenben penig az ôrôc életet meg-kivántaſſa. A'ſzegény, keſerûséggel, és élet meg-rôviditô buval meg-rakodott Jákob, oh mit nem várta nagy kivánsággal az ô fiainac meg-téréſeket, és békével valo haza-jôveteleket. Látván penig ôket, és az ô edényeket gabonával tele lenni, és magokat jo egéſségben, ô mit nem ôrûlt a'ſzegény Jákob az ô ſzivében: De azon orában halván a' ſzomoru hirt, hogy Simeô Ægyiptusban fogságban maradott volna, leg ottan meg-háborodic, és keſe-

keſerûséggel iſmétlen meg-egyeledic az ô ôrômôtskéje. Fogyatkozás nélkûl valo igaz azért a' bôlts Salamonnac imez mondáſa: *A' nevetés bánattal fog meg-egyelittetni, és az ôrômnec végét* (gyakorta) *ſiralom foglallya-el.* Még a' pogány Homerus fabulája-is azt tartya, hogy a' Jupiter minden embernec mihelt e'világra ſzûletic, edgy edgy pohár *amara-dulciſt* ád meg-innya, mellynec nagyob réſzét a' nyomoruſágnac és keſerûségnec hordojából tsapollyaki: de a' vigaſágnac hordojából tsak edgy tsôppôt tsôppent belé. Edes életet élſz-é? Nints életed méreg nélkûl, avagy talám ugyan tôb a' keſerû mérge életednec à méznél, mert az ôrômnec titkos rejtekében fekûſznec a' titkos bánatoc, és a' nevetéſnec mindgyárt nyomában a' ſiralom. Meg-mondotta a' mi édes idvôzitônk-is, hogy e'világnac fiai ôrûlnec, de az ô hivei ellenben ſirnac, hanem jôvendôben az ôrôc életben ád ô nékiec állando ôrômet, mellyet *Johan. 6.*

senki el nem vehet ő tőlőc; Mellyet nékünk-is engedgyen-meg ő szent Felsége, az ő áldott szent Fiáért, Amen.

XLI. PRÆDIKATIO.

Fuit autem ipsis evacuantibus saccos suos. à versu 35. usq; ad versum 38.

SUmma szerént meg-irja Mosés ez bőtű szerént el-olvasott 4 versekben, Jácobnac újobban valo panaszolkodását, látván kinec kinec sákjából ki-venni a' gaboná-ért el-vitt pénzt, kikre igy panaszolkodic, mondván: *Joseph sintsen, Simeon sintsen, és Beniámint-is el akarjátoc vinni, mind ezec meg-emésztenec engem, v. 36.* Itt-is K. 2 dolgot látogassunk-meg:

1. *Mitsoda okockal oltalmazza Jácob az ő fiát Beniámint, nem akarván ötet Ægyiptusban botsátani.*
2. *Rubennec goromba igéretit és fogadását*

AZ ELSŐRŐL.

Miért nem akarja Jácob Beniámint a' több fiaival edgyűtt Ægyptusban botsátani, annac illyen 3 okait jelenti: 1. Mert az ő attyafia Joseph meg-holt, és az ő kedves feleségétűl Racheltűl csak ő maga maradott. Mintha mondotta volna: Ti felőletec kevés reménségem vagyon, mert én titeket gonosz embereknec lenni meg-tapasztaltalac, az edgy Beniámint nálatoknál jobnac alitom lenni, kiben ne talám bé fog tellyesedni az Istennec mi hozzánc lőtt igéreti. 2. Mert az út-is hoszszu és igen veszedelmes, magatoc penig gonoszoc vadtoc, és netalám Josephet-is ti öltétek-meg, hogy a' pusztában hozzátoc küldöttem vala, Simeon felől-is azt mondgyátoc, hogy az Ægyiptusi Fejedelemtűl meg-fogattatott, kivel talám őszve veszvén, haragotokban meg-öltétec. 3. Mert ha Beniáminnac halála történnéc az útban, az én vénségemet nagy keserűséggel botsátanátoc a' koporsoban.

TANUSAGOK.

I. Meg-tettzic innét K. hogy a' régi szent Pátriárkác nem voltanac

Stoicuſoc, kőnyőrűletlenec, kő természetű ſzivűec, kik ſemminémű eſeten, ſenkinec halálokon nem ſzomorkottanac, és mint edgy Democritus nem ſirtanac, nem illyen volt Jácob, a' kit im hallunc, hogy ſokat keſergett az ő fián Joſephen, és ſzánakodott Beniáminon; Vétkeznec az ellen a' Barátoc és Remetéc, kik nagy tőkélletes kereſztyénségnec, és az idvőſségre érdemeſnec mondgyác, ha kik kőzzűlőc Claſtromokban rekeſzkedvén, avagy valami kietlenben el-rejtezvén, attyokat, annyokat, attyokfiait, jo baráttyokat, ſoha nem kivánnyác látni, és vélec beſzélleni. Nagy ditsirettel, és ohajtva emlegetnec a' Romai kereſztyénec némelly Remetéket, a' minémű volt Pior Acepſemas, ki 60 eſztendeig lakott edgy pintzében, kit ſenki annyi eſztendőc alatt nem látott, és ſenkivel nem ſzolott. Kűlőmb indulattal volt Joſeph ezeknél, ki igen kivánta látni az ő attyát; Jácob, ki alig várhatta

Theodore. és Socrat.

hatta hogy láthaſſa Joſephet. Ez az igaz atyafiui ſzeretet, a' mint az Apoſtol-is mondgya, hogy őrűllyűnc az őrűlőckel, és ſirjunc a' ſirockal, mivel az Iſten minket embereket nem tőkécké teremptett, ſ-nem-is akarja hogy azoc legyűnc.

II. Jegyezzűk-meg azt-is, melly nagy probában forgott légyen ebben-is Jácob Pátriárca, kinec Iſten azt igérte vala, hogy az ő magvát, mint a' tengernec fővenyit, ug' megſokaſittya, azonkőzben az ő 12 fiai kőzzűl két fiait láttatic el-veſzteni, mellyekről gondolgodván, igy *diſcurrálhatott*: Uram Iſten azt igérted vala ennékem, hogy az én maradékomat felette igen meg-ſokaſitod, ugy-annyira, hogy ki terjeſztеſz engemet, Nap-keletre, Nap-nyugatra, Délre ſ-mind Eſzakra, és nékem adod ſ-az én maradékimnac ezt a' főldet, moſtan penig a' mint kezdettél vala ſzaporitani, meg ugy el-kezded tőlem ſzedegetni; ez főldnec biráſa felől-is penig kevés reménsé-

Gen. 28. Gen. 35.

gem vagyon, mondom, effęle probákat érezhetett szivében Jácob, mellyben még a' szent emberek-is
1. Corint. 10 gyakorta bé-esnec, de hű az Isten, ki az ő hiveit nem hadgya fellyeb késérteni annál, hanem csak a' mint el-szenvedhetic.

A' MASODIKROL.

Lássuc immár Rubennec illetlen igéretit és fogadását, ki az ő attyának illyen-képpen szol: *Az én két fiamat meg-ölljed, ha ötet meg nem hozom te hozzád.* Rút és illetlen fogadás volt; még kőz példában-is azt szoktác mondani: Az ember akár a' nagyobbic újját harapja s akár a' kissebbiket, ugyan mind övé, s-mind edg' aránt fáj. Jácob, meg-ölvén az ő két unókáját, nem hogy azzal megenyhődőt volna az ő siralma, de sőt inkáb öregbült volna, hogyha ollyan indulattal és természettel nem volt Jácob, mint Astyages, ki kisded unókáját meg ölvén, veit Harpagust annac testével vendéglette-meg, kinec mikor két el-vágot kezetskéit

it, és fejét edgy tálban elő-hozatván, Harpagus eleiben tétetett volna, azt kérdvén tőle, ha tettzenéc az vendégség? amaz fęlvén a' királynac haragjától, igy szola: *Si Regi Domino meo placet, & mihi non displicet*, Ha az Királynac az én Uramnac tettzic, nékem-is tettzic; De nem itélem hogy Jácob Pátriárka ollyan Tyrannus és Stoicus természetű lehetett volna, mint Astyages, megölvén két unokáját; sem Ruben, hogy szive szerént Harpagussal azt mondhatta volna: *Si patri meo ita placet, mihi quoq; non displicet.*

Annak-okáért meg-vetvén Jácob Rubennec illyen goromba fogadását, meg-marad az ő elébbi értelmében, ezt mondván: *Nem mégyen-el az én fiam tiveletec.* Jollehet ha meg-fontollyuc K. valami fogyatkozás nélkül nem volt ennyiben a' Jácob tselekedeti-is, hogy inkáb akarta egész háza népét az éhség miatt gyötrődni, hogy sem mint edgy fiát Ægyiptusban a' többivel e-

reſzteni, mellyből meg-tettzic, hog' Iſten oltotta-bé az atyákban az ő magzattyokhoz valo ſzereteteket,
1. Tim. 5. ugyan-is valamelly atya az övéiről gondot nem viſel, főképpen az ő háza népéről, az ollyan atya hitit meg-tagatta, és az hitetlennél-is aláb valo, az Apoſtol mondáſa ſzerént. Továbbá fián valo keſerűségét jelentvén Jákob, (mint oda fellyebb-is tselekedéc Joſephért) igy ſzol: *Mert ha*, ugy-mond, *Beniáminnac az útban halála történnéc, nagy keſerűséggel ſzállitanátok-bé a'koporſóba.*

Innét K. a' Jácob Pátriárka mondásából a' Pápiſtác a' *Purgatoriumot* és *Limbust* akarjác állatni, kik olly föld alatt valo dolgockal álmadoznac, mellyekben a'lelkec ki-mulásoknac utánna vitetnénec, és a'kiknec lelkec a' Limbusban vitetnénec, hogy azoc ott nyugodnánac és aludnánac, de a'kik a' Purgatoriumban mennénec, azoc gyötrelmet ſzenvednénec, honnét ſok Miſe módáſoc és Soltár olvaſáſoc által, némellyec hamaréb, némellyec késöbben ſzabadulnának-ki. A'mi a'Limbus és Purgatorium dolgát illeti, arra azt mondgyuc, hogy mind kettő tsak kőltött dolog, és ezzel az ő módásával, mint az előtt-is, a' Joſeph halálán keſeregvén Jácob, kit ő meghóltnac alit vala lenni, azt mondotta: *Sirván megyec az én fiam után a' koporſóban*, mondom, ezzel a' mondáſſal azt jelentette Jácob, hogy ő igen kivánna meg-halni, és az ő fiával Joſephel edgyütt lenni, és az ő magában él-tőkéllet ſiralomtul ſem akar meg-ſzünni, valameddig a' halál által ő hozzá nem mégyen; Az hóltaknac penig teſteket, *ordinariè*, rendelt mód ſzerint temetés követi, igy kivánta Jácob-is, meg-halván, és el-temettetvén, nem teſte, hanem lelke ſzerént az ő fiához valo menetelit; Ugyan ezen értelemmel módgya itt-is Beniámin felől az ő fiainac: *Nagy keſerűséggel ſzállitanátok-bé az én vénségemet a' koporſóban*, az az, minden vigaſztaláſtul meg-foſztatván,

nagy

nagy keserűséggel végezném-el életemet. Ezt az értelmet nem tsak a' Sido, hanem sok Keresztyén szent irás magyarázo Doctoroc, és ezeknec fölötte sok Pontificiusoc (az *infernust* a' koporsorul értvén) követtéc, ugy-mint Fugubinus, Cajetanus, Vatablus, Lyppomanus, Pagninus, Rupertus, és a' Nagy Károly Mestere Alcuvinus. Meg-tettzic azért, hogy ezeknec a' szent irás magyarázo Doctoroknac eszekben sem jutott sem a' Limbus, sem a' Purgatorium. Annak-okáért a' Lymbus felől valo értelem nem igaz, sőt Purgatoriumot és Limbust hinni, nagy hitetlenség, és azt mondgyuc a' Sz. irással edgyütt, hogy sem a' Christus el-jövetele előtt, sem utánna, nem voltanac az Atyáknac lelkec a' Purgatoriumban, sem penig a' Limbusban, hanem az Istennec kezében, a' mennyei paraditsomban, ide ragattattanac Enoch, Illyés, és a' Mosesnec lelke.

Ezt a' tudományt igy bizonyittyuk-

tyuk-meg: Lázár meg-halván, legottan az Angyaloktul az Abrahámnac kebelében vitettetett, a' kereszt-fán függő tolvajnac lelke, edgyűt a' Christus Jesusnac Lelkével, Paraditsomban érkezett; De Christus Urunc sem teste szerént, sem lelke szerént, az *Limbusban*, sem *Purgátoriumban* nem ment, mert az ő teste a' koporsoban tétetvén nyugott, és harmad nap mulva onnét támadott-fel, lelke szerént sem ment Christus Urunc a' *Limbusba*, mert lelkét szentséges testéből ki akarván botsátani, azt az ő mennyei szent attyának illyen szockal *commendálá*. *Atyám a' te kezeidben teszem le az én lelkemet.* Végezetre a' hivecnec lelkec sem mennec a' *Purgátoriumban* avagy a' kinzo tűzben, hanem mindgyárást az ő ki-muláscc után testec a' földben, lelkec penig az Istenhez az égben mennec. Ezt erősíti a' bölts Salamon, mondván: *A' por meg-tér az ő porában, az honnét valo volt, a' lélec penig ahoz még jen, a' ki*

Mat 27

Eccl. 12.

ki azt adta volt. Igy értett effelől Bernárd Doctor-is, ki igy szol: *Animæ sanctorum exutæ à corporibus, protinus ad requiem admittuntur.* Az igazaknac avagy a' szenteknec lelkec levetkezvén testekből, leg ottan nyugodalomra botsáttatnac. Rabánus-is igy szol: *Nusquam omnes boni, nisi in cœlo: Nusquam omnes mali, nisi in inferno.* Iræneusnak-is ugy tettzett, hogy mihelyen meg-halnac az emberec, mindgyárt Paraditsomban érkeznec. A' mennyei szózat-is ezt bizonyittya, hol azt olvassuc: *Mostantul fogván azt mondgya a' lélec, hogy az idvezült lelkec meg-nyugosznac az ô nyavalyájoktul*; Igen tettetes az-is a' mit a' Bölts mond, igy szolván: *Az igazaknac lelkec az Istennec kezében vadnac, és azokat semmi gyötrelem nem illeti.* Nagy vigasztalásunkra szolgál e' minékünc, midőn avagy halálunkrul gondolgodunc, vagy édes magzatinkat, szerelmes emberinket, mint szemeinknec gyönyörűségit, és kévánságit Isten el-

Apoc. 14.

Sap. 3.

el-szolittya, hog' azoc lelkec szerént sem meg nem halnac, sem el nem veszнec, széllel nem bujdosnac, sem végezetre a' kinzo tűzben nem mennec, hanem mindgyárást az mennyei nyugodalomra botsáttatnac. Mellyet nékünk-is adgyon-meg ô szent Felsége, az ô szent Fiának az Ur Jesus Christusnac érdemeért, Amen.

XLII. PRÆDKATIO.

Ex Cap. Gen. 43. Fames autem gravis erat. à 1. v. usq; ad 15. versum.

ENnek-is a' Caputnac két Része vagyon: 1. *Részében meg-irattatic a' Jácob fiainac másodszor Ægyiptusban valo menetelec, az 15 versig.* 2. *Josephnec attyafiaival valo másodic szemben létele, beszélgetési és tselekedeti.*

Az elsô részben ismét imillyen 4 punctumoc találtatnac:

1. *Az éhségnec kôzônséges meg-ôregbülését jedzi-meg.*
2. *Jácobnac és Judánac Beniáminfelôl valo versengéseket.*

3. *Az*

3. *Az ő attyoknac fiával valo meg edgyezését és tanátsát.*

4. *A' Jácob fiainac engedelmeſségeket és el-meneteleket.* Láſſuc rendel mindeniket, és azokbol a' Tanuságokat.

AZ ELSŐRŐL.

Az éhség penig el-hatalmazott vala abban a' tartományban, nem csak Ægyiptusban, hanem az egéſz Chánahán földébenn-is, kik között a' ſzent Pátriárka-is minden tseléd-ivel egyetemben edgyáránt ſzükölködött és éhezett, mert a' mint fellyeb-is mondottam, gyakorlatoſsággal a' hivek-is a' hitetleneknec bűntetéſekben edgyáránt bé-merülnec. Mindazonáltal ennek-is az éhség miatt valo nyomoruságnac a' Jácob háza-népében kiváltképpen im ez két okai vadnac: 1. Mert noha Jácob Pátriárka az Iſtennec hűséges ſzolgája vala, mindazonáltal ugyan nem volt vétec nélkül, *(mert* 1.Reg.8.46. *nints az ember ki nem vétkeznéc)* és ſenki nem mondhattya igazán: *Tiſzta az én ſzivem, tiſzta vagyoc az én bűneimtűl,*) fiai penig nagy réſzre, gonoſzoc, irigyec, paráznác és gyilkoſoc voltanac, kik az ő érdemlett bűntetéſeket, az ő ſiralmas bűnökkel, nem kűlömben mint két kezekkel vontác mind magokra ſ-mind attyoknac házára. 2. Fő oka ez vala, hogy az éhségnec alkalmatoſságával Joſephnec ő magát ki-kellet jelenteni, az ő báttyaival magát meg-kellet iſmértetni, és Jácobnak-is minden háza-népével egyetemben Ægyiptusban bé-kellet menni. Es igy ez a' nagy éhség, drágaság, az Iſtennec ditsőſségére, és az hiveknec javokra ſzolgált, az Apoſtalnac ama' mondaſa ſzerént: *Azoknak kik* Rom.8. *az Iſtent ſzeretic, mindenec javokra ſzolgálnac.*

TANUSAG.

Valakic a' hitetleneknec ſeregekben és társaságokban adgyác ő magokat, és edgy hajoban eveznec vélec, mind edgyűtt fognac periclitálni. Példa erre amaz Iſten előtt futo

engedetlen Jonásnac hajozo gazdái, a' kik, valameddig Jonással edgy hajoban evezénec, és valameddig kőzzűlőc ki nem vetéc, véle edgyűtt
Jonæ 1 mind addig veszedelemben forgánac, de mihelt kőzzűlőc ki-tudác, az az, a' hajobul a' tengerben lobbantác, leg-ottan meg-tsendesedéc a' tengernec háboruja; Jácob-is edgy hajléc avagy Sátor alatt lakván az ő gonosz fiaival edgyűt éhezic és nyomorog vélec. Annak-okáért tanullyuk-meg K. a' gonoszoknac társaságokat igen el-távoztatni.

A' MASODIKROL.

Lássuc immár Jácobnac és Judánac Beniámin felől valo tractájo-
Vers. 2. kat; *Mikoron azért meg-őttéc volnaa' gabonát, mellyet hoztanac vala Ægyiptombol.* Minthogy Jácobnac nagy háza-népe volt, mert 66 léleckel olvassuc, hogy ment volt bé Ægyiptusban, mely 66 szám kőzzé nem számláltattanac menyei, szolgai, és szolgáloi, kik hihető hogy felesen voltanac. Nem tsuda volt tehát, hogy ollyan

lyan hamar el-kőlt volt az Ægyiptőbol hozott gabona, noha a' szolgác (a' mint az irás magyarázo Doctoroc itélic) fűveckel, gyökereckel, és egyéb gyűmőltsőckel éltenec.

Mit tselekedic azért Jácob, az éhség miatt nagy nyomoruságban forogván mind háza-népével egyetemben? Noha a' Sz. Pátriárka nyilván valo igéretet vőtt vala Istentől, mind maga s-mind az ő maradékinac meg-áldása felől; mindazáltal nem veti vakmerőségre magát az éhségben, és nem kisérti az Istent, hanem meg-gondollya, hogy gyakortáb eszközőc által szokott élni Isten, annak-okáért él az Istentől rendeltetett és mutatott eszközőckel: Mivel az jo atyác, és gazdác kereszttyéni modon szorgalmatosoc házoc népének el-tartásoc és táplálásoc felől, kik idején gondot viselnec házok-népének eledelére, mert ugyan-is, valaki az övéiről, de főképpen *háza-népérűl gondot nem visel, hi-* 1. Tim. 5.
tit meg-tagadta, és az ollyan ember a' hi-

tetlennél-is aláb valo, a' ſzent Pálnac bizonyság tétele ſzerént.

S-mondhatnád? Nem vétkezett-é Jácob itt ez aránt. Chriſtus Urunknac im ez parantsolattya ellen? *Ne leg yetec ſzorgalmatoſoc a' holnapi naprol.* FEL. Nem, mert a' ſzorgalmatoſság két fęle, edgyic pogány modon valo ſzorgalmatoſságnac, ſmáſic kereſztyéni modon valónac mondatic. Pogány ſzorgalmatoſság az mikor az Iſtent (kinec eléb kellene járni) mindenkor hátrább veti, és az el-mulando dologért, az ő röcké valót *ſtudio*, ſzabad akarattya ſzerént el-mulattya, és nem hiſzi hogy az az Iſten az ő igaz kézi múnkájából ötet el-tudgya tartani és táplálni, hanem *more Epicureorum & gentilium*, hamis hittel, tsalárdsággal, uſorával, orzáſſal, ragadozáſſal, és az Iſtennec igéjének ſok izben valo el-mulatásával, és hátra hagyásával tsalárdul öregbiti joſzágát. Kereſztyéni modon valo ſzorgalmatoſság az, mikor az ember elő-

Matth.6.

löſzör-is, a' mi az Iſtené, az Iſtennec ſzive ſzerént meg-adgya, és annak utánna Iſtent ſegitségül hiván, tiſztiben hiven és ſörényen el-jár. Ez ellen a' kereſztyéni modon valo gondviſelés ellen vétkeznec, ama' tunya, reſt és heverő emberec, kik minden munka és gondviſelés nélkül akarnac élni, és házok-népére gondot nem akarnac viſelni, ezt mondván: *Pereat qui craſtina curat*, mint a' henye Barátok-is tselekeſznec. Az Iſten ő maga mondotta Adámnac; *A' te ortzádnac veritékével egyed a' te kenyeredet.* A' ſzent Pálnak-is ugy tettzet, (ki kézi munkájával táplálta gyakorta magát) hog' a' ki nem munkálkodic, arra ſem mélto hogy egyéc. Ez okáért irtác ama' verſet: *Nemini è cœlo toſta columba venit.* Nem effęle gondviſeletlen tunya emberec kőzzül valo volt a' Jácob Pátriárka, ki a' mint im hallyuc, felette ſzorgalmatos volt az ő háza-népe eledelének ſzerzéſérül, mellyre még az oktalan állatoknac

Gen.3.

példájokis intenec beńúnket; mind vadac, madarac, melly igen szorgalmatosoc az ő fiainac eledeleknec meg-szerzésébē, ha magoc éheznekis, de az ő neveletlen barlangban és féſzkekben lévő fioknac szorgalmatoſon meg-szerzic az ő eledeleket; Jácob-is ebben munkálkodván, igy szol az ő fiainac: *Mennyetek-el szerezzetec nekünc ismét edgy kevés élést.* Valameddig a' kenyér ki nem fogya a' Jácob házából, és a' gabona a' ſákbol, addig szegény nem igen emlegette az Ægyiptusban valo menetelt, addig a' vetekedéſ-is megszűnt volt Beniámin felől: De az elfogyván, Judah az előbbi vetélkedéſt az ő attyával meg-újéttya; mivel az előtt ſem Ruben, ſem penig Leo ſemmi jo válaſzt Beniámin felől nem nyerhettec vala; Azért Juda áll immár elő, ki hihető hogy mind termetivel, ſ-mind éles elméjével, és *eloquentiájával*, ékeſen valo szolásával a' többit meg-halladta, a' mint ide aláb a' Jácob teſtamentom tételéből

léből eſzünkben vehettyűc, holott igy szolitá-meg ötet Jácob: *Te Juda, tégedet tiſztelnec a' te atyádfiai, a' te kezed léſzen a' te ellenségidnec nyakokon, a' te atyádnac fiai meg-hajolnac te előtted. Fel-nevekedel ſzerelmes fiam mint a' gyermekéd Oroſzlán, a' gyakorta valo diadalomnac alatta, mikor el-hajol, és le-fekſzic, mint a' him és nőſtény Oroſzlán, kitsoda meri fel-költeni?* Nem szol igy Jácob a' többi felől, sőt Ruben felől azt mondá: *Ruben ki méltossággal és hatalommal első voltál volna, de mivel hogy hajlando voltál mint a' viz, nem léſz már első, mert a' te atyádnac ágyára hágtál, és az én ágyamat meg-ferteztettd.* Simeon és Lévi felől megint azt mondá: *Simeon és Lévi atyafiac: Alnokságnac fegyveri voltanac a' ti ſzerzódéſtec a' Sychemitáckal, az ő titkos tanátsokban részes ne légy oh én lelkem, &c.* Mondom, végezetre Juda áll-elő, és a' több atyafiainac szoſzoloja léſzen, és előſzőr miben, és melly nagyban állyon a' dolog, meg-mondgya az ő attyának, Inf. cap. 49.

hogy tudni-illic, az Ægyiptuſi Fejedelem eleiben az ő attyokfia Beniámin nélkűl ſemmiképpen nem mernec menni, mert az a' férfiu azt mődotta: *Ha*, ugy-mond, *a' ti atyátokfia veletec nem léſzen, nem láttyátoc az én ortzámat*, melly beſzédével meg kezdé Juda laſſan laſsã az ő attyának ſzivét hajtani. Máſodſzor, engedelmeſségeket igéri Judah az ő attyoknac, de illyen ockal, ha Beniámint vélec el-botsáttya, mert igy ſzol: *Ha a' gyermeket én velem el-botsátod, az után fel-kelűnc, el-megyűnc, és élést véſsünc, ha penig el nem botsátod, nem megyűnc*; Mintha mondotta volna: Avagy Beniámint el-erezted velűnc, avagy éhel mindnyájan meg-halunc, mert tsak hejában, és mindnyájunknac veſzedelmével mennénc Ægyiptuſban, mert nem tsak gabonát nem adna nékűnc az Ægyiptuſi Fejedelem, de sőt mindnyájunkat az ő fogadáſa és eskűvéſe ſzerént, nem kűlőmben mint kémeket meg-őletne, és igy engede Jácob a' Juda kivánságának.

TA-

T A N U S A G.

Innét meg-tettzic K. hogy még az igen jeles, bőlts, és okos atyák-is nehánykor tévelyegnec tanátsockal, és nem mindenkor találályác a' tárgyot, mivel ſemmi nintsen könnyeb dolga az embernec, mint el-tévelyedni, el-eſni, és meg-tsalatkozni. Ha azért az atyác avagy nagy, avagy nehéz dolgokat kivánnac és parantsolnac a' fiaknac, nem kell azért őket meg-tsufolni, ſem penig edgy általlyában bőtsületlenűl parantsolattyokat meg-vetni, hanem ſzelid és emberségés ſzockal ſzabad a' fiaknak-is magokat menteni, és a' nehéz dolgokat nékiec igaz és elegedendő okockal meg-mutogatni; Mert,

Nullius eſt felix conatus & utilis unquã,
Conſilium ſi non det tũ, juvet tũ Deus.

az-is igaz penig, hogy *Nemo ſibi ſatis.* Az Urlſten minden gondolatunkat, igyekezetűnket, és tanátsinkat igazgaſſa és vezérellye ſzent nevének ditsiretire, és felebarátinknac előmenetelire, Amen.

XLIII. PRÆDKATIO.

Dixit igitur ad eos Israel pater eorum, &c. à versu 11. usq; ad 15 vers.

Tertia pars 42 Concionis.

EZekbē a' bőtű szerént el-olvasot őt versekben meg-irattatic Jákobnac fiaival valo meg-edgyezése, és Beniáminnac Ægyiptusban valo ereszttése, mellyekről igy emlekezic Moses: *Es monda nékiec az ő attyoc Izrael; ha ugy kell lenni*, (tudni-illic a' mint mondgyátoc) *ám bátor légyen ugy.*

Ha jól meg-tekintyűc K. az igéket, hármat találunc az Izraelnec orátiojában: Ugy-mint, *Engedelmeséget, Tanáts-adást*, és *Aldást*. Láttuc mindeniket Istennec segedelméből, és végezetre azokbol a' tanuságokat.

Mondám K. hogy először Engedelmeséget találunc à Jácobnac beszédében, mert igy szol: *Ha ugy kell lenni, ám bátor légyen ugy.* Ditsiretre mélto ez-is a' Jákobban, hogy nem szégyenli a' mélto dologban és igazságban az ő fiainac engedni. Ez azokat

kat feddi K. kik ha edgyszer a' voxot ki-mondottác, ha szintén a' tzélt nē találták-is, az az, ha helyesen a' dologhoz nem szolottak-is, hogyha egyebec annál jobbat és illendőbbet mondanac, ám bátor eszekben vegyéc, hogy helyesebb és igazabb azoknac sententiájoc, mindazáltal lelkek-ismereti ellen-is nem akarnac az igaznac engedni. Nem ezt tselekedte Jácob, ki noha egy ideig igē *instála* az ő fiai ellen, de értvén az illendő okokat, meg-változtattya elébbi sententiáját. 2. Jó lelki-ismeretet tapasztalhatunc ő benne, ki a' jók felől jo itéletben vagyon, mert a' kiknec gonosz lelkek-ismereti vagyon, a' jók felől-is gonoszul itélnec, és minden kő alatt Scorpiot vélnec lenni. 3. Prudentiát, ki halván és értvén az igaz és szükséges okokat, bolondságnac itélte az igaz és szükséges dologban keresztül állani, és az ellen tusakodni. *Conscius quisq; sibi.*

Továbbá, a' Jácob tanátsot-is ád az ő fiainac, mondván: *Vigyetec a-*

ján-

jándékot annac a' férfiunac a' földnec válogatot gyümöltseiben, ugymint Balsamumot, mézet, aromákat, myrrhát, diót és mõdolát; mivel az ajándéc másoc felől valo jó itéletnec és szeretetnec ugymint néminémű bizonysága és jegye, melly az ajándéc el-vévőket alattomban háláadoságra kőtelezic és jó akaratra indittyác hozzájoc, de sőt a' mi nagyob, a' meg-haraguttak-is az ajándékockal gyakorta meg-engeszteltetnec, ama' vers szerént:

Sæpè Jovẽ vidi cũ jam sua mittere vellet
Fulmina, thure dato, sustinuisse manũ.

az az, Gyakorta láttam, hogy mikoron Jupiter a' menyűtő kőnec hajtására szintén fel-emelte kezét, Az áldozat tételre meg-engeszteltetet, és kezét meg-tartoztatta. Ovidius-is edgy illyen értelemben volt, a' mint imez verseiből meg-tettzic: (*osq́,*

Munera crede mihi placãt hominesq́ Deos,
Placatur donis Jupiter ipse datis.

az az, Hidd-meg nékem, hogy az ajándékoc meg-engesztelic mind az embereket s-mind az Isteneket, Az adott

Ovid. lib. 3. de art. am.

Licet ipse venias Musis comitatꝰ Homere; Si nil attuleris, ibis Homere foras.

adott ajándékockal még ő maga Jupiter-is meg-engeszteltetic. Jácob félvén Esautol ajándéckal akarta őtet meg-engesztelni, e' szerént Abigail Dávidot. De ellenben az ajándékra nézés kárhozatos, mert meg vagyon irva: *Személyt ne válogass, ajándékot se végy.* Ismét: *Atkozott a' ki ajándékot véßen.* Dávid-is azt énekli, hogy *az Istennec Sátorában az lakhatic, és az ő szent hegyén az nyughatic, a' ki ajándékot ártatlan ellen nem véßen.*

Deut. 16. 27.

Psalm. 15.

S-mondhatnád: Tehát ugyan nem szabad-e ajándékot sem adni sem venni?

FEL. A' Deákoc ehez igy szolnac: *Res finibus distingvuntur.* Akár melly dolgok-is végeckel külőmbőztetnek-meg. Valakinec ajándékot a' végre adni, hogy azzal vagy *Magistrátust*, vagy akár melly személyt meg-vesztegessen, és ajándékot valakitűl a' végre el-venni, hogy azért az igaz itéletet el-forditsa, az Istennec tőrvénye ellen vagyon, és igen kárhozatos, a' mint az elő-hozott *locu-*

locuſokbol meg-tettzic, holott az Iſ-
Deut. 27. ten azt mondgya: *Mert*, ugy-mond, *az ajándéc a' bóltseket meg-vakittya, és el-fordittya az igazaknac ſzavokat.* Jollehet vadnac olly ajándékoc, mellyec nem kárhoztatnac, hanem tiſzteſséges ajándékoc, midón a' nagyobbac a' kiſſebbeknec, vagy a' kiſſebbec a' nagyobbaknac, avagy a' haſonlóc magokhoz haſonlóknac, ſzeretetnec és bótsületnec okáért adnac. Illyen volt a' Seba Királyné aſzſzony ajándéka, mellyeket *honoris ergo* Salomonnac adott, és a' Máguſoc a' kis Jeſusnac. Illyen volt ez a' Jácob ajándéka-is Joſephez, mellyeket nem a' végre küldött néki, hogy ótet azockal az ajándékockal az igaz itélet tételben meg-veſztegeſſe, hanem azért, hogy azzal-is meg-mutatná ahoz a' férfiuhoz valo bótsületit, tiſzteletit és hálá-adoságát. Nem-is lótt ez az Iſtennec kiváltképpen való tanátsa nélkül, mert ecképpen noha tudatlanságbol, de Jácob és az ó fiai által bé-tellye-

lyeſedic a' Joſeph régi látott álma, ajándékockal tiſztelvén Joſephet, mint nagy Fejedelmet, Fejedelemhez illendó tiſzteſséget és bótsületet tévén néki. A' mi az ajándékoknac mivoltokat és ſzámokat illeti, nem nagy ajándékoc voltanac, nem érkezett-el ez az ajándéc azzal, a' mit az elótt Eſaunac ajándékon küldótt volt; mert az négy ſzáz nyoltzvan *Gen. 32.* marha volt mindeneſtúl fogván. Nem érkezett-el a' Seba Királyné *1. Reg. 20.* aſzſzony ajándékával-is, ki Salamónac ſzáz és huſz máſa aranyat vitt volt, ſok drága fú ſzerſzámockal és drága kóveckel egyetemben. Nem illyen nagyoc voltanac a' Jácob ajándéki, hanem csak valami méz, myrrha, dio, mondola, avagy mogyoro, az-is penig nem ſok volt, mert igy ſzolott az ó fiainac, *Vegyetec*, ugy-mond, *annac a' férfiunac valami kevés Balſamumot és egy kevés mézet, &c.* Mint látott hallott, ſokat bujdoſott, ſok fó népec elótt forgott ember a' Jácob, nyilván tudta,

hogy

hogy igen tiſzteſséges dolog volna a' Fejedelmec eleiben ajándéckal menni, azt-is tudta ugyan, hogy *Magnos magna decent*, a' nagy embereket nagy ajándékoc illetnec, de a' mint ſzoktác mondani: *Dat poma dat pira, qui non habet alia dona*, Almát kórtvélt ád az, a' kinec egyéb ajándéka nintsen; Jácob-is azokra érkezett ackor, mindazonáltal olly ajándékokat kűldőt, kik nélkűl ſzűkölködőtt Ægyiptus, Chánahán főlde penig azockal bővölködőtt.

Máſodic ágában a' Jácob *oratiojának* tanáts-adás vagyon, mert azt tanátsollya az ő fiainac, hog' két rendbéli pénzt vigyenek-el magockal, melynec illyen okát mondgya: *Mert talám valami vétekből eſett, hogy az elébbit meg-hoztátoc.* Az igazság K. olly joſzágos tselekedet, ki mindeneknec meg-adgya a' mi az övé; A' kinec tiſzteſséggel tartozic, tiſzteſséget ád; a' kinec adóval, adót, &c. Illyen ſzép virtus volt értyűc ebben a' Jácob Pátriárkában.

Har-

Harmadſzor áldáſt találunc a' Jácob beſzédében, mert igy ſzol: *A' mindenhato Iſten engedgye, hogy kedvet találljatoc annál az embernél, és botsáſſa-viſſza ti veletec a' máſic atyátokfiát-is, ezt-is a' Beniámint, én penig ha meg-foſztatom az én gyermekimtől, legyec meg-foſztatott*; hihető hogy bizony Jácob ezeket ſirván és kettőztetvén mondotta az ő fiai előt, mint meg-keſeredett atya.

TANUSAG.

Miképpen kellyen nékűnk-is házunkbol, házunk-népe közűl útunkra erednűnc, avagy felebarátinkat, atyánkfiait útra botsátanunc, hatalmas Fejedelmec eleiben mennűnc, innét a' Jácob példájából megtanulhattyuc, tudni-illic, ſzép Iſteni áldáſſal és könyörgéſſel. Igy ereztettéc a' régi ſzent jámboroc házokbul ki az ő *familiájokat*, Iſaác Jácobot ſzép áldáſſal botsátá Meſopotámiában, ekképpen áldván őtet: *Az erős mindenhato Iſten áldgyon meg téged, és az Abrahám áldását adgya tenéked.* Ezt tse- Gen. 28.

Ee leked-

lekedte a' vén Tobiás-is az ô fiával, mikor Rágesben kûldötte, elô szolitván igy áldotta-meg ôtet: *Az Isten ki az egekben lakozic, áldgya-meg a' te útadat, és az ô Angyala légyen veled.* Tob. 5. Mivel-hogy az Isten vezérli az embernec útait, ô szent Felségétûl kell arra-is segitséget kérnûnc, és nem kell Ajáxal pogány módra azt mondanunc: *Timidi & ignavi opus habent auxilio Dei, at ego sine Deo vincere possum.* A' fçlelmeseknec és túnyáknac valo, ugy-mond, az Istentûl segitséget kérni, de én az Istê nélkûl-is gyôzedelmes lehetec. Sem penig *conditio* nélkûl igy szollanunc: *Ma vagy holnap el-megyünc imez szomszéd városban, és ott illyen s illyen nagy kereskedésnec nemét indittyuc,* Jacob. 4. kiket megszolit az Apostal, mondván: *Mitsoda a' ti életetec? Vapor est, & nihil praterea.* Holott ezt kellene mondanotoc: *El-megyünc a' városban, ha az Ur akarja,* és ha életünket meg-maraszttya. Tudta ezt Jeremiás Propheta, hogy a' mennyei Urnac akarattya nélkûl tsak

tsak meg sem mozdulhatunc, hanê *Eô benne élünc, vagyunc és mozgunc;* Actor. 17. ezért mondgya: *Tudom Uram Isten,* Jerem. 10. *hog' nintsen az embernec útja az ô maga hatalmában, sem a' férfiunac birodalmában, hogy az ô lépését igazgathassa.* Ennec a' nagy Urnac ajánlyuc azért K. mi-is mind magunkat, s-mind a' mi kôvetinket, házunkbol útra botsátott emberinket, hogy igazgassa útainkat, és mindennémû dolgainkat, adgya mellénc szent Angyalit, kik vegyenec oltalmokban, viselyenec markokban, ôrizzenec kártul, kemény meg-botlástul, a' miképpen ô szent Felsége ezt meg-igérte az ô hiveinec. Kinec adassec ditsôsség, mind ôrôckôn ôrôcké, Amen.

XLIV. PRÆDIKATIO.

Videns autem Joseph cum illis Beniamin, &c.
à versu 16. usq; ad 34 versum.

NEgy karban állathatni K. ezeknec a' verseknec bôtûit;

1. *Miképpen vötte Josef az ô báttyait.*
2. *Azoknac félelmeket, és a' pénz felôl*

valo magoc mentéseket irja-meg.
3. A' Joseph Procurátorának emberségét, és az ő ajándékjoknac elő-adását. 4. Josephnec attyafiaitul valo kérdezkedését, és emberséggel, nyájassággal valo meg-vendégléseket, bő beszéddel számlállya elő.

Mindenikről rendel szollyunc mis, Istennec segedelméből.

AZ ELSŐRŐL.

Minec előtte K. ezeknec rendel valo magyarázattyához nyulnánc, ez előtt meg-hallott dolgokbol, edgy illyen *quæstiot* szükség meg-világositanunc. Ide fellyeb azt mondá Moses, hogy Jácob Pátriárka, nagy siralommal és fohászkodással botsátotta el tőle Beniámint, melynec Joseph volt az oka, a'honnét im ez következic.

ELLENV. Valaki az ő attyát szükség kivül, avagy méltatlan meg-keseriti, gonoszul tselekeszic; Joseph Simeont meg-fogván, és Beniámint attyátul el-hozni parantsolván az ő vén attyát nagy keserűségben

ben hozta; Annak-okáért Joseph gonoszul tselekedett.

FEL. Nem: 1. Ezért, mert Joseph nẽ tudvan, és nem akarattya szerént keseriti-meg az ő attyát, nem gondolván azt, hogy az ő attya ollyan nehezen szenvedné Beniáminnac edgy ideig tőle valo el-távozását. 2. Azt felellyűc, mert Joseph azt jó végre tselekedte, hogy ecképpen a' rővid szomorúság után, nagyob örömmel és vigasággal fogadná őket. 3. Im e' végre sem volt gonosz ebben a' Josephnec tselekedeti; mert a' Joseph attyafiai arra a' probára, viságálásra és meg-dorgálásra méltoc valánac.

TANUSAG.

Gyakorta az Ur Isten a' bűnősökkel edgyűt még a' hiveket-is meg-sanyargattya, de azért kűlőmb végre, mert amazokat bűnteti, emezeket jó végre probállya, mellyből kellete korán alkalmatos időben ki-menti, és mint edgy kézen fogva ki segélli, a' szenvedés és fáratság után meg-

nyugottya, és a' ſiralom után megvigaſztallya, mint Jácobot.

Láſſuc immár miképpen fogatta, és vőtte Joſeph az ő attyafiait? 1. Joſeph látván őket és vélec edgyűt Beniámint, nem ollyan keményen mutatta magát hozzájoc mint az előtt, sőt inkáb az ő gondviſelőjének azt parantsollya, hogy őket házában vigye, és tiſztteſſęges ebédet kéſzitvén meg-vendégellye őket.

A' MASODIKROL.

Továbbá, mint hogy a' fel-háboritatott gonoſz lelki-iſméret ſokáig ſem lehet tsendes, azt beſzélli Moſes, hogy Joſephnec attyafiai iſmét újonnan igen meg-ijettenec, mivel hogy Joſeph Ægyiptuſi nyelven ſzolott vala ő felőlőc az ő *Oeconomuſának*, nem értvén Joſephnec hozzájoc valo jo akarattyát, annál-is inkáb mint az előtt meg-ijednec; mert igy ſápolódnac edgymás kőzőtt, mondván: *Imé a' pénzért hozattatunc mi ide bé, mellyet a' más úttal a' mi ſákainkban tétetett volt, hogy ez ockal pat-*

patvart találljon hozzánc, és minket rabocká tégyen; a' lopáſnac bűntetéſétűl félnec, a' melly bűntetéſec a' lopóknac az Ægyiptiuſoc kőzőtt rabſág volt. A' Sidóc kőzőtt a' lopónac, ha lopásban tapaſztaltác, némellyért két annyit kellet adni, némellyért négy annyit. A' Romai tőrvény ſzerént penig meg-őlettettenec. A' minémű bűntetéſec a' lopóknac a' mi nemzetűnc kőzőtt-is approbáltatott és bé-vétetett. Végezetre mętic magokat, és meg-mondgyác, miképpen vőttéc az úton eſzekben a' pénzt, mellyet magockal meg-hoztanac.

A' HARMADIKROL.

Harmadſzor, a' Joſeph ház gondviſelőjének emberségét, és az ajándékoknac elő-adását jelenti-meg Moſes. A' Joſeph Oeconomuſának embersége kettős: 1. Beſzédével vigaſztallya őket, ezt mondván: *Békeség tinéktec, ne féllyetec, nem léſſen ſemmi nyavalyátoc, a' ti Iſtentec és a' ti atyátoknac Iſtene adta néktec azt a' pénzt*

a' ti sakjaitokban; honnét meg-tettzic, hogy ez a' Josephnec gondviselője, értette Josephnec ebből valo tselekedetit, és hihető dolog, hogy ezzel tétette volt sakjokban az elébbi pénzt-is, mert igy szol: *A' ti pénzetec az én kezemhez jött*, maga még akkor bé nem adtác volt azt a' pénzt. 2. Emberséges volta ennec az Oeconomusnac abbol tettzik-meg, hogy ezeknec láboc meg-mosására vizet ád, és szamároknac abrakot. A' Nap-keleti országban kiváltképen valo jo akaratnac jele volt, a' gazdálkodásban a' vendégekhez, a' vendégec lábainac meg-mosása. Abrahámot, Lothot oda fellyeb azzal *commendálá* Moses, hogy a' három Angyaloknac lábokat meg-mostác, kiket Abrahám tsak valami útonjáro embereknec itél vala lenni. Az Evãgeliomi historiában-is vagyon errűl emlekezet. A' szent Pál-is azt adgya tanátsul Timotheusnac, hogy olly özvegyec választassanac, tudni-illic a' több özvegyeknec gondviselésére, kik

kik a' Szenteknec lábokat mostác. Továbbá minémű szóckal mutattác-bé Josephnec az ő ajándékokat, jollehet nem emlekezic arrul Moses, de nem halgattya azt el, minémű bőtsűlettel, kirűl igy szol: *Es meghajlánac ő előtte szintén a' földig.* Itt újonnan ismét bé-tellyesedic a' Joseph álma, hogy tudni-illic, a' 11 tsillagoc, az az, a' 11 atyafiac Josephet le-borulván tiszteltéc. Ez rővideden a' harmadic. Lássuc a' negyedic dolgot-is.

A' NEGYEDIKRŐL.

A' mi immár Josephnec attyafiaival valo beszélgetését, és azoknac meg-vendégléseket illeti, az-is tellyes kegyes indulattal és atyafiui szeretettel. 1. Vén attya felől tudakozic tőlőc, mondván: *Elé még az én atyám? és vagyon-é egéssségben?* Kettőt kérd tőlőc, s-ezek-is mind kettőre meg-felelnec s-azt mondgyác hogy egéssségben vagyon, és él 2. Beniámin felől tudakozic tőlőc, ezt mődván: *Ez-é a' ti kissebbic atyátokfia, ki fe-*

lôl nékẽ ſoltatoc vala. 3. Meg-áldyga ôtet, ezt mondván: *Az Iſten légyen kegyelmes tenéked ſzeretô fiam*; és ezeket ſzolván, azt mondgya Moſes: *Sietvén keres vala helyet Joſeph, a' hol ott ſirhatna, mert igen meg-indult vala az ô ſzive az ô öttséhez, és bé-menvén az ô ágyas házában, ott ſira.*

TANUSAG.

Innét a' Joſephnec példájából azoc feddetnec K. kik ha alatson állapatbol valami méltoságra kapnac és (a' mint ſzoktác mondani) jó renden van ſzénájoc, leg ottan igen meg-változnac, régi jó akarojokat, felebarátyokat, kickel az előtt mind edgy vizen hajokázott Sajkájóc, sőt még attyokat attyokfiait és rokõságokat-is meg-utállyác, megvetic, ſemmire bôtsûllic, sőt még ollyakat-is hallottunc, kik edg' átallyában ſzûléjeket-is méltoságokhoz képeſt meg-tagattác. Nem ezec kőzzûl valo volt Joſeph, ki az ô vén attyát tiſztelte, attya fiait kedvelte, és nékiec tsak kőnnyen meg-engedett, mel-

mellyec minékûnk-is a' mi felebarátunknac ellenûnc valo vétkeknec meg-botsátását *commendállyác*, hog' tudni illic, *mi is ne fizeſsûnc a' jóért gonoſzt, ne győzetteſsûnk-meg a' gonoſztúl, de sôt inkáb a' jóval győzzûk-meg a' gonoſzt.* Rom. 11.

4. Végezetre a' Joſeph vendégségének kőrnyûl állo dolgait emliti Moſes. *1. A' Jácob fiainac aſztalhoz valo le-telepedéſeknec modgyát. 2. Miképpen vendéglette ôket, és mint oſztogatta nékiec a' maga étkét. 3. Mint lakoztac.*

Le-telepedéſeknec modgya felől azt mondgya, hogy Joſef kûlőn magának, az Ægyiptiuſok-is kûlőn, az ô attyafiai-is kûlőn, ki-ki az ô ideje ſzerént, mellyen felette igen tsudálkoznac a' Jácobnac 11 fiai, honnét tudhatta Joſeph az ô ſzûletéſeknec rendit és idejét. A' Sidóc azt mondgyác, hogy Joſeph ugy tettette volna az ô Bátryai előtt magát, mintha az ô pohárának pengéséből tudna jővendőlni, de ez tsak Sido fabula,

la, holott ő maga-is Joſeph Pharaho előtt az Iſtennec tulajdonitá az ő bőltseségét és jővendőlését, a'mint oda fellyeb meg-hallottuc.

Hogy penig Joſeph (Ægyiptuſi módon viſelvén magát) az Ægyiptiuſockal edgy aſztalhoz nem űlt, ſem edgyűtt vélec nem őtt, ſem penig az ő Sidó attyafiaival a'ſzerént, illyen okát jelenti Moſes: Mert az ő valláſoc (ne mondgyam *ſuperſtitiojoc*) tiltotta őket a'Sidockal valo társolkodáſtul, mint a'Sidókat-is a'Samaritánuſokétúl, a'mint a'Samaritána mondgya vala Chriſtus Urunknac, igy ſzolván: *Mert ſemmi barátſágoc nintsen a'Sidoknac a'Samaritánuſockal.* Az Ægyiptiuſoc azért a'Sidokat, egyéb nemzetségeknec feletre, főképpen azért utáltác, hogy a'Sidoc azokat az állatokat, ugymint juhot, őkrőt, tehenet, kiket az Ægyiptiuſoc Iſten gyanánt tartottanac és tiſzteltenec, megőltéc, megáldoztác, és huſokat-is meg-őttéc. Másodſzor, mint gazdálkodott Joſeph

Johan. 4.

ſef a'vendégségbē az ő attyafiainac, azt-is meg-jelenti Moſes: *Es ő maga*, ugy-mond, *az ő étkéből ád vala réſst azoknac, de az ő őttsénec Beniáminnac a'több réſzénél ötſzörte többet ád vala.* Végezetre mint tartotta őket, azt ſem halgattya-el a'Prophéta, hanem igy ſzol: *Iványac*, ugy-mond, *és megréſzegedénec edgyütt ő véle.*

A'melly ſzo, *Inebriatio, Meg-réſſegedés*, néha jó, ſ-néha gonoſz jedzésben és értelemben vétetic. A'megréſzegedés gonoſz jedzésben vétetic az Eſaiás Prophétánál im ez *locus*: *Jaj azoknac kik jó reggel fel-kelnec, hogy meg-réſzegedgyenec, és mind eſtig a'bor mellet mulatnac, hogy a'bor fel-gerjeſſe őket.* Ezen értelemmel kárhoztattya ſzent Pál a'réſzegséget, ezt mődván: *Ne réſzegedgyetek-meg a'bortul, mellyben bujálkodás vagyon.* Ennec eltávoztatására int Chriſtus Urunk-is bennűnket, mondván: *Meg-őjátoc magatokat a'tobzodáſtul és a'réſzégségtűl.* A'ſzent Péter Apoſtal-is a'tiſzteſséges emberec kőzzűl ki-rekeſzti

Eſa. 5.

Eph. 5.

Luc. 21.

1. Theſſ. 5.

azo-

Actor.2. azokat, kik jó reggel meg-réſzegednec. Ellenben, jó értelemben vétetic a' *Réſzegség*; kirűl a' Király Pro-

Pſal. 104. pheta azt mondgya: *Az Ur (ſc. primariò) ki borral meg-vidámittya az embernec ſzivét.* Ezen értelemmel mondgya máſutt-is a' Propheta: *Az*

Pſal. 64. *én meg-réſzegitő pohárom melly igen jeles és gyönyörűſéges.* Jó értelemben vétetic az-is, mellyről a' bőlts Sala-

Proverb. 31. mon emlekezic, mondván: *Adgyatoc italt a' keſergőknec, és bort azoknac, kik ſomoruſſivel vadnac, hog' igyanac, és feletkezzenek-el az ő ſzükségekről.*

Jollehet a' Sidóc (a' mint Chriſtus Urunknac példájából-is meg-tettzic) ezzel a' Salamonnac mondásával gonoſzul éltenec, mert ők a' halálra ſententiáztakat valamelly réſzegitő italnac nemével meg-ré-

Matth. 26. ſzegitettec, mellyet nem parantsolt a' Bőlts, a' Sidókban ſem volt ditsiretes, mert Salamon ebben az ő mondásában nem a' réſzegséget *commendálta*, hanem a' módnélkűl és végnélkűl valo ſzomoruságnac kűlső

kűlső eſzkőz által való orvoſságot tanátsolta, kirűl Dávid-is oda fellyeb emlekezéc, ezt mondván: *A' bor meg-vidámittya az embernec ſzivét.* Nem gonoſz jedzésben vétetic ezeknec a' Joſeph attyafiainak-is meg-réſzegedéſec, kik felől nem kell azt itélni, mint ha ezec tobzodáſra valót ittanac volna, ki miatt eſzeket-is el-felejtettéc volna, mellyre őket kétség nélkűl a' jozanságban gyönyörködő tiſzta élető ſzent Joſeph ſem kénſzeritette; Annyit ittanac azért ezec, hogy attul meg-vidámúltanac, és kedvet vőttenec, és mind ſelelmeket ſ-mind ſzomoruságokat ſzivekből ackor ki-vitettéc és el-felejtettéc.

Summa ſummarum. Nem ſokat, hanem eleget ittanac. Annak-okáért a' réſzegeſec innét ebből magoknac ſemmi mentséget nem vehetnec. Az Ur ſegéllyen minket-is az jozan és mértékletes életnec kővetéſére, Amen.

XLV. PRÆ-

XLV. PRÆDIKATIO.

Ex Cap. 44. Præcepit verò præfecto domus ſuæ. à verſu 1. uſq; ad 17. verſum.

SUmma ſzerént meg-irja Moſes ebben az 44. *Caputban* az Izraël fiainac Joſeph által valo utolſo probájokat, és meg-viſgáláſokat, melly az elébbieknél keményeb és fęlelmeſebb-is volt, mivel mindnyajan lopáſnac vétkével vádoltatnac; Mert Joſeph a' Beniámin ſákjában el-rejtvén a' maga pohárát, kiért mint valami lopókat ůldőzteti, és utánnoc kůldvén, az útbol viſzſza hozattya őket. Melly pohárt a' Beniámin ſákjában meg-találván, érette meg-fogattatic, ki mellet Juda ſokat tőrekedic, mellyet Joſeph nem a' végre tselekedett, mintha az ő attyafiainac gyalázattyoknac őrůlt volna, és az ő veſzedelmekre igyekezett volna, hanem azért hogy az ő gonoſságokrul újonnan iſmét valláſt tételſſen vélec, főképpen penig azért, hogy meg-probálná őket, miné-

minémű ſzivel és ſzándéckal volnánac az ő őttsőkhőz Beniáminhoz, és az ő igyében mellette mint forgolodnánac. Ez Summája az egéſz Caputnac.

Mellynec 2. Réſze vagyon.

1. *Az Izrael fiainac utolſo probájokat irja-meg.*
2. *Judánac Beniámin mellet valo kőzben-járását, és ſok beſzéddel valo tőrekedését jelenti-meg.*

Az első Réſzben iſmét négy párticulác vadnac:

1. *Joſephnec a' pénz, pohár, és ſzálláſrul valo el-botsáttatáſoc, és iſmét viſſſa hozatáſoc felől vagyon 5 verſekben emlekezet.*
2. *A' Jácob fiai a' lopáſnac vétkéből, mint mentegettéc és tiſztitottác magokat.*
3. *A' Joſeph pohárának a' Beniámin ſákjában valo meg-találáſa felől vagyon emlekezet.*
4. *Az ő viſzſza tèréſec, és Joſephel valo beſzédec és magoc mentegetéſec jegyeztetik-fel.*

A' másodic Részében két dolgok foglaltatnac.

1. *Az ő első és másodic Ægyptusban való jöveteleknec Juda által való elő számlálása.*
2. *Judának kérése és kivánsága.*

Mellyekről rendel szóloc, és azokbol a' tanuságokat-is meg-jedzem.

AZ ELSŐRŐL.

Jollehet rész szerént ezeknec régi vétkeken való szomoruságokat Joseph meg-értette és eszében vőtte vala, mind penig Beniáminhoz való indulattyokat, mindazáltal minec előtte magát nékic meg-jelentené, még-is nem szűnik-meg tovább probálni őket, e'végre hogy magokat meg-aláznác, kiket tud vala hog' igen kemény szivűec volnánac, mind penig azért, hogy bizonyosson végére menne annak-is, hogyha az ő attyokfiának utolsó szükségében mellette fel-támadnak-é? Ezért parantsollya az ő házi gondviselőjének, hogy sakjokat meg-tőltsec, és kinec kinec az ő pénzét ismét sakjokban tegye, mint az előtt-is tselekedett vala, és az ő pohárát-is a' kissebbiknec sakjában el-rejtse.

TANUSAG.

Ezeknec példájoc emlekeztetnec és intenec minket K. e'világi dolgoknac álhatatlan, és ennec őrőménec hirtelen változo voltárul; láttyuc, hogy valamennyiszer valami vigasságra hajlunc, és minden fęlelemtől bátorságosoc vagyunc, őrőmünc után bánat, keserűség, jo szerentsénc után szerentsétlenség és romlás uralkodic, és edgy kitsiny vigaságunc hertelen valo siralomra változic, a'mint Salamon az embernec őrőménec végérűl mondgya: *A' nevetés miatt*, ugy-mond, *a' szive-is fáj embernec, de végezetre az őrőm ſomoruságra fordul.* Prov. 14. A' mint Salamon mondgya, igy történt dolgoc az Izrael 11 fiainak-is, kik ma vigan lakván a' Josef vendéségében, más napon nagy szomoruság foglalta-el vigasságokat, mert az útbol viszszahozattatván, 1. Hálá-adatatlanság-

ságnac vétkével vádoltatnac, mõdván: *Miért hogy a' jo helyében gonoßal fizettetec?* Melly háládatlanság még a' pogányoc kõzõtt-is nagy véteknec tartatott és ßidalmaztatott. Antisthenes a' hálá-adatlan embereket a' hohéroknál aláb valóknac mondotta: de a' ßent irás ßerént-is nag' vétec a' hálá-adatlanság, ki a' véghetetlen irgalmu Istent-is az irgalmaßágtul el-idegeniti, és a' bũntetéßre ingerli, mert meg vagyon irva: *Nem távozik-el az oßtor a' hálá-adatlan embernec házától.* Illyen véteckel vádoltatnac ezec. 2. Mellynec még a' neve-is gyalázatos, Lopóknac mondatnac, mert a' Joseph gondviselője igy nevezi õket, mondván: *Miért loptátok-el az én Uram pohárát, mellyből az én uram ißzic? Ebből meg-ißmérheti az én Uram, ti minémũ emberec legyetec.* Noha ezeket mind jó végre, és kiváltképpen valo *zelusbol*, indulatbol tselekedi vala Joseph, mindazáltal ezec nem kitsiny fęlelmet és rettegéßt ßenvedtenec ßivekben, illyen

Prov. 17.

lyen nehéz igyben forogván állapattyoc.

A' MASODIKROL.

Láßuc immár továbbá az Izraël fiai ezekből mint mentic magokat; Azt mondgya Moses, hogy igy ßoltanac: *Miért ßol az én Uram illyen dolgokat?* mintha mondottác volna: Mi dolog hogy te minket tegnap emberséggel fogadál és tartál, moßtan bennũnket háládatlansággal és lopáßal vádolßz? Távoly légyen a' te ßolgaidtul, hogy mi ollyan dolgot tselekedtũnc volna, és im ez két dologgal mẽtic magokat.

1. Elsõ mentséget véßzic *ab absurdo*, a' méltatlan dologtul: *Imé*, ugymond, *az elébbi pénzt-is meg-hoztuc, tehát mi ßũkség lõtt volna minékũnc valakinec ezũßtit vagy aranyát el-lopni*; az az: Módnélkũl valo dolog azokat lopáßal vádolni, a' kik pénzel bõvõlkõdnec; De a' mint magad-is láttad, mi ezũßt és arany nélkũl nem ßũkõlkõdũnc; Mert moßtan-is két rendbéli pénzt hoztunc

volt el magunkal, a' mi atyánknac házátul. 2. Artatlansággal mentic magokat, és minden kénſzerités nélkűl ſzabadságot engednec arra, hogy bátor az ő ſákjokat meg-kereſſęc, és magokat ſzolgálatra, a' lopót penig, ha kinél kőzzűlőc a' pohár meg-találtatic halálra igéric Ugy vagyon K. hogy ezec igaſsággal mentic ő magokat, de nem eſzeſſen nem okoſon, hogy mód nélkűl és mindę kénſzerités nékűl őrőké valo ſzolgálatra, avagy halálra kőtelezic magokat; mert *excipiálni* kellet volna a' tsalárdságot, és *conditioval* kellet volna magokat kőtelezni, és azt kellet volna mondani: Nétalám valaki hirűnk nélkűl tsalárdsággal, valami patvarkodásbol, valamellyikűnknec ſákjában tehette a' popárt, affelől nem ſzolunc, de magunc felől bátorságoſon felelűnc, és ſzabad akaratunc ſzerént bűntetésre igérjűc magunkat; de feletteb biztac igaſságokban.

TANUSAG.

Ez-is

Ez-is intettetésűnkre ſzolgál K. minékűnc, és tanullyuk-meg innétis 1. hogy az ártatlanságot a' *prudentiával*, az az, az okoſsággal edgyűvé foglallyuc, mint ſzintén a' ſzelidséget az okoſsággal, a' mint Chriſtus Urunc tanitotta az Apoſtalokat, mondván: *Legyetec eſęſec mint a' kigyóc, és ſzelidec mint a' galamboc.* Matth. 10. 2. Hogy teſti bátorságra magunkat ſoha ne adgyuc, és magunkat ártatlanoknac, igazaknac ne alittsuc, kiváltképpen penig Iſten előtt nintsen ſemmi helye, hogy a' mi ártatlanságinkal ditsekedheſsűnc, és igaſsáungkat mint ama' kevély Phariſæus fitogathaſſuc, ezt mondván: Nem vagyoc ollyan mint egyéb emberec. Mert ha a' titkoknac tudo Iſtene (kinec előtte ſemmi rejtvén nem lehet) viſgálni és kereſni kezdi a' mi iſzákinkat, ſákjainkat, ſ-mind penig a' mi ſzivűnknec rejtekit. Oh vajki ſokaknac ſok gonoſzul gyűlt joſzágát találllya-fel azokban, mellyet Achánnal, Ananiáſſal és Sá-

phirával mindenec előtt tagattac; Annak-okáért Dáviddal nem a' mi ſákainkat, hanem inkáb im ez *ſuplicátionkat* vigyűc az Iſten eleiben, ezt mondván: *Nepőrőly a' te ſzolgáddal, mert egy igaz ſem találtatic te előtted az élőc közzűl.* A' mi igaſságunkat és ártatlanſágunkat annak-okáért magunc kivűl csak a' Chriſtusban hit által kereſsűc, ki minékűnc váltságunc, békeségűnc, és igaſságunc.

Pſalm.143.

Eph. 2.

1.Cor. 1.

Jerem. 23.

A' HARMADIKROL.

Harmadic *circumſtantia* vagyon K. a' Joſeph poharának Beniámin ſákjában valo meg-találáſa felől. Bizván az Izrael fiai igaſságokhoz, arra igértéc vala magokat, hogy az ő ſákjoc meg-viſgáltaſſanac, és a' lopót halálra, magokat penig őrökké valo ſzolgálatra kőteleztéc vala, hogy ha ő kőzzűlőc valakinél a' pohár meg-találtatnéc, de a' Joſeph gondviſelője ehez igy ſzol: *Valakinél meg-találtatic a' légyen nékem ſzolgám.* Mintha mondotta volna: Nem igáſság volna, hogy az ártatlan ſzintén ugy bűntettetnéc, mint a' bűnős, melly mondásával az *Occonomus* alattomban ezeknec magoc gondolatlan vakmerőségeket feddi; Mert gyakorta vagyon, hogy a' kik magokat leg inkáb mentic, főképen azoc találtatnac vétkeſeknec. De mit tselekeſznec ezec? Sietnec az ő ſákjokat meg-viſgáltatni, de a' Joſeph embere mint ha ingyen ſem tudná, hol és mellyiknec ſákjában volna a' pohár, kereſni indul, el-kezdvén az elsőn rendel, leg utolſzor a' Beniámin ſákját kereſi-meg, a' holott meg-találla; mellyet látván az Izrael fiai, el-iedvén, azt módgya Moſes felőlőc, hogy meg-haſogattác ruhájokat ſzégyenletekben, mellyet az igen meg-buſult és meg-keſeredet emberec ſzoktanac volt tselekedni. A' Sidóc azt mondgyác, hogy midőn a' Beniámin ſákjában a' pohárt meg-találtác volna, leg ottan mindnyájan fel-kiáltván azt mondottác: *Ecce fur filius matris furis! Imé a' lopo anyának lopo fia!* Mivel-

hogy az ő annya Ráchel el-lopta vala az ő attyának Lábánnac aranybol tsinált bálványit, és arrul tanátskoztanac, hogy ötet el-hagyván hazájokban mennyenec, de Juda tartott volna ellent benne. De ez nem bizonyos.

A' NEGYEDIKRŐL.

Meg-térvén azért az Izrael fiai, mit tselekeſznec? A' Fejedelem eleiben vitettetvén, el-rémülnee, és leborulnac ő előtte, alázatoſon kőnyőrőgvén néki. Es igy negyedſzer telik-bé a' Joſephnec látott álma. Kiket látván Joſeph igy ſzolit-meg: *Mi dolog ez a' mit tselekedtetec?* Melly mondásában 1. Az ő gonoſságokat feddi, mintha mondotta volna: Fkképpen illett-é, hogy az én emberségemért igy tselekedgyetec velem? el-vivén az én kedves poháromat? Vakmerőséggel láttatic őket vádolni, mert igy ſzol: *Avagy nem tudgyátok-é, hogy ez illyen ember mint én vagyoc, bizonyoſképpen meg-tudhattya a' mit meg kell tudni?* Juda azért, ki a' több attya-

attyafiait méltoſsággal ésokoſsággal meghalatta volt, kinec fogadáſa ſzerént Beniáminra leg nagyob gőgya is volt, a' többi képében magamentő beſzédét igy kezdi: *Mit mondhatunc az én Uramnac?* 1. Nem állattya az ő ártatlanságokat, ſem nem panaſzolkodic az ő rajtoc történt tsalárdság felől, hogy azzal valami modon a' Fejedelemnec ſzivét meg ne keményitse, és haragra ne gerjeſzſze, hanē bűnőſsé hadgya magát, ezt mondván: *Mit ſzollyūc? Mivel igazitsuc magunkat? nē tudgyuc, mivel a' pohár a' mi atyánkfiának ſakjában találtatott-meg. Ubi verò rerum teſtimonia adſunt, non opus eſt verbis.* A' hol penig a' dolognac valoſági jelé vadnac, nem ſzükség ott a' ſzoval valo mentség; de mi ſemmiképpen nem igazithattyuc magunkat, az az, jollehet mi ártatlanoc lévén ebből a' dologbol, a' mi ártatlanságunkat nem bizonyithattyuk-meg. 2. Az Iſtennec igaz itéletinec és bűntetésének iſméri Juda az ő ſzorongattatáſokat, mondván:

Az

Az Isten, ugy-mond, *módot talált a' te szolgaidnac bűnöknec büntetésében*.

3. Nagy engedelmeſséggel a' bűntetés alá igéri mind magát, ſ-mind a' tőb attyafiait, reménlvén, hogy ekképpen netalám a' Fejedelem valami kőnyőrületeſségre indulna hozzájoc. De Joſeph ecképpen akarván meg-probálni őket, mit tselekednénec az ő attyokfiának Beniáminnac illyẽ nehéz igyében, nem mindgyárt ád jó válaſzt nékik, nem mindgyárt jelenti-ki magát nékik, nem akarja a' bűnteleneket bűntetni, hanem azt mondgya: *A' kinec kezében találtatott a' pohár, az légyen én ſzolgám, ti penig békeséggel mennyetek-el a' ti atyátokhoz*.

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg K. hogy a' mi jo ſzerentséinket, ſ-mind penig ſzomoru eſetinket, az Iſtennec *providentiájának* tulajdonitsuc, mert meg vagyon irva: *Az Urtol vadnac mind a' jo ſzerentsés virágzo ſorſoc, ſ-mind penig a' kedvetlen állapatoc, ő tőle vagyon a' ha-*

Syrac. 11. 4.

lál, egéség, élet, gazdagság, és idővőſség. Kik ellen kell ezt tudnod K. ember? Ama' Manes nevű eretnec ellen, ki azt tanitotta, hogy két Iſtenec volnának, kinec edgyic felette jo volna, a' máſic penig felette igen gonoſz, és hogy a' jo Iſtentől minden jók ſzármaznának, de a' gonoſztul tsak nyavalya, nyomoruság, bu, bánat, kárvallás és keſerűség. De nẽ helyes és nem igaz, mert ſoha az Iſtennec hivei, a' nagy ſzent emberec tőb Iſtent az edgy igaz Iſtennél, ki Atya, Fiu, és Szent Lélec, nem iſmértenec, kinec mind jó ſzerentséjeket, ſ-mind gonoſz ſzerentséjeket tulajdonitottác. Hoſeás Propheta az edg' Iſteñec tulajdonittya az ő meg-ſzaggattatáſokat, Jeremiás az Izrael fiainac meg-verettetéſeket; Igy Job Pátriárka mind az ő áldását, ſ-mind joſzágának el-vételét az edgy Iſtennec tulajdonittya, mondván: *Az Ur adta volt, az Ur vőtte el-is, &c.*

Hoſ. 6.

Jerem. 5.

Job. 1.

II. Arra tanittatunc innét, hogy a' mi bűneinket Iſten előtt ne rejtegeſ-

geſsűc, mint-ha ártatlanoc volnánc, és az Iſten bennűnket ok nélkűl bűntetne, mert az Iſten mindenkor talál bűnt bennűnc, mellyet meg-bűnteſſen. Annak-okáért ſzállyunc magunkban, és a' mi régi bűneinkről emlekezzűnk-meg, és ha jól gondolkodunc rola, lég-ottan meg-tsendeſedic lelkűnk iſméreti, mert az Iſtennec bőlts itéleti, hogy gyakorta az atyáknac vétkeket, harmad és negyed iziglen-is meg-bűnteti a' fiakban és unokákban, és a' régi titkos bűnért újonnan vonſza elő a' bűntetéſre az embereket. Dávidnac azt
2.Sam.12. mondá Iſten Náthán által: *Az Ur elvőtte ugyan a' te bűneidet, hog' meg nẽ halſz, de azért a' fegyver ſoha a' te házadbol ki nem ſzakad.* Gondollyukmeg azért az Iſtennec igaſságát, és ha mindgyárt a' mi bűneinkért nem ſiet-is meg-bűntetni, ne reménlyűc azt, hogy az Iſten arra ſzámot nem tartana, és el-feletre volna. *Quod enim differt Deus, illud non aufert.* Iméa' régi titkos bűn mint téſzen új gyalázatot

zátot a' Jácob fiain. Annak-okáért a' bűnt mind titkon ſ-mind nyilván igen el-távoztaſſuc. Mellyre ſegéllyen fejenként bennűnket a' nagy hatalmu Ur Iſten, az ő áldott ſzent Fiának érdeméjért, Amen.

XLVI. PRÆDKATIO.

Tunc acceſſit ad eum Judah & dixit, &c. à verſu 18. uſq; ad 34 verſ.

MIképpen lőtt az Izrael fiainac útokrul valo viſzſza hozatáſoc, és Joſeph előtt első mentségec, arrol tőn Moſes ez előtt emlekezetet; Moſtan immár azt irja-meg, Juda a' Jácobnac fia az ő *Orátioját* még-is mint *continuálta* Joſephhez, mellynec három réſzei vadnac:

1. *Audientiát, az az, ſzólláſra valo ſzabadságot kiván, egyſzer ſ-mind botsánatot-is kér Joſephtúl.*
2. *Bő beſzéddel ſámlállya elő az ő első és máſodſzor Ægyiptusban valo jőveteleknec okait.*
3. *Harmadikban az ő kivánságokat és akarattyokat mondgya-meg.*

Mel-

Mellyekről az Urnac nevét segitségûl hiván szóllyunc rendel.

AZ ELSŐRŐL.

Miképpen ez világi eszes, okos Orátoroc és Supplicánsoc, elősször *audientiat* kérnec a' szólláſra a' Fejedelmektûl, és ha az meg-engettetic nékiec, az után terjesztic igyeket eleikben. Igy tselekedett Abrahám-is az ő Istennel valo beszélgetésében, ezt
Gen. 18. v. 27. 32. mondván: *Imé most an kévánnéc szolni az én Uramnac, noha por és hamu vagyoc: Kérlec ne haragudgyék-meg az én Uram ha szóloc: Ne haragudgyéc kérlec az en Uram, ha szóloc tsak edgyszer.* Igy tselekedett Juda-is, a' szólásra szabadságot kérvén Josephtûl, avagy tsak az edgy *Oratiojában* hétszer nevezi és mondgya Josephet urának, és tizszer mondgya magát, az ő attyafiait és attyát szolgainac, és magaztalván igy szol: *Mert te*, ugy-mond, *ollyan vagy (méltossággal) mint Pharaho.* 2. Miben fûrgőt forgott légyen az ő állapattyoc, haza menetelec, és Beniáminnac vélec valo el-hozását, mi végre tselekedtéc, hogy vélec el-botsássa az ő vén attyoc, azt melly nehezen, és mint edgy kedve ellen engedte-meg, azt-is meg-jelenti. 3. Azon könyörög, hogy Beniámin helyében őtet hadgya ott, igy szolván: *Kérlec maradgyon itt a' te szolgád a' gyermec helyében, hogy légyen szolgája az én uramnac, és a' gyermec mennyen-el az ő bátyaival;* Melly rajtoc valo szánakozásra hogy a' Fejedelmet inkáb *commovealhassa*, három okockal állattya Juda az ő dolgokat.

Első okot avagy *argumentomot* vészi *ab affectu*, az ő attyoknac szeretetitûl, mert igy láttatic szóllani: Hog' ha mi a' mi atyánkfiát Beniámint magunkal edgyûtt haza nem viszszûc, a' mi erőtlen vén atyánc rajta valo nagy keserûségében meg-hal, mert őtet az ő attya felette igen szereti, és ha meg-láttya hogy a' gyermec nem lészen velünc, leg-ottan meg-hal, és eképpen a' mi atyánknac vénségét nagy keserûséggel ju-

tattyuc a'koporſoban; De én nem akaroc az én atyám ſzomoru és hirtelen valo halálának oka lenni; Annak-okáért kéſz vagyoc az én rabságommal és őrőcké valo ſzolgálatommal az ő halálát fel-váltani.

TANUSAG.

Illyen kegyes *affectus*, oh Ur Iſten melly igen ritkán találtatic, mind fiakkā, leányokbā, az ő ſzűléjekhez! ezer fiac kőzzűl tiz, tiz ezerec kőzzűl ſzáz alig találtathatic; Gyakor helyen olvaſſuc az Evangéliomi ſzent hiſtoriákban, hogy az atyác és anyác ſokat fárattanac, ſok könyveket hullattanac és könyőrgőttenec az ő magzattyokért a' Chriſtus Jeſuſnac, deſőt egyebeknek-is; De nem olvaſſuc, hogy az fiac, leányoc az ő ſzűléjekért azt tselekedtéc volna, ám az edgy iffiu felől olvaſſuc, kit Idvőzitőnc meg-ſzolitván azt mondotta vala néki: *Jővel kőveſs engemet.* Az az iffiu mondotta: *Engedd-meg,* ugy-mond, *előſzőr hadd temeſſem-el az én atyámat*, de hihető hogy az-is alig

Luc. 12.

alig várta, és mindennap leſte attyának halálát, és azért ſzóllot igy Chriſtus Urunknac.

Ditsiretre mélto azért ebben Juda, hogy az ő vén attyához illyen jó indulattal és akarattal vagyon, mert az ő beſzéde majd annyit téſzen, mintha azt mondotta volna Joſefnec: *Ah ſánnyad-meg Uram a' mi vén atyánkat!* mellyen lehetetlen hogy Joſeph meg nem keſeredett volna.

2. *Rátiot* véſzi Juda az ő attyának tőtt kőtéſétűl és fogadásátul, mert azt mondhattya vala Joſeph ennec a'Judánac: Mit munkálkodol és mit tőrekedel te egyedűl leg-inkáb Beniáminnac meg ſzabaditásábā, nám a'tőb attyafiai nem annyira buſitnac engemet felőle, mint te egyedűl? Meg-felel erre Juda ſ-azt mondgya: mert én egyebec felett a' mi atyánknac kezes vagyoc ő érette, és azt fogadtam én ő néki, hogyha őtet békével haza nem viſzem, mind őrőkké bűnős legyec ő előtte. Ha azért Beniámint velűnc edgyűt, ő kegyel-

mes Fejedelem, haza nem ereſzted, egyedûl kell ennékem az én fogadáſomnac terhénec ôrôcké valo bûntetését, és az én atyámnac haragját ſgyûlôlségét viſelnẽ és ſzenvednem.

3. *Rátiot* véſzi Juda, az ô attyához valo kegyes indulattul, mert igy láttatic ſzólani: Inkáb akaroc én meg nem térni, és az én hazámat ſoha többé nem látni, hanem ôrôcké rab lenni, hogy ſem mint az én atyámnac tsak elôttem valo ſiránkozását-is látni és hallani. Oh kegyes indulat!

4. *Rátiot* véſzi Joſefnec kemény parantsolattyából, mert azt mõdgya: Uram, te parantsoltad volt nékûnc, hogy ezt a' mi kiſſebbic atyánkfiát velûnc el-hozzuc, és ackor azt mondottad vala, hogy a' te ſzemeidet ô reá veted. Ez-é édes Uram a' te ſzemeidnec az mi atyánkfiára valo vetéſe? hogy ôtet meg-fogván ôrôcké valo rabſággal ſanyargaſſad.

TANUSAGOK.

I. A' Judánac példájában K. tanittatunc a' mi ſzûléinknec ſzeretetekre, bôtsûletekre és oltalmazáſokra, mellyért Iſten nagy jutalmat és áldáſt igért a' jó fiaknac, mellyről azt mondgya a' Bôlts: *Valaki tiſteli az ô attyát, ô-is gyônyôrkôdni fog az ô gyermekiben, és az ô imádságának idején meg-halgattatic.* Eccl. 3. Iſmét, *Az atyáknac áldomáſa meg-erôſiti a' fiaknac házokat, de ellenben az atyáknac, anyáknac átkoc kiſſaggattya a' fiaknac fondamentomit.* Syrac. 3. A' bôlts Salamon-is azt mondgya, hogy *Valamelly ſzẽ meg-tsufollya attyát, és meg-utállya annyát, mélto hog' a' varjac azt ki-vájjác, és a' keſelyû fiac meg-egyéc.* Prov. 30.

II. Arra intettetûnc innét, hogy a' mi fogadáſunknac, igéretûnknec, és hitûnknec ura legyûnc, de azért a' mélto és illendô fogadáſokban, mellyről a' Király Prophéta-is emlekezic, mondván: *Fogadgyatoc fogadáſokat, és ſieſsétec azt bé-tellyeſiteni.* Pſal. 36. Ditsiretre mélto ebben Juda, ki az ô nyomoruságával és rabságával-is meg akarta volna tellyeſiteni fogadását, és inkáb akart volna éltig valo

rab ſzolga lenni, hogy ſem mint hitetlen. Még a' pogányoc kőzőtt-is olvaſunc ollyakat (mint többi kőzzűl a' Reguluſt) kik fogadáſoc és hitec mellé a' kinra-is viſzſza mentenec, de melly igen *leviſec*, puhác, még a' jó fogadás tételben-is ſokan az emberec, a' mindennapi *experientia* meg mutattya, kik ugyan jádzodnac fogadáſoknac meg-ſzegésével (mellyetők *revolationac* hinac) ezt módván: *Non nobilis eſt ille, qui neſcit mendacia mille.* Kűlőmben tanit a' bőlts Salamon errűl, midőn igy ſzol: *Szerelmes fiam, ha kezes lőttél, avagy fogadáſt tőttél a' te barátodnac, és kezedet adván kőtelezted magadat másért, a' te ſzájadnac beſzédével kőtelezted magadat, meg-fogadtattál a' te ſzájadnac beſzédével. Azért azt miveld immár, hogy ki-mentsed magadat, minec utánna a' te felebarátodnac kezében jutottál.* Prov. 1. 6.

III. Ennec a' Judánac példájában igen ſzép titkos példázatot-is találunc, ki méltán itéltetett Izraeltűl a' Királyi páltzának el-vételére, ki

ki az el-jővendő Meſſiáſt-is ſzépen példázta; Mert miképpen Juda az ő attyának kezes lőtt Beniáminért, és ő magát őrőcké valo ſzolgálatra és bűntetéſre kőtelezte; Ugy a' mi Urunc Jeſus Chriſtus az ő attyának kezes lőtt érettűnc, és ő magát felette nagy kemény és ſanyaru ſzolgálatra, de sőt keſerves és gyalázatos halálra igérte és adta, hogy minket mind a' Sátánnac ſzolgálattyától, ſ-mind az őrőcké valo halálnac bűntetésétűl meg-ſzabaditana, mellyet ditsőſségeſen véghez vitt ez a' mi győzedelmes lelki Judánc az Ur Jeſus Chriſtus, ki mi érettűnc tsak gyedűl nyomta a' Sajtót, és ſenki ő néki abban ſegitő társa nem volt. Heb. 7. 22. Eſaiæ 53.

IV. Végezre miképpen Juda az ő *pathetica oratiojával*, azaz, meg-keſeritő és elme fel-indito beſzédével meg-engeztelte Joſephet, és ſiralomra inditotta; Ugy a' mi édes Judánc a' Chriſtus Jeſus mi hozzánc, meg-engeſztelte az ő mennyei ſzent Attyát, ecképpen eſedezvén a' bű-

nős emberi nemzetségért: *Atyám botsáss-meg nékiec, mert nem tudgyác* (az emberec) *mit tselekeszsznec.* Luc. 23. Ennec a' Juda nemzetségéből valo erős és győzedelmes Oroszlánnac, a' megválto Ur Jesus Christusnac, mennyei Sz. Atyával, adassęc ditsiret, ditsőség, országlás, hatalom és birodalom, mátul fogván, mind őrőckőn őrőcké, Amen. Ugy légyen.

XLVII. PRÆDIKATIO.

Ex Cap. 45. Tunc non poterat ultra se continere, &c. à v. 1. usq; ad 4 v.

Sapientia. Bőlts Salamon Prov. 5: *Nagy bizodalommal ál,* ugy-mond, *az igaz ember azoc előt, a' kik őtet meg-nyomorgattác, és látván meg-háborodnac nagy félelemmel, és álmélkodnac az ő véletlen meg-tartatásán, és ezt mondgyác ő magokban, fohászkodván az ő lelkekrec szorongattatása miatt. Ez-é az, a' kit mi régen gyalázatnac tartunc vala, és kőzönséges tsufnac? Oh mi balgatagoc! kik ennec életet bolondságnac alitottuc, imé miképpen számláltatott az Istennec népe*

népe kőzzé, és a' szentec kőzőtt őrőkséget vőtt. Jollehet a' Salamon itt a' jővendő lelki állapatrul szól, de e' jelen valo életbenn-is alig ha igy nem jártanac a' Joseph attyafiai, kik őtet az előtt nevettéc és tsufoltác, ezt mondván néki: *Nem-de Királyunc lészesz-é minékünc? Ihon jő amaz álom láto, jertec őllyük-meg őtet, és lássuk-meg mint telik-bé az ő álma?*

Kétség nélkűl K. ezec az ő attyokfiát meg-ismérvén, Fejedelmi méltóságban és Királyi székben ülni látván, felette nagy tsudálkozást és félelmet szerzett mindeniknec az ő szivében, a' mint Moses nyilván jelenti, mondván: *Es nem szolhatnac vala,* ugy-mond, *az ő attyafiai ő néki, mert meg-rettentec vala ő előtte.* Kiknec példájockal mi-is K. arra intettetűnc, hogy hitűnket és jó lelki ismeretűnket tartsuk-meg az Ur előt, mert ha hitetlenségben találtatunc, atyánkfiainac és felebarátinknac meg-vetésekben és meg-utálásában tapasztaltatunc, ha meg nem job-

bulunc, e' világon-is szégyent vallunc, a' jövendő ítéletben penig, mikor minden tselekedetinkről számot kell adnunc, ackor vég-képpen az őrőcké valo kinra sententiáztatunc, holott Istennec ezer szavára-is edgyet nem szolhatunc. Hogy azért mi-is, mint a' Josephnec bátryai, az Ur Jesus Christus előtt meg ne némúllyunc, az irgalmasságot gyakorlyuc, hogy irgalmasság nélkűl ne légyen ítéletünc. Mellyekről hogy hasznossab értelmet veheßünc, lássuc részeit.

Ez egész *Caputot* három Részekre osztom:

1. *Részében Josefnec attyafiaival valo maga meg-ismértetéséről szóloc.*
2. *A' Pharaho egész udvara népének azon valo örvendezéséről.*
3. *A' harmadikban az Izrael fiainac házájokban valo botsáttatásokrul, és Josephnec áttyához valo izenetirül és parantsolattyárul.*

Az első Részben ismét illyen pontotskác lésznec:

1. *A'*

1. *A' Joseph maga meg ismértetésének módgya.*
2. *Josephnec Orátioja, mellyben vigasztallya meg félemlet s-rémúlt attyafiait*
3. *Josephnec izeneti és parantsolattya az Ægyiptusban valo bé-jövet el felől.*
4. *Végezetre sirását és báttyain valo esdeklését, atyafiui szeretetit irja-meg a' Propheta.*

AZ ELSŐRŐL.

A' Joseph maga meg-ismértetésének módgyárul igy beszél Moses: *Ackoron nem tartóztathatá tovább Joseph ő magát.* Minek-utánna Joseph az ő báttyait eléggé meg-probálta és rostálta volna, és minek-utánna Juda-is az ő *pathetica orátiojával* elő járult volna, meg-lágyitotta és meghajtotta Josephnec szivét.

Miképpen a' meg-fuladott, vagy meg-reckent tűz, ha fel-szabadulhat nagy lángal szokta magát fel-útni; Es miképpen a' folyo patakot megrekesztvén, ha a' tőltést el-szakasztthattya nagy sebességgel és rohanással buzdul-ki, és valami előtte lészen el-

el-forgattya. Es, miképpen a' tengeren járóc, kiket ſok napoc alatt a' tengeri ſzél-veſzec és haboc tsapdoztanac, háborgattanac, és ſok időtűl fogván ſe tiſzta eget, fényes napot, és ſzáraz földet nem láttanac, fel-kiáltván, *celeuſmát* ivőltenec, és ugyan ugy tettzic, hogy meg-repes és vidul a' ſzivec. Nem kűlőmben az igaz atyafi ſzeretet Joſephnec ſzivében meg-fojtatván, és ugymint edgy kőtélben tartatván, végezetre nem tartóztathatta továb ő magát, hanem ki-jelentette, igy ſzolván: *En vagyoc a' Joſeph.* Melly maga meg-jelentésének módgyárul Moſes igy ſzol: *Es kiálta*, ugy-mond, ſ-mit kiáltott, azt-is meg-mondgya, ezt tudni-illic, *hogy mindeneket ki-küldgyenec ő előtte a' házbol.* Az előtt ſzemély válogatás nélkűl, minden emberec előtt, nem titkon, hanem nyilván ſzólott beſzéllett az ő attyafiaival, és mint nagy hatalmas bőlts Fejedelem, ſok udvari ſzolgáktul volt kőrnyűl vétetvén, de nag' hirtelen meg-vál-

változván, Ægyiptuſi nyelvé azt parantsolta, hogy mindnyájan ő előle ki-mennyenec, kik mindnyájan engedtenec az ő ſzavának, és az Ægyiptiuſoc kőzzűl ſenki otben nem maradott, mellyből az ő méltosága tettzik-meg. Mikoron a' Fejedelmec ſzólnac, és azt minden rendbéli *Statuſoc* félelemmel halgattyác, nem kitsiny bőtsűleti és méltosága tettzik-meg abból a' Fejedelmeknec, de valamelly Fejedelem előtt mindenec tsevegnec, nints ott tiſzteſség, mert a' mint ſzoktác mondani: *Ubi timor, ibi honor*; A' hol a' félelem, ott vagyon a' bőtsűlet. Avagy tsak némelly alávalo oktalan férgeknec példájok-is meg-mutattya, hogy a' nagy méltoságban helyheztetteket meg kel tiſztelni és bőtsűlni: *Tonãte enim cælo, tacent ranæ*; Mert mihelt az égh megzendűl avagy meg-dőrdűl, legottan mind halgatnac a' békác.

S-mondhatnád: Vallyon ſ-mit akart Joſeph azzal, hogy az Ægyiptiuſokat házából ki-küldötte? Talám

lám ſzégyenlette azoc előtt magát attyafiaival meg-iſmértetni.

FEL. Nem azért; Ezinnét tettzik-meg, mert nem ſok idő mulván, nem ſzégyenlette őket attyafiainac mondani, és őrűlvén nékiec bőtsűlettel roloc emlekezni. Joſeph annak-okáért ezt im ez két okbol tselekedte, 1. Hogy halván az Ægyiptiuſoc Joſephnec nagy fel-ſzoval valo ſirását, melly hertelenséggel atyafiui ſzeretetből indult vala, hog' módó őtet ezért meg ne nevetnéc. 2. Ezért tselekedi, hogy az ő attyafiainac bőtsűletinec kedvezne, és az ő gonoſságoc, mellyet régen ő véle tselekedtenec vala, hogy mindeneknél nyilván ne lenne, és ki ne terjedne, melly gonoſságokrul akkor Joſephnec ſzűkségesképpen meg-kellet magoknac emlekezni. Melly tselekedetiből Joſephnec, mind igaz atyafiui ſzeretéti, ſ-mind okoſsága meg-tettzic. 1. Atyafiui ſzeretéti, hogy nem akarja őket meg-gyalázni, mert nyilván tudta azt

azt az eſzes Joſeph, *Quod fama, fides, oculus, hæc tria non admittunt jocum*, az az, A' jo hir névei, a' hittel, a' ſzemmel, ez hárommal nem tréfálhat ember. Ezért mondgyác a' Deákok-is: *Omnia ſi perdas, famam ſervare memento.* Ha, ugy-mód, mindenedet el-veſzted-is, jo hiredet nevedet meg-tartani meg-emlekezzél. *Qua ſemel amiſſa poſtea nullus eris.*

2. *Prudentiája* abbol tettzik-meg, mert magának-is nem keveſet *derogált*, az az, ártott volna, ha az ő attyafiainac gonoſságokat, és az ő rajta tőtt *injuriát* mindeneknec ki-beſzéllette volna, mert ſokan azt fogtác volna mondani: Kellemés attyafiai vádnac a' mi Fejedelmünknec, kik még vér ſzerént valo attyokfiát-is el-árultác, és edgynehány pénzen el-adtác, kiért még Pharahonak-is nem fogtanac volna ollyan kedvében lenni, igen helyeſen tselekedett azért ez aránt Joſeph, mellyet mélto mindeneknec meg-tartani, ama' mondás ſzerént: *Quicquid agis, prudenter age, & benè reſpice finem.*

A' MA-

Láſſuc immár mint vigaſztallya Joſeph az ő báttyait? vigaſztalván őket, nem tolmáts által mint az előtt, hanem Sidó nyelven ſzol beſzél vélec, rővid ſzoval ugyan, de ollyackal mellyekről őtet könnyen meg-iſmérhettéc, 1. Nevét mondgya-meg, igy ſzolván: *En vagyoc a' Joſeph*; az előtt az Ægyiptiuſoktul hallyác Ægyiptuſi nyelven, *Abrec Saphenát Páneá*nac, de ő magátul Joſephnec hallyác neveztetni. 2. Jácob fiának mondgya magát lenni, mert igy ſzol: *El-é még az én atyám?* Noha immár értett vala tőlőc az ő attyának állapattya felől, de még-is az ő attyához valo buzgo ſzeretetiből iſmét újonnan kérdezkedic, kit nyilván tud vala hogy ő rajta nagy keſerűségben volna, kit régtől fogván az ő állapattya felől tudoſitani kivánt és ohajtott.

Mind ezeket ſzemeckel látván és fülőckel halván az Izrael fiai, mit tselekeſznec? azt mondgya Moſes: *Es*

Es nem ſolhatnac ſ-nem felelhetnec valanéki az ő attyafiai; mert el-rőttentec vala ő előtte, azért mint valami némác, vagy halálra ſententiáztatott ſzemélyec, tsak edgy és fél beſzédeket ſzólánac, mert a' tsudálkozás, a' ſzemérem, a' gonoſz lelki iſméret, és az ő régi gonoſságoknac ki-jelenéſe hertelen el-nyomta és elrémitette vala az ő elméjeket és ſziveket. Tsudálkoznac a' nagy véletlen dolgon, álmélkodnac Joſephnec véletlen állapattyán, Fejedelmi méltoságán, nagy elméjén, ékes nyelvén, kedveſségén, kit ők régen meg-holtnac alitnac vala lenni, ſzégyenlic még tsak reá-is nézni, eſzekben jutván régen a' puſztában melly rútúl téptéc, ſzaggattác, és hurtzoltác őtet a' veremben, félnec azon hogy boſzſzut ál rajtoc, az rajta tőtt nyomoruságokért. Ez K. a' bűnnec jutalma, midőn tselekedtetic, édeſnec tettzic, de végre ſzégyent, gyalázatot és ortza piruláſt ſzerez, mint Dávidnac, Achánnac, &c.

Mit tselekedic, ezeknec meg-rettent állapattyokat látván Joſeph, nem ſzidalmazza, ſem nem fenyegeti: ſőt inkáb nyájas beſzéddel magához közeleb hija őket, mondván: *En vagyoc amaz ti atyátokfia Joſeph, a' kit ti el-adtatoc volt Ægyiptusban*; Mellyet nem a' végre hoz nékiec elő, hogy őket azzal gyalázta volna, hanem azért tselekedte, hog' azzal őket bizonyoſsá tegye maga felől, melly dolgot mind ez ideig-is egyebektűl el-titkoltának volt.

TANUSAGOK.

I. Az Izrael fiainac példájokbol intettetűnc K. mind a' titkos ſ-mind a' nyilván valo bűnőknec el-távoztatására. Oh vajki nagy tereh a' bűn! az Iſtentűl el-pártolt Angyaloc, az el-eſett és Iſten ellen vétett Adám terhére lévén az Ur Iſtennec, mint valami nehéz terhet le-veté őket. A' tenger nagy terheket fől-véſzen, de az Iſten előtt futo engedetlen Jonáſt el nem viſelheté. A' földet Iſten erős fundamentomon épitette, de Core,

Core, Dáthán, és Abiron alatt az-is le-ſzakada. Oly hatalmas kéz azért a' bűn, melly ki-tekeri magát az Iſtennec kezéből, olly vas kéz, mellyel az Ur Iſten artzul tsapdoztatic. Annakokáért a' bűnt, mint Iſtennec terhére és boſzſzuságára valo dolgot, utállyuc és el-távoztaſſuc, mint a' fűſtőt a' méhec, és a' gonoſz illatot a' galamboc, hogy ſe itt e' világon, mint a' Jácob fiainac, ortzánc meg ne pirullyon, ſe az őrőc életből miatta ki ne rekeſztetſűnc.

II. Tanullyuk-meg, a' meg-rettent és meg-keſeredett ſzivű embereckel és atyánkfiaival miképen kellyen minekűnk-is dajkálkodnunc? Keſerűségeket nem illic több keſerűséggel meg-tetézni, mert meg vagyon irva: *Bánatot bánathoz ne adgy*; hanem inkáb ſzelid és emberséges ſzoval kell nyavalyájokat enyhitenűnc, mert ha a' keſerűhőz édeſtnec egyelitűnc, orvoſságul bé nem adhattyuc. Igy tselekedett a' mi Joſephűnc, az ő meg-rettent, és ſzivek-

ben lelkében meg-keſeredett attyafiaival, keſerűségeket nem tetézte, fęlelmeket ſem őregbitette, de sőt inkáb magához kőzeleb hitta és vigaſztalta, ezt mondván: Oh édes atyámfiai, *Ne bánkodgyatoc és ne ſzomorkodgyatoc, hogy engemet ide adtatoc, mert a' ti megmaradáſtokért küldőttel Iſten engemet ti előttetec.* Ez az Iſtenfęlő embernec tiſzti; Mellyre minket-is ſegéllyen a'nagy hatalmu Iſten Fiáért a' Jeſus Chriſtus-ért, Amen.

XLVIII. PRÆDKATIO.

Nunc igitur ne dolore afficiamini: &c. à v. 5. uſq; ad 15 verſ.

A' HARMADIKROL.

Tertia pars 47 Concionis.

TSudálkozáſra mélto K. Joſephnec engedelmeſége, ſzelédsége, kegyeſsége és embersége, holott még-is igy vigaſztallya a' Jácob fiait, mondván: *Ne bánkodgyatoc és ne ſzomorkodgyatoc azon, hogy engemet ide adtatoc.* Mellyben jeles példája Joſegh az engedelmeſségnec, az ő indulatin uralkodván, hogy azokat, tudni-

tudni-illic, az ő indulatit meg-birhatta és meg-zabolázhatta, példáját viſelvén Urunknac, ki az őtet megfeſzitőkért kőnyőrgőtt, de sőt nékünk-is, kik naponként ő ſzent Felségét ſok bűneinckel meg-bántyuc, meg-botsát, hozzá hi, és vigaſztal bennünket. Továbbá az Iſtennec *providentiájának* meg-gondolására inti őket, mondván: *Mert a' ti megmaradáſtokért küldőtt engemet Iſten ti előttetec ide.* az az: Nem történetből, hanem az Iſtennec gondviſeléséből jőttem én ide, és erre a' méltoságra azért emelt-fel, hogy a' ti életetec én általam meg-tartatnéc, mellyet hog' nyilvábban meg-érthetnénec, megmondgya nékiec az jelen valo nagy kőzőnséges éhség mig tart, igy ſzolván: *Immár az éhségnec ez földőn két eſtendeje mult-el, de még 5 eſtendő vagyon hátra, mellyben ſem ſántás ſem aratás nem léſſen.*

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg innét az Iſtennec gondviſeléſe felől jól és igazán

itélni, ki mindeneket e' világon, mind jokat s-mind gonoszokat, jól, szentűl, és bőltsen igazgat, holott még azokat-is, mellyec a' gonoszoktul lésznec, jó végre fordittya, és azockal-is az ő akarattyánac és tanátsánac végh ez vitelére él, az az, a' gonoszbol-is jót tud ki-hozni, és az ő Anyaszentedgyházánac javára tudgya forditani. Miért kell ezt tudnod? Vigasztalásodra szolgál ez te néked K. ember, holott érted, hogy minden dolgoc Istennec *providentiájábol gubernáltatnac* és lésznec, annak-okáért itt e' világon rajtunc forgo nyomoruságokban meg ne űtkőzzűnc, hanem a' mi hitűnknec szemeit azokbã az Istenre emellyűk-fel, és gondollyuk-meg, hogy az Isten a' gonoszt meg sem engedné, ha abbol jót ő szent felsége nem tudna ki-hozni, a' mint Agoston Doctor mondgya: Mindazáltal *Nem kell gonoszt tselekedni, hogy jó jőjőn-ki belőle*; a' mint a' hitetlenek-is tselekesznec vala a' szent Pál Apostal idejében, kik *abu-*

abutálván az Apostalnac im e' szép vigasztalo mondásával: *Valahol*, ugy-mond, *bűvőlkődic a' bűn, ott annál-is fellyeb bűvőlkődic az Istennec kegyelme.* Ezzel a' meg-térő bűnősőket biztato mondásával az Apostolnac *abutálnac* vala a' hitetlenec, igy szolván: *Quæ igitur peccemus multum. &c.* Noszsza annak-okáért tehát vétkezzűnc sokat, hadd bűvőlkődgyéc az Istennec kegyelme. de mi K. ezeket ne kővessűc, sőt a' bűntűl magunkat igen meg-őrizzűc, és az Istennec *gratiájával* jol éllyűnc, s-mind penig a' hiveken forgo nyavalyác felől jol itéllyűnc. Rom. 5.

II. Ugyan innét az Istennec az ő hiveire valo Atyai gondviselése-is *commendáltatic*: Imé melly igen idején gondot viselt Istẽ Jácob Pátriárkára, és ő érette az ő *familiájára-is*, mert huszonkét esztendőckel az éhségnec előtte el-küldőtte Josephet Ægyiptusban, holott őtet fel-magasztalta, hogy ő általa Jácob minden háza-népével egyetemben a'

ſzűkségnec idején meg-tartatnéc. Igy tselekedett az Uj Teſtamentomban ő ſzent Felsége Chriſtus Urunc ſzűléivel, hogy kőltségec lenne, mikor Ægyptusban kelletnéc futnioc, hogy lenne mivel táplálnioc mind a' kis Jeſuſt, ſ-mind ő magokat, meſzſzűnnen hozzájoc hozta a' Máguſokat, kickel ajándékot adatot nékiec, minden időben ig' ſzokott Iſten tselekedni, és az ő hiveire gondot viſelni, mindenkor támaſzt valakiket, vagy valami eſzközőket, ki által ſegigiti, táplállya minden ſzűkségekben, és vigaſztallya minden háboruságokban. Hogyha ſzintén tőrténnék-is, hogy kenyeret nem ád a' főſvény Nábál az éhező Dávidnac, ſem morſalékot a' friſſen lakozo gazdag a' fekélyes Lázárnac, fel-indittya Iſten a' ſzegény igye-fogyott Máriákat, rendel és mutat Iſten Tábitákat, Cornéliuſokat, Abdiáſokat, Saraptában lako özvegy aſzſzonyokat, és eleiben hozza az igaz Dávidnac Abigail a' kenyereket, bé-kőtőzi Iſten

az

az ebec által a' Lázároknac fekélyeket; Ha Acháb űldőzi Illyéſt, oltalmazza Abdiás; ha Jezábel gyűlőli, Sunámitis kedvelli; ha a' hitet lenec az Iſtennec hiveit űldőzic kergetic, Rahab és Lotth házokban el-rejtic, és igy *Mindenec az Iſten ſzeretőknec javokra ſſolgálnac.* Rom. 8.

III. Jegyezzuk-meg azt-is, hogy a' mi előmenetelűnket, jó állapatunkat ne magunknac, ſe az mi ſzorgalmatoſságinknac, ſem továbbá nem a' ſzerentsénec *aſſcribállyuc*, mint Joſeph-is tselekedett, ki az ő fel-magaſztaltatását egyedűl az Iſtennec tulajdonitotta, noha kűlső eſzköz abban Pharaho volt, de azért nyilván érti vála Joſeph, hogy *primariò* az Iſten volna a' fő ok, *Ki a' hatalmaſokat le-veti az ő ſzékekből, és a' porbol fel-véſzi az alázatoſokat, a' ganejbol a' nyomarultakat, és fel-magaſztalván a' Királyoc kőzzé űlteti, a' mint Dávid énekli.* psal. 146 f 8-9. Luc. 2. 1 pet 5.

De itt azt kérdhet né valaki: Honnét tudta Joſeph, hogy ő Iſtentűl

 kűl-

küldetett Ægyiptusban, holot nyilván tudta, hogy az ő attyafiainac gonoſságoc és irigységec miatt vitetett volt oda a' Mádiánitáktul?

Fel. Im ez 3 jelekből tudta: 1 A' terméſzetnec folyásából, mert a' mennyei bőltseségnec valami kis ſzikrátskája és morſalékja még az eſetnec utánna-is meg-maradott az embereknec ſzivekben, de ſokaknac felette Joſefnec elméjében ez leg inkáb tündöklött és bővölködött. 2. Tudhatta ezt Joſeph Profetiai ajándékbol, mellyel az Iſtentől kiváltképpen meg-világoſittatott volt, és azt az ő fejedelmi méltoságát álom által-is meg-jelentette volt már régen ő néki. 3. Tudhatta az Iſten akkorbéli Eccleſiájának kőzönséges tudományából, miért hogy Joſeph az ő kitsinységétől fogván az igaz *religioban* vallásban nevekedett vala, mellyet a' régi ſzent atyác kézről kézre adtanac, kire az ő *familiáját* kiki meg-tanitotta, a' mint Iſten ő maga-is mondgya Abrahám felől, igy

commendálván őtet: *Tudom én hogy Abrahám olly ember, hogy ő meg-parantsollya az ő fiainac, és az ő háza-népének ő utánna hogy meg-őrizzéc az Urnac útát, és tselekedgyenec igaſságot és itéletet.* Annak-okáért az Iſtennec kiváltképpen valo ajándékádol tudta azt Joſeph, hogy ő Iſtentől küldetett Ægyiptusban, az ő báttyai és a' Mádiánitác penig ebben a' dologban tsak eſzközi voltanac az Iſtennec. Gen. 18. 19.

S-mondhatnád még-is: Joſeph ecképpen ſzólván: *Nem ti adtatoc engemet ide, hanem az Iſten*; ezzel a' módáſſal nem téſzi-é az Iſtent az ő attyafiainac gonoſságoknac okánac: ellenben penig, amazokat a' bűntől nem mentié-meg?

Fel. Nem, mert a' Joſeph attyafiai ſem munkálkodtac ſemmit abban, hogy Joſephet Ægyiptusban küldgyéc, azon ſem igyekeztec penig, hogy az ő jővendő meg-maradáſokért adgyák-el Joſephet, a'mint maga-is mondgya; mert azoc azt mondottác: *Adgyuk-el őtet az Iſmaelitákk-*

litáknac; Nem azt mondottác tehát, hogy kűldgyük-el őtet az Ismaelitáktul Ægyiptusban, hogy jövendőben ott tápláltassúnc ő általa, mondom, nem mondgyác azt. Melly tselekedetec ezeknec nagy bűn volt, és emberlopás, és nagy bűntetésre érette méltoc voltanac volna: De Josephnec Ægyiptusban valo vitele és küldése Istennec akarattya, tanátsa, és munkája volt, a'ki *nutu arcano*, titkos jelenésből a' Mádiánitákat arra inditotta, hogy az ő attyafiaitul el-árultatott és el-adatott Josephet nem Káldeában, nem Babilloniában, és nem Persiában, hanem Ægyiptusbã vigyéc, a' melly dolgot Isten a' Josef attyafiainac gonoszságoc, és a' Mádiánitáknac munkájoc által vitt végben. Mint-hogy ő Felsége olly bőlts Isten, hogy a' gonosz eszközőc által-is jót tselekeszic, mint szintén a' setétségből hog' világosságot tud formálni, mindazonáltal az ő gonoszságokat Isten (a' mennyiben gonosz volt) sem akarta sem javallotta.

Ex.gr. *Scelere Judæ & populi utebatur Deus ad redimendum genus hu-*

Mert

Mert meg vagyon irva: *Nem vag' olly Isten, ki álnokságban gyönyörködnél.* *manũ, per mortem filii sui.*

TANUSAGH. *Sic scelere*

Miért kell minékűnc ezeket értenűnc? Ennek-okáért, mert valamikor az emberi elme és okosság hallya, hog' a' mi tselekedetinknec mind jo, mind gonosz végei éski-meneteli Isten *gubernálásából*, igazgatásából, és akarattyából lésznec; ebből a' dologbul három balgatag és goromba elmélkedésec szoktanac származni: 1. A' testi okosság azt itéli, hogy ha az ugy vagyon, tehát ecképpen Isten lészen authora és oka a' bűnnec. 2. Azt véli, hogy acképpen a' hitetlenec nem vétkeznec, sem bűntetést nem érdemlenec, holott azoc tsak azt tselekedtéc, a' mellyeket az Isten akart hogy legyenec. 3. Azt gondollya, hogy netalám nintsen Istenben jövendő dolgoknac előve valo meg-látása, tudása és *providentiája*, mellyet Cicero-is edgy általlyában tagadot, melly hitetlen értelmet Augustinus elegedendő *ratiockal* meg-hamisitott.

Satanæ ad exploran-dum Job.

Lib. 5. c. 9. de Civ. Dei.

Mitso-

Mitsoda tehát itt a' mi tiſztünc?

1. Hogy effęle gondolkodáſockal meg ne botránkozzunc; azt vegyük K. eſzünkben, hogy az Iſtennec gondolati nem edgyût járnac a'miénkel, Eſa.55.8. *és az ô útai nem ollyatènoc mint a' miénc*, a'mint ô maga mondgya az Ur. *Mert a' melly távoly az ég a' földtûl, ollyan igen távoly vadnac* (ugy-mond az Ur) *az én útaim a' ti útaitoktul, és a' ti gondolatitoc az én gondolatimtul.*

2. Ez itt a' mi tiſztünc; Valamikor az Iſtennec mélységes, titkos, és tôlünc el-rejtet dolgairul kelletic gondolkodnunc, ſzükség hogy a' teſtnec az ô gondolatit tellyeſséggel megzabolázzuc, le-veſsüc, és csak az Iſten igéjéhez tartsuc és ſzabjuc magunkat, vagy tettzic az okoſságnac vagy nem. Erre nézvén mondgya ſzent 1 Cor.2.14 Pál: *A' lelkes ember nem véſſi eſſében azokat a' mellyec az Iſtennec Lelkéjé.* Ezt Exod.33.23. példázta Iſten azzal-is, hogy Moſesnec nem éppen, hanem csak hátul engedte magát látni. 3. Hogy az Iſten titkainac tudakozásában feletéb

téb el ne mennyünc, mert meg vagyon irva: *A' nehéz dolgokrul, a' kire elég nem vagy, gondolatlanul ne tudakozzál, és a' mi a' te erôdet meg-haladgya, bolondul ne viſgállyad.* Eccleſ.3. v.22.23. Tudni illic a' minémű titkos dolgoc, az El-válaſztáſnac, a' Meg-vettetéſnec, Megvakitáſnac, Viſzſza-fordult elmére valo botsátáſnac titkos tudománya. Annak-felette ide valo az-is, hogy némellyec azt ſzoktác kérdezni: Miért engedte Iſten Adámot elesni, kit meg-tarthatott volna? De nem annyira effęle dolgokrul kellene minékünc ſzorgalmatoskodnüc mint arrul; Mint lehetne tiſzta a' mi lelkünc? mint mehetne-ki tiſztán a' mi teſtünkből? mitsoda állapatra jút? Melly lelki elmélkedéſre és idvôſséges gondolatokra, Iſten Fiáért a' Chriſtus Jeſus-ért, minden hiveket ſegéllyen, és az Evangeliomnac igaz iſméretiben, a' Chriſtuſnac amaz eljövetelinec napjára tartson-meg, hogy ackor a' meg-igértetet igaſságnac coronáját tôkélletesen el-vehesſüc, Amen.

XLIX.

XLIX. PRÆDIKATIO.

Festinate igitur, & ascendite ad patrem meũ. à versu 9. usq; ad 15 vers.

A' NEGYEDIKRŐL.

Quarta pars 47 Concionis.

MInek-utánna Joseph az ő meg-ſçlemlett báttyait meg-bátoritotta, és ſzomoruságokban vigaſztalta volna, negyedſzer immár az ő attyának Ægyiptusban valo bé-jövéſe felől parantsol nékic, ezt módván: *Sietvén mennyetek el az én atyámhoz, és ezt mondgyátoc néki: Ezt mõdgya a' te fiad Joseph, az Istèn engemet egéſz Ægyiptomnac urává tött, jöj én hozzám és ne kéſsél.* A' melly Joseph parantsolattyának hat ágai vadnac, mellyeket láſſunc rendel Istennec ſegitségéből:

1. Mindeneknec előtte attyafiait arra inti, hogy ſieſſenec attyához meg-térni. Valamiért? Azért, mert bizonnyal tudta az eſzes Joſef, hogy othon az ő erőtlen vén attya, ki 130 eſztendős ember vala, nagy ſzomoságban volna, fiainac tőle meſzſze valo

valo távozáſoc miatt. Melly igen nehéz dolog légyen a' ſzűléknec, mikor édes magzattyokat ſzemec elől meſzſze földre botsáttyác, ſokaknac példájokból meg-tettzic. Amaz erejében ſ-mind ſzeme világában meg-fogyatkozott Tobiás, és az ő felesége Anna, midőn az ő fiokat az iffiu Tobiáſt Ragesben, Eccbatána tartományában, Gabaelhoz küldőttéc volna, kinec mikoron az ő meg-térésének hagyott napja el-mult volna, felette nagy bánatban és keſerűségben voltanac érette mind ketten; Anna penig az ő felesége *mindennap ki-ment arra az útra, a' mellyen az ő fia Tobiás el-ment, és ſemmit nem ött nap eſtig, ki minden éjet az ő fiának ſiratásában mulatotel.* Tob. 10. Szűz Mária és Joſeph tsak harmad napig téveztettéc vala el a' gyermec Jeſuſt, ſ- Luc. 2. mit nem buſultac rajta? Ægeus Király felől-is azt olvaſsuc, hogy midőn az ő fiát Theſeuſt, Pyrithouſnac ſzerelmes barátttyát Creta ſzigetben küldötte volna, kinec igen meg-pa-

rantsolta, hogy siessen haza-jöni, és ha békével jár viszsza jövet, a' fekete vitorlákat fejérecké változtassa, békével járt ugyan és jó szerentsével, de az attya parantsolattyárul el-feletkezvén, fekete vitorlácka1 tért viszsza, kit nagy szive szakadva várt Ægeus, mindennap a' tenger partra ki-menvén, szorgalmatossan várván és vigyázván őtet, kinec hajoját a' tengeren jöni látván Ægeus, azt gondolván hogy fia el-veszet, mivel Theseus az attyának parantsolattyárul el-feletkezvén, a' vitorlákat meg nem változtatta volt, bánattyában a' tengerben ölte magát. Hinni valo dolog azért, hogy Izrael-is nem kitsiny szomorusággal volt fiainac tőle valo el-távozásoc miat, mellyet meg-gondolván Joseph, hogy az ő fiainac Ægyiptusban valo késéssec miatt sokáig ne keseregne, edgyikért ezért siettette őket. 2. Azért, hogy az ő attya tselédivel egyetemben ő miatta meg ne fogyatkoznéc. 3. Hogy az ő attyának mentűl hamarab

rab őrvendetes hirt vigyenec ő felőle. Ecképpen illic K. hogy a' fiac az ő szűléjeknec terheket viselljéc, szomoruságokban vigasztallyác, erőtlenségekben táplállyác és segélljéc.

2. Azt parantsollya az ő attya-fiainac, hogy az ő boldog állapattyát attyánac meg-mondgyác, mert igy szol: *Ezt mondgya a' te fiad Joseph*, tudni-illic, az a' Joseph, kit te a' vadaktul el-szaggattatotnac alitottál lenni, *én vagyoc az a' Joseph, és az Isten engemet egész Ægyiptusnac urává tött*, mellyet nem valami negédségből, hanem a' végre mondott, hogy az ő sok időtűl fogván meg-keseredett szivű attyát azzal az őrvendetes izenettel *recrealná* és meg-vidámitaná.

3. Arra inti az ő attyát, hogy siessen ő hozzá Ægyiptusbā bé-menni.

4. Az ő ott valo lakásoknac helyét-is meg-jelenti, hová kellesséc jöniec, tudni-illic a' Gősennec földére, a' melly része az Ægyiptom földénec Chánahán földe felől valo részében vagyon, a' melly föld igen

jó és alkalmatos volt a' barmoc tartására, ſ-mind penig gyönyörüſéges a'végre, hogy ott, a' mint ő maga Joſeph mondgya, leg közeleb és ſzomſzédságában lehettenec néki.

5. Tápláláſt igér nékiec, mondván: *Es ott táplállac titeket*; melly izenet Jácobnac mint hogy lehetetleñec tettzhetet volna, illyē *ratióval* akarja azt el-hitetni az ő attyával: *Mert ezeket*, ugy-mond, *a' te fiaid ſſemeckel láttyác és az én ſzájamnac beſſédit fűleckel hallyác*, de mint hogy Jácob a' tőb fiainac felette inkáb hihetet Beniáminnac, Beniáminnal-is bizonyit, mondván: *Mellyeket*, ugy-mond, *az én atyámfiának Beniáminnac ſzemei is látnac, hogy az én ſzájam ſſollya ezeket tinéktec.* Es ecképpen Joſeph az ő attyafiait, kiktűl gonoſzul el-adattatott volt, nem tsak kegyelmében véſzi, hanem Evangéliſtácá, az az, az ő attyához őrvendetes hirt vivő követecké rendeli és téſzi.

6. Végezetre ezeket ſzolván nékiec

kiec Joſeph, két kűlső jegyeckel-is mutatta hozzájoc atyafiui ſzeretetit, ugy-mint tsokolgatáſſal és ſiráſſal, holott láſſuk-meg K. minémű volt ez a' Joſeph tsokja.

A' tsoknac ó nemei vadnac:

1. Edgyic ſzemtelen és a' bujálkodóknac tsokjánac mondatic, a' minémű a' latroc tsokja, mellyet mint valami halálos mérget el kell távoztatni, a' bőlts Salamonnac intéſe ſzerént. *Prov.7.*

2. Mondatic *Caſtum Oſculumnac*, az az, tiſzta és tiſzteſséges tsoknac, melly terméſzetſzerént valo jo indulatbol léſzen, kiváltképpen a' vér ſzerént valo atyafiac és rokonságoc kőzőtt. Illyen volt az Iſac tsokja, mellyel meg-tsokolta az ő fiát Jácobot, Jácob az ő Nénnyének fiát Rachelt, illyen volt ez a' Joſeph tsokjais, hogy az ő attyafiait meg-ólelgette és meg-tsokolgatta. Ez illyen tsokrul ſzol Salamon, midőn azt módgya: *Vajha lennél nékem én atyámfia, hogy téged meg tsokolhatnálac.* *Gen. 29.* *Cant.5.*

3. Mondatic nyájasságnac és emberségnec tsokjánac, melly a' jo barátságos embereknec véletlẽ edgyben találkozásakor, és kedves vendégeknec hazokban be-fogadásakor szokott lenni, a' melly tsok igen *ususban* volt a' régieknél, nem tsak a' pogányoc kőzőtt penig, hanem még a' Sidóknál-is, a' mint meg-tettzic Christus Urunknac mondásából, ki Simon Phariseusnac igy szóla: *Bé-jövéc a' te házadban, és engemet meg nem tsokolál*; Vádolván a' gazdát, ki a' szokott emberségrűl elfeletkezett volna.

4. Meg-probálásnac, avagy megkémlésnec tsokjánac, mellyel a' Romaiac az ő feleségeket meg-probállyác vala ha bort ittanak-é vag' nem, mivel a' régi Romai aszszonyoknac nem volt szabad borral élniec, ha kik penig ittanac, affęléket gyalázatos személyeknec tartottanac.

Plin. lib. 14. cap. 18.

5. Mondatic tsalárd és árulo tsoknac, illyen volt a' Joáb tsokja, ki Amását meg-tsokolván, a' tsokolás kőz-

2. Sam. 20.

kőzben hansárával által űtőtte. Illyen árulo és tsalárd tsok volt a' Judásé-is, ki Christus Urunkat álnoc tsockal meg-tsokolván, adá kézbẽ. Effęle tsokrul mondgya bőlts Salamon: *Jobbac*, ugy-mond, *a' barátságos emberektűl vőtt sebec, hogy sem a' téged gyűlőlőknec tsokjai.*

Luc. 22.

Prov. 27.

6. Neveztetic *Osculum Sacrumnac*, az az, Szent tsoknac, mellyel a' keresztyénec kőzőtt, az újonnan fundáltatott Ecclesiákban a' békeségnec és atyafiui szeretetnec bizõsága és jele volt, melly meg-tettzic a' szent Pál Apostol leveleiből, nevezet szerént a' hol igy szol: *Tsokolgassátoc edgymást szent tsockal.* avagy; *Kőszőntsétec edgymást Sz. tsokolással.* Illyen szent és szeretetnec tsokjával a' békeségnec és atyafiui szeretetnec bizonságára meg-tsokolgatván Joseph-is az ő attyafiait, azt mondgya Moses, hogy szóllani és beszélleni kezdettenec ő véle. De vallyon smitsodát? Kétség nélkűl kérvén őtet, hogy az ő régi bűnőkrűl meg-

2. Cor. 13.

Rom. 16.

1. Cor. 16.

1. Thess. 5.

1. Pet. 5.

engedgyen nékiec és meg-botsáſſon, kik nagy bőtsületet és tiſztességet tévén néki, minden engedelmeſſégre igértéc ő magokat.

TANUSAGOK.

Mind ezec K. Joſephnec ſok ſzép *virtuſit* adgyác a'mi ſzemeink eleiben, sőt ugyan *commendállyác* minékünc. Mellyekről elmélkedgyünc, és a' mi tanuságunkra vegyünc eſzünkben.

1. Első *virtus* itt Joſephben ez volt, hogy attyafiait az ő rút gonoſságokért nem gyalázta, és az idegeneknec fülőkben önteni a' gyalázatos hirt nem akarta, meg-gondolván ama' közönséges mondáſt: Jó hir halva, gonoſz hir folyva. Kirül Virgilius is igy ſzól: *Fama malum quo non aliud velocius ullum, Mobilitate viget, &c.*

2. Igaz atyafi ſzeretet-is *commendáltatic* ebből Joſephnec, hogy a'gonoſz-ért nem csak meg-engedett, de sőt ſok jóval fizetett az ő attyafiainac, mellyre minden embert kötelez az Iſtennec törvénye, és oly okoc

kén-

kénſzeritenec minket arra, hogy felebarátunknac meg-engedgyünc, mellyeknél ſoha nagyob nem lehet; 1. Mert az Iſten-is ugy engedi-meg a' mi adoſságunkat, ha mi-is a' mi felebarátinknac adoſságit meg-engedgyük. 2. Mert mindnyájan atyafiac vagyunc, és az igaz atyafiui ſzeretet azt *dictállya*, hogy edgymáſnac meg-engedgyünc. 3. Mert a' régi ſzent embereknec példájok-is azt mutattya. De effelett azt mondom, hogy a' kőnyörületeſség, ſzánakozás, olly drága *virtus* az emberben, hogy valaki ez indulatot magában érzi, bizonyos lehet abban, hogy Iſtennél ő-is irgalmaſságot nyér, mert meg vagyon irva: *Boldogoc az irgalmaſoc, mert ők-is irgalmaſságot nyernec.* Matth. 5.

3. *Virtus*, melly Joſephben tündöklic, nem külömben mint a' Gémánt az arany gyűrőben fénlic, a' *modeſtia*, az engedelmeſség és alázatoſság, ki nem él gonoſzul az ő hatalmával, nem hiſzi-el ő magát, nem ſzól kevélyec módgyára, ezt mód-

ván: *Sic volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas.* Igy akarom, igy parantsolom, legyenec mindenec az én kivánságom szerént: sőt inkáb az ő parasztt és juhász attyafiait őrőmest láttya, őrőmest vészi, meg-vendégli, és őket meg-tsokolgattya és ölelgeti, és magát a' juhász Jácob fiának vallya lenni. Oh melly igen ritka K. a' tiszteletben és bőtsületes állapatban az alázatosság! mert mint a' hegyec tetein valo fák a' szelektől és égi háborúktul inkáb hányattatnac, a' mint Horatius is mondgya: Azonképpen a' magas helyeken valo emberec a' kevélység szelétől ide s tova hordoztatnac, mig nem sokaknac tellyességgel nyakoc szakad. Oh melly ritkán találtatnac K. kik ezt a' bőltsJosephet kővessék! ki noha immár ackor Ægyiptusnac Fejedelme vólt, mindazáltal el nem feletkezett állapattyárul, sőt bátryait-is arra tanitotta, hogy Pharaho előtt nyilván meg-vallyác, hogy ők pásztor emberec, és az attyok-is az volt, nem-is veszt-

Sæpiùs vẽtis agitatur ingens Pinus, & celsæ graviore casu Decidunt turres, feriuntque summos Fulgura montes.

veszttette vélé, mert azt meg-értvén Pharaho, Gosen földét rendelte nékic, a' melly Ægyiptusnac tőb részeinél jób és alkalmatossáb volt barom tartásra.

4. *Virtus* ő benne *munificentia seu liberalitas*, az adakozás, ki mind attyát, és annac nagy és kitsiny tseléd-it abban a' jelen valo nagy szükségben kelletekorán táplálta, oltalmazta és minden képpen gondgyokat viselte, meg-gondolván hogy főképpen a' végre emeltetett volna fel Istentől, hogy a' Jácob *familiajat*, (ki ackor láthato Ecclésiája volt az Ur Istennec) táplálná és gondgyokat viselné. Az Ur Isten szent Fiáért engedgye nékünk-is fejenként, a' lelki *virtusokban* ezt a' szent Josephet követnünc, Amen.

L. PRÆDIKATIO.

Et fama illa audita est in domo Pharaonis, à vers. 16. usq; ad 20. versum

Következic immár enneç a' 45. *Caputnac* másodic része, melly-

nec illyen két punctumi vadnac:

1. *A' Királynac, és udvara-népének órvendezéſec jegyeztetik-meg.*
2. *A' Joſeph attyafiainac házájokban valo meg-téréſec, és Jácobnac Joſephen valo órvendezéſe.* Mind a' kettőrűl ſzollyunc Iſten ſegitségéből. De moſtan tsak ez elsőrűl.

AZ ELSŐRŐL.

Oda fellyeb azt mondá Moſes, hog' Joſephnec ſirását halván az Ægyiptiuſoc, leg ottan a' Királynac meg-mondottác, mellyet mind a' Király ő maga, ſ-mind udvara-népe miképpen vőttenec, és mint indultanak-meg azon, azt ſem halgattya-el a' Propheta, kirűl azt mondgya: *Es tettzéc*, ugy-mond, *mind Pharahonac, ſ-mind az ő ſzolgainac*; de mitsoda dolog tettzet? Az-é, hogy Joſeph ſirt? Nem; hanem az, hogy Joſephnec attyafiai találkoztac, mellyen mind Pharahonac ſ-mind az ő egéſz udvara-népénec nagy vigaságoc volt. Mi ſzükség arról tudakozni, hogyha a' Király udvara-népénec az ő *con-*

ő *congratulatiojoc* közönséges órvendezéſec tiſzta ſziből volt-é, vagy tsak ſzin-mutatás-képpen? Mivel ſok udvarbélieknec az az ő ſzokáſoc, hogyha a' Király nevet, ők-is nevetnec; ha valakit a' Király kedvel, ők-is kedvellic, ha valakit bőtsűl, ők-is bőtsűllic, tiſztelic, és ſzeretic, és minden-képpen a' Királynac erkőltséhez ſzabjác és alkolmaztattyác magokat, ama' vers ſzerént: *Regis ad exemplum totus componitur orbis.* Mind az egéſz föld a' Királynac példájához ſzabja magát; Mennyivel inkáb edgy udvar-népe? Illyen *levitas* meg-lehetet a' Pharaho udvar-népe között-is, mivel gyakorta meg-történic ez, nem tsak az udvarokban, Fejedelem és Király ſzolgaiban, hanem akár melly féle rendec között-is, mellyec im ez közönséges verſzetskékben énekeltetnec:

Cum fueris felix, multos numerabis amicos,
Tempora ſi fuerint nubila ſolus eris.

Az az, Ha boldog léſzeſz ſok baráti-

dat

dat számlálhatod: De ha az idő homályos lészen, az az, jo szerentséd meg-változic, csak magad maratz. Effele idestova ingadozo nád szálhoz hasonlo hypocrita szolgákat, ah melly jeles mesterséggel ki-keresét volt udvarából Constántius, a' nagy Constántiusnac attya, mert a' mint Zozomenus irja, az ő birodalmának kezdetin, edgyben hiván minden udvara-népét, azt módotta nékiec, hogy a' kik hamis Istennec akarnac áldozni, meg-maradhatnac tisztekben, a' kik penig azt nem akarják, békével el-mehetnec, és meg-kőszönhetic hogy keményebben nem bánic vélec. Azokáért némellyec inkáb el-akarván hadni az ő tiszteket, és a' Királynac udvarát, hogy sem az Istent, készec lőnec el-menni; némellyec penig inkáb készec lőnec a' hamis Istenecknec áldozni, hogy sem mint a' Király udvarát el-hadni, és tisztektől meg-válni. De kűlőmben lőn a' dolog, mert amazokat meg-maarsztá, *Plutarch.*

rasztá a' Constantius, és nagy bőtsületben tartá, ezeket penig udvarából ki-űzé, igazán itélvén, hogy soha azoc Fejedelmekhez hivec nem lennénec, kik az Istennec ember kedvéjért hiteket meg-szegtéc. Nyilván tudta ezt Theodoricus, kinec volt edgy hű szolgája, kihez felette nagy kedvét mutatta; de hogy annál-is nagyob kedvében lenne, hitit el-hagyván Ariánussá lőtt, mint hogy Theodoricus Ariánus volt, mellyet meg-értvén a' Király fejét vétette, azt vetvén szemére, hogy ha Istennec tőtt hitit meg nem tartotta, ő néki ki tsak ember, mimodon tarhatná-meg? Illyen hajlandoság, ne mondgyam álhatatlanság meg-történhetet a' Pharaho szolgaiban-is, kik a' Királynac őrőmét látván, ha mégszintén gyűlőltéc volna-is Josefet, a' Királynac kedvéjért ők-is őrűltenec; De a' Király im ez két okáért látatic Josefnec őrűlni.

1. Mert Pharaho felette igen kedvelte Josephet, kit az ő szolgainac már

már régen az előtt igy *commendalt* vala: *Avagy az egész földön találhatnánk-é ehez hasonlo férfiat, kiben az Istennec lelke volna?* Es Ægyiptusi nyelven őtet *Salvator mundinac*, az az, Világ meg-tartojának nevezte vala; honnét meg-tettzic, hog' Pharaho Josephet sok benne valo joszágos tselekedetiért kedvellette; mert az ő bőlts tanáts adásával tartatott-meg az ő országa, a' nagy kőzönséges éhségnec idején. Cap. 41. v. 38.

2. A' Joseph bőtsületiért őrült, mert az előtt Joseph tsak valami rabbol támadott Sidó embernec tartatott, de immár minekutánna láttyác és isméric őtet tiszteséges és nevezetes *familiabol* valonac lenni, minden rendec inkáb kezdettéc tisztelni, de kiváltképpen Pharaho. Hogy peniglen tiszta sziből volt a' Királynac a' Joseph állapattyán valo őrvendezése, kűlső tselekedetivel-is meg-mutatta, ezt mondván: *Módmeg a' te atyádfiainac: Ecképpen tselekedgyetec; Az ő barmokat terhellyékmeg*

meg mennyenek-el haza Chánahán földében, és vegyék-fel az ő attyokat, és mindentselédeket, és jőjenec énhozzám, és nékiec adom Ægyiptus földénec válaszstott részét, és a' földnec sirját észic. 2. Továbbá, a' minémű akadályoc lehetnec vala ebben Jácobnac és az ő fiainac, mivel ollyan nagy ház-népénec Ægyiptusban valo bé-kőltőzése nagy kőltséggel, és nagy munkával lehet vala, arra valo szekereket, és éléſt-is adat nékiec.

TANUSAG.

Ez K. a' Pharaho Királynac adakozo volta őrőc emlekezetre mélto ditsiretet érdemel, és példa lehet minden igaz valláſu Királyoknac és Fejedelmeknec, hogy ők-is legyenec adakozóc, nem tsak az övéikhez, de még az idegenekhez-is, de kiváltképpen az hivekhez, szálláſt és tápláláſt adgyanac az Isten Anyaszent-edgyházának, és legyenec azoknac tápláloi és dajkái, az Istennec amaz igéreti szerént: *A' Királyoc léſznec a' te tápláloid, és a' Királyné aſszo-* Esaiæ. 49.

ſonyoc a' te dajkáid. Mert ha a' kereſztyén Fejedelmec, Királyoc, és Királyné aſzſzonyoc ezt nem tselekedic, fel-támad az utolſo itéletnec napján ez a' pogány Fejedelem Pharaho, és az Iſtennec Fiának itélő ſzéki előtt vádolni es kárhoztatni fogja a' kereſztyén névél és hittel ditsekedő Fejedelmeket, Királyokat, hog' ő pogány Fejedelem, és az igaz Iſtennec iſméreti kivől valo ember lévén, táplálta, ſzárnya és gondviſelése alá vőtte az Iſtennec ackorbéli árva, bujdoſo, és minden emberi ſegitségtől meg-foſztatott Eccleſiáját. De oh Felséges Ur Iſten, melly igen ritkán találtatic moſtan a' mi időnkben ez a' *liberalitas* még a' kereſztyéni névél ditsekedő Fejedelmekben is! Sokat igérnec ugyan némellyec réſzeg eſzſzel, (tiſzteſség, bőtsület, méltoság adaſséc, minden K. *Summus Magiſtratuſoknac*) de kevéſet tellyeſitenek-bé benne, ama' mondás ſzerént:

Regia crede mihi res eſt promittere multa,

Sed

Sed præſtare fidem ruſticitatis opus.

Az az, Királyi dolog ſokat igérni, de paraſztság mind azokat meg-tellyeſiteni. Oh melly ritka moſtan az Artaxerxes Longimanus, ki megértvén hogy némellyec fogyatkozáſnac tartanác azt ő benne, hogy edgyic kezec az máſiknál hoſzſzab volna, azt mondotta; Hogy azt ő néki a' terméſzet adta, mint jó Fejedelemnec, hogy a' job keze az adakozáſra hoſzſzu lenne, a' bal keze penig a' bé-vételre rővidebb. Nem azért adta Iſten a' napnac a' világoſságot, hogy abban maga gyönyőrködgyéc, hanem hogy egyebeknec ſzolgállyon. Az emberi teſtben ſem azért vadnac a' nagy erec, hogy tsak ők tőltőzzenec a' vérrel, hanem hogy az apro ereckel-is kőzőllyéc, mellyet ha nem tselekeſznec, a' teſtnec egéſz állapattya fel-bomol, és az ember veſzedelmes állapatra jút; Ugy a' Királyoc, Fejedelmec, Tsáſzároc és gazdagok-is ha a' ſzegényeket nem táplállyác, hanem a' mi ke-

Ut Plutarchus refert.

vés vér vagyon-is bennec, ki-szopjác, semmi jo nem következic. Az Ur Isten minden rendektűl, mind kűlső s-mind belső tiszteletet kiván.

1. A' kűlső tisztelet ez, hogy aranyunkal, ezűstűnkel, pénzűnkel, és minden e' világi joszáginkal tisztellyűc az Istent, az az, az Anyaszentegyházнac táplálására, oltalmazására, és épűletire őrőmest kőltsűnc. A' Persáknac illyen tőrvényec volt, hogy valamelly felé az ő Királyoc ment, senkinec eleibe nem volt szabad ajándéc nélkűl menni, hanem kinek-kinec érteke szerént ajándékot kellet adni, és a'kik kőzőttőc gazdagabbac voltanac az ő Királyoknac aranyat vittenec és temjént, nem a' végre mintha azokkal nékic Isteni tiszteletet akartanac volna tenni, hanem azért, hogy azockal-is arra intenéc az ő Királyokat, hogy az Istennec tiszteletiben fősvényec ne legyenec.

Nagy ditsiretet érdemel ebben Alexander Magnus, (ha mélto ditséretre

retre a' pogányoknac hit nélkűl valo joszágos tselekedetec) ki még mikoron gyermec volna, és az Istenecnec áldozattyoknac tételében ő-is jelen volna, mind két kezét megtőltvén temjénnel sietvén nagy bűséggel hordotta azt az áldozatra. Ki mikorő az ő Pœdagogussátul megintetett volna, hogy ackor áldozzéc ollyan bűvőn temjénnel, mikor ollyan országot hodoltat az ő birodalma alá, a' holott bűvőn lészen a' temjén. Mikoron azért Tyrus városát meg-vőtte volna Alexáder, és sok ajándékokat abból a' prædából kűldőtt volna, mind annyánac Olympiánac, és jo barátinac, azoc kőzőtt az ő régi *Præceptorának* Leonidesnek-is 500 talentom nyomo temjént, és száz talentom erő Myrrhát kűldőtt, illyen levelet irván néki: *Thus Myrrhamq; ad te abundè misimus, ut in Deos parcus esse desinas.* az az: Temjént és Myrrhát tenéked bűséggel kűldőttűnc, e' végre, hog' az Istenekhez fősvény lenni meg-szűnnyél.

2. Az-is külső tiszteletet, hogy a' szegényekben mi-is segéllyük a' szegény Christust. A' belső tiszteletet az, hogy minden tévelygés nélkül valo hitünc és tudományunc légyen. Valaki azért igaz hitben vagyon, olvassa, avagy halgattya, tanullya az Istennec igéjét, és arrul elmélkedic éjel és nappal, sok gyra aranyat és ezüstöt, pénzt, és minden féle jószágot ád az az Ur Istennec. Mellyre minket-is segéllyen a' nagy hatalmu Isten, Amen.

LI. PRÆDIKATIO.

Fecerunt ita q. sic filii Israel, & dedit eis. &c. à ver. 21 usq. ad 28 versum.

MAsodic része következic immár ennec a' szent letzkénec, tudni-illic, a' Joseph attyafiainac házájokban valo meg-téréséc. 2. Jácobnac az új hirē valo örvendezése, mellyet az ő fiaitul Joseph felől értet vala. Mindeneknec előtte lássuk-meg itt K.

1. Mi modon készitette és botsátotta Joseph útokra az ő attyafiait?

AZ ELSŐRŐL.

Minekutánna az Izraél fiainac szabadság engettetett volna Josephtől a' haza menetelre, im ez 4 dologbol *provideál*, visel főképpen gondot ő reájoc: 1. Szükségekrűl, 2. Az ő attyárul Jácobrul. 3. Bőtsületekrűl. 4. Egésségekrűl. Egyéb

1. Azt mondá, hogy szükségekrűl, mert a' Pharaho parantsolattya szerént, szekereket adott nékiec, feleségeknec, gyermekeknec, és az ő erejében meg-fogyatkozott attyoknac el-hozására eledelt és költséget az útra.

2. Az mint illet, nem hadgya Joseph hátra vén attyát, mert néki tiz szamárokat küld, azokat Ægyptombéli szépséggel meg-terhelvén, és ezeknec felette tiz nőstén' szamárokat, kik gabonát, kenyeret, és egyéb élést vittenec az ő attyának az útra.

3. Az ő attyafiainac bőtsületekrűl és tiszteséségekrűl-is gondot visel,

mert igen bőtsůletes és tiszteſséges dolog volt, hogy őket edgyenként Fejedelmi ajándéckal meg-ajándékozta, ugy-mint edgy edgy őltőző ruhával, Beniámint penig őttel, és 300 ezůſt pénzel, az az, háromſzáz Sicluſſal, ki mi nálunc téſzẽ 200 magyar forintot. Oh tiſzta ſzivből valo békeség! Oh de hol vagy moſtan Joſefnec illyen igaz attyafiuiſzereteti? Mert te a'gonoſz-ért joval fizettél, mertimé, a'kik te rollad az előtt a'te ſzép tarka ruhádat le-vontác, te azokat moſtan ſzép ruháckal ruházod és tiſzteled! A'kik a'te ſzép ſelyem ruhádat nem ſzántác megtépni és haſogatni, ſ-mind penig vérben keverni; te azoknac moſtan ép, tiſzta, és idneplő ruhákat nem ſzánz adni! A'kiknec a'te ſiralmidon ſzivec meg nem eſett és keſeredett, te azokon kőnyhullatáſſal ſirtál! A'kik a'te ſok eſedezéſedet, és reájoc ki-terjeſztett kézzel valo kőnyőrgéſedet meg nem halgattác; te azokon mindeneknec kőzben-járáſoc és bé-

keség

keség ſzerzéſec nélkůl meg-kőnyőrültél, nékiec meg-engedtél, sőt őket ugyan meg-őlelgetted és megtsokolgattad.

4. Továbbá, edgyeſségekre és békeſęgekre-is vigyáz és gondot viſel, mert meg-parantsollya nékiec, hog' az útban edgymás kőzőtt ne háborogjanac, viſzſzát ne vonnyanac; mivel tudgya vala a'bőlts Joſeph ezeknec régi erkőltsőket és terméſzeteket, a'mellyre nézvén inti őket, mert gondollya vala, hogy netalám az útban edgymás ſzemére fogjác hánni az ő régi gonoſságokat, mit tselekedtenec volt régen Joſephel a' puſztában, ki volt annac kőzőttőc fő oka; és ecképpen ennec az őrőmnec édeſségét, ſ-mind a'kőzőttőc valo edgyeſséget izetlenné fogjác tenni, mivel-hogy minden dolognac a' ſzép békeség és edgyeſség az izi, a' mint ſzoktác mondani.

TANUSAG.

Meg-tanulhatni innét, miképpen illic azoknac magokat viſelni,

 a'kik

a'kik az atyafiac kőzzűl inkáb tűndőklenec, és eléb vitte Isten a' tőbbinél, hatalommal, méltósággal, bőltseséggel és értéckel; Ez tudni illic azoknac tiſztec; 1. Hogy a' tőbbinec ſzűkségekről a' mint lehet *provideállyanac*, gondot viſellyenec. 2. Tiſzteſségekre-is gondgyoc légyen, mint Joſephnec, és azon legyenec hogy azok-is az ő tiſzteſségében réſzesűlheſſenec. 3. Arra-is gondgyoc légyen, hogy az ő attyafiai viſzſzátvonóc, harag-tartóc, gyűlőlkődőc ne legyenec, mellyeckel az atyafiui ſzeretet igen meg-férſzic és meg-háborodic. Ez az elsőről.

A' MASODIKROL.

Hallyuc immár K. Jácobnac az új hiren valo őrvendezését. Haza érkezvén az Izrael fiai, Joſephnec parantsolatit nagy őrőmmel beſzéllik-meg az ő attyoknac. 1. Affelől tudőſittyác az ő attyokat, hogy él Joſeph. 2. Hogy Ægyiptusban Fejedelem. 3. Hogy azt parantsollya, hogy minden háza-népével edgyűt Ægyi-

Ægyiptusban alá-mennyen ő hozzá. De ez Jácobnac előſzőr tsak ugy mint valami álomnac, avagy kőltőtt dolognac tettzett, ezért mondgya Moſes: *Es az ő ſzive tántorog vala ő benne.* az az, nem adott mindgyárt edgyátallyában hitelt az ő beſzédeknec, a' mint Moſes nyilván mondgya: *Es nem hiſzen vala nékic.* Annak-okáért az Izrael fiai ſzemmel láthato és kézzel tapaſztalhato dolgockal és bizonyságockal állattyác az ő beſzédeket. 1. Mit láttanac és mit hallottanac meg-beſzéllic. 2. Erre a' dologra bizonyságul támaſzttyác az ő kedves fiát Beniámint, kinec a' vén Izrael tőbbet hiſzen vala, hogy ſem mint a' tőb fiainac. 3. A' ruhákat, mellyeket nékiec ajándékozot volt meg mutogattyác. 4. A' Szamárokat, és Ægyiptusbéli ſzépségeket, mellyeket Joſeph néki küldőtt. Végezetre láttya maga-is a' kotsikat és ſzekereket jelen lenni, mellyec Pharahotul ő érette küldettenec, kiket mikoron

látott

látott volna Izrael, azt mondgya a' Propheta. Leg-ottan az ő attyoknac *Jácobnac lelke meg-éledett, és meg-örvendezett.*

Omne nimium nocet. Tsuda dolog K. hogy a' nagy véletlen, és felettéb valo örömnec miatta Jácob mindgyáráſt meg nem holt! Mivel hogy mind a' hirtelen valo nagy öröm, ſ-mind a' mód nékűlvalo ſzomoruság és keſerűség miatt hertelen halál kövétkezhetic. A' kűlső hiſtoriákban olvaſſuc, hog' némellyec a' reméntelen és felettéb valo örömnec miatta; némellyec penig a' felettéb valo ſzomoruságnac és bánatnac miatta, hertelen halállal holtanak-meg. Gellius azt irja, hogy edgy aſzſzonyi-állat látván fiát a' Romai kapun bé-jöni, ki felől néki az előtt ollyan hirt hoztanac volt, hogy a' Cannaſi veſzedelemben ő-is az ellenségtűl meg-ölettetet, mondom véletlen látván a' ſeregben jöni az ő fiát, a' nagy hertelen valo örömnec miatta azon kapuban ſzörnyű halállal meg-holt.

Gell. lib. 3. cap. 15.

Né-

Némellyec penig a' nagy ſzomoruságnac és bánatnac miatta, mint amaz Görög *Oratoroknac* Fejedelme Demoſthenes, ki midőn hazájából Athenás városából ſzámkivetésben űzettetet volna, Calabriában menvén, mikoron némelly jo barátinac levelet akarna irni, pennáját és papiroſát kezében vévén, fejét le-hajtván, és ruhájának valami réſzével fejét bé-takarván, nag' fohászkodáſoc közőt lelkét ki-botsátotta. Melynec a' *Medicuſoc* illyē okát jelentic; mint-hogy az embernec ſzive, ki a' léleknec kiváltképpen valo ſzéki, tsudálatos bőltseséggel hárō ſzegre űreſséggel vagyon Iſtentől teremtvén, midőn az embernec öröme vagyon, a' ſzű ki-nyilic, és ugyan kiterjeſzti magát, de hogyha az öröm hertelen és felettéb valo léſzen, a' ſzű a' hertelen valo ki-nyiláſnac és terjedéſnec miatta igen meg-bántodic, és meg-lankadván, hertelen halál kövétkezhetic belőle. Iſmét a' hertelen valo *conſternatioban*, el-rémű-

Cor eſt ſedes animæ.

lésben,

lésben, és a' nagy szomoruságban, kűlőmben vagyon a' szivnec állapattya, mert ackoron az erekben folyo vér hertelen bé-futván a' szivben, és a' szivnec ajtótskája-is hertelen bévonsza és zárja magát, és a' szerént ebből-is hertelen halál következic. De mint-hogy Jácobnac őrömét, melly véletlen és reménteln volt, de nagy-is volt, és azt a' nagy őrömet elsőben az ő szivében megenyhitette és *temperálta* a' Jácob hihetetlensége, ki nem mindgyárt ésnem könnyen hitt az ő fiainac beszédeknec, hanem a' mint a' Propheta jelenti, *vélekedett abból az ő szive és nem hitt nékiec.*

TANUSAGOK.

I. A' Jácob fiainac példájokból tanullyuk-meg K. a' hazugságnac minémű jutalma légyen, kik valamikor tsalárdul másokat meg-tsaltanac, és hazugságockal másokat elhitettenec; ez tudni-illic, hogy afféléc mikor igazat mondanak-is, az után igaz beszédeknec sem hisznec.

Ez

Ez jutalma a' hazugságnac. Igy jártanac hazugságoc miat ezec a' Jácob fiai, kik mivel-hogy az előtt hazugságockal meg-tsaltác és el-tsábitottác vala vén attyokat, hogy Josephet a' vadac szaggattác volna el: ihon immár mostan igazat mondanac néki, hogy Joseph él, és Ægyiptusba Fejedelem, de igaz beszédeknec sem hiszen. Mind kettő nyavalyás dolog K. mind valamit hertelen és mód nélkűl el-hinni, s-mind penig az igasságnac nem hinni. Szent Thamás abban vétkezett, hogy a' Christus Jesusnac halottaibol valo fel-támadását nem hitte, sem edgy ideig az Apostaloknac szavánac hitelt nẽ adott, és ecképpen edgynehány napoc alatt hitetlenségben maradott, mellyért Christus Urunc meg-is dorgálta őtet, mondván: *Thoma ne légy hihetetlen, hanem hivő.* Joh. 20. Szent Pál-is a' Galatabélieket edgyikért azért feddi, hogy az igasságnac nem hittenec, kiket ecképpen pirongat mondván: *O ti balgatag Galatabéliec, kitsoda tsábitott-* Galat. 3. 1.

bitott-el titeket, hogy az igaſságnac nem hinnétec? Némellyec abban vétkeznec, hogy mód nélkůl, hertelen, magoc gondolatlanul, akar melly dolgot mindgyárt el-hiſznec, mert a' mint kőz példában-is mondgyác: *Qui facilè credit, facilè decipitur*; A' ki kőnnyen valamit el-hiſzen, kőnnyé meg-is tsalattatic az. Igen helyeſen int annak-okáért bennünket a' ſzent János, holott azt mondgya: *Megprobállyátoc*, ugy-mond, *a' lelkeket, ha Iſtentůl vadnak-é*, és ugy hidgyűnc néki. Elég nyavalyás dolog volt, hogy az előtt a' ſzeginy Jácob-is ollyan hamar hitelt adot volt az ő fiainac hazug és álnoc beſzédeknec, mert halván az ő hazugságokat, legottan el-hitte vala, mondván: *Ugy vagyon a' mint mondgyatoc, a' kegyetlẽ vad ſzaggatta-el az én fiamat*; holott Jácobnac ſzorgalmatoſon meg kellet volna tudakozni mind az időrůl, ſ-mind a' helyrůl, mikor, és holott találtác a' Joſeph ruháját; Meg kellet volna Jácobnac azt a' helt látni, hol

és mellyic helyen volt Joſephnec elſzaggattatáſa; A' vért-is meg kellet volna viſgálni, ha ember vagy gődőlye vér lehetett-é az, de az ő elméjénec nagy fel-háborodáſa miatt, ſzegény meg-keſeredett atya ezekrůl nem-is tudot gondolkodni, hanem a' vadakat vádolta, az ő fiait penig, kik gonoſz vadac voltac, a' gyanoság alol meg-mentette.

II. Miképpen kellyen az Iſten fęlő atyáknac az ő magzattyokon őrůlni, innét azt-is meg-jegyezhettyűc; Jácob halván Joſephnec az ő fiánac ſzép állapattyát, igy ſzóllot: *Elég ennékem hogy él az én fiam, el-mégyec és meg-látom otet, minek-előtte meg-halnéc*; honnét meg-tettzic, hogy Jácob inkáb őrůlt az ő fiánac életének és egéſségének, hogy ſem mint az ő Fejedelemségének-is, noha jollehet azt ſem bánta. Goromba atyác azért azoc, kik nem elég őrőmnec tarttyác, ha hallyác hogy az ő magzattyoc élnec és egéſségben vadnac, hanem ugy őrůlnénec nékic, ha hal-

lanác hogy Fejedelmec, vagy igen gazdagoc.

III. Ebben a' Jácob példájában az Isten Anyaszentedgyházánac, minden fęle nyomoruságoc alol valo fel-szabadulása, és az ő szomoruságinac, és siralminac őrőcké valo őrőmre fordulása-is példáztatic, Christus Urunknac amaz igéreti szerént: *Sirtoc*, ugy-mond, *és zokogtoc, e' világ ti ellenetec őrül, de a' ti siralmatoc ismét őrőmre fordul.* Ismét: *Boldog férfiu az, ki el-szenvedi a' késértetet, mert minek-utánna meg-probáltatic, elvészi az életnec coronáját, mellyet megigért az Ur azoknac, a' kik őtet szeretic.* tudni-illic, mikor meg-hallyuc a' mi Josephűnknec az Ur Jesus Christusnac győnyőrűséges szavát, ki maga felől azt mondgya: *En megholtam vala, és imé élec őrőckőn őrőcké.* Es a' mikor azt fogja mondani: *Jőjetek-el áldottac.* Ackoron meg-láttyuc őtet, a' mint vagyon, meg-láttyuc az ő ditsőſségét, és nem tsak rész szerént, mint Moses a' kőszikla-

Johan. 16.
Jac. 1.
Apoc. 1.
Matth. 25.
Joh. 3.
1. Joh. 1.
1. Thess. 4.

nac

nac hasadékjában; avagy Illyés a' föld indulásban; Daniel és Esaiás a' magas Királyi székben, Peter, János és Jacab a' tábor hegyén, hanem szinrűl szinre, és osztán ő véle őrőkké edgyűt lészűnc, *és el-tőrli kőnyhullatásinkat a' mi szemeinkről.* Mellyben minket-is vigyen-bé ő szent Felsége, és engedgye-meg az ő szent szinét látnunc, Amen.

Exod. 33.
Dan. 7.
Apoc. 21.
Esa. 6.
1. Reg. 19.

LII. PRÆDIKATIO.

Ex Cap. 46. Profectus itaq; est Israel cum om. à versu 1. usq; ad 7. versum.

ITt immár bé-kezd tellyesedni Istennec amaz jővendő mondása, mellyet Abrahámnac mondott vala, igy szolván: *Bizonnyal tudgyad a' te maradékod jővevény lészen az idegen földőn.* A' melly Izrael fiainac példájokban, az Isten Anyaszentedgyházánac e' világ szerént valo állapattya példáztatott, ki eleitűl fogván edgy helyből másban hányattatott, néha Chaldeábol Chanahánban bolygot, Chanahánbol Ægyip-

Sup. c. 15.

 tus-

tusban bujdosott, hol a' puſztában, Siriában, Babilloniában nyomorgott, ezen változo állapattya léſzen világ végezetig-is, mindazáltal ſoha ennec magva nem ſzakad, az igaz hit, az igaz Iſteni tiſztelet ebből el nem fogy, mert kőnyőrgőtt Chriſtus Urunc a' Péternec hitiért, az az, az ő Anyaſzentedgyházáért, kinec a' pokol kapui-is ellene nē álhatnac.

De hogy beſzédűnc éffelől-is meg-határozott légyen; láſſuc 1. ennec a' ſzent hiſtoriának-is réſzeit, mellynec 3 Réſzei vadnac.

1. *Meg-irattatic Jácobnac háza-népével egyetemben Ægyiptusban valo bé-menéſe.*
2. *Jácobfiainac és unokáinac ſzámoc és nevec.*
3. *Jácobnac és Joſephnec edgymáſſal valoſſemben lételec és őrvendezéſec.*

Az első réſzében iſmét három tzickelyec vadnac:

1. *Jácobnac helyéből valo ki-mozdulása, és áldozat tétele.*
2. *Meg-mondgya a' Propheta az áldozat*

zat után Beerſebában mint jelent-meg néki az Iſten, ki őtet az ő ſzándékában, és igyekezetiben meg-erőſſitette.

3. *Utra valo eredését, a' Chánahán földéből valo ki-bontakozását, és Ægyiptusban valo bé-menését jelenti-meg.*

Láſſuc rendel mindeniket.

AZ ELSŐRŐL.

Mindeneknec előtte a' helyét mődgya-meg Moſes, Jácob az ő helyéből hová mozdult-ki, tudni-illic Berſebába, a' melly Berſeba Abrahámnac, Iſaknac, a' Jácob attyának, mint edg' hazája volt, és edgynehány okokért igen *celebris*, nevezetes hely volt: mert itt kőtőttec volt frigyet, és tőttec volt edgymáſſal ſzővetséget Abrahám és Iſác a' Gerárnac Fejedelmével Abimélechel. Máſodſzor, mert itt ezeknec valami kis hajlékotskájok-is vólt, és oltároc lévén, gyakorlottác az Iſteni tiſzteletet és áldozatot. Annak-felette, innét botsátotta vala Iſac ezt a' Jácob Pátriárkát-is Meſopotámiában. Annak-okáért

Jácob-is Ægyiptusban akarván méni, ide erre a' helyre ſzállot-ki, mind az útnac mivoltáért, mint-hogy egyenes úta-is volt arra Ægyiptuſra, ki ugy-mint edgy 8 Német mélyföldön volt Hebromtul, a' honnét ki-mozdult volt; ſ-mind az áldozatért, mellyet Iſtennec akar vala tenni, mint-hogy az a' hely igen alkálmatos volt az áldozat tételre. Ki-indulván azért Jácob az ő helyéből, az Ur Iſtennec áldozic, mellynec edgynehány okai voltanac, mert ig' gondolkodhatott ő magában: Vallyon ſ-tettzik-é ez az Ur Iſtennec, hogy én Kananeát el-hagyom, és Ægyiptusban alá-megyec, mellynec biráſa felől nékem, ſ-mind az én atyáimnac ſok izben igéretet tőtt, hogyha moſt el-hagyom, vallyon ſ-viſzſza hozé engemet és az én maradékimat erre a' földre? Vallyon ha meg-induloc, nem haloké-meg addig az útban, miglen az én fiamat Joſephet meg-látom? Ezec lehettenec azért 1. okai ennec a' Jácob Berſebában valo áldozattyának. 2. Az Iſtenhez valo hálá-adoságát-is jelentette ezzel, hogy az ő fiát reménſége kivül életben, egéſségben megtartotta, és arra a' Fejedelmi méltoságra magaſztalta, mellyben őtet hallya lenni, edgyſzer ſ-mind azonis kőnyőrőgvén az Ur Iſtennec, hog' az ő fel-vőtt útát ſzerentséſitse, az mint ackor-is tselekedet, mikor Meſopotámiában indult vala; ki a' feje alatt hált kővet oſzlopnac fel-emelte, olajt tőltvén föllyűl reája, és azt *Bételnec*, az az, Iſten házának nevezte, és fogadáſt tőtt az Ur Iſtennec, ezt mondván: *Ha az Iſten én velem lejend, és meg-őriz engemet az úton, az mellyen én moſt el-megyec, &c. ha megtérec békével, ez kő Iſten háza, az az, Iſten óltára léſzen.* Igy moſtan-is Iſſegitségéből indul az ő útára.

Wolph. Muſc.

Gen. 28.

TANUSAGOK.

I. Ez a' Jácobnac példája minket arra tanit és ſerkenget: Ha valamikor mi-is *(quia quilibet ſuas tentationes habet)* az Iſtennec nékünc tőtt igé-

reti felől kéſértetnénc és probáltatnánc az Iſteni Sz. ſzolgálattal, mint Jácob, erősítsűc, gyámolitsuc azoc ellen a'mi hitűnket. A'mi áldozatunc nem egyéb, hanem az imádság, könyörgés, a'hit, reménség, és a'ſzent Sacramentomockal igaz hit által valo élés.

II. Miképpen Jácobot ſem a'ſzemérem, ſem a'félelem nem vonta és nem rettentette-el az Iſteni tiſztelettűl, noha az ő *Religioja* a'pogányoc előtt igen gyűlölséges volt: igy mi-is ne ſzégyenlyűc az Iſtennec igaz tiſzteletit, és a'mennyei igaſságot mind az egéſz világ előtt meg-vallani, és valamenyiſzer ſzűkség, a'bálványozóknac ſeregéből kűlön állani, mert *Matth.sz.* meg vagyon irva: *A'ki én rolam vallást téſſen az emberec előtt, en-is vallást téſſec arrul az egekben az én Sz. Atyám előtt.* A'ſzent Péter Apoſtal-is erre *1.Pet.3.* int, a'hol azt mondgya: *Legyetec*, ugy-mond, *mindenkoron kéſzec megfelelni nagy alázatoſsággal és bötsületel az oknac, a'kik ſámot akarnac venni a'ti*

a'ti hitetekrűl, és bennetec valo reménségrűl.

III. Tanullyuk-meg, hogy mindennémű dolgainkban, mind nagy ſ-mind kitsiny igyeinkben, mi magunkat, mint Jácob, kegyes könyörgésünkel, imádságinkal ajánlyuc Iſtennec, hogy igazgaſſa a'mi tanátsinkat, tegye jo ſzerentséſsé útainkat, minden járáſunkat, kelésünket, hogy a'mi kereſztyén hivatalunc kivűl ne tévelyegjűnc, mert valamelly dolog Iſten tanátsa nélkűl indittatic és kezdetic, nem léſzen annac bódog ki-menetele, mert meg vagyon irva: *Ha az Ur nem éppitend minékünc házat, hejában, &c.* Példa erre a'Babillon tornyának éppitői, kik mivelhogy Iſten tanátsa és akarattya nélkűl magas tornyot akartanac éppiteni, de nem meheténec elő ſzándékokban, hanem gyalázattal el kelletéc hadnioc. Abſolon-is nem kű- *Gen.11.* lömben jára, ki nem várá az Iſtennec hivatalát, és tanátsot nem Iſtentűl, hanem Achitopheltűl kérde, an- *Pſal.127.*

nak-okáért gyalázatos kimuláſa lőn ez világból, mert a' fának ágán fűgvén hala-meg. Minden időbéli hivec értettéc ezt, és azokáért ſzűntelen könyörgőttec, hogy Iſten mind
Pſal. 121. ki-meneteleket ſ-mind bé-jövetelekét igazgaſſa és őrizze.

IV. Ugyan innen arra-is intetűnc, hogy a'mi Iſteni tiſzteletűnkel tsak az edgy Iſtennec ſzolgállyunc, miképpen Izrael, ki nem más Iſtennec, hanem az ő attyának Abrahámnac, Iſáknac Iſtenének áldozott. Sockal kűlőmben tselekeſznec a' Pápiſtác, kik nem tsak az edgy Iſtennec, hanē a' meg-holt ſok Szenteknec, sőt ollyaknak-is, kiknec lelkec a' kárhozatban győtrődnec, téſznec ſokan Iſteni tiſzteletet, és nem az edgy Iſtennec raknac óltárokat mint Jácob, hanem mint az Athenásbéliec, *Ignoto Deo*;
Actor. 17. az iſméretlen Iſtennec. Száz *Templomoc* közzűl ſem látz, és nem hallaſz közőttőc edgyet, kit az edgy Iſtennec éppitettec volna, hanem ſzent Péternec, Sz. Pálnac, Szűz Máriánac, Ferentznec, Iſtvánnac, &c. kiknec tiſzteletekre idnepeket rendelnec, viaſz gyertyákat égetnec, nékiec könyörőgnec, ſegitségűl hijác, mellyeckel tsak az edgy Iſtennec tartoznának, a' mint meg vagyon irva: *Tsak az edgy Iſtennec ſzolgály.*

A' MASODIKROL.

Láſſuc immár annac módgyát, miképpen jelent-meg Iſten Jácobnac, ki őtet az ő ſzándékában megerőſſitette? azt mondgya a' Prophéta: *Es ſzóla Iſten étſzakai látásban Jácobnac, és monda: Jácob, Jácob; ki felele, im hol vagyoc.*

1. Moſes az Iſten meg-jelenésének módgyárul emlekezic, és azt mődgya felőle, hogy étzakai látásban lőtt, ackor mikor Jácob alunnéc, a' mint az előtt-is mikor Meſopotamiában menne, e' ſzerént jelent vala *Cap. 28.* meg Iſten néki.

2. Az Iſtennec meg-jelenésben valo ſzavát jedzi-meg, mint ſzolitotta-meg őtet az ő nevén, ki ugyan meg-kettőztette ſzavát, igy ſzolván:

Jácob,

Cap. 22. *Jácob, Jácob*, mellyel *attentiora*, az az, figyelmeteſſégre avagy halgatáſra intette ôtet; mint Abrahámot oda fellyeb.

3. Elől-járo beſzédel él az Iſten, ezt mondván: *En vagyoc az Iſten, a' te atyádnac Iſtene*, melly mondásával Iſten, mind az ô hatalmaſságát, ſmind Jácobhoz valo jo akarattyát jelentette. 1. Hatalmaſságát, hogy tudni-illic, ô az az erôs Iſten, a' ki minden gonoſz akaróc és ellenségec ellen meg-oltalmazta Abrahámot, Iſákot. 2. Jo akarattyát, hogy az ô igéretirûl, mellyet az ô attyának Iſáknac tôtt, el nem feletkezic.

4. Inti, és edgyſzerſmind vigaſztallya ôtet, ezt mondván: *Ne félly Ægyiptusban menni.* Mellyből megtettzic K. minémű okai voltanac az Izrael áldozattyának, elſô oka a' fęlelem, a'mint az Iſtennec ſzavából meg-tettzic, mert azon fęlt Jácob, hogy nétalám nem javallya Iſten az ô Ægyiptusban valo bé-menését, és igy nem léſzen békeséges, ſem az ô

úta, ſem Ægyiptusban valo lakáſa; ezt a' fęlelmet és kételkedéſt ki-véſzi azért Iſten a' Jácobnac ſzivéből, és a'mint maga kivánta, meg-bátoritotta ôtet affelől, és 4. dolgokrul véſzen Iſtentûl biztatáſt: 1. Hogy ne fęllyen, mert nintsen néki ellene, hogy ô Ægyiptusban mégyen. 2. Azzal biztattya, hogy ôtet ott nagy néppé téſzi; mintha mondotta volna Iſten: *Mutatione loci, non mutabitur promiſsio mea.* A' helynec elváltoztatásával nem valtozik-meg az én igéretem. 3. *En el-mégyec*, ugymond, *veled Ægyiptusban.* 4. En hozlak-ki iſmét tégedet onnét.

S-mondhatnád: Ha Jácob Ægyiptusban meg-holt, tehát miképpen tôlt-bé ez az Iſtennec mondáſa?

Fel. Két-képpen: 1. Meg-halván Jácob Ægyiptusban, az ô fiai által ki-hozatta onnét az ô teſtét, és a' mint maga kivánta, Chanahán földében az ô attyának az Iſáknac koporſojában temettetett-el. 2. Kihozta Jácobot az ô máradékiban.

5. Az-

5. Azzal biztattya, hogy Joſeph fogja-bé az ő ſzemeit, mellyec *ſuo tempore*, izenként mind bé-tellyeſettenec.

TANUSAG.

Ezek-is a'dolgoc K. mind az Iſtennec fárathatatlan *providentiáját commendállyác* minékünc, kinec az ő hiveire olly nagy gondgya vagyon, hogy azokat ſoha és ſohul el nem hadgya, hanem mindenůt vélec jár, mint Jácobbal, mert az ő ſzent ſzájával tőtt effelől igiretet az ő hiveinec, ezt mondván: *Ne fély ſemmit oh én népem, mert én meg-váltottalac tégedet, én népem vagy te, Mikor a' vizeken által menéndeſz, a' vizec el nem buritnac tégedet, mikor a' tűzben járándaſz, meg nem égettetel, és a' láng meg nem fog tégedet perſelni; Mert én vagyoc a' te Iſtened.* Idvőzitőnk-is azzal vigaſztallya és biztattya az ő hiveit, hogy *nem hadgya őket árvájul, hanem vélec léſzen mindennapon, mind világ végezetiglen. Ha Iſten velünc, kitsoda ellenünc.*

Eſa. 45.

Joh. 14.
Matt. ult.
Roman. 8.

A' HAR-

A' HARMADIKROL.

Meg-*confirmáltatván* Jácob az Iſteni felelet által az ő igyekezetiben, bátorsággal ered fel-vőtt útára, és minden háza-népével ſ-holvalojával egyetemben őrőmmel mégyen-bé Ægyiptusban; és noha Pharaho Király, mind penig Joſeph nagy igéreteket tőttenec vala Jácobnac, mind fiaival egyetemben, mindazáltal arra nézvén, nem hadgyác és nem hánnyác-el magoktul az ő ſok fárattsággal kereſet joſzágokat, mint edgy Crates Thebanus felől olvaſſuc, ki minden aranyát ezűſtit hajora rakván, a' tengeren nagy mſzſze a' mélységre bé-evezett vélec, és kihányván a' hajobol őket, ezt mondotta: Fuſſatok-el tőlem gonoſz kivánságoc, mert job hogy én meritſelek-el titeket, hogy ſem tik engemet. Mondom, nem tselekedte ezt Jácob, ſem az ő fiai, hanem a' mint Moſes nyilván mondgya: *Minden joſzágokat és marhájokat el-vitttéc magockal*, hogy kúlduſoc módgyára ne kén-

kénſzerittetnénec tsak a' máſokébol élni, ſe penig a' Királynac és Joſephnec terhére ne lennénec.

TANUSAGOK.

I. Edgy ſzoval innét azt tanulhattyuk-meg K. hogy az az út bátorságos, és az a' dolog jó ſzerentsés, mellyec jó végre, és az Iſtennec ſegitségre valo hivásával kezdetic, és ugy-is végeztetik-el.

II. Azt-is meg-jegyezhettyűc innét, hogy nem kárhozatos dolog e' világi teſti jóckal birni, ſem edgyátallyában a' gazdagságot ő magábā nem kell kárhoztatni, hanem Iſtennec ſzép, és kiváltképpen valo ajándékának keliſmérni, a' mint a' bölts Salamon jelenti, mondván: *Az Iſtennec áldáſa gazdagittya-meg az embert.* Tsak hogy ez kivántatic hozzá, hog' e' világi gazdagsággal ſenki fel ne fuvalkodgyéc, reménségét ſemminémű javaiban ne helyhezteſſe, mert a' mint Ambrus Doctor mondgya: Nem a' gazdagságban vagyon a' vétec, hanem azokban, kik a' gazdagsággal élni nem tudnac: mert mint a' gazdagság akadály a' gonoſzoknac, ſzintén ugy ſegedelem a' jóknac jóſzágos tselekedetinec. Az Ur Iſten mindennémű lelki és teſti tőle vőtt ajándékival engedgyen ſzent nevénec ditsiretire élnünc, Amen.

Prov. 10.

LIII. PRÆDIKATIO.

Hæc verò ſunt nomina filiorum Iſrael, &c. à verſ. 8. uſq; ad 27 verſum.

MInek-utánna meg-irá Moſes Izraelnec lako-helyéből valo kimozdulását; 2. hová ment, tudniillic Berſebába; 3. ot mit tselekedet, áldozott az ő attyának Iſaknac Iſténénec; végezetre, az ő áldozat tételénec gyümőltsét jelenté-meg, kinec illyen haſzna volt, hogy Iſten ő néki meg-jelenvén, meg-tanitotta őtet arra, mit tselekedgyéc, ezt tudni-illic, hogy fel-vőtt útát *continuállya*, mellyet Jácob Iſtentől meg-értvén, véghez-is vitt. Immár ebben a' máſodic Réſzben elő ſzámlállya a' Propheta az Izrael fiainac és unokái-

nac ſzámokat és neveket, kickel ment légyen Jácob Ægyiptusban, melly dologrul igy ſzol: *Ezec penig az Izrael fiainac nevec.*

Holott K. láſſuk-meg:

1. *Minémű rendben állattya Moſes az Izrael fiait és unokáit.*
2. *Mire nézett, és mi volt ebben igyekezeti a' Sz. Léleknec, hogy illyen ſorgalmatoſon megiratta az Izrael fiainac és unokáinac mind neveket mind ſzámokat? Innét a' Tanusagokat.*

AZ ELSŐ RŐL.

Moſes Izraelnec egéſz házanépét négy rendben állattya, de itt valamivel kűlőmben annál, hog' ſem mint ackor, mikoron Eſau eleiben ment volt Jácob, a' mint fellyeb az 33 réſzben olvaſſuc, mondom, itt annál valamivel kűlőmb karban állattya Moſes a' Jácob háza-népét: Mert ott első karban avagy ſeregben Jácob a' ſzolgákat helyheztette, az ő fiaival egyetemben; máſodic rendben az ő feleségét Leát, az ő gyermekivel egyetemben; a' harmadikban Rácheltet, Joſephel egyetemben: De itt Moſes első rendben ſzámlállya az ő fiait és unokáit, a' mellyec Leátul nemzettettenec volt ő néki, ugymint ſzám ſzerént harmintz hármat; Máſodic karban a' Lea ſzolgálojátul Zylpátul ſzűlettetett fiait és unokáit, ſzám ſzerént ugy-mint tizenhatot; A' harmadikban a' Rácheltűl valo fiait és unokáit, ſzám ſzerént ugy-mint tizennégyet; Negyedikben végezetre a' Ráchel ſzolgálojátul Bilhátul valo fiait és unokáit, ſzám ſzerént hetet, mind egyéllőben kik Ægyiptusban Jácobbal bé-mentenec 70 léleknec irja.

Effelől K. a' Jácob *Genealogiája* felől az irás magyarázo Doctoroc egy nehány kérdéſeket és ellen-vetéſeket forgatnac; de én a' többit elhagyván rővidségnec okáért, im ez edgyet (mellyet a' többinél ſzűkségeſſeb értenűnc) láſſuk-meg.

KERD. A' ſzent Lukáts *Act. 7. 14.* a' Sz. Iſtván *Protomartyr* ſzavával azt irja, hogy 75 léleckel ment-bé Jácob *De loco Actor. 7. v. 14.*

Ægyiptusban, Moses penig azt állattya hogy hetvennel, hogy-hogy lehetnec ezec? Mert mind Moses, s-mind a' tőb Prophetác és Evangélistác a' szent Lélec illéséből és igazgatásából szollottanac és irtanac, a' mint a' szent Péter Apostal erősíti,

2.Pet. 1. mondván: *Nem emberi akaratbol származtanac régen a' Prophetáknac prophetálásoc, hanem a' Sz. Lélektől indittatván szólottanac az Istennec szent emberi.* Hasonloképpen szol effelől a ma' mennyei Academiában tanult Sz.

2.Tim.3. Pál Apostal, mondván: *A' tellyes Sz. irás Istentől származott, &c. melly igasságban vagyon.* Szent István *Protomartyr* felől-is penig azt mondgya szent Lukáts, hogy tellyes volt hittel és szent Léleckel, és a' kősség kőzőtt nagy tsudákat-is tselekedett. A' kiből kővetkezic, hogy sem Moses,

Actor.6. sem szent István, sem szent Lukáts, nem irtanac kardé dolgot.

FEL. A' mi ellenkezés K. itt a' szám dolgában vagyon, hogy tudni-illic Moses 70 mondgya, szent István 75 lé-

léleknec *pronuntiállya*, kickel Jácob Ægyiptusban bé-ment, ezt a' fogyatkozást nem tulajdonithattyuc sem szent Istvánnac, sem szent Lukátsnac, sem Mosesnec. Annál inkáb nem tulajdonithattyuc a' Szent Léleknec. Továbbá ebben valo fogyatkozást nem tulajdonithattyuc az 70 magyarázo bőltseknek-is, mert az 70 magyarázo bőltsektől fordittatott *exemplaroc* és kőnyvec igen szépen edgyeznec ebbé a' szám-bann-is a' Moses irásával, kik nem 75nec, hanem 70nec forditottac, Mosesnec im ez mondását: *Fuerunt*

Deut.10. *omnes animæ eorum, qui egressi erant ex femore Jacobi septuaginta. A' te atyáid 70 léleckel mentenec alá Ægyiptomban.* Annak-okáért ezt a' fogyatkozást a' régi kőnyv-nyomtatoknac tulajdonithatni, avagy hogy ez a' 75 szám tsuszot-bé Mosesnec im ez irásából, az hol azt irja; *Fuerunt omnes animæ eorum, qui egressi erant ex femore Jacobi septuaginta quinq.* Ezt azért ebben hagyván, lássuc immár

mire nézett ebben a' Szent Lélec, hogy illyen szorgalmatossan megiratta Jácobnac az ő *Genealogiáját*, és mitsoda haszna vagyon ennec a' *Catalogusnac*?

Két dologra nézett K. ebben kiváltképpen a' Szent Lélec. 1. Arra, hogy meg-mutatná a' Szent Lélec az Izraelnec 12 nemzetségi közzül, mellyic *familiából* vött eredetet test szerent a' Chriſtus Jesus, mivel-hogy a' Chriſtusnac tulajdon a' Juda nemzetségéből kellet származni, hogy penig onnét származott, és emberſége szerént a' Judánac *familiájából* vött ő Szent Felsége eredetet, nyilván meg-tettzic, mert Pérez és Hezron, kikről Moſes itt emlekezic, Judánac fiai és unokái voltanac, kik az Uj Teſtamentomban-is a' szent Máthénál a' Chriſtus nemzetségének *laiſtromában* számláltattanac. 2. Másodic kiváltképpen valo oka és haszna ennec a' Jácob háza-népének *laiſtromának* ez: hogy ennec a' kevés számu népnec, a' jövendőbéli nagy

Matth. 1. Luc. 3.

számu sokaságnac edgyben vetéséből, az Istennec igaſságos igéreti, mindeneknél nyilván lenne, hogy tudni-illic ő Szent Felsége az ő igéretit, mellyet Abrahámnac, Iſáknac és Jácobnac tőtt volt, hogy az ő maradékokat annyira meg-szaporitaná, mint az égnec tsillagit, és a' tengernec fövenyit, hogy mondom ezt-is az ő igéretit Isten fogyatkozás nélkül bé-tellyesitette; Erre nézet azért másodszor ebben a' Sz. Lélec.

Ugyan ezen dologra nagy *attentioval* emlekezteti Moſes az Izrael fiait, midőn azt mondgya: *Hetven lélecskel mentenec volt bé*, ugy-mond, *a' te atyáid Ægyiptusban, most an penig a' te Urad Istened meg-sokasitott tégedet, mint az égnec tsillagit.* Mert ugyan-is hogyha Isteni tsuda tételből, és az Istennec kiváltképpen valo áldásából nem lőtt volna ezeknec szaporodáſoc, illyen kevés számu nép által, ugy-mint 70 lélec által, hogy-hogy szaporodhatot volna 225. esztendőc alatt annyi temérdeki sokaság

Deut. 10.

ság azoktul! ugy-mint a' véneken, aszszonyiállatokon ésgyermekeken kivül; Hatszor valo száz ezer ember? Hogy ez az ő kitsiny *principium-moc* jövendőben az Izrael fiainál feledékenségben nemenne, edgynéhány dolog által akarta Isten őket erre meg-emlekeztetni.

1. Mikor Isten őket Ægyiptusbol ki-szabaditván, a' pusztában vitte volna, a' több szállásoc közöt, olly helyben szállitá Isten őket, a' hol 12. forráſoc, és 70 pálma-fác voltanac, melly 12 forráſoc példázzác vala a' Jácob 12 fiait, kik a' Sidó nemzetségnec mint egyki folyo forrás kútfejei voltanac. A' 70 pálma-fác penig, azokat a' 70 lelkeket, kik Jácobbal edgyüt Ægyiptusban bé-mentenec, melly nemzetség méltán hasonlittatott a' gyümöltsöző és termékeny pálmákhoz, kiknec illyen természeti vagyon, ha szintén valamikor meg-aszni láttatik-is, ismét magától meg-újul. Igy az Izraelitác, &c. Az után-is azt parantsolá Isten Mosesnec,

Exod. 18.

nec, hogy az Izrael vénei közzül 70 férfiakat válogasson, kik szent lélektül fel-ruháztatván, Mosessel edgyüt a' népnec igazgatásában viselnéc a' terhet. Idvözitönk-is 12. Apostolokat és azoc után lévő 70 Tanitványokat választo tt az Evangéliomnac prædikállására, kik ugy-mint első sengéi és kezdői lönec az Uj Testamentomban lévő Isten Anyaszentedgyházának, melly 12 számban és 70 *numerusban*, mind az Apostoloc mind a' Tanitványoc arra emlekeztetnec és intenec vala, hogy miképpen Isten az ő O Testamentombéli Anyaszentedgyházát, csak kitsiny marokni seregetskéből szaporitotta és nevelte volt naggyá, vennéc eszekben és hinnék-el, hogy ugyan azon Isteni erő által az ő Uj Testamentombéli Anyaszentedgyházát-is szintén ugy fel-éppitheti, és kevés idő alatt valamint akarja ugy megsokasithattya.

Numer. 11.

TANUSAG.

Avagy csak innét-is meg-tettzic

K. hogy nem emberi erő, hanem az Istennec nagy hatalma és gondviselése által, nevekedet világ kezdetitől fogva az Istennec Ecclesiája, és kirsiny eredetiléven végre nagyra terjedett, és noha sok nyomorúságoc alatt forgott, (forog-is mind világ végezetiglen) de azért soha el nem nyomattathatott, ezután sem soha-is, sőt a'mint Lutherus mondgya: *In calamitatibus magis floret Ecclesia Dei.* A'nyomorúságokban inkáb virágzic az Istennec Ecclesiája. Igy volt állapattya ennec, Abelnec, Abrahámnac, Isaknac, Jácobnac és ezeknec fiainac idejekben; nem külömb sorsa volt a'Christus Jesus és az Apostaloknac idejekbenn-is, láttyuc naponként hog'most-an-is igy vagyon a'dolog. Az Ur kőnyörüllyön-meg rajtunc, és a'mi nyomorúságinknac habjai közzül vigyen által ő Sz. Felsége bennünket fejenként, ama'békeséges és mindē nyavalyától üres *portusra*, holott ő Sz. Felségénec sok *hosánnát* énekelhessünc, Amen.

LIV. PRÆ-

LIV. PRÆDIKATIO.

Judam autem præmisit ante se ad Joseph, &c. à vers. 28. ad 34. versum.

MInek-utánna meg-irá Moses az Jácob fiainac és unokáinac rendeket, neveket, és számokat, kickel Ægyiptusban bé-ment; Végezetre immár Jácobnac és Josefnec edgymással valo kivánatos szemben létekről emlekezic; a'mellynec illyen három kőrnyül állo dolgai vadnac:

1. *A' Jácob Josephez valo követségét emliti-meg.*
2. *Josephnec Jácob eleiben valo menetelit, és edgymással valo szembe léteket.*
3. *Josephnec tanátsát, mellyben az ő attyafiait arra oktattya és tanittya, a' Királynac miképpén és mit szollyanac.*

AZ ELSŐRŐL.

El-botsátá penig Judát ő előtte Josephez, hogy minek-előtte oda érkeznéc, a' Gosen földén néki helyet szerzenénec. Ki volt kővete ebben a'dologban Izraelnec, elősőr azt jelenti-meg Moses,

ses, s-azt módgya, hogy Juda, ki értelmes volt, és kedves Jácob és Joseph előtt, a' mint az ő tselekedeti megmutattyác. Vége penig a' Jácob kövétségének ez volt, hogy senki őtet a' Gosen földére valo bé-menetelttől meg ne tiltaná, és senkivel ne kénszeritetnéc azért ő néki tusakodni és vetekedni. Ez a' tanács avagy tselekedet feletté igen szükséges volt, és igen szépen illet Jácobhoz, mint idegen földön bujdoso jövevény emberhez, hog' senkit se ő meg ne háboritana, sem ő másoktul meg ne háborgattatnéc, és senkinec terhére ne lennénec, mint sok jövevényec tselekeszneс.

TANUSAG.

A' honnét K. mi-is arra intettetünc, hogy vakmerőképpen, magunk-gondolatlanul, avagy erőnkben bizakodván semmit ne tselekedgyünc; kiváltképpen penig járásunkban, kelésünkben, másockal edgyütt valo forgolodásunkban. Minden féle botránkozásoknac okait szor-

szorgalmatoson el-távoztassuc, hog' se mi magunknac, se a' mi maradékinknac, se életünkben, se holtunc után gyülölséget és veszedelmet ne szerezzünc, mint edgy Achábés Jezabel az ő maradékjoknac. Ez az első. Lássuc a' másikat.

A' MASODIKROL.

El-készitvén, ugy-mond, *Joseph az ő szekerét, eleiben méne Izraelnec az ő attyának Gosenben*; látván penig az ő attyát, mit tselekedic? meg-mondgya Moses: *Eséc*, ugy-mond, *az ő nyakára, és sira az ő nyakán sok ideig*. A' sirás K. edgynehány okokbul szokott lenni; Mert némellyec kedves embereknec, attyokfiainac, és szerelmes magzattyoknac halálokon sirnac; ez-is jo indulat, mert meg vagyon irva: *A' siróckal sirjatoc*. Némellyec azon sirnac, hogy magoc halála felől keserves hirt hallottanac, mint Ezechiás, Acháb Király, és a' Jephte leánya. Némellyec haragjokban, mint Esau és a' pogány Amurates. Leg kevesebben sirnac az ő bűnökön,

kón, mint Dávid, Manaſſes, Péter és Mária Magdalena. Végezetre némellyec ôrômökben ſirnac, látván azokat, a' kiket ſzerettec, és kivántác látni; igy ſirt Jácob az ô attyafián Ráchelen, itt az ô fián Joſephen, Joſeph az ô attyán és attyafiain edgynehány izben, Gabelus és Raguel az iffiu Tobiáſon. Joſephet is attyához valo buzgo ſzereteti arra vitte, hogy nem ugy tartotta magát az ô attyához mint Fejedelem, hanem mint Jácobnac csak edgyic kôzônséges fia, mert a' Sidóc azt beſzéllic, hogy mihelyen Joſeph az ô attyát meg-látta, leg ottan ſzekerérûl leugrott, és az ô Fejedelmi ékeſſégét magárul le-hánta, a' végre, hogy az ô attya ôtet kônnyebben megiſmérhetné, melly hihetô dolog, mivel *Erôs az igaz ſzeretet mint a' halál*, a' mint Salamon mondgya. Nagy alázatoſságnac és bôtsûletnec példája volt ez Joſephben az ô attyához, ki nag' Fejedelemlévén, nem ſzégyenlette az ô barô tarto attyát nagy bôtsûlettel

lettel és tiſztelettel az egéſz Ægyptiuſoc elôtt illetni, mert jol tudta az iſtenfélô Joſeph, mind az Iſtennec ſ-mind penig a' terméſzetnec tôrvénye ſzerént mivel tartozzanac a' fiac az ô ſzûléjeknec; az Iſtennec tôrvénye ez: *Tiſztellyed atyádat és anyádat*; a' terméſzet tôrvénye-is ezent *dictállya*. De mit tselekedic Jácob, látván ſzemei elôtt jelen lenni Joſephet az ô fiát? Fel-kiáltván a' nagy ôrômnec miatta, igy ſzólot: *Imé immár ôrômest meg-haloc, mivel-hogy látlac tégedet, hogy még élſz.*

Tsudálkozáſra mélto K. Jácobnac ebbôl valo indulattya és kivánsága; Mert ha Jácob tiſzta ſzivel kivánta látni az ô fiának ortzáját, azt látván miért kivánt tehát meghalni? hiſzem annál inkáb kellet volna életét kivánni, és Joſephel edgyûtt ſok ideig élni? Bizony dolog K. hogy ſoha ſints olly nyavalyás és nyomorult beteg, a' ki a' végre orvoſságot ne kivánnyon magának, hogy abbol meg-gyogyulhaſſon; az-is penig nyil-

nyilván valo dolog, hog' mind iffiac ſ-mind a' meg-aggot vénec, termé-ſzet ſzerént irtoznac és iſzſzonyod-nac a' haláltul; de annál inkáb irtoz-nac és nehezebbnec tettzic a' halál, ha azt meg nem nyerhetic, a' mit ki-vánnac, de ha azt meg-nyerhetic, ugy tettzic, hogy annyival ugyan kőnnyebben és tsendeſſebben ad-gyác és ereſztic magokat a' halálra. Igy e' ſzerént Jácob, ki immár 23 eſz-tendőktűl fogván az ő fiáért Joſeph-ért ugyan meg-epedett vala, remén-ſége kivűl értvén kedves fiánac éle-tét, egéſſégét, azt mondotta vala: *El-megyec és meg-látom ötet, minek-előtte meg-haloc.* Bé-telvén azért az ő ki-vánsága, errűl az ő előbbi mondásá-rul meg-emlekezic ſzegén' erejében meg-fogyatkozott Jácob, és azért ſzol ecképpen mondván: *Immár ő-rőmeſt meg-haloc, mivel-hogy láttalac.* Mintha mondotta volna: Immár jó és tsendes ſzivel meg-haloc, mert a' mit kivántam, meg-nyertem. Oh áldott nap ez! oh bezzeg boldog ora ez!

ez! mellyen nagy őrőmmel látom az én homályos ſzemeimmel az én ſzerelmes fiamat, és az én reſzkető kezeimmeel apolgathatom az én Joſephemet. Sockal nehezebb és ſzomoruabb lőtt volna az én halá-lom, ha őtet ez életben meg nem lát-hattam volna, és az én halálom orá-ján jelen nem lőtt volna; Immár az-ért ha az Urnac ugy tettzic: Imé je-len vagyoc, és őrőmeſt meg-haloc, fogja-bé Joſeph kezeivel az én ſze-meimet. Illyen tsendeſséggel kéſzi-té magát Simeon-is az ő halálára, ki a' gyermec Jeſuſt őlében ſzoritván, igy ſzola: *Moſtan botsátod-el a' te ſzol-gádat Uram békeséggel a' te beſſéded ſze-rént: mert láttác az én ſſemeim a' te id-vőzitődet.* Luc. 2. Mellyekből meg-tettzic K. hogy még a' nagy ſzent emberek-is nem voltanac űreſſec az emberi indulatoktul, hanem a' mikor őrűl-ni kellet, őrűltenec, és a' mikor a' ſi-ralomnac helye volt, ſirtanac, a' bőlts Salamonnac ama' mondásá-hoz tartván magokat: *Mindẽnec ideje* Eccl. 3.

vagyon, ideje vagyon a' sirásnac, és ideje a' nevetésnec, &c.

TANUSAG.

Meg-mutattya innét K. az atyáknac, anyáknac, avagy tsak e' világon lévő magzattyokon valo örömöc és örvendezések-is, melly igen nagy ki-beszélhetetlen öröm légyen a' mennyeknec országában, mellyet a' meg-boldogultac edgymásnac látásából véznec. Mikor az atyác és édes anyác az ő magzattyokat, és az ő magzattyoc viszont az ő szüléjeket meg-láttyác, és edgymást meg-isméric, a' kiket itt e' világon a' szomoru és éretlen halál által szemec elől el-botsátottanac, és magoc elótt el-ereztettenec, kiket soha többé errea' halando életre viszsza nem várnac; Oh melly ki-beszélhetetlen nagy örömöc lészen ackor a' szüléknec! oh melly nagy öröme volt Jácobnac Josephen! Annánac a' megjött iffiu Tobiáson! A' Romai szegény aszszonynac az ő fiánac véletlen haza jövetelin! kirül Gellius emlekezic. Ki mondhatná-meg örömének nagy voltát amaz jeles atyánac, ki az ő fiánac meg-térésén, és haza jövetelin felette igen örvendezett? De sockal nagyob lészen a' mennyeknec országában a' kereszтyén atyáknac és anyáknac angyallá lött magzattyokon valo örömöc és vigaságoc. Mert ha valamelly atya és anya azt kivánnya, hogy az ő édes magzattyát békeséges, minden háborutul üres országban láthassa és halhassa, avagy számkivetésből, bujdosásból kedves hazájába, ohajtott örökségében jussón, és igen szép tsinoson fel-ékesittetett erős fundamentomu fris palotában lássa; a' menyországnál nintsen szebb ország és nagyob palota, mert megvagyon irva: *Oh Izrael melly nagy az Isten háza, és széles az ő örökségének helye!* Idvözitönk-is azt mondgya: *Az én Atyám házában*, ugy-mond, *sok lako helyec vadnac.* Ha valaki magzattyának szépségében, erejében, egésségében, gyorsaságában és gaz-

Luc. 15.

Baruc 3.

Joh. 14.

dagságában gyönyörködic, *az igazac fénlenec mint a' fejér nap, az ő attyoknac országában erősséc lésznec mint az Istennec Angyali*; mert meg-vagyon irva: *Futnac, de el nem fáradnac, járnac és el nem fogyatkoznac.* Továbbá ha ki abban gyönyörködic, hogy az ő magzati minden nyomorúságoktul ésfájdalmoktul üresséc légyenec, *Menyországban el-tőről az Isten minden könyhullatást az ő hiveinec szemekről.* tsak hogy meg-lássa minden atya és anya, hogy az ő magzatit jo erkölcsben, Isteni félelemben tartsa és nevellye.

Matth. 13.

Esa. 40.

Ap. 22.

A' HARMADIKROL.

Lássuc immár továbbá a' Joseph tanátsát, mellyben arra oktattya az ő attyafiait, a' Király előtt mint és mit szollyanac, melly tanátsnac im ez 3 *punctomi* vadnac. 1. Meg-jelenti akarattyát nékic, mert azt mondgya: *Fel-mégyec és tudtára adom Pharahonac, és ezt mondom nékie: Az én atyámfiai, és az én atyámnac háza-népe jöttenec én hozzám.* 2. Mit felellyenec

nec a' Király kérdésére, arra-is megtanittya őket. 3. Az ő tanátsának haſznát jelenti-meg, im ez igékben. *Hogy a' Goſen földén lakjatoc.*

TANUSAG.

Jeles szép *virtuſoc* tündöklenec itt-is K. Josephben, mellyeket mélto mindeneknec követni. Edgyic *virtus* az emberség, és tisztiben valo hiven el-járása; mert meg-emlekezic Joseph arrul, hogy nem tsak magának, és nem tsak magáért születtetett, hanem részszerént szüléinec, attyafiainac, hazájának, és jo barátinac, a' mint Cicero-is mondgya. Emberségét penig és igaz atyafiui szeretetit edgyikben ebben mutattya, hogy az ő attyafiainac igyeket nem bizza másokra, nem hárittya más vállára, hanem tulajdon maga akar nékiec ebben-is a' Kiraly előtt szolgálni, mellyet értvén mi-is arra intetünc, hogy a' mivel felebarátunknac tartozunc, és a' mit mi magunc jo módgyával meg-tselekedhetünc, ne bizzuc azt másra, mint

a'kedvetlen reſt és tunya emberec ſzoktanac tselekedni. De oh ki ritkán követic ez mai napon a'Királyoknac, Fejedelmeknec udvarokban az udvari ſzolgác ebben Joſefet! kik felebaráttyoknac, de sőt attyokfiainak-is igaz igyeket fel-vennéc, kőnyőrgő leveleket a'Fejedelmec eleiben bé vinnéc, jo tanátsockal ſegéllenéc, és *ſuplicatiojokra* jo válaſzt ſzerzenénec! hanem ſok mentséget találnac magoknac. Nem illyen volt a'mint értyűc ez a' Joſeph, hanem őrőmeſt és nem kedvetlen ſzolgált, mind attyafiainac, ſ-mind egyebeknec, a' mint az ő viſelt dolgaibol meg-tettzic. Máſzodſzor tündőklic ő benne az alázatoſsag-is, ki nem ſzégyenlette a'Király előtt meg-vallani az ő attyafiainac alázatos ſorſokat, ecképpen ſzolván: *Az én atyámfiai juhpáſztoroc, barom tarto emberec*; noha nyilván tudta Joſeph, hogy minden barom páſztor utálatos az Ægyiptusbéliec előtt.

Hogyha Joſeph ennec e' világnac hű

hű ditsőſségén kapdoſott volna, az ő attyafiait inkáb arra tanitotta volna, hogy állapattyokat meg-tagadván magoc felől mindeneknec azt hirdeſséc, hogy ők Királyi nemből ſzármaztanac; ők ama' nagy Abrahámnac az Iſten baráttyának *familiájából* valoc, ki 4. Királyokat edgyſzer ſ-mind a'viadalban meg-győzőtt, kinec az elébbi Ægyiptusbéli Király, ſ-mind penig Abimélec a' Gerárnac Királlya jo baráttya volt. Az ő ſzép attyoc Iſac volt, kinec barátságát és iſméretit a'Királyok-is kivántác. Edes attyoc penig Jácob, kit az Iſten ő maga Izraelnec, az az, Iſten győzőnec nevezett, ki az Angyallal edgy egéſz étſzaka mind hartzolt, és azt-is meg-győzte. Az ő attyafiais penig olly igen bőlts, okos, eſzes, és jövendő dolgoknac tudoja, mellyért Pharaho őtet az egéſz Ægyiptus orſzágán Fejedelmé tőtte. Mind ezeket igazán mondhattác volna, és ditsekedhettenec volna a' Jácob fiai: De mondom, nem erre

tanittya őket Joseph, hanem inkáb a' mint értőc azt adgya tanátsul nékic, hogy a' Királynac azt mondgyác: *Baromtarto emberec a' te ſzolgaid gyermekségektől fogva.*

Végezetre ugyan innét azt-is jegyezzük-meg K. melly igen ſzép *Typuſſa* példázattya volt Joseph ebben-is Chriſtus Urunknác; mert miképpen Joseph nagy Fejedelem lévén nem ſzégyenlette, és nem általlotta az ő edgyúgyú páſztor attyafiait tiſztelni, bőtsülleni, és attyafiainac mondani; Ugy a' mi Lelki Josephünc, az Ur Jeſus Chriſtus, kinec tellyes hatalma vagyon mind mennyen földön, nem ſzégyenl és nem utál minket, nyavalyás bűnös embereket attyafiainac és barátinac mondani, a' mint a' Szent Jánoſnál
Joh. 15. 14. mondgya Idvőzitőnc: *Tién barátim léſztec*, ugy-mond, *ha azokat tselekeditec, a' mellyeket én parantsoloc tinéktec.* A' mi édes Atyánc ſegéllyē minket-is az ő parantsolatinac meg-tartására, Amen.

LV. PRÆ-

LV. PRÆDIKATIO.

Cap. 47. Venit ita q3 Joseph, & renunciavit, à verſu 1. uſq3 ad 10 verſum.

MElly igazán és helyeſen mondotta K. a' Király Propheta a ama' hivec biztato, bátorito, és őrőc emlekezetre méltó ſententiát: *Gyermec voltam és meg-vénhőttem; de ſóha nem* *Pſal. 37.* *láttam, hog' az igaz Iſtentől el-hagyattatott volna, sőt még maradékja-is hogy kúlduláſra jutott volna.* Ennec igaſsága avagy tsak ennec a' ſzent Pátriárkának Jácobnac példájából-is nyilván ki-tettzic, kit Iſten iffiuságától, sőt gyermekségétől fogva, mind koros vénségeig meg oltalmazott, erőtelen állapattyában, mind házanépével egyetemben a' ſzükségnec idején a' pogány Fejedelem által nagy hűſegeſen tápláltatott, és végezetre az ő koporſójában, mint az ő ősit, békeséggel bé-ſzálitott, Dávidnac im ez mondáſa ſzerént: *Semmi fogyatkozáſoc nem léſſen az ótet félőknec;* *Pſal. 34.* *Az oroſzlánoc kölykei meg-éheznec, és*

szükölködnec, de a' kik az Urat keresic, semmi jo nélkül nem szükölködnec.

De hogy ezekről a' dolgokrul-is hasznosabban értekezhessünc, elöször lássuc részeit.

Három részekben foglalhattyuc ezt a' negyven-hetedic *Caputot:*

1. *Részében bé-foglaltatic Pharahonac Jácobhoz és az ö háza-népéhez valo jo akarattya.*
2. *Meg-irattatic, a' nagy éhség mint sanyargatta Ægyiptust, és Joseph akkor mi tselekedett.*
3. *Jácobnac temetsége felöl valo parantsolattya, mellyben arra kénszeriti Josephet, hogy az ö testét Cánahán földében vivén, az ö attyának koporsójában temesse.* Mind a' három *Capitulumnac* nevezetes környül állo dolgai vadnac, mellyekről rendel szollyunc. Mostan elöször lássuc: *Pharahonac a' Joseph attyafiaival valo beszélgetését; Es a' Tanuságokat.*

AZ ELSÖRÖL.

El-mene azért Joseph, és tuttára adá Pharahonac, és monda: Az én atyámés az

az én atyámfiai jöttec ide Cánahán földéről, &c. Mindeneket igen helyesen és jo modgyával tselekedic Joseph; Mert 1. Meg-jelenti a' Királynac, hogy az ö attya és attyafiai a' Cánahán földéről Ægyiptusban jöttenec. 2. Az ö attyafiai közzül némellyeket a' Király eleiben állat. Némellyec azt mondgyác, hogy az aláb valokat, és a' kik közzülöc erötlenbec voltanac, azokat vitte volna a' Király eleiben, ezért, hogy valami modon a' vitézlö rendec közzé öket ne rendelné. Mercerus és D. Pareus penig aztitélic, hogy Joseph inkáb azokat vitte és állatta a' Király eleiben, kiket közzülöc tudott és ismért leg szebbeknec és ékesen szolóknac lenni, és kiket leg inkáb kedvelt, ugymint Rubent, Judát, Beniámint; de ámakár kik löttenec ezec az ö attyafiai közzül, a' bötü nyilván mondgya, hogy felét vitte és állatta Joseph az ö báttyainac a' Király eleiben, kiknec igy szolot Pharaho: *Mitsoda munkás emberec vadtoc ti?* az az, Minémü

némű életnec nemével eltec?

Vedd eszedben K. ember az okos Királynac kérdését, nem kérdezi az ő eredeteket, és nē tudakozza nemzetségeket, neveket, és erejeket: hanem az ő életec és munkájoc felől tudakozic tőlőc, mellyel magokat és házok népét szoktác tartani, mert tudgya vala az eszes Király, hog' senkinec nem illic hivalkodni. Kétség nélkűl rút dolognac tettzet volna a' Királynac, ha ezec azt mondottác volna: Mi semmi munkát nem tészűnc, hanem a' mi jövedelmünkből hivalkodván élűnc; mondom, nem mondgyác azt, hanem igy szolnac: *A' te szolgaid juh pásztoroc*; hármat mődanac: 1. Eleteknec nemét mondgyák-meg, a' mint Josephtől megtanittattanac vala, de a' pásztori élet utálatos vala az Ægyiptiusoc előtt. Tsudára mélto K. hog' Joseph, majd ugy tettzic, mintha mind ő magának, s-mind attyafiainac, sőt az ő ősinek-is gyalázattyokra tanitotta volna az ő attyafiait arra, hogy az ő alázatos

zatos állapattyokat igazán meg-vallyác; De a' mint fellyeb-is mondottam, nem akarta az igasság szerető Joseph, hogy hazudgyanac, hanem inkáb azt kivánta, hogy a' mi igaz, e' világi bőtsületlenségeckel és kisseb-ségeckel-is meg-vallyác; Melly edgyűgyűségec, alázatosságoc, és igaz mondásoc, hihető, hogy Pharahonak-is igen tettzett, mivel az alázatosság, és az igaz mondás mind az Isten előtt, s-mind a' bőtsületes emberec előtt kedves és bőtsületes, a' mint meg vagyon irva: *Isten a' kevélyeknec ellenec áll, de az alázatosokat fel-magasztallya.* A' hazugságtul peniglen illyen-képpen akar mindeneket az Apostol el-vonni, mondván: *Le-tévén*, ugy-mond, *a' hazugságot, szollyon igasságot minden ember az ő felebaráttyával, mivel-hogy edgymásnac tagiai vagyunc.* 2.Pet.1. Eph.4.

2. Mi végre, és minémű dologtul kénszerittetvén jöttennc Cánahán földérűl Ægyiptusban, azt-is megjelentic, mondván: *Azért jöttünc, hogy*

hogy ezen a' földön bujdoſſunc. Mintha mondottác volna ſzegényec: Hatalmas Király, nem kérjük azt hogy valamelly városſal birjunc, azt ſem kivánnyuc hog' várakban lakhaſſunc, továbbá nem a' végre jöttünc, hogy itt uralkodgyunc, avagy valami háboruságot ſzerezzünc és inditsunc, hanem tsak valami ideig való ſzálláſt kivánunc, mert a' te ſzolgaidnac barmoknac nintsen éléſec, és nagy éhség vagyon à Cánahánnac földén. Melly mondáſockal iſmét meg-jelentic, minémű véggel és *conditival* akarnac ők Ægyiptusban lakni, tudni-illic, nem ugy mint polgároc, avagy örökké való ſzolgác, raboc, hanem tsak ideig, és nem ugy mint örökösöc, hanem tsak mint jövevényec. Hogy annak-okáért az Ægyiptiuſoc ezeket a' Joſeph halála után kemény ſzolgálattal nyomorgattác, és mint rabokat ugy tartottác, ok nélkül, méltatlan, és hitetlenül tselekedtéc, és ſockal job lött volna ſzegenyeknec, ha magokrul gondot viſel-

viſelvén, a' Joſeph halála után Ægyiptuſt el-hagyván, haza tértenec volna, de mint-hogy nintsen Iſten ellen tanáts, és külömben rendelte volt Iſten az ő Ægyiptusbol valo ki-jöveteleket, tudni-illic hogy az ő hatalmas kezével hozza-ki őket onnét. Es mivel magok-is igen meg kezdettéc volt Ægyiptuſt kedvelni, mint a' Loth felesége Sodomát, réſz ſzerént ő magok-is voltanac okai az ő nyomoruságoknac, noha ez ſem volt az Iſtennec tanátsa nélkül, a' honnét mi-is arra intetünc, hogy meg-gondollyuc, melly tsudálatos, és igaz légyen az Iſten, az ő bölts tanátsának véghez vitelében.

3. Az ő kivánságoc mi légyen a' Királytul, azt-is meg-jelentic, mödván: *Kérünc azért téged, hadd lakjanac a' te ſzolgaid a' Goſen földén.* Mintha mondottác volna: Mi, mint-hog' barom páſztoroc vagyunc, el-vetett emberec, és az Ægyiptiuſoc előtt utálatoſoc, annak-okáért nem kivánunc a' Fejedelmec udvarában forgodni

godni, sem nagy királyi városokban lakni, hanem elég lészen minékünc a' Gosennec földén valami faluban, avagy szálláson erdőkben és mezőkben nyomorgani, és az Ægyiptiusoktul kűlön akarunc lakni.

TANUSAG.

Ezeknec példájoc arra tanitanac bennűnket, hogy gondollyuk-meg mi-is és tanullyuk-meg az Izael fiaitul, hogy jobb az Urnac tornátzában az utolsó helyet tartani, hogy sem mint az Ægyiptiusoc kőzőtt, az az, a' bálványozo népec kőzőtt, az Isten Anyaszentedgyháza kivűl, a' hitetleneknec palotájokban az első helyen űlni, mert meg vagyon irva: Psal. 84. *Jób edgy nap az Isten tornátzában, hogy sem másut ezer nap: Inkáb akarnéc az én Istenemnec házának küszőbén űlni*, (azt mondgya Dávid) *hogy sem mint a' gonoszoknac palotájokban lakni.* Maga tulajdon példájával meg-mutattya ezt, ama' minden Prophetának Fejedelme Moses, kit a' szent Pál igy *cőmendál*, mondván: *Hit-*

Hitnec általa nem akart Moses, mikor immár őreg volna, Pharaho leányának fiának hivattatni, mivel hogy azt választá magának, hogy az Isten népével edgyűt nyomoruságockal illettetnéc, hogy sem mint a' bűnnec ideig valo haßnával élne, ugy-mint ki nagyob gazdagságnac itélné lenni a' Christusért valo gyalázatot, hogy nem mint az Ægyiptombélieknec kintseket. Annakokáért ne neheztellyűc mi-is ideig e' világi nyomoruságot fel-venni, és a' hiveckel a' Pharaho fényes udvarát el-hadni, és az Izrael fiaival a' Gosennec földében, az az, a' nyomoruságnac házában, álázatos tzélákban és hajlékokban lakni, hogy jövendőben ama' kéz nélkűl tsinált erős fundamentomu mennyei palotában, az Angyaloknac seregében bé-fogadtasslunc. Hebr. 11.

Láslúc immár továbbá mit nyernec ezec az ő alázatoságockal, igaz mondásockal, és könyörgéseckel? Többet nyertenec annál-is a' mit kivántanac; mert, 1. Pharaho az ő ki-

ványágoc ſzerént valo ſzálláſt enged nékiec, ezt mondván: *Imé az Ægyiptomnac földe előttetec vagyon, ez országnac leg jobb réſzében adgy helyet a' te atyádnac, és a' te atyádfiainac.* 2. Nevezet ſzerént, a' mint magoc kivántác, a' Goſennec földét adgya nékiec. 3. Hozzájoc valo ſzeretetit-is meg-jelenti, azt parantsolván Joſephnec, hogy *a' kik az ő attyafiai között ſerény férfiac volnának, azokat az ő barom páſztorin gondviſelővé tegye.* A' honnét meg-tettzic, hogy noha utáltác az Ægyiptombéliec a' barom páſztorokat, de ők-is tartottac barmokat, ugymint őſzvéreket, Tevéket, Szamárokat, &c. de azoknac páſztori idegen ſzolgákból és rabokból állottanac.

TANUSAGOK.

I. Vegyük eſzünkben innét, miképpen igazgattya Iſten az embereknec minden akarattyokat, és tse-
Prov. 21. lekedeteket, *Kinec hatalmas kezeiben vadnac mind Fejedelmeknec, ſ-mind Királyoknac ſzivei*, a' mint a' bölts Salamon

mon mondgya: Kétség nélkül Iſten igazgatta és hajtotta a' pogány Pharahonac ſzivét az Izrael fiaihoz, hog' őket ollyan jo akarattal, ſzeretettel és bőtsülettel vegye és fogja. Mint ama' nagy hatalmas világ biro Sándor a' Jeruſalembéli Püſpőkőt Jaddot, és a' nagy tyrannus Atilla a' Romai Leot.

II. Meg-mutattya ez a' Jácob, és ennec fiainac példájoc azt-is, hogy fogantatáſunktul fogván mind az Iſteñec gondviſeléſe alatt vagyunc, és nintsen az embernec ſemminémű tselekedeti, járáſa, keléſe az ő tulajdon hatalmában, hanem azt az erős bölts Iſten igazgattya, mert meg vagyon irva: *In ipſo vivimus, mo-* Actor. 17. *vemur & ſumus.* Iſmét azt-is az Ur ſzája mondotta: *Sine me nihil poteſtis facere.* Jeremiás Propheta-is ezent erőſſiti, mondván: *Tudom Uram* Jerem. 17. *Iſten hogy nintsen az embernec útja az ő maga hatalmában, ſem a' férfiunac birodalmában hogy az ő lépését igazgaſſa, hanem te rajtad áll az Ur Iſten.*

Mert ugyan-is ha meg-gondollyuc; ki neveli a' gyermeketskéket? Az Iſten. Ki ékeſiti és igazgattya az iffiakat? Az Iſten. Ki ád erőt az őreg emreknec? Az Iſten. Ki viſeli gondgyát a' meg-vénhőtteknec? Az Iſten. Ki táplállya és ſegiti az erőtlen véneket? Bizony a' nagy hatalmu és gondviſelő Iſten. Halhattza mit mond errűl Dávid: *Te vontál ki engemet én Iſtenem az én anyámnac méhéből, és az én anyámnac méhétűlte fogva vagy az én Iſtenē.* Ezen gondviſelését *commendállya* Iſtennec Eſaiás Prophéta-is, midőn azt mondgya: *A' meg-fárattaknac ő ád erőt, és a' kinec nintsē ereje, annac erejét meg-ſokaſittya.*

Pſal. 21.

Eſa. 40.

III. Ez a' pogány Fejedelem az ő példájával a' Fejedelmeket és Királyokat, sőt minden rendeket tanittya, hogy a' bujdoſokhoz, jövevényekhez, árvákhoz, és minden igyefogyattakhoz, kegyelmeſec, könyőrűlőc, gazdálkodóc, és őrőmeſt béfogadóc legyenec, a' melly kegyeſſégnec mind itt e' világon, ſ-mind a' követ-

következendő őrőc életben jutalma vagyon. Erre int az Iſtennec Lelke az Eſaiás által, holott azt mondgya: *Az éhezőnec ſzegd-meg a' te kenyeredet, és a' ſzegény bujdoſokat viddbé a' te házadban.* Mellynec mitsoda jutalma vagyon, meg-jelenti azt-is mondván: *Ackor fel-támad*, ugymond, *mint a' hajnal a' te világoſságod, és a' te egéſséged, mindgyárást ki-virágzic.* S-mond továbbá: *Ackor könyörgeſz, és az Ur meg-halgat tégedet, kiáltaſz, és azt mondgya: Im hol vagyoc.* Oh Ur Iſten bezzeg boldog ember az, ki az ő könyörgésében Iſtentűl meg-halgattatic, és a' kinec az Iſtennec Angyala, mint edgy Corneliuſnac, azt mondgya: *Exaudita eſt deprecatio tua apud Deum.* Oh bezzeg boldog ember az, kinec ohajtáſit Iſten mint edgy Moſesnec meghallya, és meg-felel néki, ezt mondván: *Mit kiáltaſz; im hol vagyoc*; és a' te háboruságidból ki-menteni, ellenségidtűl védelmezni, tűztűl, viztűl, betegségtűl, ſ-az őrdőgtűl oltal-

Pietas ad omnia utilis.

Eſa. 58.

Actor. 10.

Exod. 14.

mazni jelen vagyoc, pais vagyoc, rád vigyázoc, azért ne busuly. Ennec légyen ditsiret, ditsőség, hatalom, és birodalom, mától fogván mind őrőckőn őrőcké, Amen.

LVI. PRÆDIKATIO.

Introduxit quoq; Joseph patrem suum, &c. à versu 7. usq; ad 10. versum.

Summa szerént meg-irja Moses ez igékben Jácobnac Pharahoval valo szemben lételét, kérdezkedését, és Jácobnac arra valo feleletit, a' melly *Dialogusnac* négy pontotskái vadnac:

1. *Jácobnac kőszőnetit és áldását, mellyel Pharahot kőszőntötte és meg-áldotta, azt jedzi-meg a' Propheta.*
2. *A' Pharhonac kérdését.*
3. *Jácobnac arra valo illendő feleletit.*
4. *A' Királytul valo el-butsuzását.*

Mellyekről szollyunc rendel Istennec segitségéből.

AZ ELSŐRŐL.

Bé-vivé, ugy-mond, *Joseph Jákobot-is az ő attyát, és állattá őtet Pharaho elei-*

eleiben, és kőszönté Jákob Pharahot. Minek-utánna az Izrael fiai, Pharahonac engedelméből, a' Gosen földén szálláſt foglaltanac volna, és az ő attyok-is Jácob, az úti járás miatt valo fáratságtul valamenyire megnyugott volna, Joseph, mint az előtt az ő őt attyafiait, ugy annak-utánna az ő attyát-is a' Király eleiben állattya, kit Jácob, azt mondgya Moses, igen szépen kőszőntőt és meg-áldot. Melly kőszőntés és áldás nem csak valami kőzőnséges, és szokásból valo volt, mellyeckel e' világnac fiai, bőtsületnec okáért kőszőnteniszoktác a' Királyokat és Fejedelmeket, mondom, nem illyen volt ez a' Jácob Pátriárka kőszőnése és áldása: hanē kegyes, szent, és Istennec szolgájához illendő.

Melly igen nagyra bőtsülőttéc az Istennec népe kőzőtt a' Pátriárkáknac effęle áldásokat, meg-tettzic mind Esaunac, Jácobnac, Ráchelnec és Josephnec példájokbul. Mikor Jácob az ő annyánac Rebecánac ta-

nátsábol az első áldást Esautul magánac nyerte volna, az ő szeme világában meg-fogyatkozott attyátul Isaktul; mit nem bánkodott rajta Esau? ki fel-szoval és nagy keservesen siratta azt, és felette nagy gyűlölséggel gyűlölte érette Jácobot, és azt mondotta: *Imé el-jönec az én atyámnac halálán valo keserves napoc, és akkor meg-ölöm áz én ötsémet a' Jácobot.* Jácob-is, midőn Josephnec két fiait meg-áldotta volna, és job kezét Ephraimnac fejére tőtte volna, ki Manassenál kisseb volt, bal kezét penig Manassera, azt mondgya Moses, hogy nem tettzett Josephnec, és megfogván attyánac job kezét, a' Manesse fejére akarta tenni, ezt mondván: *Nem ugy szerető atyám, mert ez első szűlöttem, a' te job kezedet annac fejére tegyed*; kivánván az első áldást az ő első szűlött fiánac Manassenac adatni. Honnét, a' mint mondám, meg-tettzic, hogy a' régi szent Pátriárkáknac áldásokat az Istennec népe kőzött felette nagyra bőtsűllöttéc. Jácob-

Gen. 27.

Gen. 48.

cob-is az ő véle tusakodo Angyaltul azt kiváná, hog' őtet meg-áldgya, és meg-fogván igy szóla: *Nem botsátlak-el tégedet, mig meg nem áldasz engemet.* Hihető dolog K. hogy azoc a' szűlék-is, kik az ő magzattyokat Christus Urunkhoz vittéc az Uj Testamentomban, e' végre hogy azokra kezeit vetvén, őket meg-áldaná, a' régi szent Atyáknac példájokbol vőttéc és tanultác volt, kirűl Sz. Máthe emlekézic, hinni valo dolog azért, hogy ez-is a' Jácobnac kőszőntése és áldása, mellyeckel Pharahot kőszőntötte és meg-áldotta, nem tsak valami kőzőnséges, kűlső tisztelet, kőszőntés és áldás volt, hanem szent és Pátriárkához illendő áldás volt ez.

Gen. 19. Marc. 10. Luc. 18.

T A N U S A G.

Ez a' Jácobnac kegyes tselekedeti és példája meg-mutattya K. mivel tartozunc mi-is a' Fejedelmeknec és Királyoknac; Nevezet szerént hárommal: 1. Tisztességel, Mert meg vagyon irva: *Az Istent féllyed, és a' Királyt*

1. Pet. 2.

rályt tiſztellyed. Melly tiſzteſség megadás háromban áll: Előſzőr, hogy a' Királyoc és Fejedelmec felől tiſzteſséggel és bőtsülettel emlekezzűnc, és felőlőc jo itéletben legyűnc. Máſodſzor, hogy ő érettec könyőrögjűnc, mert meg vagyon irva: *Legyenec kéréſec, könyörgéſec, imátkozáſoc, hálá-adáſoc, minden emberekért, de főképpen a' Királyokért, és minden méltoſágban helyheztettekért.* Harmadſzor, hogy kűlső magunc viſelésével-is ő nékiec tiſzteſséget tegyűnc: Ez ellen oh melly igen vétkeznec, kik a' Fejedelmeket patvarkodván gyalázzác, ſzidalmazzác, és átkozzác, holott Iſten meg-tiltotta, hogy a' Fejedelmeket ne gyalázzác, ſe ne ſzidalmazzác, ezt mondván: *A' tiſztviſelőket ne átkozzad, és a' Fejedelmeket ne ſzidalmazzad.*

1. Tim. 2. Jer. 29. Orate pro Rege Babel. Exod. 22.

2. Tartozunc a' Fejedelmeknec engedelmeſséggel, mert meg vagyő irva: *Minden lélec a' felső hatalmaſságnac engedelmes légyen.*

Rom. 13.

3. Tartozunc adóval, az Apoſtalnac

nac ama' mondáſa ſzerént: *A' kinec adóval tartoztoc, adót adgyatoc.* Idvőzitőnc azt parantsollya, hogy a' ni Tsáſzáré a' Tsáſzárnac meg-adgyuc. Ez az első. Láſſuc a' máſikat.

Rom. 13. Matth. 22.

A' MASODIKROL.

Ackoron monda Pharaho Jácobnac: Hány a' te életednec eſztendei? Bizony dolog K. hogy mindnyájan kivánnyuc a' ſzép tiſzteſséges koros vénséget meg-érni, de ha oſztán el-érhettyűc, ottan megunnyuc, és kedvűnc ellen ſ-panaſzolkodva viſellyűc és hordozzuc; Nem-is tsuda, mert oly nagy tereh ő magában a' vénség, a' mint Cicero mondgya: *Senectus eſt onus ipſo Æthna monte gravius.* A' vénség még az Æthna hegyénél-is nehezeb tereh; akarván jelenteni, hogy ha lehetséges volna valakitűl, hogy az Æthna hegyét vállára fel-vehetné, még-is le-tehetné valamikor, és meg-nyughatnéc azonban, de a' vénség olly nagy tereh viſelés, mellyet mind koporſoig el kell viſelni, a' ki azt edgyſzer el-éri. Bőlts Salamon a' vén-

Cic. lib. de Senectute.

a'vénségnec közel 17 *incommoditáſit*, nehézségit mondgya lenni, mellyec mikor el-érkeznec, panaſzolkodván mondgyác a'vénec: *Nem tettzenec immár ezec.* *Eccl. 12.*

Továbbá mivel ſok embereknec ez az ő terméſzetec, hogy midőn valami ſzép vén embert látnac, annac életének eſztendeit-is (ha módgyoc vagyon benne) őrömeſt kivánnyác meg tudni. Ez illyen terméſzetű emberec közzűl valo volt Pharaho Király-is, ki látván Jácobnac ſzép koros vénségét, és meg-őſzűlt fejét, azon tudakozott, az ő életének eſztendei mennyi volna, de azonban né tudakozott ő tőle (a'mi leg ſzükſégeſſeb és idvőſségeſsé dolog volt) az ő kegyeſségéről, vallásáról, igaſságáról; mindazáltal az ő világi bőtsűlettel valo kérdéſe, meg-mutattya, hogy jo akarattal, ſzeretettel, minden kevélység és meg-tsufolás nélkűl vőtte, látta, és fogatta Jácobot, ki az előtt az ő őt fiait az ő munkájoc felől kérdette-meg, mitsoda munkás

kás emberec volnánac, mint iffiakat; a'vén Pátriárkát penig az ő ideje felől. Hallyuk-meg annakokáért mit felel Jácob a'Pharaho kérdésére.

A' HARMADIKRÓL.

Az én bujdoſáſimnac eſztendei ſzáz harmintz eſztendőc. Az ő életének rővid volta felől nem tsak Jácob, hanem eleitűl fogván ſok ſzent emberec keſerveſen panaſzolkodtanac. Dávid az Iſtennec ſzive ſzerént valo ſzolgája, panaſzolkodván mondotta: *Jehova Iſten imé lám tsak edgy tenyérnyivé tőtted a'mi napjainkat!* Amaz tűndőklő ortzáju Moſes Propheta-is ugyan erről panaſzolkodic, mondván: *A'mi életünknec napjai 70 eſtendőket téſznec, avagy penig 80. mellynec nagy réſze tsak nagy munka, és nagy bú, és az után tsak nagy hirtelen el-megyünc, és mint edgy madár el-repűlünc.* Ezen dolgot im értyűc K. ohajtáſſal és panaſzolkodván emliti Jácob Pátriárka-is Pharaho előtt, és az ő állapattya felől hármat mőd: *Pſal. 39.* *Pſal. 144.* *Pſal. 90.*

1. Az ő életét bujdoſáſnac életének

nec hija. 2. Nyomorusággal tellyesnec mondgya. 3. Kevésnec alittya. Méltán-is penig, mert az ő egész életét, nagyob részre bujdosásban töltötte vala el; Mert 1. Az ő attyával Isackal Cánahán földében 77. esztendeig bujdosott, Mesopotámiában 20 esztendeig bolygot, és sanyaru szolgálat alatt lakott, a' mint maga jelenti, mondván: *Nappal a' nagy*
Gen. 31. *héség emésztett engem, étszaka a' hideg, és az álom az én szemeimtül távoly volt.* Onnét ismét viszsza jövén 33. esztendeig járt költ a' Cánahán földén.

2. Az ő bujdosáſit nyomoruságosnac mondgya: A' Sidóc 7 rendbéli kiváltképpen valo nyomoruságit számlállyác elő Jácobnac; Némellyec 10. Némellyec 14. de mi szükség az embernec nyomoruságit Catalogusban venni, holott nem-is lehet, a' mint a' bölts Sirác jelenti,
Syrac. 40. mondván: *Nagy nyomoruság rendeltetett minden embereknec, és nehéz iga vettetett az Adám fiaira, annyok méhétül*

túl fogván mind ez napiglan, mellyen a' mindeneknec annyokhoz a' földben meg-térnec.

3. Az ő esztendeit kevésnec szám- 3
llálya, igy szolván: *Az én életemnec esztendei kevesec, és nem érték-el az én atyáimnac életeknec esztendeit, mellyekbe ők bujdostanac*; Igaz, mert az ő attyai ő nálánál több esztendőket éltenec. Abrahám az ő nag' attya 175 esztendőket élt; Isác 180 esztendeig; Jácob penig mikor azt mondotta 130. esztendős volt, noha az után 17 esztendeig élt, és igy a' Jácob esztendei 147 esztendőc voltanac.

TANULSAG.

Miért kell ezt tudnod K. ember? Ez a' tudomány emlekeztet minket a' mi nyomorult sorsunkra, és a' mi hertelen el-futo rövid, és minden fele nyomoruságockal meg-rakodot siralmas állapatunkra; mellyet értvén; 1. Gondollyuk-meg, hogy az embernec élete igen kevesé tart, mint ama' kevés ideig tarto pára, noha sokan gyönyörködnec a' vi- Jac. 4.
rágzo

rágzoszép iffiuságbã, remélvén hog' sokáig élnec, s-meg nem vénůlnec, és erejekben meg nem fogyatkoznac, sem jo állapattyokban meg nem változnac; de igen meg-tsalatkoznac mindenikben, mert megvagyon irva: *Fallax gratia, vana est pulchritudo.* Probálván tudta ezt Dávid, és azért nyilván-is mondotta: *Iffiu voltam és immár meg-vénhůltem.* Elete felől penig az embernec a' szent Job azt mondgya: *Az asszonyi-állattul szůlettetett ember kevés ideig él.* Jácob-is ezen panaszolkodic Pharaho előtt, hogy az ő esztendei; *Kevesec de nyomoruságosoc voltanac*; Sockal méltábban mondhattyuc mi ezt, kik a' Jácob esztendeinec tsak felét-is igen ritkán érjůk-el.

Job. 14.

II. Gondollyuk-meg, hogy noha sokan győnyőrkődnec a' gazdagságban, szép őrökségbẽ, joszágban, de ez-is kevés ideig tart; mert az orv el-lophattya, az ellenség el-prædálhattya, a' hatalmes el-foglalhattya, a' tűz meg-emésztheti, a' viz el-sillyesztheti, és a' főld el-nyelheti: Mennyi gazdagsága volt Jobnac! hét ezer juhai, három ezer tevéi, őt száz iga barma, őt száz szamára, és igen sok számu tselédi, de mind az-is edgy orában semmivé lőtt.

Job. 1.

III. Hogy noha sokan győnyőrkődnec a' méltoságban, és bőtsůletes állapatban, de ez-is kevés ideig tart, mert láttyuc szemeinkel, és a' mindennapi *experientia-is* bizonyittya, hogy a' kik ma nagy bőtsůletben vadnac, holnap nagy gyalázatban eshetnec, a' mint a' Poëta énekli, mondván:

Si fortuna volet fies de Rhethore Consul,
Si volet hæc eadẽ fies de Cõsule Rhethor.

Sokac kőzzůl példa erre Dionysius, ki nagy hatalmas Fejedelem lévén, kulduláſra jutott igye, és a' borbélyoc műhelyében az embereknec tsufia lőtt. Igaz mondás: *Tolluntur in altum, ut lapsu graviore ruant.* Sokan igen fel-magasztaltatnac, mint edgy Hámán, hogy nagyobbat essenec. Ez aránt-is igaz tehát a' mit a' Jácob

Sic Bellisarius ille Justiniani dux bellicus.

cob mond: *A mi napjainc kevesec ugyan, de nyomoruságosoc.* Az-is igaz, hog' semmi idő, semmi állapat nem üres keserves panaszolkodás nélkül, mert a' mint a' Propheta mondgya:

Psal. 34. *Sokac az igazaknac nyomorusági, de az Ur mind azokbul ki-szabaditttya őket.* Ugyan ezen dolgot erősíti a' szent Pál-is, midőn azt mondgya:

2. Tim. 2. *Minden a' ki a' Christus Jesusban kegyes életet akar élni, üldözést kell annac szenvedni.*

A' NEGYEDIKRŐL.

Negyedszer végezetre, miképpen ment-ki Jácob Pharaho elől, megjedzi azt-is Moses, igy szolván: *Es meg-áldá Jácob Pharahot, és ki-mene ő előle.* A' hová nem magától, de hivattatván és vitettetvén ment volt; melly tselekedetiből Jácobnac azt tanulhattyuk-meg, hogy nem kell a' Királyokat és Fejedelmeket megvetni, és meg-utálni, nem kell tsak valami emberi rendelésnec a' Fejedelemséget tartani, mint az új-keresztyénec; hanem hivatván légyjelen,

jelen, meg-kérdetvén valamelly dologrul, illendő képpen, mint Jácob Pharahonac, felelly-meg, és el-végezvén dolgodat meny-el; de miképpen? Szép butsuvétellel és áldással, mint Jácob Pharaho elől. Melyre segéllyen az Ur bennünket, A.

LVII. PRÆDIKATIO.

Habitare fecit igitur Joseph patrẽ suum, &c. à 11. versu usq; ad 14. vers.

A' Pharaho kérdésének alkalmatosságával Jácob az ő állapattyát miképpen *deplorálta*, életét bujdosásnac, és nyomoruságockal tellyesnec mondván, és esztendeit kevesnec tulajdonitván, ide fellyeb azokrul emlezezéc Moses; Immár továbbá meg-irja, Joseph mint viselt gondot mind attyárul, atyafiairul, mind penig az Ægyiptusbéliekrűl, megnyitván a' Királynac gabonás házait, és a' gabonáért bé-gyűjtvén a' Pharaho tárházában az Ægyiptombéliecnec minden kéntseket. Ez Summája.

Három Részei vadnac:

1. *Mit tselekedett Joseph az ő attyának háza-népével Ægyiptusban.*
2. *Naprul napra nevekedvén az éhség, miképpen nyomorgatta mind Ægyiptust, s-mind Cánahán földét, azt mondgya-meg.*
3. *Miképpen viselt gondot az eszes Joseph közönségesen mind az egész föld népérül, hogy ne kénszerittetnének ehel meg-halni, azt-is meg-jedzi.*

Mindenikrül szollyunc Isten segitségéből.

AZ ELSŐ RÉSZ.

Mit tselekedett Joseph az ő attyával és attyafiaival Ægyiptusban, két dolgot mond felőle Moses: Edgyiket azt mondgya, hogy a' Királynac parantsolattyából szálláſt mutatott és adott nékiec, a' Gosen földében lévő Rameſſes nevő faluban, melly annac a' tartománynac leg job részében volt, innét ebből a' Rameſſes nevő helyből mondgya Moses, hogy elsőben-is ki-mozdultanac az Izrael fiai, mikor Ægyiptusbol *Exod. 11.*

bol Moseſſel ki-mentenec. Ezt a' Rameſſeſt más iſméretlen Pharaho, a' Joseph halála után, az Izrael fiaival kénts-tarto városnac épitette volt, noha kedvec ellen, a' mint emlekezet vagyon felőle *Exod. 1.* Másodikat azt mondgya, hogy Joseph az ő igéreti szerént éléſt szolgáltatott az ő attyának és minden házanépének, melly *proviſionac* módgyát-is megmondgya a' Propheta, igy szolván: *Es táplállya vala,* ugy-mond, *őket Joseph kenyérrel, mint a' kis gyermekeket ſoktác táplálni.* *Exod. 1.* *Gen. 45. 11.*

TANUSAGOK.

I. Ez a' Joseph tselekedeti és példája meg-tanit bennünket arra, mivel tartozzéc a' fiu az ő attyának, és az atyafi az ő attyafiainac, mellyben nagy ditsirettel ajánlattatic Josephnec kegyeſsége, ki az ő erejében meg fogyatkozott attyárul, a' mikor leg szükségeſseb volt, hiven gondot viselt, és az ő nevelésének részszerént való jutalmát néki meg-fizette (mivel nem lehet senkitül, hogy az ő szü-

léinec dajkaságokat valaki eléggé meg-ſzolgálhaſſa) mert mint a'kis gyermekeket ugy táplálta őtet. Jol tudgyuc K. az édes ſzűléc az ő neveletlen magzattyokat mint ſzoktác tartani és táplálni; Nagy gondal, ſzorgalmatoſsággal, és vigyázáſſal, igen kedveket kereſic, nyájas beſzéddel ſzolnac nékic, és az eledelt magoktul-is meg-ſzakaſztván, nékiec meg-hadgyác, és kezekben adgyác; igy dajkálkodott Joſeph-is az ő vén attyával.

II. Az igaz atyafiui ſzeretet *commendáltatic* itt Joſephben, ki az ő ellenségivel, és hálá-adatlan attyafiaival-is jol tselekedett, kiknec nag' gonoſságoc Joſephnec ſzivéből az igaz atyafiui ſzeretetet ki nem fogyathattác és ſzaggathattác volt. Mikor ezec az ő ſzivénec nag' keſerűségét láttác, és keſerves ſiralmát hallottác, ezeknec ſzivec meg nem eſett volt ő rajta: De látván Joſeph ezeknec ſzűkségeket, éhségeket, és ſzomoruságokat, leg ottan meg-kőnyőrűlt ő rajtoc,

toc, és mintha ſoha ſemmit nem vétettenec volna ellene, ugy tsokolgatta, őlelgette, és ugy vőtte ſ-táplálta őket, és nem hogy rajtoc boſzſzut állot volna, de sőt inkáb joval pótolta-meg nékiec.

Miért kell ezt tenéked értened K. E.? Ez a' Joſephnec példája és tselekedeti K. minket az Iſtennec parantsolattyának megtartására ſerkent és igazgat, ki mi tőlünk-is azt kivánnya, hogy a' mi ellenünc vétett felebarátinknac, mint Joſeph, hamar, és tiſzta ſzivből, éppen, és nem tsak fél réſzént, imigy amugy, és nem tsak egyſzer kétſzer, hanem a' mint Chriſtus Urunc mondgya: *Hetvenſzer valo hétſzer-is meg-botsáſſunc*; tselekedetinkel rajtoc boſzſzut ne állyunc, beſzédünkel őket ne kárhoztaſſuc, ne gyalázzuc, ne átkozzuc, és ne ſzidalmazzuc, hanem kőveſsűc ezt a' Joſephet, és a' mi mennyei ſzent Atyánkat, ki a' mi edgyſzer meg-engedet és nékünc meg-botsátott bűneinkről ſoha többé nem akar meg-emlekezni,

Mat. 18.

ni, hanem azokat, a'mint Micheás Prophéta módgya, *a' tengernec mélységében veti.* Valaki azért maga állapattyát el-felejtvén, más felebarátyához kemény szivet visel, kétség nélkül ama' kemény sententia esic rajta: *Lator szolga! éppen meg-engedtem én tenéked ama' te nagy adosságodat, mikor nékem könyörgöttél volna; Nemde nem kellet volna-é tenéked-is a' te szolga társodon meg-könyörülni?* Igen feddendőc tehát ez aránt ama' meg-átalkodot emberec, kik semmi úton az ő meg-esett felebarátyoknac nem akarnac meg-engedni. Ffféléket jövendőben az igaz itélő Biro Jesus Christus a'lelki hohéroc kezében adgya, kic a'lelki tömlőtzre és lelki fogságra hánnyác őket, honnét, a'mint az életnec Ura mondgya, *Senki ki nem jöhet, mig nem mind fillyérrül fillyérre meg fizet.*

Mich. 7.

Matth. 18.

Matth. 5.

III. Jegyezzük-meg azt-is innét, miképpen szokot Isten jo idején az ő hiveirül atyai gondot viselni, minec előtte a'hitetlenekre veszedelmet és nyo-

nyomoruságot botsátana, bőltsen el-rendeli és el-végezi ő szent Felsége, az ő hiveirül mi modon, kik által, és holott viseltessen gondot, a'mint a'nagy Isten maga meg-igérte, módván: *A' hivec meg nem gyalázt atnac a' veszedelmes időben, és az éhségnec idejében meg-elégittetnec.* Igy tselekedett Isten Jácobbal és az ő háza-népével; Az éhség sanyargatta, és tsak nem tellyességgel meg-emésztette Ægyiptus és Cánahán földét, de Isten Jákobrul és az ő háza-népérül régen gondot viselt volt; mert a'mint a' Király Propheta énekli: *Nem alusic, és nem sunnyadoz, a'ki őrzi az Izraelt.*

Psal. 37.

Psal. 43.

A' MASODIKROL.

Lássuc immár miképpen nyomorgatta mind Ægyiptust, s mind Cánahán földét az éhség, azt mondgya Moses: *Es el-fogyatkozéc Ægyiptom és Cánahán földe az éhség miatt.* Az éhséget a'Poetác gonosz tanátsadonac nevezték; méltánn-is penig, mert az éhség az embereket kegyetlenecké, embertelenecké, szemte-

telenecké és ragadozocká szokta tenni, gyakorta szokatlan és tisztátalan állatoknac meg-ételére-is réá viszi, kitűl a' terméſzet a' bűségnec idején irtozott volna, a' mint ez sok példákbul meg-tettzic. A' Jerusalembéliec az ő utolsó meg-szorulásoknac idején, a' mint Sidó Joseph irja, sokan az árnyéc székben kereſtéc eledeleket, némellyec széna murvát, galamb ganéjt, saru talpát őttenec, sőt a' mi nagyob, az éhség arra vitte az édes anyákat, hogy még tulajdon a' magoc magzatit-is megőttéc. Az Ur Isten a' több bűntetési és fenyegetési közőtt, azzal fenyegeti az ő szent törvényének meg-törőit, hogy *El-vészi tőlőc a' kenyérnec pálltzáját.* az az, a' kenyérnec táplálásra valo erejét, *Es tiz aſſzonyi-állatoc sütnec kenyeret egy kementzében nekiec, és mértéc szerént igazán bé-adgyác, eſznec ugyan, de meg nem elégedhetnec véle, sőt még az ő fioknac és leányoknac husokat-is meg-észic.* Bizony az Istennec haragja és súlyos bűntetése volt, az

Levit. 26.

az Ægyiptiusokonn-is ez a' közönséges 7 esztendeig tarto nagy éhség, drágaság, mellyben kétség nélkül sok helyeken Ægyiptusban, és több tartományokbán-is el-hullottanac, noha Moses azt el-halgattya, mivel meg-tapasztalt dolog ez, hogy ez kettő gyakorta edgyűt jár, avagy edgyic a' másikat követi, ugy-mint, az éhség és dög-halál.

TANUSAG.

Tanullyuk-meg azért innét, hog' az éhség, drágaság, dög-halál, szánto földeknec, szőlő hegyeknec terméket lenségec és meddőségec, mezőknec szárasság miatt valo el-égése, és el-hirvadásoc, és minden féle veteményeknec és gyümőltsöknec, hidegec, kő-esőc, ragyác, hernyóc, tserebogarac, sáskác, és több egyéb égi háborúc, és zurzavar miatt valo el-vételec, és pusztaságoc nem ok nélkül és nem történetből léſznec, hanem Istentűl botsáttatnac és igazgattatnac, mert meg vagyon irva: *En vertelek-meg, azt mondgya az Isté* Amos 4. szá-

ſzárazságoal, és ragyával a' ti kerteiteket, ſzőlőtöket, és a' ti olaj-fás kerteiteket meg-eméſztette a' hernyo. Envertelek-meg fogatoknac tiſztaságával; kenyérnec ſzükségével mindenti helyetekben. Entartoztatom-meg titőletec azesőt, az aratáſnac előtte három holnappal. Haſonlo képpen fenyegetődic Iſten Oſeás Propheta által-is, mondván: *Nem véſzic eſzekben némellyec, hogy én attam ő nékiec a' buzát, a' bort, az olajt, és az ő ezüſtit és aranyát; Annak-okáért meg-térec, és el-véſzem tőlőc az én buzámat az ő idejében, és az én muſtomat az ő divattyában, és kivéſzem kezekből az én gyapjamat, és lenemet, mellyet attam volt az ő gyalázattyoknac el-fedezésére.* Annak-okáért mind ezec a' mi teſti bátorságinknac, háládatlanságinknac, és az Iſten ajándékival valo nem jol élésünknec bűntetéſi; mert meg vagyon irva: *Nem távozik-el a' bűntetés a' háládatlan embernec házától.*

Oſeæ 2.

A' NEGYEDIK RŐL.

Miképpen forgodott, és mint viſelt

ſelt gondot az eſzes Joſeph ebben a' nagy kőzönséges éhségben, és drágaságban az egéſz föld népérűl, hog' az egéſz föld népének ne kelletnéc éhel meg-halni, meg-mondgya azt-is Moſes ebben a' dologbán-is, melly eſzeſen és hűségeſen forgodott. Erről-is azt mondgya a' Propheta: *Bétakará annak-okáért Joſeph valamennyi pénz találtatott Ægyiptomnac és Cánahánnac földén a' gabonáért.* Itt-is két dolgot mőd Moſes Joſeph felől. 1. Azt mondgya, hogy az Ægyiptiuſoknac pénzen adta a' Királynac gabonáját, és végezetre az egéſz Ægyiptuſnac és Cánahánnac pénzét bétakarta; mellyben Joſephnec (mivel hogy ſzolga volt) hűsége és bőltsesége magaſztaltatic, mert ecképpen az ő bőlts tanátsából tartatott-meg az egéſz föld népe, mind a' Király, ſ-mind az ő orſzága. A' melly pénz bé-takarás és gyűjtés, tőrvény ſzerént valo kereſet volt, mert igaſság kinek-kinec az ő ſajáttyát illendő árron el-adni. Jollehet nehéz nya-

valya

valya volt ugyan az Ægyiptombélieknec s-mind a' Cánahánbélieknec aranyoktul, ezűstőktűl, és minden pénzektűl meg-fosztatni, de még-is kőnnyeb volt az éhel valo meg-halásnál, mert job volt pénzeket el-fogyatni, hogy sem mint éhel meghalni, holott a' pénz tsak arra valo, hogy a' mi szűkséginkben szolgállyon nékűnc, ne uralkodgyéc a' mi indulatunkon, hanem mi uralkodgyunc ő rajta, és ne legyen királyné aszszonyunc, hanem szolgálónc. Valamikor annak-okáért kenyeret vészűnc kezűnkben, gondollyukmeg hogy meg annyi aranynál és drága kőnél nagyob kintset fogtunc és tartunc kezűnkben. Másodszor továbbá azt mondgya Moses Josef felől, hogy azt a' kéntset nem magánac gyűjtőtte, nem a' maga kebelében szette, és nem a' maga és attyafiai ládájában takarta, mint némelly álhatatlan és telhetetlen szolgác és kénts-tartóc szoktanac tselekedni, hanem mindeneket hűsęgesen a' Kiráyl-

Panis semper præferendus argento; Vide hac er Erasmum in Apopht. lib. 8. f. 883.

rálynac tárházábã takart és gyűjtőt.

TANUSAG.

Innét a' Joseph példájából a' Királyoknac és Fejedelmeknec álnac kénts-tartoi és Sáfári kárhoztatnac, (bőtsűlet a' Joseph természetű igaz kénts-tartóknac és Sáfároknac) a' minémű Sáfárrul es némelly szolgárul emlekezic Christus Urunc az Evangéliombã, ki az ő uránac ados leveleit meg-vesztegetvén urát meglopta, másic penig az ő uránac pénzét, mellyet néki a' végre adott volt, hogy azzal kereskedgyéc, haszontalanul el-ásta. Effęle álnoc, ravasz, lopo, tunya és rest szolgác, kénts-tartóc, Sáfároc meg-gyaláztatnac, és meg-bűntettetnec, ha nem az emberektűl, az erős boszszu-állo Istentűl, mert meg vagyon irva: *Jaj tenéked ki prædálsz, mert te-is meg-prædáltatol.* Es ecképpen mind a' haszontalan szolgác, s-mind a' hamis urac prædálo kénts-tartóc és Sáfároc (ha meg nem jobulnac és tsalárdságoknac véget nem vetnec) *a' külső setét*

Esa. 7.

tétségre vettetnec, holott léſſen ſirás és fogoknac tsikorgatáſa, a' mint Idvözitőnc mondgya. Mellytől oltalmazzon az Ur Iſten mindeneket, ſ-minket-is, Amen.

LVIII. PRÆDIKATIO.

Cumq; conſumpta eſſet pecunia è terra Miſr: à verſu 15. uſq; ad 26 verſum.

MIképpen viſelt gondot Joſeph az ő attyárul és attyafiairul, és megnevekedvén az éhség Ægyiptus és Cánahán földében, a' gabonáért melly igen nagy bűséggel takarta-bé Joſeph a' Pharaho tárházában az Ægyptum és Cánahánbélieknec minden pénzeket, ide fellyeb arrul tőn a' Propheta amlekezetet; Meg-mődgya továbbá immár azt-is, midőn minden pénzec el-fogyott volna, miképpen kénſzeritettenec mind marhájokat, mind mezejeket, és őrőkségeket, végezetre magokat, és ſzabadságokat-is a' gabonáért Pharahonac adni. Ez Summája. Három réſzei vadnac.

1. *Az*

1. *Az Ægyiptom és Cánahánbélieknec Joſephez valo panaſzſzal tellyes ſupplicálásokat jelenti-meg Moſes.*
2. *Minémű conditioval vőtte-meg Joſeph mind magokat, ſ-mind Ægyptus földét, a' Papoc földétől meg-válva, és azt miért nem vőtte-meg, azt-is meg-mondgya.*
3. *Az Ægyiptiuſoknac hálá-ado voltokrul emlekezic, kik jo neven vőttéc Joſeph által valo táplálttatáſokat.*

Szollyunc rendel mindenikről Iſten ſegitségéből.

AZ ELSŐRŐL.

Az Ægyiptom és Cánahánbélieknec panaſzolkodo *Supplicaláſoc* felől igy ſzol Moſes: *Miért halunk-meg, ugy-mond, te előtted? holott minden pénzünc el-fogyott.* A' ſzent irás magyarázo Doctoroc kőzzől tőbben vadnac abban az értelemben, hogy a' drágaságnac két első eſztendejébé az Ægyiptiuſoc a' magoc gabonájából éltenec, hihető-is, mivel azt a' 7 eſztendős drágaságot elől-vőtte vala a' 7 eſztendeig valo nagy bűség:

Az után valo két esztendőkben a' pénzeken vőtt gabonából, az ötődikben kénszeritettenec minden marhájokat a' gabonáért Pharahonac adni, az hatodikban mind ő magokat s-mind mezejeket, szánto földőket a' Királynac adtác.

Kérdhetné valaki: Miért hogy semmi emlékezet nintsen házoknac el-adása felől, ha magokat, joszágokat, mezejeket el-adtác, miért nem adtác házokat-is Pharahonac?

FEL. Ezért, mert az Ægyiptombélieknec igen fris palotájoc, és nag' kőltséggel éppült házoc nem volt, a' mint hiteles Historicusoc irják felőlőc, kik az ő koporsojokra sockal többet kőltőttenec, és azokat inkáb ékesgettéc, hogy sem mint lako házokat. *Plinius & Strabo.*

Mondhatnád: Vallyon s-igazán tselekedett-é abban Joseph, hogy az Ægyiptombélieket mind pénzektől s-mind marhájoktul meg-foztotta, nem kedvezvén sem mezejeknec, sem magoknac, sem szabadságoknac;

nac; mert ecképpen tselekedvén, ugy tettzic, mintha Joseph minden irgalmasságot, kőnyőrületeséget és emberséget le-vetkezett volna.

FEL. Azt mondgyuc, hogy igazán tselekedett; 1. Mert ebben Joseph nem a' maga dolgát, hanem a' Királyét tselekedte, és nem magánac, hanem a' Királynac kereset, mellyet hihető dolog hogy a' Királynac parantsolattyából tselekedet és mivelt. 2. Igasság volt az el-adott joszágnac árrát meg-kivánni, és az Ægyiptiusoknak-is meg-adni, mert meg vagyon irva: *Adgyátok-meg*, ugy-mond, *mindeneknec a' mivel tartoztoc, a' kinec adóval, adót adgyatoc, a' kinec zálaggal, zálagot.* Rom. 13. 3. Ezaránt-is igazán tselekedett Joseph, mert semmit *invitè*, kedvec ellen tőlőc el nem vőtt, hanem minden joszágokat szabad akarattyoc szerént adtác a' gabonáért Pharahonac, mert igy szolnac Josephnec: *Végy-meg minket* ugy-mond, *kenyéren, és a' mi földünket, és mind magunc mind földünc Pharaho-é lészen.* Mond-

Mondhatnád még-is: Joſephnec mint iſtenfélő és igaſság ſzerető Fejedelemnec, avagy tsak a' ſzegényeken meg kellet volna kőnyőrűlni, és azoknac éléſt keveſeb árron adni, Iſteñec ama' parantsolattya ſzerént: *Szereſſed felebarátodat mint tehnen magadat.* Erre is azt felellyűc, hogy Joſeph más ember joſzágán volt Ur és Sáfár, nem a' magájéval avagy maga ſajáttyával, hanem a' máséval kereskedett: annak-okáért nem adakozhatott ugy a' máséból, mint a' maga ſajáttyából; azonkőzben, ſemmit nem kell abban kételkednűnc, hogy a' mint illet, mind a' Pharahojébol, ſ-mind a' maga ſajáttyából a' ſzegényeknec nem adakozott volna, ki ő magán meg-tanulta vala, hogy job az áldozatnál a' kőnyőrűleteſség. Mind ezekből meg-tettzic azért, hogy Joſeph ſemmit hamiſſan, mód nélkűl és ok nélkűl nem tselekedet, mert az Ægyiptiuſoknac és Cananeabélieknec életeknec meg tartáſa nagyob volt minden pénzek-

zeknél, marhájoknál, mezejeknél, és ſzabadságoknál, a' mint a' Sátán-is Job Pátriárka felől mondá az Ur Iſtennec: *Valamie*, ugy-mond, *az embernec vagyon, mindeneket az ő életéjért érte adgya.* Annak-okáért a' Joſephnec példájából a' főſvényec, uſoráſoc, nyuzóc, foſztóc, és fukaroc magoknac nem pátrocinálhatnac, és ſemmi mentséget nem vehetnec. *Job. 2.*

5. Végezetre, a' bűnnec kemény bűntetéſe-is volt az a' nagy éhség az Ægyiptiuſokon, hogy tudni-illic ecképpen az ő életeket minden joſzágokon váltsák-fel, mert ah *kiſſőrnyűség a' meg-haragutt Iſtennec* (a' mint az Apoſtal mondgya) *kezében eſni!* azt tselekedé azért ezeckel a' meg-haragutt Iſten, hogy a' kik az előt ſzabados emberec voltanac, ſzabad főldőn laktanac, pénzel, őrőkséggel birtanac, lovoc, ſzamároc, juhoc, őkrőc, és egyéb joſzágoc volt, ſzabados emberekből béreſecké és jobbágyocká lőttenec, pénzektől megfoſztattanac, mezejektől, ſzántó főldők- *Hebr. 12.*

dóktúl meg-váltanac, és minden joſzágokbul ki-fogytanac.

TANUSAG.

Ezeket értvén gondollyuk meg K. az Iſtennec igaz itéletit, ki ſem ſiet, ſem kéſic, ſem nem feled, ki az embereknec mindennémű tselekedeteket jol láttya és nézi, ſzámot tartván azokra, a' ki minden felé, mind a' ſegitségre, ſ-mind a' bűntetéſre az ő idejében el-érkezic. Az Ur Iſten
Ezech.33. minec előtte az Ægyiptiuſokra elhozta volna az ő bűntető oſtorát a' nagy éhségét, mint nagy irgalmaſságu Iſten, a' ki ſenkinec nyomoruságán, veſzedelmén, és kárhozattyán
2. Tim. 2. nem örül, sőt inkáb aztakarja, hog' mindenec idvőzűllyenec; előſzőris az ő bőlts áldásának általa hitta őket a' pœnitentiára, meg-áldván országokat, gabonáknac és minden fele gyűmőltsöknec bűségével. De mint hogy meg nem jobbultanac az Iſtennec jo tételeményivel, az oſtorhoz kellet ő ſzent Felségének nyulni, és az ő ſok fele bűnöknec meg-

meg-zabolázására éhséggel kezdette őket ſanyargatni és győtreni.

Ha meg-gondollyuc K. bizony mélto és illendő bűntetés volt, mert el kell hinni hogy az Ægyiptiuſoc az ő ſzép ſzabadságockal az előtt valo időkben, de főképpen a' bűségnec idején igen kényeſec, fajtalanoc, kérkedőc, teſti gyönyörűségben élőc, kevélyec, vakmerőc, tsufoloc, bálványozóc, és egyéb tzégéres vétkekben heverő emberec voltanac, mert a' mint ama' közönséges vers tartya: *Luxuriant animi rebus plerũq; ſecundis.* Annak-okáért a' kik az ő ſzép ſzabadságokat meg nem tudgyác bőrsűlni, mélto hogy ſanyaru és kemény ſzolgálatra juſſanac; A' kik az Iſtennec bűségre fel-inditott ſzent kezeiből vőtt áldáſſal és bűséggel tobzodva, háládatlanul, és mód nélkűl élnec, mélto hogy Iſtentűl ſzűkséggel és éhséggel bűntetteſſenek-meg; A' kik kevélyec, kérkedőc, pipeskedőc, teſti gyönyörűségben élőc, mélto hogy meg-alázta ſſanac,

Luc 1.

Luc 15

Dan 4

és mind a' földig meg-gyaláztassanac, mint Lucifer, Nabugodnézár, Herodes, Ajax, és többen; Az Ur Isten a' fel-fualkodtakat és kevélyeket illyen képpen fenyegeti, mondván: *Mivel-hogy a' Sionnac leányi fel-fualkodtanac és fel-emelt nyackal járnac, &c. azt mõdgya az Ur, hogy meg-kopaßittya az ô tetejeket, &c. Es a' drága illat helyében bûdôßég, a' párta-ô helyében, szakadozott és el-tôrôdôtt ruha, és az szép fodor haj helyében, kopaszság, és az ßoros ruha helyében ßoros sák, és a' szép gyengeség helyében, a' napnac sûtése; A' te fiaid penig fegyver miatt hullanak-el, és az erôssec a' hartzon vesznek-el; &c.* Mond továbbá. *Ackoron 7 aßßonyi-állatoc meg-ragadnac edgy férfiat, és azt mondgyác: A' mi kenyerûnket észszûc, és mi magunc ruházzuc magunkat, tsak hogy a' te nevedrûl nevezteßûnc, és vedd-el mi rolunc a' mi nagy gyalázatunkat.*

Esa. 3. v. 17. & 25. & seqq.

Haszna eñec a' tudománynac ez: Hogyha Isten szabadsággal meg-áldott, hog' nem béres, nem jobbágy; annál

annál inkáb rab, és más keze lába nem vagy, ha még eddig a' pogányoknac kemény igájoc alatt nem vagy, áldgyad az Ur Istent érette, és mētûl nagyob szabadsággal és méltosággal meg-áldott, annál inkáb alázd-meg magadat, és Dáviddal igy szolly: *Ki vagyoc én oh Jehova Isten, és mitsoda az én házam hogy ennyire magasztaltál engemet, holott kisseb vagyoc Uram minden te jo tétemény idnél, mellytket én velem tselekedtél.* Hogyha Istē bûséggel meg-áld, ugy-mint, borral, buzával, juhockal, lovackal, ôkrôckel, élly azockal Istennec tisztességére, és szûkôldô felebarátodnac táplálására, és ne gondollyad meg-is, hogy azockal tsak te magadért áldott volna meg az Ur Isten: Mert ha azt nem tselekeded, a' bûségnec Ura meg-haragodván, azt fogja mondani: *Meg-térec, és el-vészem tôlôc az én buzámat az ô idejében, és a' mustot az ô divattyában.* Ackor a' te pénzedet a' buzáért el-kôltôd, és minden barmaidnac nyáját a' ke-

Oseæ 2.

 nyé-

nyérért, mint az Ægyiptusbéliec el-fogyatod, és ehézvén, szabadságod-is el-adod, és más kezelába és béreſſeléſz, a' mint Jeremiás sirván énekli a' Sidóc felől, ezt mondván: *Az*

Jer. Thr. 5. *Ægyiptombélieknec és az Aſsiruſoknac nagy ſzolgálatot tóttúnc mi, és ki nyujtottuc kezeinket, hogy kenyeret adnánac a' mi ſzolgálatunkért.* Valamikor azért mezőben a' te veteményidet meg-látod, tsűrődben buzádat, a' hegyeken a' te ſzőlőidet, kertedben gyümőltseidet, és aklodban ſ-majorodban barmaidat, juhaidat, lovaidat, és akar melly féle joſzágodat, mellyeckel Iſten meg-áldot, felfoháſzkodván Iſtenhez, azt mondgyad: Uram Iſten ſemmim nintsen a' mellyet te ſzent Felségedtűl nem vőttem volna, és ſemmit nem hoztam-bé magammal ezekben erre e' világra, jol tudom azt-is hogy ſemmit ki ſem viſzec innét, az Ur adta, és látogadta ſzegény ſzolgáját mind ezeckel; és valamikor ő ſzent Felsége akarja, leg-ottan mind ezeket tű-

lem

lem el-veheti; Mit adgyac, és mit fizeſſec Uram Iſten tenéked mind ezekért? Ezt tselekeſzem, hogy kezemben véſzem az idvőſségnec pohárát, és áldani ſ-magaſztalni fogó érette az Urnac ſzent nevét, és ekképpen az Ur Iſtennec mindenekrűl hálákat adgyunc. Mellyre ſegéllyen ő ſzent Felsége mind fejenként bennűnket, Amen.

LIX. PRÆDIKATIO.

Emit ergò Joſeph univerſam terram Ægypti. à verſu 20. uſq; ad 26. verſum.

Concio hæc ſecũda pars eſt 58 Concionis.

MIt soda *conditioval* vőtte-meg Joſeph mind ő magokat az Ægyiptiuſokat, mezejeket, ſzánto főldőket, a' Papoc főldétűl meg-válva, azt irja-meg immár Moſes ezekben a' 7 verſekben; mellyekrűl igy ſzol: *Es meg-vévé Joſeph Pharahonac, Ægyiptuſnac minden főldét.* Kérdhetné valaki: Hát az előtt nem volt-é Ægyiptus orſzága Pharaho-é? Jollehet K. az előtt-is Pharaho-é volt Ægyiptus, *jure Regio*, Királyi igaſsaggal

gal, ugy, a' miképpen a' Királyoc és Fejedelmec szoktac tőrvény szerént birni valamelly országgal, de nem birta ugy mint tulajdon őrőkségét, és ősitől maradot joszágot; De az Ægyiptiusoknac tulajdon őrőkségec, mezejec, kertec, és szőlejec volt, mellyeket tőrvény szerént Pharaho el nem vehetet volna, hanem ha hatalmasul foglalta volna el tőlőc, mint edgy Acháb Nábothtul az ő szőlejét, és Arpád Suatapolugtul az ő földét. Szabadságokban volt annakokáért az Ægyiptombélieknec, mint tulajdon joszágokat, el-adni, avagy azt meg-tartani, meg-vévén azért tőlőc azokat Joseph, eképpen az egész Ægyiptus minden szabadságával és őrőkségével egyetemben, nem tsak *jure Regio*, mint az előtt, hanem *etiam justo contractu*, igaz kereséttel-is Pharaho birodalmában jutott, a' mint azt a' dolgot *protestálvan* emliti nékiec Joseph, mondván: *Imé ma*, ugy-mond, *meg-vőttelec titeket, és a' ti földeteket Pharahonac.*

1. Reg. 21.

TA-

TANUSAG.

Innét eszedben veheted K. ember, és magadban szálván meg-gondolhatod, honnét légyen, hogy némely tartományoc tellyességgel minden népével földőckel és szabadságokal egyetemben, a' Fejedelmeknec és Királyoknac mint őrőkős jobbágyoc szolgálnac, semmi szabadságoc nem lévén, hanem ha kegyelemből engedtetic a' Fejedelmektől; Mellynec oka avagy a' meg-vételtől vagyon, avagy valamely tőrvény szerént valo bűntetés miatt veszteték-el régi nemes szabadságokat, ha más egyéb hatalmaság és kegyetlenség miatt nem lőtt. Alig ha igy nem jártanac nagy sokan (nem mondom mindnyájan) az Erdélyi Székelyec kőzzől-is, kik régi ősi nemesec és szabados emberec voltanac sok száz esztendeig, ugy hogy ők-is talám méltán ditsekedhettenec volna azzal, a' mellyel a' Sidóc ditsekednec vala mondván: *Mi Abrahám fiai vagyunc, és soha senkinec nem szolgáltunc*; mondom,

ezek-

ezek-is mondhattác volna: *Mi Székelyec vagyunc, és ſoha ſenkinec nem ſzolgáltunc*, tudni-illic paraſzti állapattal. De meg-unván nyavalyáſoc a' ſok hadba valo menetelt, ſzablya kötéſt, lo nyergeléſt, fel-üléſt, mellyel tőrvény ſzerént tartoztanac az ő Fejedelmeknec, ſokan paraſzti munkára és ſzolgálatra adtác magokat a' Fejedelmeknec, nem akarván az orſzágnac fegyvereckel ſzolgálni. Ezen itéleted lehet a' Magyar nemzetnek-is régi ſzabadságoc felől, kik haſonloképpen *Privilegiatuſoc* voltanac, de ſok okoc miatt felette ſokan nemtelenecké lőttenec, mellyeknec okairul ſzolhatnánc, de jol tudom, hogy ſokac előtt gyűlőlséges lenne, azért ezt ebben hagyom.

Sequere Stephanũ Verbőtziũ & edocebe-ris.

Miképpen tselekedic azért Joſeph a' kenyéren meg-vőtt Ægyiptombélieckel? Azt mondgya Moſes: *Es gyűjté*, ugy-mond, *Joſeph a' népet bizonyos váraſokban.* Mellyet nem ugy érts, mintha tőlőc azt kivánta volna, hogy az Ægyiptombéliec mindnyájan

jan hárō vagy nég' váraſokban mennyenec lakni, puſztán hagyván azonban falujokat, mezejeket, ſzánto földeket, kerteket és ſzőlejeket, hanem im ez két okáért hivatta és gyűjtötte őket bizonyos váraſokban: 1. Hogy az ő ſzolgálattyoknac okát, a' Királynac rendeléſe ſzerént, Joſef nékiec meg-jelentené, és eleikben adná. 2. Az ő tőlőc meg-vőt mezejeket és őrökségeket minémű *conditioval* akarja iſmét kezekben botsátani, melly *conditio* ez volt, hogy az ő gabonájokbul jövendőben *Quintát*, az az, őtőd réſzt adgyanac Pharahonac, de azonban a' Király-is ezt tselekedi vélec, hogy ſzánto földőknec bé-vetésére mindeniknec elegendő magot ád.

Hæc Muſculus.

Mondhatnád: Miért nem vőtte-meg Joſeph az Ægyiptombéli Papoknac földőket? mert azt mondgya Moſes: *Tsak a' Papoknac földőket nem vőtte-meg Joſeph.* Mellynec illyen okát mondgya: *Mert Pharaho élést rendelt vala a' Papoknac és azzal táplállyác vala magokat.* TA-

TANUSAG.

Ez a' pogány *Magiſtratuſnac*, avag' Fejedelemnec példája mindeneknec felette arra intené a' Fejedelmeket és Királyokat, sőt kőzönségesen mindeneket, hogy lennénec oltalzoi, dajkái és tápláloi az Edgyházi ſzolgáknac, kikre főképpen itt e' világon bizta a' *pátrociniumot*, a' mint Eſaiáſnál jelenti az Iſten mondván: *A' Királyoc és a' Királyné aſzſzonoc léſznec a' ti dajkaitoc.* Idvőzitőnk-is azt mondotta: *A' béres mélto az ő bérére.* Az ő Apoſtala-is a' ſzent Pál, az Iſtennec rendelésére nézvén mondgya: *Az Ur rendelte*, ugy-mond, *hogy a' kik az Evangeliomot hirdetic, az Evangeliombol éllyenec.* 1.Cor.9.

Nem volt ſoha olly vad nemzetség az ég alatt, ki ezt a' Chriſtuſnac regulájat igaznac nem iſmérte lenni, de a' mi időnkben még azoc kőzzűl-is ſokan találtatnac, kik kereſztyén nevet viſelnec, a' kik az Iſtennec ſzent munkában forgolodo és izzado ſzolgait a' kőzőnséges tápláláſra mél-

méltatlanoknac itélic lenni. Mert oh vaj ki ſok Tyrannus Magiſtratuſoc nem hogy táplálnác, oltalmaznác az igaz Edgyházi ſzolgákat, de sőt inkáb azoktul-is meg-foſztyác, kiket régen a' kereſztyén Fejedelmec *ex ſua munificentia* az Iſtennec templomához, és abban lévő ſ-veritékező Prædikátoroknac tápláláſokra adtanac volt. Effélec a' Chriſtus Jeſuſt foſztogattyác az ő tagjaiban, kik helyett ugyan támaſzt azért Iſten gondviſelőket, mert fel-indittya Iſten az őzvegyeket, és meg-ruházzác a' meziteleneket; fel-riaſztya Iſtē az ebeket, és meg-nyalogattyác a' Lázároknac fekélyeket; fel-zenditi Iſten a' Pharahokat, és ha a' ſzűkség ugy kivánnya, még azoc által-is rendelne az ő hiveinec *præbendákat*, a' mint ez ſok helyeken tudgyuc meg-lőtt.

A' HARMADIKROL.

Láſſuc immár az Ægyiptombéliecnec Joſephez valo bőtsületeket, és hálá-ado voltokat, kik fel-kiáltván, igy ſzolnac néki: *Te tartottad meg a' mi életünket, találljunc kedvet*

a' mi Urunknac szemei előtt; mintha mondottác volna: Senki mi közzülünc mostan nem élne, ha minékünc Istentül közönséges meg-tartojul, és táplálojul nem adattál volna. Hihető dolog, hogy ezeket nagy fel szoval kiáltottác, és sokan könyhullatással mondottác. Oh vajha mindnyájan, kik a' Christus Jesusnac vérével, az öröcké valo halálnac kárhozattyátul meg-szabadultunc, mis tellyes szibül a' mi meg-szabaditásunkért, a' mi igaz lelki Josephünknec az Ur Jesus Christusnac, sirván ezt kiáltanoc: *Tu vivificasti nos Domine.* Te éleszttettél, te tartottal, és te szabaditottál-meg minket, te táplálsz Uram Isten minket mind testi s-mind lelki kenyérrel, találljunc kedvet a' te szemeid előtt, és tenéked öröcké szolgaid légyünc; de mi tőlünc oh nagy háládatlanság, méltatlanság és tunyaság! melly kevesen találtatnac efféle hálá-adóc, ezer közzül száz, száz közzül tiz alig találtatic; mind ezekből illyen három

rom tanuságokat jegyezzünk-meg.

TANUSAGOK.

I. Tanullyuk-meg innét a' Josephnec jeles viselt dolgaibol; hog' a' külső tiszteséges és polgári igaz keresét a' hivektül nem tilalmas, és senkit el nem kárhoztat, mellyet Christus Urunc jeles példával mutat-meg az Evangeliomban, melly mind a' testi *Matth.25.* s-mind a' lelki keresetre mutat.

II. Innét arra intettetnec mind Királyoc, Fejedelmec, és minden hivatalban lévő Magistrátusoc, hogy az ő birodalmoc alatt lévő szegény népet és kőséget, feletteb valo adóckal, szolgálattal, és egyéb inséggel meg ne terhellyéc, és meg ne nyomorgasác, hanem jusson eszekben Tyberius Imperátornac értelmes mondása, ki azt mondotta: *Boni pastoris est tondere pecus, non deglubere*; Emlekezetre mélto a' nagy Sándor mondása-is, kinec midőn edgy Tanátsa azt mondotta volna, hogy a' meg-hodolt városokra több adót vetne; azt felelte: Mindenkor gyű- *Dion.*

lőltem a' kertéfzt, a' ki a' paréjt gyökereſtűl ki-ſzaggatta, hanem azt javallottam, a' ki tsak a' leveleiben ſzéd-el. Leg főb helyet, és minden Királyoc felett valo ditsiretet érdemel ebből a' dologbol Dávid, kinec midőn az Iſten némelly bűneiért, három nagy bűntetésben válaſztani hagyott volna, ſem az 7 eſztendeig valo éhséget nem válaſztotta, tudván hog' vagy lenne máſnac vag' nem, de ő meg nem fogyatkoznéc; ſem a' három holnapig valo futáſt az ellenség előt, bizonyos lévén, hogy-ha ſok ezeret le-vágna-is az ellenség az ő népében, őtet az erős vitézec meg-oltalmaznác: Hanem a' harmad napig valo dög-halált, melly mindeneckel kőz, és olly hamar fog a' Királyő, mint a' polgáron, a' mint Horatiuſ-is énekli, mondván: *Mors Dominũ ſervo, mors ſceptra ligonibus æquat.* Es eſzében vévén hogy a' nép hullana, ő penig békével maradna, azt mondotta az Urnac: *En vagyoc a' ki vétkeſztem, én tselekedtem hamiſſan;*

1. Sam. 24.

ſan; ezec kik juhoc mit tselekedtec? Fordullyon kérlec a' te kezed én ellenem, és az én atyám háza ellen. Mélto emlekezetre, de bizony kővetéſre-is Conſtántinus Chloruſnak-is, a' nag' Cőnſtántinus Tráſzár attyának mondáſa, ki Diocletián uſnac azt mondotta: Hogy ő inkáb akarta, hogy az ő alatta valóc bűvőlködgyenec, hogy ſem mint kegyetlen adó-fizetéſſel meg-ſzegényedgyenec, mert a' Fejedelmeknec mindenkoron bátorságos és hűséges tárháza, a' községnec jo akaro elméje. Ugyan-ezen Conſtántinus azt-is ſzokta vala mondani; *Melius eſt publicas opes à privatis teneri, quam intra unum clauſtrum conſervare & cuſtodire:* Job a' közönséges haſznra valo gazdagságot ſokaknál tartani, hogy ſem mint edgy helyben rekeſzteni és őrizni. A' kik ezt nem tselekedic, kegyetlenec és puſztitóc; De oh Ur Iſten! nintsenec moſtan Tyberiuſoc, el-fogytac a' Conſtántinuſoc, annál inkáb kevefen, avagy ugyan nintsenec Joſephec

Hinc illud: Publica privatis ſunt præferenda bonis.

phec, Dávidoc, és Josiásoc, hanem inkáb Roboámoc, Achábоc, Severusoc, ki kegyetlenséggel valoban meg-felelt nevének, mert sokakat ártatlanul joszágokért meg-öletett.

III. A' közönséges nép-is tanullya-meginnét, hogy ők-is a' Fejedelmeknec törvényi szerint ne nehéztellyenec adózni és szolgálni, mert a'mint köz példában mondgyuc: *Manus manum lavat*; Két kéz edgymást mossa, és mind kettő tisztán marad. A' köz nép a' Fejedelemmel jo és erős, a' Fejedelem-is a' köz néppel; mint a' kis kövec a' nagyockal, és a' nagy kövec az aprockal meg-erősödnec; mert ha a' köz népec szolgálnac a' Fejedelmeknec, a' Fejedelmek-is szolgálnac a' köz népeknec, oltalmazván, vigyázván, és a' töréseken istrását álván ferénséggel érettünc, mi-is ugy lakhatunc országunkban békével, és nyughatunc házunkban tsendességgel.

Oh vaj ki nagy gondal élnec a' Fejedelmec! kik az ő tisztekben igazán el-

el-járnac; Bizony nem ok nélkül iratta volt, ama' halhatatlan emlekezetű Nagy Báthori István, Lengyel országnac ditsiretes Királlya, (kit most-is ohajtva emlegetnec a' Lengyelec) arany bőtűckel az ő paisára im ez Distichont:

Sustinet innumeros diadema sæpè labores,
Maximo & imperio maxima cura subest.

Az az: A' Királyi ékes Corona mindenkor nagy terhet visel; Es a' nagy birodalom alatt nehéz és terhes göd vagyon; mellyet én-is szemeimmel láttam és olvastam. Engedgye az Ur Isten szerelmes Fiáért, hogy mind Királyoc, s mind Fejedelmec minket az Istennec törvénye szerént *gubernálhassanac*; ellenséginktül, mint a' régi bátor szivű Gedeon és Sámsom, oltalmazhassanac, minden jo törvényinkben meg-tarthassanac, hogy minden rendektül ők-is mágoc felől ditsiretet és áldást halhassanac, és országokban az igasság szerető Fejedelmec sok esztendőkig jo szerentséssen uralkodhassanac, Amen.

Varadini in armamentario quod est in arce. A.D. 1616.

LX. PRÆDIKATIO.

Habitavit verò Israel in terra Ægypti in: à versu 27. usq; ad 31 versum.

AZ Istennec Sz. Lelke Oseás Prophéta által régen igy szólot volt: Oseæ 11. *Ægyiptusbol hittam-ki*, ugy-mond, *az én fiamat*; Melly prophetia nem csak Christus Urunkra mutatott, hanem még az Izrael fiaira-is tartozott, kik Istennec fiainac, és elsö szülött magzatinac neveztetnec, ama' mondás szerént: *Elsö szülött fiam ennékem Izrael.* Jollehet ez a' prophetia föképpen Christus Urunkban tellyesedett bé, a' mint az Evangelista magyarázza, kinec a' Herodes öldökléše előtt Ægyiptusban kellet volt futni, honnét ismét Isten hitta-ki. De az Izrael fiaira-is nem illetlen ez a' prophetia, mert ezeket-is Isten küldötte volt bé Ægyiptusban, kiket ö fiainac nevez, és ismét Moses által Isten hitta-ki öket onnét. Ennec azért az Izrael Ægyiptusban valo dolgainac, és lakásának rendelvalo meg-irására meg tér

Matth. 2.

tyárul örömest el-indulnac. Méltán hasonlithattyuc azért Jácobot-is hattyuhoz, ki nem zugolodással és nem rettegéssel készitette magát az ö halálához, hanem mint edgy hattyu szép énekléssel, az az, szép készülettel és testamentom tétellel.

A' HARMADIKROL.

Ertsüc immár a' harmadikat; *Es el-közelgetének*, ugy-mond, *az Izrael halálának napjai.* A' szent Dávid azt énekli edgyüt az ö ditsiretiben, hog' *az igazakat nem hadgya Istē sokaig kételkedésben lenni*; mert ha estve siralmat botsát reájoc, regelre meg-vigasztallya és meg-örvédezteti öket. Példa erre ez a' sok keserves könyveket hullatott Izrael, ki látván az ö fiának ditsöséségét, kedvességét, eszes okos voltát, Béniáminnal valo szép nyájaskodását, oh melly nagy gyönyörüséggel látta! beszédét melly nagy örömmel hallotta! Továbbá látván szemeivel az ö maradékinac csudálatos meg-szaporodását, és mindē dolgokban valo boldog elö-

me-

meneteleket, alig tudná ember meg-gondolni, melly nagy ôrômnec, és gyônyôrûségnec tettzettenec ezec ô néki; Igy ſzokta K. Iſten az ô hiveit ſok keſerûségec után meg-vigaſztalni, és kônyhullatáſokat el-tôrôlni, mellyet ha e' világi életben el-hallaſzt-is, de az ôrôc életben el-tôrôl ô ſzent Felsége minden kônyhullatáſt az ô hiveinec ſzemekrûl.

Apoc. 21.

A' NEGYEDIKRÔL.

Negyedſzer immár a' Propheta a' Jácob halálának módgyát jelenti-meg, ki nem hertelen halállal hóltmeg, mint nagy ſokan, ſem erôſzac ſzerént valo halállal, mint az Amalékitáknac Királlya Agag, ki félvén és rettegvén a' haláltul, azt mondotta: *Igy válaſzté el a' keſerû halál?* hanem ſzép kéſzûlettel, és tsendeſséggel aluſzik-el. 2. Azt mondgya hogy Joſephet hozzá hivatta Jácob, és igy ſzólot néki: *Si invenì gratiam in oculis tuis, fac mecum gratiam*; Nem ugy ſzol mint edgy fiának, hanem mint Fejedelemnec, meg-bôtsûli és tiſztteli ô

1. Sam. 15.

li ô benne a' Királyi méltoságot, melly példa lehet az atyáknac. Itt-is bé-telic Joſephnec ama' régi látott álma, mikoron azt látta vala, hogy a' Nap és Hold ô elôtte 11 tsillaggal meg-hajlott, és ôtet tiſztelte. 3. Minek-elôtte meg-jelentené néki, mit kiván ô tôle, arra kénſzeriti, hog' kezét az ô tomporája alá tegye, melly ſzokáſoc volt a' régi Pátriárkáknac, a' mint az Abrahámnac példájából-is meg-tettzic, ki Eleázárt arra kénſzeritette, hogy az ô tomporájára tegye kezét, és ugy eskûdgyék-meg. *Caput. 24.*

Három dolgot kiván penig nevezet ſzerént az ô fiától Joſephtûl: 1. Azt, hogy ôtet Ægyiptusban el ne temeſſe. 2. Hogy ôtet Cánahán földében vigye. 3. Hogy az ô hólt teſtét az ô Attyainac koporſojában temeſſe, melly Hebromban vólt; Mellyben el-temettetett vólt Sára, Abrahám, Iſác, Rebecca, és Leah a' Jácob felesége.

S-mondhatnád; Mit akart ezzel Jácob

Jácob hogy Ægyiptusbã nem akart el-temettetni? avagy nem tutta-e hogy mindenút az Úré a' föld, és annac tellyesége, avagy talám megtsalatkozván Jácob, edgyic földet és helyet a' máſiknál ſzentebnec ítélte, és az éghez közelebnec lenni reménlette.

FEL. Nem. Hanem ezt im ez 4. okáért tselekedte: 1. Ezzel bizonyitya-meg, hogy ſemmit nem kételkedic ő az Istennec nékiec tőttigéreti felől, ki azt igérte vala nékiec, mondván: *Te néked adom e' földet és a' te maradékidnac te utánnad*; Nemakart azért még-holta utánn-is annélkül az igéretnec földe nélkül ellenni, noha annac az Isten igéretinec bé-tellyeſedését teſti ſzemeivel ő nem láthatta. 2. Vigaſztalni és bátoritani-is akarta ezzel Jácob az ő maradékit, az Isten igéretinec bizonyos voltárul, hogy el-hinnéc bizonyoſon azt, hogy jövendőben Cánahán földében viſzſza mennec, azért őrökös lakáſra valo helyet magoknac Ægyiptusban ne ſzerezzenec. 3. Mint hogy Cánahán földén volt az ő attyainac koporſoja, ő is azockal egyetemben edgyűt akart a' bódog fel-támadáſig nyugodni, és az őröc életre fel-támadni. 4. (Némelyeknec itéletec ſzerént) Mint hogy azon a' földön rendelte volt Isten az emberi nemzetségnec az ő Sz. Fia által valo meg-váltását; látván Jácob a' Sz. Lélec által lelkében, hogy a' Christus Cánahánban halna-meg, és ott támadna-fel, annak-okáért kivánt ott temettetni, hogy ő véle edgyűtt támadna-fel. Nemelly ſzent atyác azt mondgyác, hogy Jácob és a' több Pátriárkác teſtec ſzerént akkor támadtanac volna fel, mikor Idvözitőnc harmad napon halottaibol fel-támadot, melly értelmet innét állatnac, hogy tudni-illic a' Christus ſzenvedésének idején ſok ſzenteknec teſtec, kik meg-holtanac volt fel-támadtanac, és ſokaknac Jeruſalemben meg-jelentenec. Agoſton Doctor ennec illyen titkos és példázat

zat szerént valo értelmét adgya; hogy a' régi szent Atyáknac Cánahán földében valo temetkezésec, a' mi bűneinc botsánattyának a' Christus által valo létét példáztác és jelentettéc, hogy tudni-illic, csak egyedűl ő benne és ő általa keresűc a' mi bűneinknec botsánattyát.

TANUSAG.

I. Innét a' mi vigasztalásunkra jegyezzük-meg K. hog' a' szent Pátriárka az ő halálát alomnac hija és nevezi, mert igy szol: *Mikoron el-alusom*, ugy-mond, melly áluvás a' testre tartozic, és nem illic a' lélekre, mert a' Szenteknec lelkec az ő ki-mulásoknac utánna nem alusznac, hanem az ő fáratságoc után nyugosznac, vigyázván és ditsirvén az Istent, és a' bárány Jesus Christust, kövétvén a' bárányt valahová menénd. Testec penig a' földben nyugosznac, miglen az utolso napon fel-serkennec és fel-támadnac. *Apoc. 14. 5 & 6.*

Végezetre értsűc azt-is, mint vészi és fogadgya Joseph az ő attyának az

az Izraelnec kérését: *Es monda Josef: En a' te beszéded szerént tselekedem.* Kinec monda Jácob: *Eskűdgyél-meg énnékem, és meg-esküvéc ő néki.* Noszá állyanac elő itt az Anabaptistác, az új késesec, és mondgyác azt hog' vétkezett ebben Jácob, hogy Josephet kénszeritette meg-eskűnni, s-mind Joseph vétkezett, hogy meg-eskütt. Mi inkáb ezeknec a' Sz. Pátriárkánac példájokbol és tselekedetekből azt tanulhattyuk-meg, hogy szabad eskűnni, tudni-illic, az jo, lehetséges, szabados, és szükséges dologban.

Kérdhetnéd; Vallyon s-miért kénszeritette Jácob Josephet megeskűnni? talám hit nélkül nem hihetett az ő fiának, talám igen hihetetlen ember volt, Joseph penig igen *levis*, és azért nem hihetett néki?

FEL. Nem; Hanem im ez 2 okáért tselekedte ezt Jácob: 1. Hogy eszében venné mind Joseph s-mind a' több fiai, hogy nagy és szükséges dologra akarja őket emlekeztetni, és ne tartsác az ő temetsége felől valo

optioját, kivánságát, kitsiny és kardé dolognac. 2. Ezért tselekedte, hogy Josephet mind a' Király előtt, s-mind az Ægyiptiusoc előtt, a' gyűlölségtűl és haragtul meg-mentse, mert a' Jácob holt testének Ægyiptusbol valo ki-vitele, láttathatic vala az Ægyiptőbélieknec mint edgy gyalázattyokra esni, mert azt módhattyác vala: Imé ez idegen ember és jövevény Sidó, mintha ezen az jo és nemes földön nem találhatna az ő attyának holt testének illendő temető helyet, hanem Cánahán földében viszi temetni, talám mind földünket s-mind magunkat utál, és nem szeret; hogy ettűl a' *suspiciotul-is* Josephet meg-mentse, ezért-is tselekedte. Meg-nyervén añak-okáért Jácob, a' mit Josephtűl kivánt. Mit tselekedic a' vén Izrael? Azt mondgya a' Propheta: *Ackoron le-hajtá magát Izrael az ő attyának fejére; és hálákat ada Istennec.*

A' gyönyörűséges Barátoc, kiknec szám nélkűl vagyon több illyen ha-

hazugságoc, azt mondgyác, hogy a' Joseph Királyi páltzájának felső részén ki mettzet képetske volt, és a' vén Izrael reá borulván azt imádta volna, mellyet Hieronymus Doctor régen meg tzáfolt, és a' Sz. iráis meg-hamisitt; mert Moses nem azt nem mondgya, hogy Jácob a' Joseph veszszejét, vagy páltzáját, vagy istápját, vagy annac végén lévő kifaragott képetskét imádta és tiszteltette volna, hanem azt mondgya, hogy le-borult az ő attyának fejére. Hogy penig némellyec ezt a' szót így fordittác: *Es le-borula*, avagy, *Es le-hajtá magát Izrael az ő vesszejének végére*; Ez a' fogyatkozás innét vagyon, hogy a' Sidóknál a' *mitta* ágyat tészi, és a' *matte* veszszőt, mellyet *Author Hebr. II. Epistolæ ad Heb. Cap. II. mattenac*, az az, veszszőnec forditott. De ennec igaz értelme ez: Meg-nyervén Izrael Josephtűl a' mit kivánt; Josephnec a' mint beteg embertűl lehetett, testének kűlső maga viselésével-is tiszteséget tőtt, meg-hajtván magát e-

lőtte, és meg-kőſzőnvén néki hozzá valo engedelmeſségét, és jo akarattyát, és edgyſzerſ-mind az Iſtent, *religioſo cultu adorans*, Iſtenhez illendő tiſzteletel tiſztelvén és imádván, hálákat adván ő ſzent Felségének, hogy az ő temetsége felől-is, a' mit kivánt meg-nyerhette, és a' Joſeph ſzivét arra hajtotta, hogy abban a' dologban-is engedheſſen ő néki. Oh győnyőrűſéges ki-muláshoz valo kéſzűlet! Oh Iſten féllő emberhez illendő tselekedet! Oh Iſtennec ſeregében, és mennyei polgároknac társaságában valo igyekezet! Melly útnac noha ſzomoru és darabos volt az elei, de vége kivánatos és őr-
1. Reg. 2. vendetes, kit Dávid minden teſtnec útának nevez; kin Adámtul fogván minden ſzentec által mentec; *Et nos tranſibimus omnes*; és mi-is mindnyájan által megyűnc: *Sed cœlum, patriam, qui benè tranſit, habet*; De az Iſtennec orſzága annac lako városa, a' ki jól megyen által. Ez az Izraelnec erős Iſtene engedgyen nékűnk-

künk-is fejenként az őrőc életben valo boldog által-menetelt, ſzent Fiának érdemejért; kinec adaſséc ditséret, ditsőſség, hálá-adás és orſzáglás, mennyen és főldőn, moſtantul fogva mind őrőckőn őrőcké, Amen, Amen.

V E G E.

Concluſio cum gratiarum actione.

OH én idvóſségemnec meg ado Iſtene, és minden dolgoknac bóltsen gubernálo hatalmas Fejedelme, ki minden ez világra jóvó embereket meg
Johan. 1. világoſitaſz, kiben élünc, va-
Actor. 17. gyunc, és mozgunc, kinec aka-
Matt. 10. rattya nélkül edgy fejér, vagy fekete haj ſzálunc el nem eshetic, kinec vezérléſe és oktatáſa
2. Cor. 6. nélkül a' jónac nem hogy vég-
1. Cor. 12. ben vitelére, de tsak meg-gondolására-is tellyeſséggel elégtelenec vagyunc; ki a' te ſok féle ajándékidat, valamint akarod, minden embereknec ugy oſztogatod; ki a' gyengéket meg-
Exod. 1. erőſſited, a' tudatlanokat értelmeſ-

meſſecké téſzed, a' félelmeſeket meg-bátoritod, a' rebegő kéſedelmes nyelveket ékeſſen ſzóllócká téſzed; ki a' mi utolſo idónkben a' te ſzent Lelkednec *Joel. 2.* ajándékit, nem tsópógve, hanem ugyan ki-óntve oſztogatod; ki a' te igaz itéletedet el-*Luc. 11.* rejtetted ez világi bólts Philo-*Matt. 21.* ſophuſoktul, és meg-jelentetted azokat a' kitsény gyermekeknec, kinec ſzájoc által vé-*Pſal. 8.* gezed-el a' te ditséretedet; ki az erótlenekben és gyengékben mutatod-meg fóképpeu a' te nagy eródet; ki a' ſemmit-is ſzintén ugy hivod, és elő-veheted, mint a' jelen valót és a' vagyont; kinec elótte edgy-is nem kevés, de tiſzſzer valo ſzáz ezer-is nem ſok; ki a' tengernec bű vizeit marockal, és az

égnec magaſságit araſzſzal, a' hegyeket fontal, a' halmokat és kőſziklákat méről ſerpenyővel meg-mérheted és fontolhatod. Oh véghetetlen nagy hatalmu bőlts Iſten! Imé ez mai napon, sőt az én edgy maroknyi életemnec minden idejében, fel-emelem te ſzent Felſegedhez az én erőtelen kezeimet, meg-hajtom előtted reſzkető térdeimet, meg-nyitom az én bűnős ſzájamat és megfertezett ajakimat, ki-nyitom az én Adamás kőhőz haſonlo ſzivemnec ajtaját, és előbben öntőm az én buzgo imádságomat, és őrőcké valo hálákat adoc te ſzent Felségednec, előſzőr ezen, hogy engemet gyarlo és romlando edénykét e' világnac piartzárul, a' hivalkodók-

dóknac társaságokbul ki-hittál és ſzolitottál, és mikor te ſzent Felségednec tettzett, a' te lelki ſzőlődben a' ſzent munkára, és a' te gabonádban a' lelki aratáſra bé-ſzolitottál, és arra vezérlettél, hogy a' te ſzent nevednec ditsiretire, és a' hiveknec előmenetelekre igyekezhetném és az én tsekély elmémet, mind penig gyarlo erőmet arra forditanám. Ihol édes Iſtenem, édes meg-válto ſzép Jeſuſom, a' ſzent Lélec Iſtennec vezérléséből, el-kezdett munkátskámat, a' mint és a' mennyire lehetet, el-végeztem, és a' mit tselekedhettem őrőmeſt és jó ſzivel meg-tselekedtem. Megvallom édes Uram Iſtenem, hogy a' mi jó vagyon benne, az tied, és te tűled vagyon, az hol

hol pedig fogyatkozás esett, annac az én gyarloságom és tudatlanságom az oka. Tied légyen Uram a' ditsőség, enyim pedig az ortza pirulás. Kérlec oh én édes Istenem, vedd jó neven tőlem méltatlan és alázatos szolgátskádtul, az én edgy veréb érő ajándékotskámat, mert gerliczét nem adhatoc, annál inkáb kővér tulkockal nem áldozhatom. Uram Isten engedgyed a' te szent Lelkednec általa, hog' valakic ez könyvetskét kezekben vévén olvasśác, vagy halgattyác, leg ottan a' te szent akaratodhoz szabhassác magokat, minden jóban naprul napra gyaporodván, ennec a' szent JOSEPH Pátriárkánac tiszta életét, Isteni fęlelmét, atyafi szeretetit, alá-

ázatosságát, és békeséges tűrését kővethessec; engemet-is penig haszontalan szolgádat, a' több hiveckel egyetemben, ez nyomorult élet után, méltoztassál a' mennyei boldogságban bé-fogadni, és amaz őrvendetes szózatot nagy őrőmmel hallani: Jol vagyon jo és hiv szolgám, keveśre biztalac volt, de abban hiv voltál, menybé az te Uradnac őrőmében. Mellyben te szent Felségedet a' te mennyei szent Atyáddal, es a' szent Léleckel egyetemben, őrőcké áldhassuc és fől-magasztalhassuc, AMEN.

TIFFEN Color Control Patches © The Tiffen Company, 2007

hol pedig fogyatkozás eſett, annac az én gyarloságom és tudatlanságom az oka. Tied légyen Uram a' ditsőſség, enyim pedig az ortza pirulás. Kérlec oh én édes Iſtenem, vedd jó neven tőlem méltatlan és alázatos ſzolgátskádtul, az én edgy veréb érő ajándékotskámat, mert gerliczét nem adhatoc, annál inkáb kővér tulkockal nem áldozhatom. Uram Iſten engedgyed a' te ſzent Lelkednec általa, hog' valakic ez könyvetskét kezekben vévén olvaſsác, vagy halgattyác, leg ottan a' te ſzent akaratodhoz ſzabhaſsác magokat, minden jóban naprul napra gyaporodván, ennec a' ſzent JOSEPH Pátriárkánac tiſzta életét, Iſteni fęlelmét, atyafi ſzeretetit, alá-

alázatoſságát, és békeséges tűrését kővetheſséc; engemet-is penig haſzontalan ſzolgádat, a' tőb hiveckel egyetemben, ez nyomorult élet után, méltoztaſsál a' mennyei boldogságban bé-fogadni, és amaz őrvendetes ſzózatot nagy őrőmmel hallani: Jol vagyon jo és hiv ſzolgám, keveſre biztalac volt, de abban hiv voltál, menybé az te Uradnac őrőmében. Mellyben te ſzent Felségedet a' te mennyei ſzent Atyáddal, es a' ſzent Léleckel egyetemben, őrőcké áldhaſſuc és fől-magaſztalhaſſuc, AMEN.

Itaq fol. a ilom
Vide pag. 279 280.

Prædicatorok irt konyvek, 4 vol.
Mivelhogy

Esen. po:

Meg holtok utannis aht mon
gjak az Istan nyugodni es a fu
dni no hadgja a hegjet lenecket,

Isak

Gsak nichoj
abrahám jang
Tobyslmi Dam

Josephi Gal 1782

AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Formula Excommunica

Szer elmesim-mégiatok az erőe
ki valo pöltenek öröak valo
böl az szegi, mindi Emberek
tröl az tekinannia hogi az
ne akarattiaval eggiészenek
az nekiengedgienek, mellyer
sz igyeben ki ielentet, hogi
tudnillik erőtlenseyeket es bü
nöket az lik meg ismerik
kerych bünöck bocziánat
tiat, es vegiel az sz lelket, es
az utá az hirlen tarcziak
meg az io lelki ismereter, ha
feniglen az istennek akarat
tia elhi elnek, es tudva v
ak mero kepe az genoz ele
ben hevernek, legiendk atk
zottak, es eröcke el kar

